

INFORMATOR

NAUCZYCIELSKI

**USTRÓJ SZKOLNICTWA
Z PRZEPISAMI WYKONAWCZEMI,
PRAGMATYKA SŁUŻBOWA,
USTAWA EMERYTALNA,
USTAWA O STOSUNKACH
SŁUŻBOWYCH NAUCZYCIELI,
DEKRET PREZYDENTA RZECZY-
POSPOLITEJ O UPOSAŻENIU
FUNKCJONARIUSZÓW PAŃSTW.
ROZPORZĄDZENIE RADY
MINISTRÓW O ZASADACH ZA-
SZEREGOWANIA NAUCZYCIELI,
WAŻNIEJSZE USTAWY,
ROZPORZĄDZENIA I OKÓLNIKI**

WYDAWNICTWO DRUKARNI PAŃSTWOWEJ W ŁODZI

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
we Wrocławiu

WRO0152237

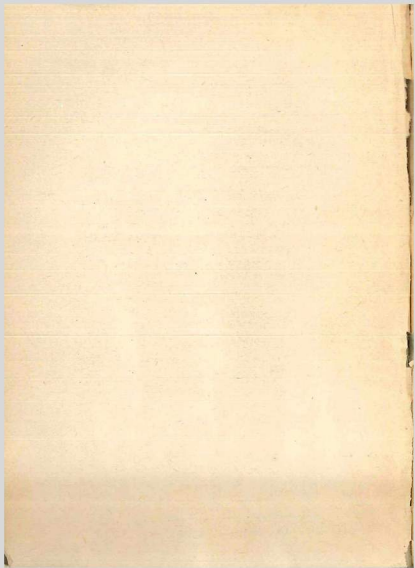
a 3784

ks. nab 3784

INFORMATOR NAUCZYCIELSKI

A Podr.
4072

USTRÓJ SZKOLNICTWA
Z PRZEPISAMI WYKONAWCZEMI,
PRAGMATYKA SŁUŻBOWA,
USTAWA EMERYTALNA,
USTAWA O STOSUNKACH
SŁUŻBOWYCH NAUCZYCIELI,
DEKRET PREZYDENTA RZECZY-
POSPOLITEJ O UPOSAŻENIU
FUNKCJONARIUSZÓW PAŃSTW.
ROZPORZĄDZENIE RADY
MINISTRÓW O ZASADACH ZA-
SZEREGOWANIA NAUCZYCIELI,
WAŻNIEJSZE USTAWY,
ROZPORZĄDZENIA I OKÓLNIKI

PRZEDMOWA.

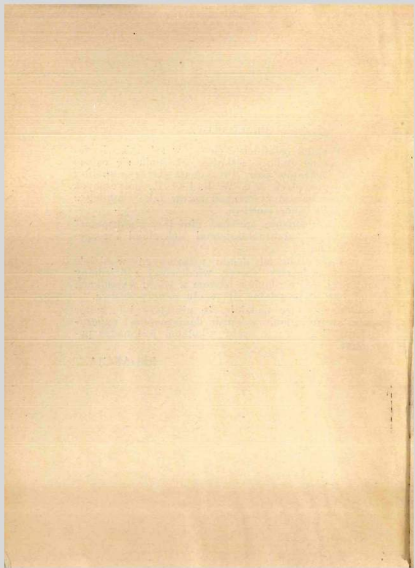
W ciągu ostatnich 2-ch lat w szkolnictwie za-
szły poważne zmiany wskutek ukazania się całego
szeregu Dekretów pana Prezydenta Rzeczypospolitej
oraz Rozporządzeń Min. W. R. i O. P., dotyczących
częstokroć bardzo żywotnych spraw tak szkolnictwa
jak i ogółu nauczycielstwa.

Chcąc zadaniu sprostać, niniejszy „Informator“
uzupełniamy najaktualniejszymi dekrétami i rozpo-
rządzeniami.

Niezależnie od działu ustawowego w dziale
ogólnym podajemy szereg wiadomości z dziedziny
naukowej, które zdaniem naszym w wielu wypadkach
będą bardzo przydatne dla ogółu nauczycielstwa.

Mamy więc nadzieję, że niniejszy informator
spełni swoje zadanie w sensie dania ogółowi nauczy-
cielstwa tego, co w życiu szkolnem jest nader po-
trzebne.

REDAKCJA.

ŻYCIORYS PREZYDENTA.

Prezydent Ignacy Mościcki urodził się w Mierzanowie, ziemi plockiej, dnia 1-go grudnia 1867 r. jako syn Faustyna, powstańca z r. 1863.

Początkowe nauki pobierał w Płocku, gimnazjum ukończył w Warszawie, a politechnikę (wydział chemiczny) w Rydze.

Od r. 1892 do r. 1897 przebywał w Londynie, poczem przeniósł się do Fryburga w Szwajcarii, gdzie pracował naukowo w uniwersytecie. W r. 1913 został powołany na stanowisko profesora elektrochemji w politechnice we Lwowie, a od roku 1919 był kierownikiem wielkiej fabryki związków azotowych w Chorzowie.

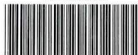
Wybrany na prezydenta w dniu 4-tym czerwca 1926 roku.

Centralna Biblioteka Pedagogiczna
Kuratorium Okręgu Pedagogicznego
we Wrocławiu

Nr. inv.

A 4072

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
we Wrocławiu

WRO0152237

ORGANIZACJA SZKOLNICTWA.

W zmartwychwstałej Polsce pierwszą Ustawą o organizacji szkolnictwa powszechnego, wydaną w roku 1917 przez Tymczasową Radę Stanu, były „Przepisy tymczasowe o szkołach elementarnych w Królestwie Polskiem“.

Z „Przepisów Tymczasowych“ moc prawną posiadają te działy, które dotyczą: Rad Szkolnych Powiatowych i Miejskich, Dozorów Szkolnych i Opiek szkolnych (art. 29—77) oraz częściowo dział o szkołach prywatnych i dział o inspekcji szkolnej. Inne działy „Przepisów“ zostały zmienione późniejszymi ustawami i rozporządzeniami.

W roku 1920 utworzono na podstawie ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) kuratora okręgów szkolnych jako urzędy drugiej instancji. Obecnie istnieje 10 okręgów szkolnych, mianowicie: 1) Krakowski, obejmujący województwa krakowskie i kieleckie, 2) Lubelski, obejmujący województwo lubelskie, 3) Lwowski, obejmujący województwa lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie, 4) Łódzki, obejmujący wojew. łódzkie, 5) Poleski, obejmujący wojew. poleskie, 6) Pomorski, obejmujący wojew. pomorskie, 7) Poznański, obejmujący wojew. poznańskie, 8) Warszawski, obejmujący st. m. Warszawę, wojew. warszawskie i białostockie, 9) Wileński, obejmujący wojew. wileńskie i 10) Wołyński, obejmujący wojew. wołyńskie. Szkolnictwo na Śląsku podlega Wydziałowi Oświecenia Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach. Przy Kuratorjach tworzone są Rady Szkolne Okręgowe, obejmujące pod swój zarząd wszystkie sprawy kulturalno-oświatowe na terenie całego Okręgu

Szkolnego. Rady Szkolne przy Kuratorjach nazywają się Okręgowymi, a Rady Szkolne, zarządzające szkolnictwem w poszczególnych powiatach, Radami Szkolnymi Powiatowymi (lub Miejskimi).

Od dnia 1 lipca 1952 r. obowiązuje nowa ustawa, regulująca sprawę szkolnictwa powszechnego, średniego i zawodowego. Podajemy ją w dosłownem brzmieniu, jako przedruk z Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 maja 1952 r. Nr. 38, poz. 389.

U s t a w a

z dnia 11 marca 1952 r.

o ustroju szkolnictwa.

Wstęp.

Ustawa niniejsza wprowadza takie zasady ustroju szkolnictwa, które mają Państwu ułatwić organizację wychowania i kształcenia ogółu na świadomych swych obowiązków i twórczych obywateli Rzeczypospolitej, obywatelom tym — zapewnić jak najwyższe wyrobienie religijne, moralne, umysłowe i fizyczne oraz jak najlepsze przygotowanie do życia, zdolniejszym zaś i dzielniejszym jednostkom ze wszelkich środowisk umożliwić osiągnięcie najwyższych szczebli naukowego i zawodowego wykształcenia.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. (1) Szkoły i zakłady naukowe i wychowawcze, utrzymywane wyłącznie przez Państwo, noszą nazwę szkół (zakładów) państwowych.

(2) Szkoły (zakłady), utrzymywane przez Państwo wspólnie z samorządem terytorjalnym lub gospodarczym na mocy osobnych ustaw, noszą nazwę szkół (zakładów) publicznych.

(3) Wszystkie inne szkoły (zakłady) noszą nazwę szkół (zakładów) prywatnych

Art. 2. (1) Podstawę organizacyjną i programową ustroju szkolnictwa stanowi siedmioletnia szkoła powszechna najwyżej zorganizowana (III stopnia). Programy będą tak ułożone, aby umożliwiały młodzieży, odpowiednio uzdolnionej, przejście ze szkół jednych typów do drugich oraz ze szkół niższych stopni do wyższych.

(2) Organizację wszelkich typów szkolnictwa z wyjątkiem, przewidzianym w art. 51 ust. 2, czasu trwania nauki, programy oraz warunki przejścia z jednych szkół do drugich określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Programy przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinii ministrów, zainteresowanych w zakresie ich ustawowo określonej właściwości.

Art. 3. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może dla celów doświadczalnych zakładać poszczególne szkoły, oparte na odmiennych zasadach organizacyjnych niż zasady, określone w niniejszej ustawie.

Postanowienia szczegółowe.

I. Przedszkola.

Art. 4. Dla dzieci w wieku od 3 lat ukończonych do czasu rozpoczęcia obowiązku szkolnego organizuje się przedszkola, które mają na celu wychowanie fizyczne i psychiczne przez stworzenie odpowiednich ku temu warunków.

II. Szkolnictwo powszechne.

Art. 5. Nauka w zakresie szkoły powszechnej jest obowiązkowa.

Art. 6. (1) Obowiązek szkolny trwa dla każdego dziecka lat siedem.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może na pewnych obszarach lub w poszczególnych miejscowościach przedłużyć czas trwania obowiązku szkolnego do lat ośmiu; może również skrócić go do lat sześciu, o ile to będzie konieczne ze względu na warunki organizacji szkolnictwa powszechnego na tych terenach.

(3) O ile w ciągu trwania obowiązku szkolnego dziecko nie ukończy nauki w zakresie szkoły powszechnej, obowiązek szkolny może być dla niego przedłużony o rok.

Art. 7. (1) Obowiązek szkolny zaczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy siedem lat życia.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może na pewnych obszarach lub w poszczególnych miejscowościach opóźnić lub przyspieszyć rozpoczęcie obowiązku szkolnego o jeden rok; przyspieszenie obowiązku szkolnego nie może dotyczyć dzieci, które przed rozpoczęciem roku szkolnego nie ukończą sześciu lat życia.

(3) Obowiązek szkolny może być odraczany dla dzieci, opóźnionych w rozwoju fizycznym lub umysłowym, oraz dla tych, które z powodu warunków komunikacyjnych mają utrudniony dostęp do szkoły. Szczegółowe normy ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(4) Mogą być przyjmowane do publicznych szkół powszechnych w miarę wolnych miejsc dzieci, które nie podlegają jeszcze obowiązkowi szkolnemu, a ukończyły sześć lat życia, jeżeli wykażą odpowiedni rozwój fizyczny i umysłowy.

Art. 8. Czas trwania obowiązku szkolnego dzieci anormalnych określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Dzieci te mogą być zwolnione od obowiązku szkolnego, o ile niema zorganizowanej dla nich szkoły specjalnej (art. 13).

Art. 9. Obowiązek szkolny wypełnia się przez pobieranie nauki: a) w publicznej szkole powszechnej, b) w innej szkole, c) w domu. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa warunki, na których nauka w innej szkole lub w domu uznana będzie za wypełnienie obowiązku szkolnego, oraz ustala rygory w stosunku do uchylających się wogóle od tego obowiązku.

Art. 10. (1) Szkoła powszechna obejmuje zasadniczo siedmioletni kurs nauki.

(2) W razie przedłużenia, względnie skrócenia, czasu trwania obowiązku szkolnego (art. 6 ust. 2) czas trwania nauki szkolnej ulega stosownej zmianie.

Art. 11. (1) Szkoła powszechna ma za zadanie dać na poziomie, odpowiadającym wiekowi i rozwojowi dziecka, potrzebne ogółowi obywateli jednolite podstawy wychowania i wykształcenia ogólnego oraz przygotowanie społeczno-obywatelskie z uwzględnieniem potrzeb życia gospodarczego.

(2) W programie szkoły powszechnej rozróżnia się trzy szczeble: szczebel pierwszy obejmuje elementarny zakres wykształcenia ogólnego, — szczebel drugi jest rozszerzeniem i pogłębieniem szczebla pierwszego, szczebel trzeci ma nadto przysposobić młodzież pod względem społeczno-obywatelskim i gospodarczym. Zagadnienia kulturalno-gospodarcze środowiska, w którym szkoła się znajduje, winny być uwzględniane w materiale naukowym wszystkich trzech szczebli.

Art. 12. (1) Pod względem organizacyjnym rozróżnia się szkoły powszechne trzech stopni. Szkołą stopnia I-go jest szkoła, która realizuje pierwszy szczebel programowy wraz z najważniejszymi składnikami programowymi szczebla drugiego i trzeciego; szkoła stopnia II-go realizuje pierwszy i drugi szczebel programowy wraz z najważniejszymi składnikami programowymi szczebla trzeciego; szkoła stopnia

III-go realizuje wszystkie trzy szczeble programowe w pełnym zakresie.

(2) Szkoła powszechna III-go stopnia realizuje pierwszy szczebel programowy w czterech pierwszych latach nauki, drugi szczebel programowy w piątym i szóstym roku nauki, trzeci szczebel programowy w siódmym, względnie — w ośmioletniej szkole — w siódmym i ósmym roku nauki.

Art. 13. Wychowanie i kształcenie dzieci anormalnych odbywa się w zakładach i szkołach powszechnych specjalnych, względnie w oddziałach specjalnych.

Art. 14. Publiczne szkolnictwo powszechne będzie tak zorganizowane, ażeby obywatele mieli możliwość kształcenia dzieci w szkołach możliwie najwyższego stopnia. Zasady ułożenia planu sieci szkolnej i sposób jego realizacji określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

III. Doksztalcenie.

Art. 15. (1) Młodzież, która wypełni obowiązek szkolny, a nie uczęszcza do żadnej szkoły, podlega do 18 roku życia włącznie obowiązkowemu doksztalceniu.

(2) Zadaniem doksztalcenia jest pogłębienie indywidualnego i społeczno-obywatelskiego wychowania młodzieży oraz rozszerzenie ogólnego wykształcenia w dostosowaniu do potrzeb życia gospodarczego i zawodów, w których młodzież pracuje.

(3) Doksztalcenie odbywa się bądź w szkołach i na kursach doksztalcających ogólnych, bądź w szkołach doksztalcających zawodowych (art. 26).

Art. 16. (1) Od obowiązkowego doksztalcenia zwolnieni są ci, którzy po wypełnieniu obowiązku szkolnego ukończą co najmniej dwuletnią naukę w szkole, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wystarczającą.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwalnia od obowiązkowego dokształcania młodzież, dla której niema zorganizowanej ani odpowiedniej szkoły dokształcającej zawodowej, ani ogólnej, ani odpowiednich kursów dokształcających.

(3) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala rygory w stosunku do uchylających się od tego obowiązku.

Art. 17. Młodzież w wieku powyżej lat 18 oraz dorośli będą mogli pogłębiać i rozszerzać swoje wykształcenie — w szkołach i na kursach dokształcających oraz przy pomocy innych instytucji oświaty pozaszkolnej według zasad, jakie ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 18. W wypadkach, w których zdobycie wykształcenia poza szkołą jest możliwe, odpowiednio zorganizowany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego system egzaminów pozwoli na uzyskanie takich uprawnień, jakie zapewniają świadectwa odpowiednich szkół.

IV. Szkolnictwo średnie ogólnokształcące.

Art. 19. Szkoła średnia ogólnokształcąca ma za zadanie dać młodzieży podstawy pełnego rozwoju kulturalnego, przygotować ją do czynnego udziału w życiu zorganizowanego w ramach państwowych społeczeństwa oraz przygotować ją do studjów w szkołach wyższych.

Art. 20. (1) Szkoła średnia ogólnokształcąca jest sześcioletnia i składa się z czteroletniego gimnazjum i dwuletniego liceum.

(2) Obok szkół, obejmujących gimnazjum i liceum, mogą być tworzone szkoły, obejmujące tylko gimnazjum lub tylko liceum.

Art. 21. (1) Gimnazjum jest pod względem programowym w zasadzie jednolite i obejmuje naukę języka łacińskiego. Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego może jednak tworzyć gimnazja bez nauki języka łacińskiego.

(2) Program gimnazjum opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej i uwzględnia obok wykształcenia ogólnego praktyczne potrzeby życia.

Art. 22. (1) Liceum różniczkuje się pod względem programowym na wydziały, których podstawę dydaktyczną stanowią odpowiednio dobrane grupy przedmiotów.

(2) Program liceum opiera się na programie gimnazjum i daje teoretyczno-naukowe przygotowanie do studiów w szkołach wyższych.

Art. 23. Do pierwszej klasy gimnazjum przyjmuje się kandydatów, którzy ukończyli co najmniej lat 12, — do liceum kandydatów, którzy ukończyli co najmniej lat 16. Górną granicę wieku kandydatów ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

V. Szkolnictwo zawodowe.

Art. 24. Szkolnictwo zawodowe ma za zadanie przygotować wykwalifikowanych zawodowo pracowników dla życia gospodarczego przez teoretyczne i praktyczne kształcenie zawodowe z uwzględnieniem potrzebnego zakresu wykształcenia ogólnego oraz przez wychowanie społeczno-obywatelskie.

Art. 25. (1) Szkolnictwo zawodowe obejmuje szkoły i kursy zawodowe.

(2) Szkoły zawodowe dzielą się na szkoły:

- a) dokształcające,
- b) typu zasadniczego,
- c) przysposobienia zawodowego.

Art. 26. (1) Szkoły dokształcające zawodowe dają młodzieży, pracującej zawodowo, która wypełniła obowiązki szkolny i podlega obowiązkowemu dokształcaniu (art. 15 i 16), niezbędne wiadomości zawodowe teoretyczne i pogłębienie wykształcenia

praktycznego, otrzymywanego w warsztacie pracy zarobkowej.

(2) Program szkół dokształcających zawodowych, oparty bądź na pierwszym, bądź na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, rozłożony jest zasadniczo na trzy lata. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zależnie od potrzeb zawodu skrócić lub przedłużyć czas ten o rok.

Art. 27. (1) Szkoły zawodowe typu zasadniczego dają przygotowanie zawodowe teoretyczne i praktyczne i dzielą się na szkoły stopnia:

- a) niższego,
- b) gimnazjalnego,
- c) licealnego.

(2) Niezależnie od tych szkół organizowane są szkoły mistrzów i szkoły nadzorców.

Art. 28. Szkoły zawodowe stopnia niższego mają charakter wybitnie praktyczny. Program ich opiera się na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej i jest rozłożony zależnie od zawodu na 2 do 3 lat. Na pierwszy rok nauczania przyjmuje się zależnie od zawodu kandydatów, którzy w danym roku kalendarzowym kończą co najmniej 15 lub 14 lat życia.

Art. 29. (1) Szkoły zawodowe stopnia gimnazjalnego dają obok przygotowania praktycznego przygotowania zawodowe teoretyczne oraz uwzględniają w potrzebnym zakresie wykształcenie ogólne.

(2) Program ich opiera się na drugim lub trzecim szczeblu programowym szkoły powszechnej i zależnie od zawodu jest rozłożony na dwa do czterech lat. Dolną granicę wieku przyjmowania kandydatów, która nie może schodzić poniżej lat 15, określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 30. W miarę możliwości będą tworzone kursy, na których odpowiednio uzdolnieni absolwenci

różnych stopni szkół zawodowych, pragnący przejść do szkół wyższych stopni, będą mogli uzupełnić swe wykształcenie.

Art. 31. Szkoły zawodowe stopnia licealnego dają, oprócz przygotowania praktycznego, głębsze przygotowanie zawodowe teoretyczne oraz uwzględniają w odpowiednim zakresie wykształcenie ogólne. Program ich opiera się na programie gimnazjum ogólnokształcącego, zależnie zaś od zawodu jest rozłożony na 2 do 3-ch lat. Na pierwszy rok nauczania przyjmuje się kandydatów, którzy w danym roku kalendarzowym kończą co najmniej 16 lat życia.

Art. 32. Szkoły mistrzów i szkoły nadzorców są przeznaczone dla wykwalifikowanych rzemieślników i pracowników przemysłowych lub technicznych i dają rozszerzenie wiedzy zawodowej. Przyjmuje się do nich osoby, które złożyły egzamin czeladniczy lub posiadają inne przygotowanie, uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wystarczające, oraz odbyły następnie 3-letnią praktykę zawodową.

Art. 33. Szkoły przysposobienia zawodowego są przeznaczone dla absolwentów wszystkich szkół wszelkich stopni i dają elementy wiedzy zawodowej dla wprowadzenia w zawód. Szkoły te są roczne.

Art. 34. (1) Dolna granica wieku przyjęcia do szkół zawodowych stopnia niższego i gimnazjalnego może być dla poszczególnych kandydatów obniżona o rok, jeżeli wynosi nie mniej niż 14 lat.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala górną granicę wieku przyjmowania kandydatów do wszelkich szkół zawodowych typu zasadniczego.

(3) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinii ministrów, zainteresowanych w zakresie ich ustawowo określonej wła-

ściwości, może w drodze rozporządzenia uzależnić przyjęcie kandydatów do poszczególnych szkół typu zasadniczego oraz szkół przysposobienia zawodowego od odbycia uprzedniej praktyki zawodowej. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinii ministrów, zainteresowanych w zakresie ich ustawowo określonej właściwości, może w drodze rozporządzenia również uzależnić wydanie świadectwa ukończenia tych szkół od odbycia praktyki zawodowej poszkolnej.

Art. 35. Kursy zawodowe przeznaczone są dla osób, specjalizujących się w pewnych działach danego zawodu. Czas trwania kursów zależny jest od potrzeb danej specjalności.

VI. Kształcenie kandydatów na nauczycieli.

Art. 36. Kształcenie kandydatów na nauczycieli ma na celu przygotowanie pracowników, posiadających potrzebną do spełnienia zawodu nauczycielskiego wiedzę oraz przygotowanie pedagogiczne i społeczno-obywatelskie.

A. Wychowawczynie przedszkoli.

Art. 37. (1) Kształcenie kandydatek na wychowawczynie przedszkoli odbywa się:

- a) w 4-letnich seminarjach dla wychowawczyń przedszkoli,
- b) w 2-letnich liceach dla wychowawczyń przedszkoli.

(2) Na pierwszy rok nauczania seminarjum przyjmuje się kandydatki, które w danym roku kalendarzowym kończą co najmniej lat 15, — na pierwszy rok liceum kandydatki, które ukończyły co najmniej lat 16. Górną granicę wieku kandydatek określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 38. (1) Program seminarjum dla wychowawczyń przedszkoli opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, program liceum opiera się na programie gimnazjum.

(2) Program seminarjum i liceum obejmuje wykształcenie ogólne, przygotowanie społeczno-obywatelskie i pedagogiczne oraz praktykę pedagogiczną.

Art. 39. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej uczennic seminarjów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli; praktyka ta odbywa się w przedszkolach, istniejących z reguły przy tych zakładach i w innych przedszkolach.

B. Nauczyciele szkół powszechnych.

Art. 40. (1) Kształcenie kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych odbywa się:

- a) w 3-letnich liceach pedagogicznych,
- b) w 2-letnich pedagogjach.

(2) Na pierwszy rok nauczania liceum pedagogicznego przyjmuje się kandydatów, którzy ukończyli co najmniej lat 16, — na pierwszy rok pedagogjum kandydatów, którzy ukończyli co najmniej 18 lat. Górną granicę wieku kandydatów określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 41. (1) Program liceum pedagogicznego opiera się na programie gimnazjum, program pedagogjum na programie liceum ogólnokształcącego.

(2) Program liceum pedagogicznego i pedagogjum obejmuje wykształcenie ogólne, przygotowanie społeczno-obywatelskie, wykształcenie pedagogiczne oraz praktykę pedagogiczną.

(3) Program pedagogjum uwzględnia nadto specjalizację w zakresie obranych grup przedmiotów.

Art. 42. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej uczniów tych zakładów; praktyka ta odbywa się w szkołach powszechnych, istniejących z reguły przy tych zakładach (szkoły ćwiczeń) i w innych publicznych szkołach powszechnych, względnie posiadających prawo publiczności.

Art. 43. Dla umożliwienia młodzieży zamiejscowej uczenia się w liceach pedagogicznych i pedagogiach będą przy tych zakładach z reguły organizowane internaty.

Art. 44. Przygotowanie nauczycieli szkół powszechnych do nauczania w szkołach specjalnych odbywa się w zakładach i na kursach rocznych lub dwuletnich.

C. Nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli, liceów pedagogicznych i pedagogjów.

Art. 45. (1) Przygotowanie nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli, liceów pedagogicznych i pedagogjów obejmuje wykształcenie w zakresie obranej dziedziny wiedzy (umiejętności), przygotowanie społeczno-obywatelskie, wykształcenie pedagogiczne oraz praktykę pedagogiczną.

(2) Kształcenie w zakresie obranej dziedziny wiedzy (umiejętności) odbywa się w szkołach wyższych na zasadach, jakie określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po zasięgnięciu opinii Rad Wydziałowych szkół akademickich. W razie braku odpowiednich szkół wyższych, kształcenie odbywa się w sposób, określony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(3) Po ukończeniu kształcenia w zakresie obranej dziedziny wiedzy odbywa się kształcenie peda-

gogeniczne na kursach pedagogicznych conajmniej rocznych, przyczem dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów pedagogicznych czas ten może być skrócony. Kursy pedagogiczne mogą być organizowane przy szkołach wyższych lub oddzielnie.

(4) Przygotowanie społeczno-obywatelskie odbywa się bądź na studjum, przewidzianem w art. 53, bądź na kursach pedagogicznych.

(5) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej. Praktyka ta odbywa się w szkołach, wymienionych w ustępie pierwszym, bądź związanych z kursami pedagogicznymi (ust. 3), bądź nie związanych.

D. Nauczyciele szkół zawodowych.

Art. 46. (1) Przygotowanie nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz prowadzących praktyczną naukę zawodu nauczycieli i instruktorów obejmuje wykształcenie zawodowe i praktykę zawodową, przygotowanie społeczno-obywatelskie, wykształcenie pedagogiczne i praktykę pedagogiczną.

(2) Kształcenie zawodowe kandydatów na nauczycieli przedmiotów zawodowych odbywa się:

- a) dla szkół dokształcających zawodowych i szkół zawodowych stopnia niższego — w odpowiednich szkołach zawodowych stopnia licealnego;
- b) dla szkół zawodowych stopnia gimnazjalnego i licealnego — w szkołach wyższych na zasadach, jakie określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydane po wysłuchaniu opinii zainteresowanych ministrów;
- c) jeżeli chodzi o zawody, dla których niema szkół stopnia licealnego (pkt. a) lub szkół wyższych (pkt. b), — w sposób, oznaczony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświe-

cenia Publicznego, po wysłuchaniu opinii zainteresowanych ministrów.

(3) Kształcenie zawodowe kandydatów na nauczycieli, prowadzących naukę praktyczną zawodu w szkołach dokształcających zawodowych oraz w szkołach zawodowych stopnia niższego, gimnazjalnego i licealnego, odbywa się w zakładach, oznaczonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, po wysłuchaniu opinii zainteresowanych ministrów.

(4) Kształcenie zawodowe kandydatów na instruktorów odbywa się:

- a) w szkołach zawodowych stopnia gimnazjalnego;
- b) w szkołach mistrzów lub w szkołach nadzorców.

(5) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinii zainteresowanych ministrów określa czas trwania i organizację praktyki zawodowej zarówno dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów zawodowych, jak również dla kandydatów na nauczycieli i instruktorów, prowadzących, praktyczną naukę zawodu.

(6) Przygotowanie społeczno-obywatelskie kandydatów na nauczycieli i instruktorów odbywa się bądź na studjum, przewidzianem w art. 53, bądź na kursach pedagogicznych.

(7) Kształcenie pedagogiczne kandydatów na nauczycieli i instruktorów odbywa się na kursach pedagogicznych, przyczem dla kandydatów, kształconych w szkołach mistrzów lub w szkołach nadzorców, będą z kursami pedagogicznymi połączone kursy uzupełniające wykształcenie ogólne.

(8) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej.

Art. 47. (1) Kształcenie kandydatów na nauczycieli przedmiotów pomocniczych, ściśle związanych z zawodem, odbywa się według zasad, wska-

zanych w art. 46 dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów zawodowych, przyczem jednak zależnie od decyzji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego praktyka zawodowa może nie być wymagana.

(2) Kształcenie tych kandydatów może się odbywać również w sposób, przepisany dla kształcenia kandydatów na nauczycieli tych samych przedmiotów w szkołach ogólnokształcących, a mianowicie:

a) dla szkół zawodowych stopnia niższego i dla szkół dokształcających zawodowych — w sposób, określony w art. 40—42;

b) dla szkół zawodowych stopnia gimnazjalnego i licealnego — w sposób, określony w art. 45.

(3) Kandydaci, wymienieni w ustępie drugim, kształcą się nadto dodatkowo na specjalnych kursach, wprowadzających w zagadnienia szkolnictwa zawodowego.

Art. 48. Kształcenie kandydatów na nauczycieli przedmiotów pomocniczych, nie związany bezpośrednio z zawodem, odbywa się w sposób, przewidziany w art. 47 ust. 2 i 3.

Art. 49. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa, który ze sposobów kształcenia, wymienionych w art. 46 i 47, odnosi się do kształcenia kandydatów na nauczycieli i instruktorów szkół przysposobienia zawodowego, szkół mistrzów i szkół nadzorców.

E. Dalsze kształcenie nauczycieli czynnych.

Art. 50. Dla wychowawczyń przedszkoli oraz dla nauczycieli czynnych w szkołach powszechnych, średnich ogólnokształcących, w szkołach zawodowych, seminarjach i liceach dla wychowawczyń przedszkoli, liceach pedagogicznych i pedagogjach oraz dla instruktorów czynnych w szkołach zawodowych będą organizowane celem umożliwienia dalszego kształcenia się osobne zakłady i kursy.

VII. Szkoły wyższe.

Art. 51. (1) Szkoły wyższe dzielą się na akademickie i nieakademickie.

(2) Organizację szkół akademickich określa osobna ustawa ze zmianami, wynikającymi z postanowień art. 52 i 53 niniejszej ustawy.

(3) Organizację szkół nieakademickich określają statuty, zatwierdzone przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 52. (1) W szkołach wyższych studjować mogą w charakterze studentów zwyczajnych absolwenci liceów ogólnokształcących, liceów dla wychowawczyń przedszkoli i liceów pedagogicznych, oraz szkół zawodowych stopnia licealnego, którzy wykażą się świadectwem kwalifikującym do studjów w szkołach wyższych, jako też osoby, które uzyskały także świadectwa na podstawie egzaminu.

(2) Nadto studjować mogą w charakterze studentów zwyczajnych osoby, które nie odpowiadają powyższym warunkom, a uzyskały zezwolenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie jednomyślnie przyjętego i przez Radę Wydziału umotywowanego wniosku.

(3) Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po zasięgnięciu opinji Rad Wydziałowych szkół akademickich wskażą, do jakich szkół wyższych i na jakie wydziały dają wstęp świadectwa, wymienione w ustępie pierwszym, oraz określą potrzebne egzaminy uzupełniające celem uzyskania wstępu do innych szkół wyższych, względnie na inne wydziały

(4) O ile zajdzie potrzeba ściślejszego doboru kandydatów do szkół wyższych z pośród osób, posiadających warunki, wymienione w ustępie pierwszym, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po zasięgnięciu opinji Rad Wydziałowych szkół akademickich określa sposób postępowania.

Art. 53. (1) Dla studentów szkół wyższych będzie zorganizowane studjum w zakresie obrony technicznej Państwa i nauki obywatelstwa oraz sprawności fizycznej.

(2) Studjum to będzie tworzone bądź przy szkołach wyższych, bądź oddzielnie na zasadach, jakie ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Postanowienia przejściowe.

Art. 54. (1) Organizacja szkolnictwa, przewidziana w niniejszej ustawie, wprowadzona będzie w życie w odniesieniu do szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących, zawodowych, seminarjów dla wychowawczyń przedszkoli, liceów pedagogicznych i pedagogów najdalej w ciągu sześciu lat od dnia wejścia w życie ustawy.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa w drodze rozporządzenia sposób przekształcenia, względnie likwidacji szkół, nie odpowiadających ustrojowi, wprowadzonemu niniejszą ustawą; likwidacja, względnie przekształcenie takich szkół, winna być zakończona najdalej w przeciągu 6 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy przy uwzględnieniu przepisu art. 55.

(3) W istniejących w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej seminarjach nauczycielskich wstrzymuje się przyjmowanie kandydatów na pierwszy kurs.

Art. 55. (1) Przy wprowadzaniu ustroju szkolnego, przewidzianego w niniejszej ustawie, należy zapewnić młodzieży uczęszczającej do szkół możliwość dokończenia nauki w odpowiednich szkołach w takim okresie czasu, jakie w chwili przyjęcia ucznia był przewidziany dla danych szkół, jako normalny czas trwania nauki.

(2) Świadczenia, uzyskane w okresie przejściowym, zachowują takie uprawnienia, jakie dawały przed wejściem w życie ustawy.

Art. 56. Niezależnie od uprawnień, nadanych Ministrowi w poszczególnych artykułach niniejszej ustawy, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ma prawo wydawać w drodze rozporządzeń przepisy wykonawcze, uzgadniające i przejściowe, które okażą się niezbędne dla wprowadzenia w życie nowego ustroju szkolnictwa i przystosowania do niego dotychczasowych przepisów ustawowych.

Postanowienia końcowe.

Art. 57. Wszędzie tam, gdzie ustawa niniejsza nadaje uprawnienia Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wchodzi w jego uprawnienia inni ministrowie w stosunku do szkolnictwa, podlegającego ich kompetencji na mocy osobnych ustaw. Uprawnienia te ministrowie wykonywają w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 58. (1) Postanowienia ustawy niniejszej nie dotyczą szkół artystycznych; ustrój ich określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(2) Ustawa niniejsza nie dotyczy szkół, organizowanych dla celów wojskowych, bezpieczeństwa publicznego, straży granicznej, oraz szkół rolniczych, podlegających kompetencji Ministra Rolnictwa, i szkolnictwa zawodowo-sanitarnego, podlegającego kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 59. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz innym Ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 60. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1932 r.

(2) Przepisy niniejszej ustawy, o ile dotyczą szkolnictwa ogólnokształcącego oraz zawodowego wszelkich typów i stopni, nie obowiązują na obszarze województwa śląskiego.

(3) Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy i w miarę reorganizowania szkolnictwa według jej brzmienia tracą równocześnie na podstawie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego moc obowiązującą wszelkie sprzeczne z nią przepisy ustawowe, między innymi: część druga zdania pierwszego (zaczynająca się po myślniku) i zdanie drugie art. 2, oraz zdanie drugie ustępu pierwszego art. 85 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 494) w brzmieniu, nadanem jej ustawą z dnia 16 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 2 z r. 1925, poz. 10).

(4) W wypadkach, w których przewidziano wydanie rozporządzeń przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przepisy dotychczasowe zachowują moc obowiązującą w charakterze rozporządzeń do czasu zastąpienia ich nowymi rozporządzeniami.

Prezydent Rzeczypospolitej:

(—) I. Mościcki.

Prezes Rady Ministrów:

(—) A. Prystor.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) J. Jędrzejewicz.

Minister Spraw Wewnętrznych:

(—) Bronisław Pieracki.

Kierownik Ministerstwa Spraw Wojskowych:

(—) Fabrycy.

Minister Rolnictwa:

(—) Sew. Ludkiewicz.

PRZEPISY WYKONAWCZE

W Dzienniku Ustaw Rzp. P. Nr. 51, poz. 485 zostało ogłoszone następujące rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 maja 1932 r. o częściowym wykonaniu ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa:

§ 1. Począwszy od dnia 1 stycznia 1933 r. zapisy do publicznych szkół powszechnych kończą się najpóźniej z dniem 31 maja każdego roku. Terminy rozpoczęcia zapisów ustala Kurator Okręgu Szkolnego.

§ 2. Przewidziany w artykule 6 siedmioletni obowiązek szkolny dla każdego dziecka stosowany będzie od dnia 1 lipca 1932 r.

§ 3. Postanowienie § 2 niniejszego rozporządzenia nie dotyczy w województwach: krakowskim, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim tych dzieci, które rozpoczęły najpóźniej w roku szkolnym 1931/32 wypełnianie obowiązku szkolnego, a w myśl postanowień ustawy z dnia 23 maja 1895 r. o zakładaniu i urządzaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci (Dz. U. Kr. Nr. 57), zmienionej ustawą z dnia 20 stycznia 1904 r. (Dz. U. Kr. Nr. 19) obowiązane były do sześcioletniego obowiązku szkolnego pod warunkiem przewidzianym w art. 31 ust. 1 tej ustawy.

§ 4. Postanowienie zawarte w ust. 1 artykułu 7 stosowane będzie od dnia 1 lipca 1932.

§ 5. Odraczenie o rok rozpoczynania obowiązku szkolnego w wypadkach indywidualnych, przewidziane w ust. 3 artykułu 7, należy:

- a) do kompetencji kierownika publicznej szkoły powszechnej, o ile dotyczy dzieci opóźnionych w rozwoju fizycznym lub umysłowym;
- b) do kompetencji inspektora szkolnego, o ile dotyczy dzieci, które z powodu warunków komunikacyjnych mają utrudniony dostęp do publicznej szkoły powszechnej.

§ 6. Przyjmowanie dzieci, objętych ustępem 4 artykułu 7, należy do kompetencji inspektora szkolnego, który może za zezwoleniem Kuratora Okręgu Szkolnego upoważnić do tego kierowników publicznych szkół powszechnych.

Przyjęcie jednak dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy:

- a) nie przeszkodzi zapisaniu do szkoły żadnego dziecka w wieku obowiązku szkolnego, które przynależy do danego obwodu szkolnego, a nie spełnia obowiązku szkolnego w inny sposób, oraz
- b) nie spowoduje nadmiernego przepelnienia izby szkolnej i przeciążenia nauczyciela.

§ 7. Od obowiązkowego kształcenia zwalnia się młodzież, dla której niema zorganizowanej ani szkoły kształcącej zawodowej, ani ogólnej, ani kursów kształcących, o ile młodzież ta nie jest objęta postanowieniami ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. o ochronie pracy kobiet i młodocianych (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 636), zmienionej ustawą z dnia 30 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 591), ustawą z dnia 5 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 93, poz. 538) i ustawą z dnia 7 listopada 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 773), oraz postanowieniami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowem (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468), zmienionego ustawą z dnia 17 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 295).

§ 8. W istniejących w dniu 1 lipca 1932 r. na terenie województw: pomorskiego i poznańskiego publicznych szkołach powszechnych wydziałowych wstrzymuje się przyjmowanie kandydatów do klasy pierwszej.

§ 9. W istniejących w dniu 1 lipca 1932 r. państwowych gimnazjach i progimnazjach wstrzymuje się przyjmowanie kandydatów do klas pierwszej.

§ 10. Z dniem 31 sierpnia 1932 ulegają zamknięciu państwowe kursy nauczycielskie.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1932 r.

O Radzie Szkolnej Okręgowej (Powiatowej).

Dla bliższego dozoru i opieki nad sprawami szkolnictwa i szkołami elementarnymi publicznymi ustanowiono: Radę Szkolną, Dozór szkolny i Opiekę szkolną. Działalność Rady szkolnej okręgowej czy powiatowej rozciąga się na okręg lub na powiat. Dozór szkolny zarządza sprawami szkolnymi jednej gminy, a Opieka szkolna ma na celu sprawy jednej szkoły.

Art. 29. Każdy okręg szkolny powiatowy posiada Radę Szkolną Powiatową. Miasta: Warszawa, Łódź, Lublin, Sosnowiec i Częstochowa mają osobne Rady szkolne. Dyrektorowi departamentu W. R. i O. P. służy prawo wyodrębnienia innych miast w samodzielne okręgi.

Art. 30. Rada Szkolna Powiatowa składa się z 14 członków, a mianowicie: 3 przedstawicieli sejmiku, 1 z rady miejskiej miasta powiatowego, 1 przedstawiciela nauczycielstwa, 1 kierownika seminarjum nauczycielskiego lub nauczyciela średniego zakładu naukowego. Jeżeli w powiecie niema ani seminarjum ani średniego zakładu naukowego, to Rada szkolna na pierwszym posiedzeniu wybiera kierownika 7-kl. szkoły powszechnej: 2-ch obywateli powołanych przez Dyrektora departamentu; reprezentanta Kościoła rzymsko-katolickiego, po jednym przedstawicielu od wyznań religijnych: ewangelickiego, prawosławnego i żydów o ile dane wyznanie stanowi nie mniej jak 1 proc. ludności powiatu, 1 lekarza i inspektora szkolnego oraz starośty.

Art. 31. Rada Szkolna miast wydzielonych w odrębne okręgi składa się z 17 osób: 2 wybranych przez Magistrat, 4 z rady miejskiej, 1 kierownika

seminarjum nauczycielskiego, 1 kierownika zakładu naukowego średniego, 1 nauczyciela wybranego przez nauczycielstwo, 2 obywateli miasta, 3 reprezentantów wyznań, 1 lekarza, inspektora szkolnego i komisarza rządu.

Art. 32. Mandaty członków Rady Szkolnej trwają 3 lata.

Art. 33. Członkowie z wyborów powinni mieć wybranych zastępców. Zaczynają pełnić obowiązki po zatwierdzeniu.

Art. 34. Do obowiązków Rady Szkolnej należy:

1. Nadzór nad szkolnictwem elementarnem publicznem i prywatnem.
2. Wyjednywanie środków na potrzeby szkolne i oświatowe oraz zarząd funduszami swego okręgu.
3. Sprawowanie władzy zwierzchniej nad Dozorami szkolnemi w gminach i Opiekami szkolnemi.
4. Badanie potrzeb szkolnych i oświatowo-kulturalnych swego okręgu i współdziałanie i inspektorem szkolnym i Dozorami w sprawie czynienia zadość tym potrzebom.

W szczególności do Rady Szkolnej należy:

1. Roztaczanie nadzoru nad elementarnemi szkołami publicznemi i prywatnemi za pomocą wizytacji szkół przez delegowanych członków Rady, bez prawa jednak egzaminowania uczniów i czynienia uwag nauczycielom.
2. Sprawowanie władzy zwierzchniej nad Dozorami Szkołnemi: mianowanie przepisanej liczby członków Dozoru, zatwierdzanie wyborów Dozorów i rozwiązywanie ich i t. p.
3. Decydowanie zgodnie z instrukcją departamentu W. R. i O. P. w sprawie projektów sieci szkolnej w gminach i powiecie.

4. Decydowanie wniosków w sprawie otwarcia szkół poszczególnych.
5. Wydawanie koncesji na otwieranie szkół elementarnych prywatnych.
6. Wydawanie opinii o wnioskach Dozorów Szkolnych w sprawie zwiżania szkół, lub zamiany źródeł dochodowych.
7. Ogłaszanie w przepisany terminie konkursów na wakujące posady nauczycielskie, wybór kandydatów i przedstawianie ich inspektorowi do zatwierdzenia.
8. Udział w Urzędzie Dyscyplinarnym do spraw służbowych nauczycieli, stosownie do Dekretu dyscyplinarnego z dnia 7 lutego 1919 roku.
9. Współdziałanie z inspektorem szkolnym w sprawie kształcenia nauczycieli przez urządzanie kursów, konferencji i t. p.
10. Wydawanie stypendjów na dalsze studja dla nauczycieli szkół elementarnych, subwencjonowanie bibliotek, tworzenie muzeów pedagogicznych, ułatwianie nabywania podręczników itp.
11. Nadzór nad gospodarką szkolną gmin, Dozorów i kontrola nad wykonaniem gminnych budżetów szkolnych.
12. Zarządzanie funduszami, przeznaczonemi na cele szkolne okręgu.
13. Występowanie do Departamentu W. R. i O. P. (obecnie do Kuratorjum) w sprawach szkolnych i oświatowo-kulturalnych, udzielanie wyjaśnień, opinii i t. p.
14. Rozpatrywanie wszelkich wniosków wpływających do Rady.
15. Określanie norm, podług których Dozory mają zaopatrywać w opał nauczycieli, szkoły w opał, w materiały piśmienne, obsługę i t. p.
16. Opieka i nadzór nad budownictwem szkolnym i higieną szkolną.

Art. 35. Członkowie Rady Szkolnej pełnią swe obowiązki bezpłatnie z wyjątkiem sekretarza, który może pobierać wynagrodzenie.

Art. 36. Rada wybiera przewodniczącego i zastępcę na trzy lata. Na stanowiska te nie mogą być wybierani członkowie Rady, zajmujący płatne stanowiska w szkolnictwie.

Art. 38. Posiedzenia Rady odbywają się przynajmniej raz na miesiąc. Nadzwyczajne posiedzenia mogą być zwoływane na wniosek dwu członków Rady w ciągu 7 dni. Do prawomocności potrzebna obecność więcej niż połowy członków Rady i inspektor szkolny lub jego zastępca. Inspektor szkolny i komisarz czyli starosta mają prawo zabierania głosu poza kolejną zapisanych mówców.

Art. 39. Nad zgodnością Uchwał Rady z obowiązującymi ustawami czuwa inspektor szkolny. W razie sprzeczności — inspektor wstrzymuje wykonanie uchwały. W kwestjach spornych Rada może się odwołać do Departamentu W. R. i O. P.

Art. 40. Wszelkie zażalenia przeciwko rozporządzeniom i orzeczeniom Rady Szkolnej rozstrzyga Dyrektor Departamentu W. R. i O. P. Zażalenia wnoszą się w przeciągu 7 dni.

Art. 45. Członkowie Rady szkolnej, nie przybywający na posiedzenie, winni usprawiedliwić swoją nieobecność. Członek Rady, który opuści trzy kolejne posiedzenia i na czwarte, pomimo wezwania, nie przybędzie — będzie uważany za ustępującego z Rady. Na jego miejsce wchodzi zastępca.

Art. 46. Władzę zwierzchnią nad działalnością Rad szkolnych sprawuje Dyrektor Departamentu (Kuratorjum).

O Dozorze szkolnym.

Art. 47. Każda gmina miejska i wiejska tworzy terytorjalną jednostkę szkolną z Dozorem szkolnym.

Art. 48. W miastach, tworzących samodzielne okręgi szkolne, funkcje Dozorów pełnią Rady szkolne okręgowe.

Art. 49. Dozór szkolny gmin wiejskich i osad, tworzących samodzielne gminy, składa się z 7 osób, a mianowicie: 1 członka rady gminnej, 1 mieszkańca gminy, wybranego przez zebranie gminne, 1 nauczyciela wybranego przez nauczycielstwo w gminie; osób duchownych wyznań, liczących w gminie więcej niż 2 proc. ludności gminy, 1 mieszkańca gminy wybranego przez Radę szkolną, 1 nauczyciela powołanego przez Radę szkolną.

Art. 50. Dozór szkolny gmin miejskich, liczących mniej niż 20,000 ludności, składa się z 8 osób, a mianowicie: członków z wyborów — 2 przedstawicieli Rady miejskiej, 1 nauczyciela wybranego przez nauczycielstwo; 1 przedstawiciela szkół średnich, albo seminarjum nauczycielskiego. Członków z mianowania: — z osób duchownych przedstawicieli wyznań, które liczą w gminie nad 2 proc. ogółu ludności miasta; jednego obywatela miasta mianowanego przez Radę szkolną i członka z urzędu lekarza miejskiego, względnie szkolnego.

Art. 51. Dozór szkolny gmin miejskich, liczących więcej niż 20 tysięcy mieszkańców, składa się z 15 osób, a mianowicie: delegowanego członka magistratu, 5 delegatów Rady miejskiej, nauczyciela wybranego przez nauczycielstwo, kierownika szkoły średniej, kierownika seminarjum nauczycielskiego, — jeżeli seminarjum niema, wchodzi kierownik wieloklasowej szkoły, wybrany przez Dozór na pierwszym posiedzeniu, z 5—2 osób duchownych, obywatela miasta, powołanego przez Radę szkolną, lekarza miejskiego lub szkolnego.

Art. 52. Mandaty członków Dozoru trwają trzy lata, delegatów z Rady miejskiej i gminnej tak długo, jak długo trwają mandaty do rady miejskiej lub gminnej.

Art. 53. Kolegja wyboreze oprócz członków wybierają i zastępców po jednym. Zaskarżenia na prawidłowość wyborów mogą być wnoszone do Rady szkolnej w ciągu 7 dni od wyborów. Członkowie Dozoru rozpoczynają pełnić obowiązki po zatwierdzeniu wyborów przez Radę szkolną.

Art. 54. Do obowiązków Dozoru szkolnego wogóle należy:

1. Praca nad rozwojem szkolnictwa elementarnego w gminie.
2. Nadzór nad szkolnictwem gminy, zakładami wychowawczymi i działalnością Opiek szkolnych.
3. Układanie projektów i wykonywanie budżetów szkolnych.

W szczególności zaś:

1. Opiniowanie o projektach budżetów szkolnych magistratu lub rady gminnej, lub układanie budżetów.
2. Dokonywanie zgodnie z budżetem wydatków szkolnych gminy, prowadzenie dokładnych rachunków i przedstawienie sprawozdań finansowych radzie gminnej, lub magistratowi.
3. Zarząd działem gospodarczym szkolnictwa gminnego.
4. Przedkładanie wniosków w sprawie zakładania szkół nowych.
5. Opracowywanie projektu sieci szkolnej w gminie.
6. Przedstawiania Radzie szkolnej wniosków w sprawie przeniesienia i zwinięcia szkół, lub zamiany źródeł skąd płyną fundusze na utrzymanie szkół.
7. Roztaczanie nadzoru nad szkołami elementarnymi publicznymi i prywatnymi w gminie przez dwóch wybranych ze swego grona delegatów, którzy mogą wizytować szkoły, bez

- prawa egzaminowania uczniów i zwracania uwag nauczycielom.
8. Mianowanie głównych opiekunów w opiekach szkolnych oraz mianowanie członków opiek w wypadkach, przewidzianych w art. 70 ustawy.
 9. Decydowanie w sprawie tworzenia się jednej Opieki dla dwu lub więcej szkół.
 10. Rozwiązywanie opiek szkolnych w razie niespełniania przez nich obowiązków.
 11. Przedstawianie Radzie Szkolnej życzeń w sprawie kandydatów na nauczycieli.
 12. Wnoszenie zażaleń na personel nauczycielski do inspektora szkolnego.
 13. Troska o byt materialny nauczycieli.
 14. Wydawanie nauczycielom urlopów do 7 dni, zawiadamiając o tem inspektora.
 15. Prowadzenie statystyki dzieci w wieku szkolnym.
 16. Przestrzeganie i wykonywanie przepisów o obowiązku szkolnym.
 17. Rozpatrywanie wniosków wpływających do Dozoru.
 18. Wykonywanie wszystkiego, co na mocy ustaw i rozporządzeń wyższych władz szkolnych, Dozorowi Szkolnemu poruczonem zostało.

Art. 55. Członkowie Dozoru Szkolnego pełnią swe obowiązki bezpłatnie, sekretarz może pobierać wynagrodzenie.

Art. 56. Dozór szkolny wybiera przewodniczącego i zastępcę. Nie mogą pełnić tych obowiązków nauczyciele czynni w szkołach publicznych gminy.

Art. 58. Posiedzenia odbywają się w miarę potrzeby — przynajmniej raz na miesiąc.

Art. 59. Na posiedzeniach Dozoru mogą być obecni prezes lub delegat Rady Szkolnej i inspektor szkolny bez głosu czynnego.

§ 60. Do stanowienia uchwał potrzebna jest obecność większości członków Dozoru. Uchwały zapadają prostą większością głosów, w razie równości głosów, głos przewodniczącego rozstrzyga.

Art. 61. Wszelkie zażalenia przeciwko uchwałom i zarządzeniom Dozorów Szkolnych rozstrzyga Rada Szkolna. Zażalenia mogą być wnoszone w przeciągu 7 dni od zapadnięcia uchwały, czy rozporządzenia.

Art. 62. Organem wykonawczym Dozoru jest przewodniczący. Do pomocy przewodniczącemu są skarbnik i sekretarz.

Art. 63. Członkowie Dozoru Szkolnego nie przybywający na posiedzenie winni usprawiedliwić swoją nieobecność. Członka Dozoru, który opuści trzy kolejne posiedzenia i na czwarte, pomimo wezwania, nie przyjdzie — usuwa się z Dozoru; na miejsce jego wchodzi zastępca.

Art. 64. Rozwiązanie Dozoru Szkolnego może nastąpić na mocy uchwały Rady Szkolnej po zatwierdzeniu przez dyrektora Departamentu W. R. i O. P.

O Opiece szkolnej.

Art. 65. Opiekę bezpośrednią nad każdą elementarną szkołą publiczną sprawuje Opieka Szkolna.

Art. 66. Opieka może być dla każdej szkoły osobna, lub też jedna dla szkół jednej wsi, osady, miasta — zależnie od decyzji Dozoru Szkolnego.

Art. 67. Opieka dla jednej szkoły składa się z 5 osób, a mianowicie: opiekuna głównego, mianowanego przez Dozór Szkolny z mieszkańców tej wsi czy miasta, gdzie jest szkoła, z grona rodziców dzieci uczęszczających do szkoły; jednego lub dwu mieszkańców wybranych przez zebranie gromadzkie, w miastach przez rodziców dzieci uczęszczających do szkoły; z osoby duchowej i kierownika szkoły.

Opieką dla dwu lub większej liczby szkół jednej wsi, osady czy miasta może się składać z osób: opiekuna głównego, 2—3 mieszkańców wybranych przez zebranie gromadzkie, w miastach rodziców dzieci szkolnych, z osoby duchownej, kierowników szkół, należących do Opieki i jednego nauczyciela, wybranego przez nauczycielstwo. Wszyscy nauczyciele mają prawo brać udział w posiedzeniach opieki szkolnej z głosem doradczym.

Art. 68. Mandaty członków opieki trwają trzy lata.

Art. 69. Oprócz członków kolegia wybierają po jednym zastępcy, który wchodzi do Opieki w razie ustąpienia członka.

Art. 70. W razie gdyby zebranie gromadzkie, lub zebranie rodziców zwlekąło z wyborem członków Opieki, pomimo wyznaczenia przez Dozór drugiego terminu wyborów, Dozór Szkolny mianuje członków Opieki.

Art. 71. Do obowiązków Opieki szkolnej wogóle należy:

I. Staranie o dobro i rozwój szkoły pod względem gospodarczym. II. Opieka nad młodzieżą w szkole i poza szkołą. III. Stosunki z rodzicami we wszelkich sprawach, związanych z dobrem dzieci i szkoły.

W szczególności zaś:

1. Staranie o rozwój szkoły.
2. Nadzór na majątkiem szkoły.
3. Układanie preliminarza wydatków gospodarczych szkoły.
4. Rozporządzanie funduszami asygnowanemi Opiece przez gminę.
5. Kontrola sum, asygnowanych nauczycielowi na potrzeby bieżące szkoły.
6. Przedstawianie Radzie Szkolnej za pośrednictwem Dozoru Szkolnego życzeń w sprawie kandydatów na stanowiska nauczycielskie.

7. Współdziałanie z Dozorem szkolnym w sprawie dostarczania szkole odpowiednich budynków, sprzętów szkolnych i utrzymania ich w dobrym stanie.
8. Prowadzenie rachunkowości swojej szkoły.
9. Opieka higieniczno-sanitarna nad szkołą i dziećmi.
10. Wywieranie wpływu na rodziców w sprawie regularnego posyłania dzieci do szkoły i czuwanie nad spełnianiem obowiązku szkolnego.
11. Urządzanie zebrań nauczycielskich.
12. Roztaczanie nadzoru nad szkołą za pośrednictwem Opiekuna głównego, który ma prawo bywania w szkole podczas zajęć, jednak bez prawa egzaminowania dzieci i czynienia uwag nauczycielowi.
13. Zawiadamianie Dozoru szkolnego o wszystkim, co pod względem materialnym lub moralnym wpływa ujemnie na szkołę, a czego Opieka szkolna usunąć nie może.
14. Roztaczanie opieki pozaszkolnej nad młodzieżą, współdziałanie z nauczycielstwem w urządzaniu uroczystości szkolnych, wieczornic, obchodów, wycieczek i t. p.
15. Roztaczanie w razie potrzeby opieki nad niezamożną młodzieżą, nad kształceniem sierot.
16. Starania o dostarczenie podwód dla dzieci z miejscowości bardziej odległych.
17. Roztaczanie opieki nad nauczycielem w razie jego choroby, o ile nie posiada opieki rodzinnej.
18. Składanie wyjaśnień, opinii i wniosków do władz wyższych oraz sprawozdań Dozorowi i Inspektorowi szkolnemu.

Art. 72. Przewodniczący w Opiece szkolnej opiekun główny zwołuje zwyczajne i nadzwyczajne posiedzenia.

Art. 73. Posiedzenia odbywają się w miarę potrzeby.

Art. 74. Opieka pełni swe obowiązki bezpłatnie.

Art. 75. Nauczyciele nie biorą udziału w posiedzeniach Opieki wówczas, kiedy są omawiane sprawy, w których nauczyciele są osobiście zainteresowani.

Art. 76. Wykonywanie zarządzeń Opieki należy do Opiekuna głównego.

Art. 77. Rozwiązanie Opieki szkolnej może nastąpić na mocy uchwały Dozoru szkolnego zatwierdzonej przez Radę szkolną.

O szkołach prywatnych.

Postanowienia tego działu „Przepisów tymczasowych” zostały zmienione następującą ustawą:

U s t a w a

z dnia 11 marca 1932 r.

o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych.

(Przedruk z Dz. U. R. P. Nr. 33, z dnia 20. IV. 1932 r., poz. 343).

Art. 1. Opiekę i nadzór nad prywatnymi szkołami, zakładami naukowymi i wychowawczymi sprawuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, który może przekazać swe uprawnienia podległym władzom szkolnym.

Art. 2. (1) Obywatel polski może założyć szkołę (zakład) pod warunkiem:

1) przedłożenia statutu szkoły, ustalającego ustroj wewnętrzny szkoły, język nauczania i pro-

gram, nazwę oraz stosunek właściciela (ki) do dyrektora (ki) kierownika (czki) i nauczycieli (ek); rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określi wymagania, jakim odpowiadać wanień statut,

2) zapewnienia szkole odpowiedniego lokalu i wyposażenia w urządzenia i pomoce naukowe,

3) wykazania, że środki utrzymania szkoły będą wystarczające,

4) przedłożenia pisemnego stwierdzenia właściwych władz państwowych, że ubiegający się o nie zachowywał się nienagannie pod względem moralności oraz w stosunku do Państwa.

(2) Orzeczenie oznaczonej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego władzy szkolnej stwierdza, czy powyższe warunki zostały spełnione.

(3) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w wyjątkowych przypadkach może zezwolić na założenie szkoły osobie, nie posiadającej obywatelstwa polskiego.

(4) Po uzyskaniu orzeczenia, stwierdzającego spełnienie powyższych warunków, założyciel (ka) może szkołę otworzyć. O ile w ciągu 3 miesięcy od chwili wniesienia podania założyciel (ka) nie otrzyma odpowiedzi, ma prawo szkołę otworzyć.

(5) O terminie otwarcia szkoły winien (na) założyciel (ka) zawiadomić władzę szkolną nie później niż na dwa tygodnie przed rozpoczęciem nauki.

Art. 5. (1) Orzeczenie, stwierdzające wypełnienie warunków, wymaganych do założenia szkoły, traci moc, jeżeli w ciągu roku od jego wydania szkoła nie zostanie otwarta lub jeżeli władza szkolna orzeknie, iż właściciel (ka) przestał (a) czynić zadość jednemu z warunków, określonych w art. 2.

(2) Prawa, wynikające z uzyskania orzeczenia, o którym mowa w art. 2, mogą być odstąpione osobie trzeciej tylko za zgodą władzy, która je wydała.

Art. 4. (1) Szkoła może być zamknięta przez sprawującą nadzór władzę szkolną, jeżeli orzeczeniem tej władzy zostanie stwierdzone, że:

- a) szkoła była nieczynna przez 3 miesiące bez usprawiedliwionej przyczyny,
- b) poziom naukowy lub wychowawczy szkoły w ciągu 3 lat ostatnich jest niewystarczający,
- c) szkoła nie przestrzega obowiązujących przepisów lub postanowień statutu szkoły,
- d) nauczanie lub wychowanie młodzieży odbywa się w duchu niełojalnym dla Państwa, względnie szkoła nie przeciwdziała skutecznie szkodliwym pod względem wychowawczym wpływom na młodzież.

(2) Przed wydaniem orzeczenia, zamykającego szkołę, sprawująca nadzór władza szkolna winna dać możliwość kierownictwu szkoły udzielenia wyjaśnień w terminie, przez władzę szkolną, określonym.

Art. 5. (1) O zamierzonym zwinięciu szkoły winien (na) właściciel (ka) uprzedzić władzę szkolną na 3 miesiące naprzód. Zwinięcie szkoły w ciągu roku szkolnego nastąpić może jedynie za zgodą władzy szkolnej.

(2) W razie zwinięcia lub zamknięcia szkoły akta szkolne wraz z pieczęciami złożone być winny do oznaczonej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświeccenia Publicznego władzy szkolnej.

Art. 6. (1) Dyrektorem (ką) (kierownikiem (czką)) lub nauczycielem (ką) szkoły może być tylko nieskazitelny obywatel polski, posiadający przepisane kwalifikacje zawodowe do nauczania.

(2) Dyrektora (kę) (kierownika (czkę)), zatwierdza władza szkolna.

(3) Władza szkolna może zażądać od kandydata (ki) na dyrektora (kę) (kierownika (czkę)) lub nauczyciela (kę) pisemnego stwierdzenia właściwych władz państwowych, że zachowywał (a) się nienaganie pod względem moralności oraz w stosunku do Państwa.

(4) Władza szkolna może w danej szkole odmówić zatwierdzenia dyrektora (ki) (kierownika (czki)) lub nie dopuścić nauczyciela (ki) do nauczania, jeżeli uzna, że tego wymagają względy pedagogiczne.

(5) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w wyjątkowych przypadkach zwolnić kandydata (kę) na dyrektora (kę) (kierownika (czkę)) lub nauczyciela (kę) od wymogu posiadania obywatelstwa polskiego.

Art. 7. (1) Władza szkolna może zażądać usunięcia dyrektora (ki) (kierownika (czki)) lub nauczyciela (ki), jeżeli uzna, że ten (ta):

- a) wywiera na młodzież szkodliwy wpływ pod względem wychowawczym,
- b) nie przestrzega obowiązujących przepisów i postanowień statutu szkoły,
- c) winien (na) jest rażącego zaniedbania obowiązków dyrektora (ki) (kierownika (czki)) lub nauczyciela (ki).

(2) Władza szkolna może w przypadkach, przewidzianych w ust. 1, zamieścić dyrektora (kę) (kierownika (czkę)) lub nauczyciela (kę) w czynnościach.

Art. 8. Szkoły (zakłady) prywatne, zorganizowane na wzór szkół (zakładów) państwowych (publicznych), oraz szkoły (zakłady) prywatne, nie zorganizowane na wzór państwowych (publicznych), a uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za eksperymentalne, mogą uzyskiwać uprawnienia szkół (zakładów) państwowych (publicznych) na warunkach, określonych rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 9. Szkoły prywatne, uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za eksperymentalne, będą otoczone szczególną opieką władz szkolnych.

Art. 10. (1) Ustawa niniejsza nie dotyczy prywatnych szkół akademickich oraz szkół rolniczych,

podległych kompetencji Ministra Rolnictwa i szkolenictwa zawodowo-sanitarnego, podlegającego kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych. Warunki, pod jakimi mogą być otwierane i prowadzone wymienione szkoły i kursy zawodowo-sanitarne, oraz uprawnienia osób, które je ukończyły, określa o ile niema w tym zakresie przepisów ustawowych, Minister Spraw Wewnętrznych w drodze rozporządzenia w porozumieniu z Minist. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(2) Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, ustali warunki zakładania i utrzymywania przez związki komunalne szkół, zakładów naukowych lub wychowawczych, ich statut oraz stosunki służbowe nauczycieli (ek), dyrektorów (ek) tych szkół (zakładów). Takie rozporządzenie wyda Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w stosunku do szkół zawodowych, utrzymywanych przez izby przemysłowo-handlowe i rzemieślnicze oraz korporacje przemysłowe i rzemieślnicze.

Art. 11. Przepisy ustawy niniejszej mają analogiczne zastosowanie do szkół (zakładów naukowych i wychowawczych), zakładanych, względnie utrzymywanych przez zarejestrowane stowarzyszenia i fundacje, przyczem nie odnosi się do nich postanowienie pkt. 4 art. 2.

Art. 12. (1) Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustali sposób i termin uzyskania przez szkoły, istniejące w dniu wejścia w życie tej ustawy, orzeczeń, stwierdzających spełnienie warunków, przewidzianych w art. 2, przy uwzględnieniu postanowień art. 11.

(2) Szkoły, które nie będą czyniły zadość wymogom tego rozporządzenia, ulegną zamknięciu w terminie, oznaczonym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 13. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz Ministrowi Przemysłu i Handlu we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 14. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem wojówództwa śląskiego. Równocześnie tracą moc wszystkie przepisy, wydane w sprawach, uregulowanych ustawą niniejszą.

Prezydent Rzeczypospolitej:

(—) I. Mościcki

Prezes Rady Ministrów:

w. z. (—) Wł. Zawadzki

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego:

(—) J. Jędrzejewicz

Minister Spraw Wewnętrznych:

(—) Bronisław Pieracki

Minister Przemysłu i Handlu:

(—) Zarzycki

Zaznaczyć należy, że z „Przepisów Tymczasowych” zachowały moc obowiązującą następujące postanowienia: 1) „Program nauk prywatnej szkoły powszechnej musi odpowiadać conajmniej zakresowi wiadomości, przepisanych dla publicznej szkoły powszechnej równej kategorii, aby mogła ona ubiegać się o przyznanie prawa publiczności, t. j. aby świadectwo szkoły powszechnej prywatnej miało znaczenie dokumentu publicznego oraz aby dzieci w wieku szkolnym, do niej uczęszczające, były zwolnione od uczęszczania do szkoły publicznej”.

2) Szkoła prywatna obowiązana jest prowadzić przepisane księgi szkolne, składać sprawozdania roczne Inspektorowi szkolnemu podług wskazanych wzorów oraz udzielać informacji na żądanie władz szkolnych.

3) Szkołom prywatnym z prawem publiczności pozostawia się swobodę w rozszerzaniu i układzie programu, stosowaniu metod oraz wyborze książek z wyjątkiem tych, które zostały wzbronione przez departament W. R. i O. P.

4) Dzieci szkół prywatnych bez prawa publiczności, aby uzyskać świadectwo, któreby miało znaczenie dokumentu publicznego, muszą się poddać egzaminowi w szkole powszechnej do tego upoważnionej. To samo dotyczy dzieci, pobierających naukę w domu.

Postanowienie

**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego**

z dnia 22 czerwca 1952 r.

**w sprawie ogłoszenia wzorów statutów dla szkół
prywatnych.**

(Przedruk z Monitora Polskiego Nr. 145 z r. 1952,
poz. 178).

Na podstawie § 24 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1952 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydanego co do § 15 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) ogłaszam, jako załącznik do niniejszego postanowienia wzory statutów szkół prywatnych.

**Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:**

(—) J. Jędrzejewicz.

Załącznik Nr. 1 do postanowienia Ministra
Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. z dnia 22 czerwca 1952 r.
Wzory statutów prywatnych szkół powszechnych,
średnich ogólnokształcących i zawodowych.

STATUT

Prywatn

(szkoły, zakładu naukowego, kursu — podać nazwę)

§ 1. Właścicielem szkoły jest
(imię i nazwisko osoby fiz.

lub nazwa osoby prawnej; osoba prawna powinna dołączyć swój statut).

§ 2. Szkoła ma siedzibę w
(miejscowość).

**(dla szkół średnich ogólnokształcących i zawo-
dowych):**

§ 3. Szkoła ma za zadanie

*wymienić właściwy artykuł ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju
szkolnictwa) (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389).*

Szkoła przeznaczona jest dla
plci

wyznania
narodowości

(dla szkół powszechnych):

§ 3. Szkoła ma za zadanie wychowanie i na-
uczanie dzieci w wieku obowiązku szkolnego.

Szkoła przeznaczona jest dla dzieci płci
wyznania
narodowości

**(dla szkół średnich ogólnokształcących i zawo-
dowych):**

§ 4. Całkowity kurs szkoły obejmuje
lat nauki i podzielony jest na okresy

(roczne, półroczne,

lub inne)

Szkola posiada wydziały:

Organizacja szkoły odpowiada:

wymienić typ i stopień węg właściwego artykułu ustawy o ustroju szkolnictwa lub wskazać, jaka ma być organizacja).

Maksymalna ilość uczniów w klasach (oddziałach, grupach) oraz stosunek ilości uczniów do powierzchni pomieszczenia odpowiadać będą normom, przyjętym w szkołach państwowych (publicznych).

(dla szkół powszechnych):

§ 4. Całkowity kurs szkoły obejmuje
lat nauki i podzielony jest na
szczeble programowe. Pierwszy szczebel programowy osiąga się po 4 latach nauki, drugi po 2 dalszych latach, wreszcie trzeci — po
(pozostałych) latach.

Nauka trwa

(podać czas trwania nauki w każdym oddziale

lub klasie i wymienić okresy nauki

roczne, półroczne lub inne).

Maksymalna ilość uczniów w klasach (oddziałach, grupach) oraz stosunek ilości uczniów do powierzchni pomieszczenia odpowiadać będą normom, przyjętym w szkołach publicznych.

(dla szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych):

§ 5. Do szkoły przyjmuje się
po ukończeniu lat do
lat na podstawie (świadectwa, egzaminu i t. p.)

Świadectwa szkolne tak przy ukończeniu szkoły, jak i poszczególnego okresu nauczania lub przy

odejściu ze szkoły, otrzymują uczniowie w/g wzoru, ustalonego przez władzę szkolną. Klasyfikowanie i promowanie uczniów odbywa się w/g przepisów dla szkół państwowych.

(dla szkół powszechnych):

§ 5. Do najniższego oddziału szkoły przyjmuje się dzieci po ukończeniu roku życia nie starsze ponad lat.

Przyjmowanie dzieci do innych oddziałów, klasyfikowanie, promowanie uczniów oraz wydawanie im świadectw odbywa się według przepisów dla publicznych szkół powszechnych. Wzór świadectw szkolnych ustala władza szkolna oraz

(dla szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych dla szkół powszechnych):

§ 6. W szkole obowiązuje język nauczania:

§ 7. Nauka odbywa się według programu załączonego

(albo wymienić typ i stopień szkoły państwowej lub publicznej).

Przy nauczaniu będą używane jedynie dozwolone przez władzę szkolną podręczniki (środki naukowe).

§ 8. Indywidualny kierunek szkoły

(określić, na czym polega)

§ 9. Szkoła ma nazwę

(podać nazwę w pełnym brzmieniu)

§ 10. Właściciel szkoły:

- 1) zawiera i rozwiązuje umowę z dyrektorem (kierownikiem) szkoły i dobranym przez dyrektora personelem nauczającym, oraz podaje władzy szkolnej do wiadomości normy uposażenia dyrektora (kierownika) i personelu nauczającego w szkole.

Ze względu na potrzebę zachowania ciągłości pracy szkolnej, zwolnienie dyrektora (kierownika) i personelu nauczającego, może następować z reguły jedynie z końcem roku szkolnego.

O ile zwolnienie dyrektora (kierownika), lub personelu nauczającego nastąpiłoby w ciągu roku szkolnego, powinna być o tem zawiadomiona władza szkolna z podaniem przyczyn takiego zwolnienia;

- 2) powołuje i zmienia personel administracyjno-gospodarczy szkoły, na wniosek dyrektora (kierownika) szkoły;
- 3) zwalnia dyrektora (kierownika) na żądanie państwowej władzy szkolnej, stosownie do ustępu pierwszego art. 7 ustawy o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych;
- 4) udziela urlopów personelowi nauczającemu w przypadkach, przewidzianych w p. 11 § 11 niniejszego statutu;
- 5) dostarcza we właściwych terminach środków na utrzymanie szkoły;
- 6) otrzymuje od dyrektora (kierownika) periodyczne sprawozdania o poziomie i wynikach nauczania i wychowania w szkole;
- 7) ma prawo bywania na lekcjach i zajęciach w obecności dyrektora (kierownika), jednakże bez prawa czynnego udziału i robienia uwag personelowi nauczającemu; spostrzeżenia, poczynione w tych przypadkach, powinien właściciel wyjawiać dyrektorowi (kierownikowi) szkoły;
- 8) ma prawo udziału w specjalnie w tym celu zarządzonym przez dyrektora (kierownika) posiedzeniu sprawozdawczym Rady Pedagogicznej;

- 9) ma prawo wglądu w nadesłane do szkoły sprawozdania wizytacyjne państwowej władzy szkolnej;
- 10) odnosi się bezpośrednio do władzy w sprawach ewentualnych zmian w statucie, w sprawie lokalu i osoby dyrektora (kierownika) szkoły;
- 11) podaje do wiadomości władzy szkolnej normy opłat szkolnych i późniejsze wyniki zmian.

(W statucie szkoły utrzymywanej przez zarejestrowane stowarzyszenia i fundacje). Uprawnienia nadzorcze, przysługujące właścicielowi szkoły, spełniane będą jedynie przez stałego delegata, na którego wyrazi zgodę władza szkolna.

§ 11. Dyrektor (kierownik) szkoły:

- 1) przewodniczy Radzie Pedagogicznej i reprezentuje szkołę nazewnątrz w sprawach organizacji, nauczania i wychowania,
- 2) jest odpowiedzialny za prawidłowy bieg życia szkolnego, za kierunek wychowawczy szkoły i za wykonanie obowiązujących przepisów szkolnych,
- 3) jest bezpośrednim zwierzchnikiem wszystkich osób, pracujących w szkole oraz doradcą grona nauczycielskiego,
- 4) dobiera i jest odpowiedzialny za dobór personelu nauczającego, zatrudnionego w szkole, oraz kwalifikuje personel nauczycielski,
- 5) przedstawia listę personelu nauczającego władzy szkolnej,
- 6) składa sprawozdania okresowe ze stanu szkoły pod względem naukowym i wychowawczym władzy szkolnej i właścicielowi szkoły,
- 7) bezpośrednio porozumiewa się z władzą szkolną we wszystkich sprawach szkoły, prócz wymienionych w p. 10 § 10 niniejszego statutu,

- 8) układa preliminarz wydatków na potrzeby szkoły i przedstawia sprawozdanie budżetowe właścicielowi szkoły oraz władzy szkolnej,
- 9) czuwa wraz z Radą Pedagogiczną, aby szkoła była zaopatrywana we właściwe środki i pomoce naukowe oraz urządzenia, związane z nauczaniem i wychowaniem,
- 10) udziela urlopów personelowi nauczycielskiemu do 8-u dni, a za zgodą właściciela szkoły do wyczerpania przewidzianego umowami maksymalnego okresu urlopowego,
- 11) przedstawia właścicielowi szkoły wniosek o udzielenie urlopu płatnego wybranemu przez siebie nauczycielowi na kursy, organizowane przez państwową władzę szkolną, celem podniesienia kwalifikacyj pedagogicznych nauczycielstwa,
- 12) zwalnia personel nauczający na żądanie władzy szkolnej, stosownie do art. 7 ustawy o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych,
- 13) zawiesza personel nauczający w czynnościach w wypadkach, przewidzianych w art. 7 ustawy o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych z własnej inicjatywy, lub też na żądanie władzy szkolnej; gdy zawieszenie w czynnościach następuje z inicjatywy własnej dyrektora (kierownika), powinna być o tem niezwłocznie zawiadomiona władza szkolna z podaniem przyczyn tego zarządzenia,
- 14) zawiesza uchwały Rady Pedagogicznej, o ile nie odpowiadają one przepisom szkolnym, lub też wymaganiom wychowawczym czy dydaktycznym.

§ 12. Personel nauczający i lekarz szkolny wraz z dyrektorem (kierownikiem), stanowią Radę pedagogiczną, która:

- 1) decyduje o przyjmowaniu nowych uczniów,
- 2) ocenia postępy i sprawowanie uczniów oraz promuje i przyznaje świadectwa ukończenia w/g regulaminu, zatwierdzonego przez państwową władzę szkolną.

§ 13. O ile przy szkole powstanie Rada Opiekuńcza, to jej zakres działania nie uszczupli w niczem kompetencji Rady Pedagogicznej szkoły.

§ 14. Szkoła posiada pieczęć o formacie i tekście, zatwierdzonym przez władzę szkolną.

Załącznik Nr. 2 do postanowienia Ministra Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. z dnia 22 czerwca 1932 r.

Wzór Statutu

prywatnego przedszkola
(podać nazwę)

§ 1. Właścicielem przedszkola jest
(imię i nazwisko)

osoby fizycznej lub nazwa osoby prawnej; osoba prawna powinna dołączyć swój statut)

§ 2. Przedszkole ma siedzibę w
(miejscowość)

§ 3. Przedszkole ma zadanie rozciągania troskliwej i umiejętnej opieki nad zdrowiem oraz rozwojem fizycznym, moralnym i umysłowym dzieci w wieku przedszkolnym.

Przedszkole przeznaczone jest dla dzieci płci
wyznania
 narodowości

§ 4. Dzieci, uczęszczające do przedszkola, mogą dzielić się na grupy, stosownie do wieku i stopnia rozwoju umysłowego.

Liczba dzieci powierzonych jednej wychowawczyni, nie będzie przekraczać

Przy większej liczbie dzieci będzie powołana druga wychowawczyni lub też przydzielona odpowiednio uzdolniona pomocnica.

§ 5. Do przedszkola przyjmuje się dzieci, które ukończyły trzeci rok życia, a nie osiągnęły jeszcze wieku obowiązku szkolnego, jak również te z pośród będących w wieku obowiązku szkolnego, którym właściwe władze obowiązek ten odroczyły.

Dzieci obciążone wadą lub chorobą, któraby narażała na niebezpieczeństwo zdrowie innych dzieci, nie mogą do przedszkola uczęszczać.

§ 6. W przedszkolu używa się języka

§ 7. Zajęcia w przedszkolu mają charakter wychowawczy i będą dostosowane do wieku, rozwoju i uzdolnień dzieci.

Do programu zajęć wchodzi: ćwiczenia oddechowe, śpiew, gry i zabawy ruchowe, gimnastyka rytmiczna, ćwiczenia zmysłów, praca ręczna, rysunki, ćwiczenia we władaniu mową, opowiadanie, uczenie się i wygłaszanie wierszyków, ćwiczenia w obserwowaniu przedmiotów i zjawisk, pogadanki i ćwiczenia, mające na celu wpajanie pierwszych zasad moralnych oraz budzenie i pielęgnowanie uczuć religijnych, społecznych i humanitarnych.

Wszelkie nauczanie dzieci w przedszkolu sposobem szkolnym jest wyłączone.

Przy zajęciach będą używane jedynie dozwolone przez władze szkolne pomoce pedagogiczne.

§ 8. Przedszkole ma nazwę

(podać nazwę w pełnem brzmieniu)

§ 9. Właściciel przedszkola:

- 1) zawiera i rozwiązuje umowę z kierowniczką przedszkola, wychowawczyniami i przedstawia władzy szkolnej listę personelu pedagogicznego i podaje do wiadomości władzy szkolnej normy uposażenia kierowniczkii i wychowawczyń przedszkola.

Ze względu na potrzebę zachowania ciągłości pracy, zwolnienie kierowniczk i wychowawczyni może następować z reguły jedynie z końcem roku szkolnego.

O ile zwolnienie kierowniczk i lub wychowawczyni nastąpiłoby w ciągu roku szkolnego, winna być o tem zawiadomiona władza szkolna z podaniem przyczyn takiego zwolnienia,

- 2) układa preliminarz wydatków na potrzeby przedszkola i przedstawia sprawozdanie budżetowe władzy szkolnej,
- 3) powołuje i zmienia personel administracyjno-gospodarczy szkoły,
- 4) zwalnia i zawieszka kierowniczkę i wychowawczynę na żądanie władzy szkolnej, stosownie do ust. 1 art. 7 ustawy o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych,
- 5) udziela urlopów personelowi przedszkola,
- 6) dostarcza we właściwych terminach środków na utrzymanie przedszkola,
- 7) otrzymuje od kierowniczk i perjodyczne sprawozdania o poziomie i wynikach wychowania w przedszkolu,
- 8) ma prawo bywania na zajęciach w obecności kierowniczk i, jednakże bez prawa czynnego udziału,
- 9) ma prawo wglądu w nadesłane do przedszkola sprawozdania wizytacyjne władzy szkolnej,
- 10) odnosi się bezpośrednio do władzy szkolnej w sprawach ewentualnych zmian w statucie, w sprawie lokalu i personelu pedagogicznego przedszkola,
- 11) podaje do wiadomości władzy szkolnej normy opłat w przedszkolu i późniejsze w nich zmiany.

(W statucie przedszkola, utrzymywanego przez zarejestrowane stowarzyszenie i fundację). Uprawnienia nadzorcze, przysługujące właścicielowi przedszkola, spełniane będą jedynie przez stałego delegata, na którego wyrazi zgodę władza szkolna.

§ 10. Kierowniczka przedszkola:

- 1) jest odpowiedzialna za prawidłowy bieg zajęć w przedszkolu, za kierunek wychowawczy i za wykonanie obowiązujących przepisów,
- 2) jest bezpośrednią zwierzchniczką wszystkich osób, pracujących w przedszkolu,
- 3) opiniuje dobór wychowawczyń, zatrudnionych w przedszkolu i kwalifikuje ich pracę wobec właściciela,
- 4) składa sprawozdania okresowe ze stanu przedszkola pod względem wychowawczym władzy szkolnej i właścicielowi przedszkola,
- 5) bezpośrednio porozumiewa się z władzą szkolną we wszystkich sprawach przedszkola, prócz wymienionych w p. 10 § 9 niniejszego statutu,
- 6) czuwa, aby przedszkole było zaopatrywane we właściwe środki i pomoce naukowe oraz urządzenia.

§ 11. O ile przy przedszkolu powstanie Rada Opiekuńcza, Opieka Rodzicielska i t. p., to regulamin jej zatwierdza władza szkolna.

§ 12. Przedszkole posiada pieczęć o formacie i tekście, zatwierdzonym przez władzę szkolną.

O inspekcji szkolnej.

Art. 94. Organem Departamentu W. R. i O. P. w każdym okręgu szkolnym jest Inspektor szkolny okręgowy.

Art. 95. Inspektor szkolny okręgowy, jako powołany do kierowania przy współudziale zarządów miejscowych szkolnictwem elementarnem:

1. Bierze udział osobiście lub przez swego zastępcę w posiedzeniach Rady Szkolnej.
2. Bada z nią, względnie z Dozorami szkolnymi w gminach potrzeby szkolne i oświatowe swego okręgu i przedstawia wnioski z dziedziny spraw szkolnych, oświatowo-kulturalnych i administracyjnych Radzie szkolnej, Dozorom szkolnym lub bezpośrednio Departamentowi W. R. i O. P.
3. Pełni zwierzchni nadzór nad szkolnictwem elementarnem publicznem, publicznymi seminarjami nauczycielskimi i innymi instytucjami kulturalno-oświatowymi, jakie mu powierzone zostaną.
4. Administruje szkolnictwem swego okręgu łącznie z Radą Szkolną, Dozorami i Opiekami szkolnymi.
5. Roztacza nadzór nad szkołami elementarnymi i prywatnymi seminarjami nauczycielskimi w zakresie ustawą przewidzianym.
6. Zatwierdza decyzje Rady szkolnej w sprawie sporządzonych przez Dozory szkolne projektów sieci szkolnej w gminach.
7. Zatwierdza decyzje Rady szkolnej; w sprawie wniosków co do otwierania szkół poszczególnych.
8. Komunikuje opinie Radzie szkolnej w sprawie wydawania koncesji na otwarcie szkół elementarnych prywatnych; decyzję Rady może wstrzymać i odwołać się do Dyrektora departamentu W. R. i O. P. nie później, jak w przeciągu dni siedmiu od dnia następnego po jej powzięciu.
9. Podaje do wiadomości rozporządzenia wyższych władz szkolnych, wykonywa zlecenia departamentu W. R. i O. P., czuwa nad wykonaniem jego rozporządzeń oraz składa sprawozdania w terminach przez Departament określonych.

10. Mianuje nauczycieli z pośród przedstawionych przez Radę szkolną kandydatów, względnie mianuje bezpośrednio, zgodnie z art. 27 i 28 niniejszej ustawy.
11. Kwalifikuje nauczycieli pod względem ich uzdolnienia i sumienności w spełnianiu obowiązków przy przedstawianiu do awansów służbowych; do przedstawienia dołącza opinię Rady szkolnej.
12. W wypadkach nagłych powołuje nauczycieli na stanowiska tymczasowe.
13. Czuwa nad dalszem kształceniem nauczycieli.
14. Zwołuje okręgowe konferencje nauczycieli i na nich przewodniczy lub wyznacza zastępcę.
15. Przenosi ze względów służbowych na inne posady w swoim okręgu nauczycieli niestabilizowanych, o czym niezwłocznie zawiadamia Radę szkolną i Departament z podaniem motywów przeniesienia.
16. Przeprowadza dochodzenia dyscyplinarne przeciwko nauczycielom szkół publicznych, decyduje w granicach kompetencji, lub skierowuje do organów dyscyplinarnych.
17. Zawiesza w wypadkach nadzwyczajnych nauczycieli szkół publicznych, o czym niezwłocznie, nie później jak w dniu następnym po zawieszeniu, komunikuje Departamentowi oraz w celu wniesienia sprawy do organów dyscyplinarnych Radzie szkolnej, względnie Wydziałowi wykonawczemu.
18. Żąda od właściciela szkoły elementarnej prywatnej usunięcia kierownika względnie nauczycieli (art. 93).
19. Wydaje nauczycielom urlopy do czterech tygodni.
20. Zarządza ankiety po porozumieniu się z Departamentem W. R. i O. P., prowadzi staty-

stykę szkolną i rejestr sił nauczycielskich swego okręgu.

21. Współdziała z odnośnymi urzędami w sprawach sanitarnych i higieny szkolnej.
22. Powołuje i zwalnia personel kancelaryjny Inspekcji i kieruje biurem Inspekcji.

Art. 96. Nadzór nad nauką religii, prowadzoną w szkołach publicznych przez duszpasterzy lub upoważnionych do tego nauczycieli, należy do inspektora szkolnego i do reprezentantów odpowiedniego wyznania, mianowanych przez dyrektora departamentu W. R. i O. P. po porozumieniu się ze zwierzchnią władzą duchowną.

O nauce dzieci wyznania mojżeszowego.

Art. 97. Dla dzieci wyznania mojżeszowego tworzone będą, w razie dostatecznej liczby zgłoszeń ze strony rodziców, osobne szkoły elementarne lub oddziały, świętujące sabat.

Art. 98. Dopóki jeszcze nie wszystkie dzieci wyznania mojżeszowego mogą uczęszczać do szkół publicznych gminnych elementarnych, nauka języka polskiego i przedmiotów elementarnych w języku polskim, prowadzona według specjalnego programu i pod ogólnym nadzorem w szkołach wyznaniowych prywatnych, talmudtorach i chederach dla odpowiedniej liczby dzieci, powinna być przyjęta na koszt gmin politycznych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych.

(Przedruk z Dz. Ust. Rz. P. Nr. 28, poz. 258)

„Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń

z mocą ustawy (Dz U. R. P. Nr. 78, poz. 445) postanawiam co następuje:

O kwalifikacjach zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

Art. 1. Kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych posiada osoba, która uzyskała dyplom na nauczyciela szkół powszechnych przez ukończenie państwowego lub prywatnego z prawami szkół państwowych zakładu kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych, albo przez zdanie równoważeniowego egzaminu na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych mogą obejmować uprawnienia bądź to do nauczania wszystkich przedmiotów programu szkoły powszechnej, bądź też do nauczania jednego z następujących: śpiew, rysunki, roboty ręczne, gospodarstwo domowe, ćwiczenia cielesne, język obcy, względnie inny przedmiot, oznaczony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania religii w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z właściwą władzą duchowną, o ile kwalifikacje te nie są określone specjalnymi przepisami.

Art. 2. Kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych uprawniają do nauczania w języku polskim lub o ile to jest wyraźnie zaznaczone w świadectwie, do nauczania w języku polskim i innym.

Osoba posiadająca kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych tylko w języku polskim może je rozszerzyć na drugi język nauczania przez zdanie egzaminu.

minu uzupełniającego na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 3. Dyplomy uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich, lub w szkołach zawodowych dają kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, o ile kwalifikacje do nauczania przedmiotów, wymienionych w dyplomie, mogą być przydatne w szkole powszechnej.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego decyduje o przydatności kwalifikacyj i określa, jakie kategorie dyplomów, wymienionych w ust. 1 artykułu niniejszego, w jakim języku i do jakich przedmiotów dają kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustali sposób wydawania świadectw zapewniających te uprawnienia.

Art. 4. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w wyjątkowych wypadkach zezwalać na zatrudnianie osób nie posiadających kwalifikacyj zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, jednakże nie dłużej niż do końca trzeciego roku szkolnego od daty zatrudnienia danej osoby.

Art. 5. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w wyjątkowych wypadkach zwolnić od egzaminu, przewidzianego w art. 1 i 2 rozporządzenia niniejszego, i przyznać kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych nauczycielom, którzy posiadają odpowiednie przygotowanie, o ile praca ich w szkole powszechnej zostanie uznana za wybitną.

Art. 6. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określi w miarę potrzeby kwalifikacje nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych w szkołach powszechnych.

O KWALIFIKACJACH ZAWODOWYCH DO USTALENIA W PUBLICZNYCH SZKOŁACH POWSZECHNYCH.

Art. 7. Kwalifikacje zawodowe do ustalenia w publicznych szkołach powszechnych posiada nauczyciel publicznej szkoły powszechnej, który uzyska świadectwo zdania praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Stali nauczyciele państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych, którzy posiadają kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych w myśl postanowień art. 5 rozporządzenia niniejszego, przy przeniesieniu do publicznych szkół powszechnych nie są obowiązani do zdawania praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych.

Art. 8. Do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych może przystąpić nauczyciel publicznej szkoły powszechnej, który wykaże się co najmniej dwuletnią nieprzerwaną pracą nauczycielską w wymiarze nie mniejszym niż 14 godzin tygodniowo, odbytą w publicznej szkole powszechnej po uzyskaniu kwalifikacyj zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

Za pracę nauczycielską, uprawniającą nauczyciela publicznej szkoły powszechnej do przystąpienia do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub władza przez niego oznaczona może uznać pracę w szkole innej, niż publiczna szkoła powszechna, przy zachowaniu jednak warunków pracy, podanych w ust. 1 artykułu niniejszego.

Art. 9. Praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych winien być organizo-

wany w miarę możności w tej szkole powszechnej, w której dany nauczyciel jest zatrudniony.

Praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych można zdawać dwa razy. W wyjątkowych wypadkach Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zezwolić poszczególnym nauczycielom na zdawanie tego egzaminu po raz trzeci.

Art. 10. Jeżeli nauczyciel publicznej szkoły powszechnej nie zda praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych przed upływem pięciu lat pracy nauczycielskiej w publicznych szkołach powszechnych po uzyskaniu kwalifikacyj zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, winien być z nim rozwiązany stosunek służbowy.

Władza szkolna II instancji może w poszczególnych wypadkach odroczyć ostateczny termin praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, jednak nie dłużej niż na rok.

Art. 11. Praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych traci ważność, o ile osoba, która zdała ten egzamin, nie pracuje przez 10 lat z rzędu w szkole lub w administracji szkolnej.

Postanowienie to nie ma zastosowania do tych nauczycieli, którym Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przywróci prawa nauczycieli stałych na mocy przepisów o stosunkach służbowych nauczycieli.

Art. 12. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w wyjątkowych wypadkach zwalniać nauczycieli publicznych szkół powszechnych, posiadających kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, od obowiązku złożenia praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, o ile praca ich w szkole powszechnej zostanie uznana za wybitną.

Art. 15. Kwalifikacje zawodowe do ustalenia nauczycieli religji w publicznych szkołach powszechnych określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z właściwą władzą duchowną.

O kwalifikacjach nauczycieli powszechnych szkół specjalnych.

Art. 14. Kwalifikacje nauczycieli powszechnych szkół specjalnych określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

O kwalifikacjach dodatkowych.

Art. 15. Nauczyciel publicznej szkoły powszechnej, posiadający kwalifikacje zawodowe do nauczania i ustalenia w publicznych szkołach powszechnych, oraz nauczyciel prywatnej szkoły powszechnej, posiadający kwalifikacje do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, może uzyskiwać kwalifikacje dodatkowe przez ukończenie państwowego wyższego kursu nauczycielskiego lub zakładu o poziomie, uznanym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego co najmniej za równorzędny, lub też przez zdanie równoważnościowego egzaminu na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Postanowienia przejściowe.

Art. 16. Nauczyciele czynni w szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego odpowiadają warunkom art. 1, o ile posiadają kwalifikacje do nauczania w szkołach powszechnych, przepisane dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w myśl przepisów, obowiązujących w którejkolwiek części Rzeczypospolitej do chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

Art. 17. Nauczyciele czynni w publicznych szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego i nieodpowiadający warunkom art. 16 winni uzyskać kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych przed dniem 31 sierpnia 1929 r., o ile zaś są czynni w województwie pomorskiem — przed dniem 31 sierpnia 1928 r., w przeciwnym razie należy z nimi rozwiązać stosunek służbowy najdalej z dniem 31 sierpnia 1929 r., a w województwie pomorskiem — najdalej z dniem 31 sierpnia 1928 r.

Nauczyciele czynni w prywatnych szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego i nieposiadający kwalifikacyj, wymienionych w art. 16, winni uzyskać kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych do terminu, który określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 18. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może ustanowić osobny egzamin dla nauczycieli, wymienionych w art. 17, i zorganizować dla nauczycieli czynnych w publicznych szkołach powszechnych kursy przygotowujące do tego egzaminu.

Art. 19. Kwalifikacje zawodowe, uprawniające do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych wyłącznie w języku innym niż polski, wydane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, zachowują swoją ważność.

Do końca roku szkolnego 1930/31 mogą być wydawane oprócz świadectw kwalifikacyj zawodowych, przewidzianych w art. 2 rozporządzenia niniejszego, także kwalifikacje zawodowe, uprawniające do nauczania wyłącznie w języku innym niż polski.

Art. 20. Nauczyciele, którzy w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego posiadają, lub przed końcem roku szkolnego 1930/31 uzyskają kwa-

lifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych wyłącznie w języku polskim lub wyłącznie w języku innym niż polski, mogą rozszerzać posiadane kwalifikacje zawodowe na drugi język nauczania przez zdanie ulgowego egzaminu uzupełniającego na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub władza szkolna przez niego oznaczona może zwolnić poszczególnych nauczycieli od zdania powyższego egzaminu uzupełniającego, o ile w pracy szkolnej udowodnią oni należyte przygotowanie do nauczania w tym języku.

Art. 21. W razie stwierdzenia przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w poszczególnych okręgach szkolnych braku kwalifikowanych kandydatów na posady nauczycielskie, władze szkolne upoważnione do tego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego mogą w ciągu lat 10 od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego mianować w publicznych szkołach powszechnych oraz zezwalać na zatrudnienie w prywatnych szkołach powszechnych nauczycieli nieposiadających kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach powszechnych

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określi termin, w którym nauczyciele ci winni uzyskać kwalifikacje, przepisane rozporządzeniem niniejszem.

Art. 22. Do terminu, który określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, mogą być wydawane świadectwa kwalifikacyj zawodowych do nauczania wyłącznie w takich prywatnych szkołach powszechnych, w których językiem nauczania jest język, nie będący językiem nauczania w żadnej publicznej szkole powszechnej.

Art. 23. Warunkom art. 7 i 13 rozporządzenia niniejszego odpowiadają ci nauczyciele czynni w pu-

publicznych szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego:

1) którzy zdali egzamin kwalifikacyjny lub drugi egzamin nauczycielski w myśl przepisów obowiązujących do chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego w województwach: krakowskim, lwowskim, pomorskim, poznańskim, stanisławowskim i tarnopolskim;

2) którzy w czasie pracy przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego w województwach: krakowskim, lwowskim, pomorskim, poznańskim, stanisławowskim i tarnopolskim uzyskali kwalifikacje do ustalenia bez zdania drugiego egzaminu nauczycielskiego (kwalifikacyjnego) na mocy przepisów obowiązujących w tych województwach do chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego;

3) którzy w publicznych szkołach powszechnych w województwach: białostockim, kieleckim, lubelskim, łódzkim, nowogródzkim, poleskim, warszawskim, wileńskim, wołyńskim i w m. st. Warszawie odbyli przed dniem 1 września 1927 r. trzyletnią nieprzerwaną pracę nauczycielską oraz przed tymże dniem uzyskali świadectwo złożenia pierwszego egzaminu nauczycielskiego lub kwalifikacje, uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z kwalifikacjami, nabytymi przez złożenie pierwszego egzaminu nauczycielskiego;

4) którzy byli czynni w publicznych szkołach powszechnych w dniu 29 listopada 1922 r. w województwach: nowogródzkim, poleskim, wileńskim i wołyńskim, powiatach: grodzieńskim i wołkowyskim oraz gminach: białowieskiej, masiewskiej i suchopolskiej naówczas powiatu bielskiego województwa białostockiego i uzyskali po dniu 1 września 1927 r. lub uzyskają najdalej do dnia 31 sierpnia 1929 r. kwalifikacje, przepisane dla ustalenia w myśl art. 22 ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustaleniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół po-

wszecznych (Dz. P. P. P. Nr. 44, poz. 311), zmienionej ustawą z dnia 18 grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr. 2, poz. 6), ustawą z dnia 15 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 88) i rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 642):

5) którzy uzyskali do dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego od Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwolnienie od obowiązku zdawania wszystkich przepisanych egzaminów i zostali zaliczeni do kategorii nauczycieli wykwalifikowanych.

Art. 24. Przy ustalaniu terminu, od którego nauczyciel publicznej szkoły powszechnej ma prawo zgłosić się do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznej szkoły powszechnej (art. 8), lub terminu, do którego nauczyciel obowiązany jest złożyć ten egzamin (art. 10), uwzględnia się przy zastosowaniu warunków, określonych rozporządzeniem niniejszem, pracę nauczycielską, odbytą przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego.

Dla nauczycieli czynnych w publicznych szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego i posiadających odbytą przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego co najmniej trzyletnią nieprzerwaną pracę nauczycielską po uzyskaniu kwalifikacji zawodowych do nauczania i zobowiązanych w myśl postanowień rozporządzenia niniejszego do złożenia praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych — termin ostateczny zdania tego egzaminu, przewidziany w art. 10, odracza się do dnia 31 sierpnia 1932 r.

Postanowienia końcowe.

Art. 25. Przez kwalifikacje nauczycieli szkół powszechnych rozumie się w rozporządzeniu niniejszem także kwalifikacje nauczycieli szkół powszech-

nych o szczególnym charakterze organizacyjnym, t. j. szkół ćwiczeń i preparand nauczycielskich.

Przez nauczycieli należy rozumieć w rozporządzeniu niniejszem także i nauczycielki.

Art. 26. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 27. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem pierwszym następnego miesiąca po jego ogłoszeniu.

Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w przedmiocie, unormowanym rozporządzeniem niniejszem.

Warszawa, dnia 6 marca 1928 r."

Uzupełnienie: Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 23. XI. 1928 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 14, poz. 224). Egzamin praktyczny — Zarządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 14. XII. 1928 r. (Dz. Urzęd. Min. Nr. 1/1929, poz. 5).

Przepisy wykonawcze o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych.

W Dzienniku Ustaw Rz. P. Nr. 51, poz. 487 zostało ogłoszone następujące rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 maja 1932 r. w sprawie wykonania niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych:

§ 1. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 listopada 1928 r. w sprawie wykonania niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 881) ulega zmianom następującym:

1) Ustęp I § 1 otrzymuje brzmienie następujące:

„Zakładami kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych, przez ukończenie których uzyskuje się dyplom na nauczyciela szkół powszechnych, są państwowe lub prywatne z prawami szkół państwowych:

- a) seminarja nauczycielskie,
- b) licea pedagogiczne,
- c) pedagogja”.

2) § 2 otrzymuje brzmienie następujące:

Świadectwa, wydane według dotychczasowych przepisów przez wymienione w § 1 zakłady i komisje egzaminacyjne, a nadto przed dniem 1 lipca 1952 r. przez państwowe lub prywatne z prawami szkół państwowych kursy nauczycielskie i seminarjalną klasę Wyższego Liceum Uczelni im. Dąbrówki w Poznaniu są równoznaczne z dyplomami na nauczyciela szkół powszechnych w rozumieniu art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych”.

§ 2. Od 1 lipca 1952 r. dopuszcza się do składania w charakterze eksterna bądź egzaminu końcowego w jednym z wymienionych zakładów, bądź egzaminu przed ustanowioną w tym celu państwową komisją egzaminacyjną na nauczycieli szkół powszechnych jedynie tych kandydatów:

a) którzy w dniu 1 sierpnia danego roku mają ukończonych co najmniej lat 19, ukończyli piąty kurs prywatnych seminarjów nauczycielskich, a na kurs pierwszy, o ile wogóle na nim byli, wstąpili nie później niż w roku szkolnym 1951/52,

b) którzy w roku szkolnym 1951/52 byli czynni jako nauczyciele w t. zw. klasach wstępnych prywatnych szkół średnich ogólnokształcących lub w prywatnych szkołach powszechnych i odpowiadają jednemu z niżej wymienionych warunków:

1) ukończyli V kurs prywatnych seminarjów nauczycielskich,

2) ukończyli 8-mioklasową szkołę średnią ogólnokształcącą,

3) nie później niż na dwa lata przed terminem egzaminu ukończyli liceum ogólnokształcące, albo 6 klas szkoły średniej ogólnokształcącej, albo 3 kursy seminarjum nauczycielskiego,

4) nie później, niż na trzy lata przed terminem egzaminu ukończyli pięć albo nie później, niż na 2 lata — sześć klas szkoły wydziałowej,

5) nie później niż na dwa lata przed terminem egzaminu, ukończyli średnią szkołę zawodową, do której młodzież jest przyjmowana po ukończeniu co najmniej 7-klasowej szkoły powszechnej i w której nauka trwa co najmniej lat trzy;

c) którzy przed dniem 1 lipca 1952 r. złożyli egzaminy te z wynikiem ujemnym, a w myśl przepisów obowiązujących mogą przystąpić do powtórzenia egzaminu.

§ 3. Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich, dają kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych przedmiotów objętych jedną z następujących grup, w której mieści się przedmiot wymieniony w dyplomie z zastrzeżeniami podanymi w § 4,

a) język polski, historia, nauka o Polsce współczesnej, języki obce nowożytne i starożytne, objęte programem państwowych szkół średnich ogólnokształcących,

b) geografia, nauka o Polsce współczesnej, przyrodoznawstwo, fizyka z chemią, matematyka.

§ 4. Osoby, mające dyplom (świadectwo) do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich otrzymują kwalifikacje zawodowe do nauczania języka obcego w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych tylko wtedy, gdy:

- a) wymieniony dyplom daje im kwalifikacje do nauczania tego języka lub
- b) posiadają na świadectwie z ukończenia szkoły średniej ogólnokształcącej z danego języka stopień co najmniej dostateczny.

§ 5. Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania przedmiotów pedagogicznych w seminarjach nauczycielskich dają kwalifikacje do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych przedmiotów, objętych obu grupami, wymienionymi w § 3 z zastrzeżeniami podanymi w § 4.

§ 6. Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania religii w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich nie uprawniają do nauczania innych przedmiotów w szkołach powszechnych.

§ 7. Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich: rysunku, robót ręcznych, śpiewu i ćwiczeń cielesnych dają kwalifikacje zawodowe do nauczania tych samych przedmiotów w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

Dyplomy (świadectwa), uprawniające do nauczania robót ręcznych w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich, wydane absolwentom Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie, dają kwalifikacje zawodowe do nauczania rysunków i robót ręcznych w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

§ 8. Dyplomy (świadectwa), wymienione w §§ 3—5 i 7, które w myśl obowiązujących przepisów uprawniają do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich w języku polskim i innym, uprawniają do nauczania w tym samym języku w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania wyłącznie w języku innym niż polski w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich, a uzyskane przed dniem 31 sierpnia 1931 r. dają kwalifikacje zawodowe do nauczania w tym języku w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

§ 9. Dyplomy (świadectwa), wymienione w §§ 3—5 i 7, są równoznaczne ze świadectwami, przewidzianymi w ust. 2 art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych.

§ 10. Osobom, zamieszkałym na terenie danego Okręgu szkolnego, które wyrażą specjalne życzenie i przedstawią dyplomy (świadectwa), wymienione wyżej w §§ 3—5 i 7, względnie udowodnią posiadanie warunków w paragrafach tych wymienionych, Kurator wydaje świadectwa według załączonego wzoru.

§ 11. W wypadkach nieobjętych postanowieniami §§ 3—10 niniejszego rozporządzenia decyduje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie indywidualnych podań osób, posiadających dyplomy (świadectwa) nauczycieli szkół średnich

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może również na podstawie zbadania przebiegu studjów lub pracy nauczycielskiej interesowanych rozszerzać podany w poprzednich paragrafach zakres kwalifikacyj zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

§ 12. W razie konieczności inspektor szkolny może na czas potrzeby nauczycielom, objętym postanowieniami §§ 3—5 i 7 powierzyć nauczanie i innych przedmiotów nieobjętych kwalifikacjami, wymienionymi w tych paragrafach.

§ 13. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia."

USTAWA UPOSAŻENIOWA.

Uposażenia funkcjonariuszy państwowych określa ustawa z dnia 9 października 1923 r. Dz. Ustaw Nr. 116, rok 1923. Dz. Urz. 18 (21).

Wysokość uposażenia zależy od kategorii służbowej i od lat służby. Uposażenie to określa tabelka zamieszczona poniżej w punktach.

Kategoria uposażenia	Szczegół uposażenia							U w a g i
	a	b	c	d	e	f	g	
I	2600	—	—	—	—	—	—	Tabelkę taką ustanowił art. 5 ustawy uposażeniowej. Ustawa z dnia 14. X. 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 749) zawieszono od dnia 1 lipca 1931 r. posługując się w szczegółach.
II	2200	2300	2400	—	—	—	—	
III	1800	1900	2000	2100	—	—	—	
IV	1400	1500	1600	1700	1800	—	—	
V	1100	1200	1300	1400	1500	1600	—	
VI	800	875	950	1025	1100	1175	—	
VII	600	660	720	780	840	900	—	
VIII	480	520	560	600	640	680	—	
IX	390	420	450	480	510	540	—	
X	330	350	370	390	410	430	450	
XI	270	290	310	330	350	370	390	
XII	240	255	270	285	300	315	330	
XIII	210	225	240	255	270	285	300	
XIV	180	195	210	225	240	255	270	
XV	150	165	180	195	210	225	240	
XVI	130	140	150	160	170	180	190	

Ustanowiony na okres przejściowy dodatek regulacyjny wynosi obecnie 60 punktów dla każdej kategorii uposażenia.

Dla funkcjonariuszy, mających na utrzymaniu rodzinę, art. 4 ustanawia dodatek ekonomiczny 44 punkty na każdego członka rodziny do 5 osób. Za członków rodziny liczy ustawa żonę, dzieci i pasierbów do lat 18, a jeżeli uczęszczają do szkół to do

24 lat. Termin przesunięcia z jednego szczebla na drugi art. 6 Ust. wyznaczał na 1 stycznia i 1 lipca. Punkty dodatkowe na rodzinę doliczają się do ogólnej liczby punktów zasadniczych. Jeżeli żona urzędnika, nauczyciela jest na służbie i otrzymuje pensję ze Skarbu Państwa, to dodatku na żonę mąż nie pobiera (art. 4).

Art. 10 Ustawy określa, że funkcjonariusze państwowi mają prawo do zwrotu kosztów podróży służbowych, przeniesienia, opłaty za kształcenie dzieci w szkołach prywatnych średnich do wysokości kosztu w szkole państwowej.

Art. 11. W razie śmierci lub zwolnienia funkcjonariusza wstrzymuje się wypłatę uposażenia z ostatnim dniem miesiąca. Samowolnie opuszczający służbę mają zwrócić pobraną pensję za czas, którego nie przeszli.

Na zasadzie art. 12 ustawy uposażenie wypłaca się z góry za miesiąc w pierwszym dniu każdego miesiąca

Funkcjonariusz wezwany na ćwiczenia wojskowe zatrzymuje pełne uposażenie służbowe, a nadto otrzymuje należności określone dla powołanych do ćwiczeń, art. 13 ustawy.

Art. 14. W razie dostania się do niewoli lub zaginięcia na wojnie funkcjonariusza i oficera, rodzina otrzymuje 50 proc. uposażenia. Jeżeli się wyjaśni, że poszedł do niewoli z rozmysłem, wypłatę uposażenia zawieszają się. Po powrocie z niewoli i stwierdzeniu, że dostał się do niewoli bez własnej winy, otrzymuje całe zaległe uposażenie.

Art. 15. Stałym funkcjonariuszom państwowym i oficerom może być udzielona bezprocentowa zaliczka na uposażenie.

Art. 16. W razie śmierci funkcjonariusza na służbie należy się wdowie pośmiertne — trzymie-

siężna pensja zmarłego. W braku wdowy i dzieci otrzymują krewni lub obcy ludzie, którzy się zajmowali pogrzebem, zwrot kosztów pogrzebu.

Art. 31. Nauczyciele szkół średnich, posiadający kwalifikacje przepisane ustawą z dnia 26 września 1922 r. otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy VIII, po latach 6 grupy VII, po 9 latach VI i po 12 dalszych latach V grupy.

Art. 35. Nauczyciele średnich zakładów naukowych, nie posiadający przepisanych kwalifikacji otrzymują uposażenie kategorii IX szczebla b i posuwają się tylko w tej grupie.

Art. 34. Nauczyciele szkół średnich obowiązani są do wykładu tygodniowo 27 godzin — wykładający: kaligrafię, rysunki, śpiew, muzykę, pracę ręczną i gimnastykę; 25 godzin: religję, historję, geografję, higienę i propedeutykę filozofji; 21 godzin: języki, matematykę, fizykę, chemję, przyrodę i pedagogikę.

Art. 36. Za pracę ponad normę, wskazaną w art. 34 nauczycielowi przysługuje dodatkowe wynagrodzenie, które wynosi rocznie 225 mnożnych za godzinę tygodniowo dla wszystkich kategorii przedmiotów.

Art. 37. Dyrektor szkoły średniej otrzymuje uposażenie określone art. 31 z doliczeniem 225 punktów miesięcznie.

Art. 40. Nauczyciel szkoły powszechnej, posiadający przepisane kwalifikacje otrzymuje przy mianowaniu uposażenie kategorii X szczebla b, po 6 latach kat. IX, po dalszych 9 — kat. VIII i po następnych 9 latach VII kategorię.

Art. 45. Nauczyciel, posiadający przepisane kwalifikacje i wyższe studja otrzymuje uposażenie o 2 grupy wyżej, a z Instytutem Nauczycielskim — o 1 grupę wyżej.

Art. 45. Nauczyciel, posiadający obok normalnych kwalifikacji, specjalny egzamin zawodowy — otrzymuje osobny dodatek 30 mnożnych miesięcznie.

Art. 46. Nauczyciele szkół powszechnych obowiązani są uczyć 30 godzin tygodniowo. Za każdą udzielaną z polecenia władzy godzinę ponad tę normę, nauczyciel pobiera 150 mnożnych za godzinę tygodniowo w stosunku rocznym, jeżeli nauka trwała przynajmniej miesiąc.

Art. 47. Do liczby punktów za kierownictwo dolicza się: kierownikom szkół 2-klasowych — 10 punktów miesięcznie, 3—4 klasowej 30 punktów, 5—6 klasowych — 40 punktów, 7-kl. — 60 punktów. Za administrację szkoły otrzymują dodatek: nauczyciel kierownik szkoły 1—2 klasowej 5 punktów miesięcznie, 3—4 klasowej — 15 punktów, 5—6 klasowej — 20 punktów, 7-kl. — 30 punktów miesięcznie.

Za każdy oddział równoległy 5 punktów miesięcznie.

Art. 106. O grupie i szczeblu nauczycieli szkół powszechnych rozstrzyga ilość zaliczonych im trzedeści.

Przykład: Nauczyciel przy wstąpieniu na służbę ma grupę X szczebel b, po przesłużeniu lat 3 przenosi się do szczebla c, po przesłużeniu następnych 3 lat, przenosi się do grupy IX, — po trzech latach w tej grupie otrzymuje szczebel b), po 6 latach c, po 9 latach przechodzi do grupy VIIa, po trzech latach służby w tej grupie czyli kategorii przechodzi do VIIb, po 6 latach do szczebla c, po 9 latach do kategorii VIIa i dalej może się posuwać już tylko w VII kategorii.

Z lat wysłużonych przed wojną zaliczono nauczycielom tylko lat 20. Kto miał pracy przedwojennej więcej niż 20 lat, ten stracił.

USTAWA

z dnia 1 lipca 1926 r.

o stosunkach służbowych nauczycieli,

W brzmieniu rozporządzenia z dnia 5 lutego 1928 r.
(Dz. Ust. Rz. P. Nr. 47, poz. 462)

oraz

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 151,
poz. 787) sprostowane obwieszczeniem Ministra W. R.
i O. P. z dnia 16 marca 1927 r.

(Dz. Ust. Rz. P. Nr. 28, poz. 252).

Rozdział I.

Postanowienia wstępne.

Art. 1. Przepisy ustawy niniejszej stosują się do mianowanych przez właściwe władze państwowe:

a) nauczycieli szkół państwowych i publicznych, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, — z wyjątkiem nauczycieli szkół akademickich i szkół, uznanych za równorzędne ze szkołami akademickimi, oraz

b) nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, podległych Ministrowi Rolnictwa.

Postanowieniom ustawy niniejszej nie podlegają natomiast osoby, pełniące służbę nauczycielską na podstawie umowy (nauczyciele kontraktowi). Zasady umów dla nauczycieli tej kategorii określi rozporządzenie Ministra.

Przepisom ustawy niniejszej, mówiącym o nauczycielach, podlegają również wychowawczynie ochronek, asystenci i instruktorzy szkolni oraz dyrektorzy i kierownicy szkół, jeżeli ustawa niniejsza inaczej nie stanowi.

Przez nauczycieli rozumieć należy także nauczycielki, asystentki i instruktorki, przez dyrekto-

rów i kierowników — także przełożone i kierowniczk.

Art. 2. Stosunek służbowy nauczycieli, podlegających ustawie niniejszej, ma charakter publiczno-prawny, może być zmieniony, zawieszony lub rozwiązany wyłącznie przy zastosowaniu przepisów prawa publicznego, a w szczególności postanowień niniejszej ustawy.

Rozdział II.

Zawiązanie stosunku służbowego. Ustalenie.

Art. 3. Stosunek służbowy nauczyciela zawiązuje się przez mianowanie z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego. W piśmie nominacyjnem wymienia się stanowisko, szkołę, miejscowość, tytuł urzędowy, normy uposażenia służbowego oraz władzę, u której mianowany ma się zgłosić celem objęcia obowiązków służbowych.

Art. 4. Nauczycielem może być mianowany obywatel polski o nieskazitelnej przeszłości, posiadający zdolność do działań prawnych, który wykaże się dowodami, stwierdzającymi wymagane dla danej kategorii szkół kwalifikacje zawodowe, posiada odpowiednio do zawodu warunki fizyczne, oraz włada poprawnie językiem polskim w słowie i piśmie.

Nauczyciele religii poza warunkami, wskazanymi wyżej w ustępie poprzednim, posiadać powinni zezwolenie swej władzy duchownej, o ile wymagają tego właściwe przepisy kościelne lub wyznaniowe.

Nie mogą być mianowane osoby, karane sądownie za działalność na szkodę Państwa, za przestępstwa, popełnione z chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej.

Art. 5. Osoba, przeciw której toczy się postępowanie karno-sądowe, postępowanie upadłościowe

lub o ubezwłasnowolnienie, nie może być mianowana nauczycielem, dopóki trwa to postępowanie.

Art. 6. Kwalifikacje zawodowe oraz warunki fizyczne, jakim odpowiadać powinni kandydaci na stanowiska nauczycielskie, określają osobne przepisy.

Osobne przepisy określają również, w jakich przypadkach osoby, nie posiadające kwalifikacyj zawodowych przepisanych dla danej kategorii szkół, będą mogły uzyskać nominację na nauczyciela.

Art. 7. Do przyjęcia do służby nauczycielskiej potrzeba zezwolenia Ministra, jeżeli kandydat:

a) ukończył lat 40 życia i bezpořednio przedtem nie pracował w szkolnictwie, lub nie pozostawał w służbie państwowej;

b) był karany sądownie lub wydalony ze służby państwowej (rządowej lub samorządowej).

Art. 8. Nauczyciel może być stały lub tymczasowy.

Nauczyciel zostaje stałym z chwilą, gdy odpowiada trzem następującym warunkom:

1) ma trzy lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej (art. 9);

2) posiada przepisane dla ustalenia kwalifikacje zawodowe dla danej kategorii szkół;

3) w czasie służby wykazał się zadowolającą pracą nauczycielską (art. 25—26).

Przez pracę nauczycielską, wymaganą do ustalenia, należy rozumieć pracę w szkołach państwowych i publicznych oraz prywatnych, mających pełne lub niepełne prawa szkół państwowych lub publicznych.

Z pracy w szkołach państwowych lub publicznych w charakterze nauczyciela kontraktowego uwzględnia się tylko te okresy czasu, w ciągu których nauczyciel uczył conajmniej po 14 godzin tygodniowo.

Z pracy w szkołach prywatnych, mających wyżej wymienione prawa, uwzględnia się do ustalenia tylko dwa lata, o ile nauczyciel uczył w nich przynajmniej po 14 godzin tygodniowo. W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, Minister może wliczyć i trzeci rok pracy w tych szkołach.

Z pracy w szkołach prywatnych bez praw Minister może w przypadkach wyjątkowych zaliczyć lata pracy pod tym samym warunkiem.

Nauczyciel stały otrzymuje dekret ustalenia w ciągu trzech miesięcy od chwili ustalenia.

Nauczyciel stały posiadający studia wyższe, zakończone przepisaniem egzaminami, otrzymuje po trzech latach stałej służby tytuł „profesora”.

Art. 9. Przez nieprzerwany trzyletni okres pracy nauczycielskiej (art. 8) rozumie się czas faktycznego pełnienia obowiązków służbowych w szkole. Za przerwę w faktycznym pełnieniu tych obowiązków nie uważa się przerw z powodu choroby lub urlopu, jeżeli ich suma nie wynosi więcej, niż dwa miesiące. W razie, gdyby nauczyciel miał przerwy, trwające w sumie więcej niż dwa miesiące, to okres trzyletni przedłuża się o czas przerwy, przewyższający dwa miesiące.

Art. 10. Prawa, nabyte w służbie państwowej na podstawie art. 8, nie przysługują zasadniczo nauczycielowi stalemu, który ustąpił ze służby państwowej i ponownie do niej wraca. Jednakże Minister może mu je przywrócić, zależnie od przyczyn, dla których nauczyciel wystąpił ze służby, i od sposobu, w jaki to uczynił.

Art. 11. Mianowanie na stałe posady nauczycieli, oraz na stanowiska dyrektorów i kierowników szkół odbywa się na podstawie konkursu.

Na każdą nowoutworzoną lub opróżnioną stałą posadę nauczyciela, czy stanowisko dyrektora i kierownika szkoły, o ile nie zostanie zajęte w drodze służbowej lub dyscyplinarnej, ogłasza się konkurs:

a) na dyrektorów i kierowników szkół do dni 30;

b) na nauczycieli — najpóźniej w przeciągu trzech miesięcy.

Terminy liczy się od dnia utworzenia lub opróżnienia stanowiska.

Mianowanymi na stałe posady w drodze konkursu mogą być tylko nauczyciele stali (art. 8).

Posad i stanowisk, na które rozpisano konkurs, nie należy przed jego rozstrzygnięciem nadawać na stałe osobom, przeniesionym w drodze służbowej lub na własną prośbę.

Przy podwyższeniu stopnia organizacyjnego szkoły powszechnej z dwuklasowej na trzy i czteroklasową, albo też z pięcioklasowej na sześć i siedmioklasową nie należy rozpisywać konkursu na stanowisko kierownika tej szkoły, lecz uważać je za zajęte nadal przez dotychczasowego kierownika, o ile tenże posiada wymagane kwalifikacje.

Przy złączeniu kilku szkół w jedną szkołę wyższego stopnia organizacyjnego należy rozpiścić konkurs na jej kierownika.

Postanowienia artykułu niniejszego nie mają zastosowania do duchownych nauczycieli religii katolickiej.

Art. 12. Kierownikiem szkoły powszechnej dwuklasowej lub szkoły powszechnej wyższego stopnia organizacyjnego może zostać nauczyciel nie wcześniej, niż po dwóch latach pracy w charakterze nauczyciela stałego.

Dyrektorem szkoły średniej może zostać nauczyciel stały nie wcześniej, niż po 8 latach pracy nauczycielskiej.

Dyrektorem szkoły zawodowej Minister może zamianować wybitnego fachowca, nie mającego za sobą pracy nauczycielskiej, jeśli wzamian tego kandydat ma co najmniej pięcioletnią praktykę zawodową.

Dyrektorem państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zamianować wybitnego kierownika szkoły prywatnej, chociażby ten nie miał za sobą pracy w szkole państwowej, jeżeli odpowiada warunkom art. 8 i ma za sobą 8 lat pracy nauczycielskiej.

Dyrektor szkoły, który otrzymał stanowisko w sposób, wskazany w ustępach 3 i 4 artykułu niniejszego, uzyskuje ustalenie po trzech latach pracy w charakterze dyrektora przy jednoczesnym spełnieniu pozostałych warunków, określonych w art. 8.

Art. 13. Objęcie służby w razie mianowania na podstawie art. 5 albo ustępów: trzeciego lub czwartego art. 12 ma nastąpić w dniu, wyznaczonym przez władzę, a jeśli go nie wyznaczyła, w ciągu dni piętnastu po doręczeniu pisma nominacyjnego.

Dla objęcia służby nauczyciel ma zgłosić się do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na piśmie nominacyjnym.

W razie niezgłoszenia się w określonym terminie, nominacja (ustęp 1) traci ważność, jeżeli mianowany w ciągu dalszych dni piętnastu nie usprawiedliwił zwłoki na piśmie.

Art. 14. Nauczyciel tymczasowy przy objęciu służby składa przyrzeczenie służbowe, nauczyciel stały przy ustaleniu — przysięgę służbową.

Tekst przyrzeczenia, względnie przysięgi, ustali drogą rozporządzenia Minister.

Datę złożenia przyrzeczenia, względnie przysięgi, zaznacza władza na piśmie nominacyjnym i na dekrete ustalenia.

Art. 15. Terminem, od którego liczy się służba nauczycielska, o ile nie była przerywana, jest termin oznaczony w pierwszym bez względu na kategorię szkoły piśmie nominacyjnym, lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby.

Wrazie bezpośredniego przejścia do służby nauczycielskiej z państwową służbą cywilną, na którą niniejsza ustawa nie rozciąga się, lub ze służby wojskowej — czas służby nauczycielskiej liczy się — o ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi, od dnia zwolnienia od poprzednich obowiązków służbowych.

Jeżeli służba nauczycielska była przerywana, to terminem, od którego liczyć się będzie, jest termin oznaczony w pierwszym po ostatniej przerwie piśmie nominacyjnym lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby w ostatnim jej okresie.

Czas spędzony w służbie nauczycielskiej przed przerwą Minister może zaliczyć w całości lub w części do służby nauczycielskiej.

Czas pracy kontraktowej, podczas pełnienia której nauczyciel otrzymał nominację, zalicza się w całości do służby nauczycielskiej wraz z przerwami wakacyjnymi, łączącymi się bezpośrednio z okresem pracy, jeżeli nauczyciel kontraktowy uczył przynajmniej 14 godzin tygodniowo.

Okres pracy, podczas którego nauczyciel kontraktowy uczył mniej, aniżeli 14 godzin tygodniowo, oraz czas pracy kontraktowej przerywanej Minister może zaliczyć do służby nauczycielskiej w całości lub w części.

Postanowienia ustępów: czwartego, piątego i szóstego artykułu niniejszego nie mają zastosowania przy obliczaniu czasu służby nauczycielskiej, policzalnego do wysługi emerytalnej.

Nauczycielom przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych właściwy Minister za zgodą Ministra Skarbu może w całości lub w części zaliczyć do służby nauczycielskiej czas poprzedzającej służbę nauczycielską pracy zawodowej nie w zawodzie nauczycielskim lub służby państwowej nienauczycielskiej, o ile ta praca zawodowa lub służba pań-

stwowa nienauczycielska przysposobiła ich do wykonywania czynności w szkole zawodowej.

Terminem, od którego liczy się stała w rozumieniu ustawy niniejszej służba nauczycielska, jest termin oznaczony w dekreście ustalenia.

Art. 16. W razie powrotu do służby nauczycielskiej ze służby w organach administracji szkolnej czas służby w administracji szkolnej wlicza się do czasu służby nauczycielskiej.

R o z d z i a ł III.

Wykaz stanu służby.

Art. 17. Władze szkolne prowadzą wykaz służby dla każdego nauczyciela.

Do wykazu należy wpisywać wszystkie istotne dane, dotyczące stosunków służbowych nauczyciela, oraz przebiegu jego służby, w szczególności zaś okoliczności, mające wpływ na przyznanie uposażenia służbowego, wymiar uposażenia emerytalnego, pensji wdowiej lub sierocej.

Nauczyciel przy pierwszym objęciu obowiązków służbowych składa władzy służbowej dokumenty osobiste, stwierdzające dane, wymienione w ustępie 2 niniejszego artykułu, w dalszym ciągu zaś służby obowiązany jest składać dokumenty, świadczące o wszelkich zmianach, zachodzących w tych stosunkach, o ile zmiany te nie wynikają z zarządzeń władz przełożonych.

Władza zatrzymuje w aktach urzędowych odpisy złożonych dokumentów, same zaś dokumenty zwraca właścicielowi.

Nauczyciel ma prawo przeglądać swój wykaz stanu służby, czynić z niego odpisy i wnosić reklamacje.

Wzór wykazu stanu służby, jako też sposób jego wypełnienia i prowadzenia, oraz władzę, która go prowadzi — ustali Minister.

Rozdział IV.

Ocena pracy nauczyciela.

Art. 18. Oznaczona przez Ministra władza szkolna prowadzi dla każdego nauczyciela wykaz kwalifikacyjny.

Do wykazu kwalifikacyjnego należy wpisywać zasadnicze spostrzeżenia o pracy nauczyciela, oparte bezpośrednio na faktach, zbadanych podczas wizytacji.

Wpisywać spostrzeżenia do wykazu kwalifikacyjnego mają prawo:

w ochronkach i szkołach powszechnych — inspektor szkolny oraz wizytator;

w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich — dyrektor oraz wizytator;

w szkołach innych — oznaczone przez Ministra osoby.

Art. 19. Nauczyciel ma prawo przeglądać swój wykaz kwalifikacyjny i czynić z niego odpisy. Datę przejrzenia zaznacza się w wykazie. Przeciwnie treści spostrzeżeń nauczyciel ma prawo wnosić zażalenia do władzy bezpośrednio przełożonej tej osoby, która spostrzeżenia wpisała.

Art. 20. Każdy nauczyciel stały otrzymuje ocenę raz na trzy lata.

Na żądanie władz szkolnych lub na wniosek zainteresowanego nauczyciela w poszczególnych przypadkach ocena może być wydana i w innym terminie.

Ocena winna dotyczyć ogólnej wartości pracy nauczyciela według skali następującej:

a) bardzo dobra, b) zadowolająca, c) niezadowolająca.

Ocenę wpisują do wykazu kwalifikacyjnego na podstawie spostrzeżeń, w nim zapisanych:

wychowawczyniom ochronek i nauczycielom szkół powszechnych — inspektor szkolny;

nauczycielom szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich — dyrektor;
nauczycielom szkół innych — osoby, wyznaczone przez Ministra.

Dyrektorom szkół, podległych kuratorowi, ocenę pracy wpisuje do wykazu kurator, a dyrektorom szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi — osoby wyznaczone przez Ministra.

Art. 21. Jeżeli ocena jest niezadowolająca, władza winna przesłać nauczycielowi orzeczenie pisemne drogą służbową. W takim razie może nauczyciel w przeciągu dni 14 od dnia, następującego po doręczeniu mu orzeczenia, wnieść odwołanie przeciw ocenie pracy do komisji kwalifikacyjnej, dyrektor zaś lub kierownik — z wyjątkiem kierowników szkół, podległych inspektorowi szkolnemu — do Ministra.

Art. 22. Zakres i sposób działania komisyj kwalifikacyjnych, oraz sposób prowadzenia wykazu kwalifikacyjnego określi Minister w ramach następujących zasad:

1) Komisje kwalifikacyjne będą utworzone przy władzach drugiej i trzeciej instancji.

Powola je dla wychowawczyń ochronek i dla nauczycieli szkół powszechnych kurator, dla nauczycieli szkół innych — Minister.

2) W skład komisji dla nauczycieli szkół powszechnych wejść:

a) stały nauczyciel szkół powszechnych, powołany z pośród delegatów z wyboru do rad szkolnych powiatowych, względnie miejskich, lub gdy ocena dotyczy wychowawczyni ochronki, jedna ze stałych wychowawczyń ochronek, powołana przez kuratora;

b) inspektor szkolny;

c) wizytator szkół.

3) W skład komisji kwalifikacyjnej dla nauczycieli innych szkół wejść:

a) stały nauczyciel tej kategorii szkoły, w której interesowany pracuje, powołany z pośród kandy-

datów, wybranych po jednym od każdej rady pedagogicznej;

b) dyrektor, względnie kierownik takiejże szkoły;

c) wizytator szkół.

Członkiem komisji kwalifikacyjnej nie może być ten, kto odwołującemu się wydawał ocenę.

4) Orzeczenie komisji kwalifikacyjnej będzie ostateczne i zostanie wpisane do wykazu kwalifikacyjnego bądź na podstawie dotychczasowych spostrzeżeń, tam wpisanych, bądź też po zarządzonej przez komisję wizytacji, która odbyć się winna nie później niż w ciągu 3 miesięcy (z odliczeniem ferij wakacyjnych) od daty otrzymania pisma odwołującego.

Art. 23. Nauczyciela tymczasowego należy wizytować corocznie, w szczególności zaś w trzecim roku służby praca jego winna być zbadana tak, by na podstawie spostrzeżeń wizytacyjnych właściwa władza mogła ją ocenić ogólnie jako: zadowalającą lub niezadowalającą.

Ogólna ocena pracy nauczyciela tymczasowego opierać się winna na wszechstronnem zbadaniu i skrupulatnej ocenie:

1) pilności i sumienności,

2) uzdolnienia,

3) wykształcenia zawodowego i pracy nad własnym wykształceniem,

4) metody i wyników pracy wychowawczej i nauczycielskiej,

5) stosunku do dzieci szkolnych i ich rodziców. Stosownie do okoliczności mogą być wzięte pod uwagę także i inne momenty, uwydatniające szczególnie zdolności, wady, zasługi, przyczyniające się do charakterystyki nauczyciela pod względem służbowym.

Art. 24. Oznaczona przez Ministra władza przed upływem nieprzerwanego trzyletniego okresu czasu

pełnienia obowiązków nauczycielskich (art. 8 i 9) wydaje o nauczycielu tymczasowym, mającym pełne, przepisane do ustalenia kwalifikacje zawodowe, orzeczenie w formie:

- a) ogólna ocena pracy zadowolająca, lub
- b) ogólna ocena pracy niezadowolająca.

Orzeczenie to należy wpisać do wykazu kwalifikacyjnego, w razie zaś, gdy ocena jest niezadowolająca, przesłać pisemnie interesowanemu nauczycielowi w drodze służbowej.

Art. 25. Jeżeli nauczyciel tymczasowy w końcu nieprzerwanego trzyletniego okresu czasu pełnienia obowiązków nauczycielskich (art. 8 i 9) nie posiada pełnych, przepisanych do ustalenia kwalifikacyj zawodowych, władza wstrzyma wydanie orzeczenia (art. 24) aż do uzyskania przez niego tych kwalifikacyj.

Orzeczenie to ma być wydane nie później niż w trzy miesiące po uzyskaniu przez nauczyciela przepisanych do ustalenia kwalifikacyj zawodowych.

Art. 26. Nauczycielowi tymczasowemu, który otrzymał ocenę pracy niezadowolającą, przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia, następującego po doręczeniu orzeczenia.

Odwołanie wnosi nauczyciel w drodze służbowej do władzy bezpośrednio przełożonej tej osoby, która wydała orzeczenie.

Władza, będąca instancją odwoławczą, może po zasięgnięciu opinii komisji kwalifikacyjnej (art. 22) zatwierdzić lub zmienić orzeczenie, jako też odroczyć wydanie ostatecznego orzeczenia najwyżej na jeden rok.

Jeżeli orzeczenie wydała władza trzeciej instancji, przysługuje nauczycielowi prawo wniesienia do tej władzy w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia umotywowanej prośby o ponowne rozważenie sprawy.

Rozdział V.

Obowiązki.

Art. 27. Nauczyciel obowiązany jest wiernie służyć Rzeczypospolitej i w tym duchu wychowywać młodzież, przestrzegać ściśle ustaw i rozporządzeń, pełnić obowiązki swego zawodu gorliwie, sumiennie i bezstronnie oraz dbać według najlepszej woli i wiedzy o dobro sprawy publicznej, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej sobie młodzieży, i spełniać, co temu dobru służy, a unikać wszystkiego, co mu mogło szkodzić.

Art. 28. W wykonaniu praw obywatelskich nauczyciel winien kierować się zawsze względami na szczególne obowiązki, jakie nakłada nań piastowanie publicznego urzędu, a przede wszystkim stanowisko wychowawcy.

W szczególności winien nauczyciel dążyć do utrzymywania stałej łączności i zgodnego stosunku z rodzicami uczniów swej szkoły bez względu na ich wyznanie, narodowość, społeczne stanowisko i partyjno-polityczną przynależność.

Przy wykonywaniu przysługującego mu prawa publicznego omawiania spraw szkolnictwa, rozporządzeń i zarządzeń władz szkolnych nauczyciel obowiązany jest przestrzegać, by omawianie było ściśle rzeczowe, a forma jego nie uwłaczała powadze władz szkolnych.

Art. 29. Nauczyciel obowiązany jest wypełniać zlecenia służbowe swoich przełożonych, o ile one wyraźnie nie sprzeciwiają się obowiązującym przepisom.

Jeżeli zlecenie służbowe jest w przekonaniu nauczyciela przeciwne dobru służby, albo dobru publicznemu w ogólności, albo też zawiera znamiona pomyłki co do faktu lub co do prawa, nauczyciel powinien wyjawić swoje spostrzeżenie władzy, która wydała zlecenie, a gdy mimo to otrzymał ponownie to samo zlecenie, wykonać je. Jeżeli zlecenie było

ustne, może zażądać, aby mu zostało powtórzone na piśmie. W przypadkach, kiedy znoszenie się z władzą pociągnęłoby za sobą niewykonalność lub bezprzedmiotowość zlecenia, nauczyciel obowiązany jest wykonać je, o ile nie grozi stąd niepewetowana szkoda. Po wykonaniu takiego zarządzenia nauczyciel ma jednakże prawo zawiadomić o wykonaniu szkodliwego jego zdaniem zarządzenia, władzę bezpośrednio przełożoną nad tą, która wydała zlecenie.

Art. 30. Pisma w sprawach służbowych lub osobistych, dotyczących się stosunku służbowego, nauczyciel powinien składać za pośrednictwem swego bezpośredniego przełożonego.

Art. 31. Nauczyciel jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powziął wiadomość dzięki swemu stanowisku służbowemu, o ile sprawy te wyraźnie uznano za poufne, lub gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne, inne względy służbowe, albo interes uczniów lub ich rodziców. W szczególności zaś nauczyciel winien zachować w tajemnicy przebieg obrad rad pedagogicznych (pełnych lub klasowych).

Nauczyciel powinien zachować tajemnicę wobec każdego, komu nie jest obowiązany donosić o tych sprawach służbowo, o ile właściwa władza w poszczególnym wypadku nie uwolni go od tego obowiązku.

Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie czynnej służby, jak też po przejściu w stan nieczynny, posłużbowy i na emeryturę oraz po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu.

Art. 32. Nauczyciel obowiązany jest zarówno w wykonywaniu obowiązków zawodowych, jak i poza służbą nauczycielską strzec powagi stanu nauczycielskiego, zachowywać się zawsze zgodnie z wymaganiami karności służbowej i unikać wszystkiego, co mogłoby obniżyć godność i zaufanie, którego stanowisko nauczycielskie wymaga.

W szczególności:

1) Nie wolno nauczycielowi żądać, ani przyjmować darów, ani innych korzyści, ofiarowanych mu bezpośrednio lub pośrednio z powodu czynności służbowych, związanych z jego stanowiskiem.

2) Nie wolno nauczycielowi oddawać się takiemu zajęciu ubocznemu, które mogłoby przeszkadzać w spełnianiu powinności nauczycielskich, nie odpowiada powadze stanu nauczycielskiego, albo też mogłoby wywołać uzasadnione przypuszczenia stronniczości lub interesowności.

O każdym ubocznym zajęciu, przynoszącym mu korzyści materialne, z wyjątkiem prac kulturalno-społecznych, naukowych, literackich i artystycznych, nauczyciel winien donieść władzy za pośrednictwem bezpośredniego przełożonego i zaniechać zajęć, które ta władza uzna za niedopuszczalne.

Od orzeczenia w tym względzie przysługuje nauczycielowi prawo odwołania się do władzy wyższej. Wniesienie takiego odwołania wstrzymuje zarządzenie władzy aż do czasu załatwienia odwołania.

3) Nie wolno nauczycielowi wchodzić w związki lub zminy, mogące zakłócić należyty bieg zarządu państwowego, lub normalne spełnianie obowiązków nauczycielskich.

4) Bez zezwolenia władzy nie wolno nauczycielowi należeć do żadnych związków zagranicznych.

Również po przeniesieniu w stan nieczynny lub pozasłużbowy winien nauczyciel zachowywać się w sposób, któryby powadze jego stanowiska nie ubliżał.

Art. 33. Nauczyciel obowiązany jest wybrać stale miejsce zamieszkania tak, by mógł podobać punktualnie wszystkim obowiązkom służbowym.

Powinien podać do wiadomości bezpośredniego przełożonego adres swego zamieszkania i zgłosić każdą jego zmianę. To samo obowiązuje co do miejsca pobytu poza miejscem stałego zamieszkania, jeżeli nauczyciel przebywa w niem dłużej niż dwa ty-

godnie. Nauczyciel w stanie nieczynnym lub pozasłużbowym powinien podać adres swego zamieszkania do wiadomości władzy, której ostatnio podlegał.

Art. 34. Nauczyciel jest obowiązany najpóźniej do dni 14 po zawarciu małżeństwa donieść o tem władzy.

Art. 35. Nauczyciel obowiązany jest donieść możliwie rychło swemu bezpośredniemu przełożonemu o każdej przeszkodzie w wykonaniu obowiązków służbowych z podaniem przypuszczalnego czasu trwania tej przeszkody.

Władza może zażądać odpowiednich dowodów, stwierdzających istnienie przeszkody, a jeżeli jest nią choroba, — przyjmując do wiadomości świadectwo o chorobie, wystawione przez lekarza ordynującego, lub zarządzić urzędowe badanie bądź przez lekarza urzędowego, bądź przez komisję lekarską.

Na czas położu należy się nauczycielce z reguły sześciotygodniowy urlop. Urlop dłuższy winien być udzielony na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego.

Urzędowe świadectwo lekarskie o chorobie nauczyciela wino być decydujące dla postanowienia władzy.

Nieobecność w służbie nauczycielki, spowodowana okresem położu, nie pociąga żadnej zmiany w jej uprawnieniach służbowych.

Nauczyciel, którego nieobecność na służbie z powodu choroby trwa dłużej niż rok, może być zarządzeniem władzy zwolniony ze stanowiska przy ewentualnem zastosowaniu postanowień ustawy emerytalnej.

O ile stan zdrowia nauczyciela, wymagający poratowania, nie wyklucza możliwości pełnienia obowiązków służbowych, nauczyciel może wstrzymać się od pełnienia służby nie inaczej, jak po otrzymaniu urlopu. Prośba o taki urlop ma być do dni 30 rozpatrzona i rozstrzygnięta.

Za czas samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie nauczyciel traci uposażenie. Wyplacone uposażenie winno być potrącone przy najbliższej wypłacie uposażenia. Oprócz tego władza może wytoczyć nauczycielowi dochodzenie dyscyplinarne.

W wypadku, gdy nauczyciel zostanie przez komisję dyscyplinarną uwolniony od zarzutu samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności, potrąconą część uposażenia należy mu zwrócić.

Art. 36. Wymiar godzin nauczania, oraz innych zajęć obowiązkowych w szkole, normują osobne przepisy.

W niedziele i święta nauczyciel jest zasadniczo wolny od zajęć służbowych. Minister wyda rozporządzenie, określające, w jakich wypadkach i którzy nauczyciele będą obowiązani do uczęszczania na nabożeństwa szkolne, oraz do urządzania konferencji z rodzicami, jeżeli nie będzie można ich urządzić w dni powszednie.

Art. 37. Ze względu na cel, lata służby, lub szczególne warunki nauczania lub warunki osobiste oznaczona przez Ministra władza może bądź z urzędu, bądź na prośbę obniżyć nauczycielowi wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych w szkole (art. 36).

W tym wypadku nauczyciel nie może doznać uszczerbku ani w uposażeniu, ani w innych prawach służbowych.

Art. 38. W razie potrzeby nauczycielowi, pozostającemu na etacie jednej szkoły, władza może polecić równocześnie spełnianie obowiązków w innej szkole, a to łącznie w obu szkołach w liczbie godzin, nie przekraczającej odpowiedniej normy, o której mowa w ustępie pierwszym art. 36, jeżeli obie szkoły są tej samej kategorii i znajdują się w tej samej miejscowości.

Jeżeli szkoły są różnych kategorii i do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przy-

wiązany niższy wymiar godzin, wymiar ten stosuje się i do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole, jeżeli zaś do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przywiązany wyższy wymiar godzin, wówczas do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole stosuje się niższy wymiar, przywiązany do tej szkoły.

Art. 39. Stosunki służbowe nauczycieli podczas pełnienia służby wojskowej normuje osobna ustawa.

Rozdział VI.

Prawa.

Art. 40. Nauczyciel jest uprawniony do używania należnego mu stosownie do pisma nominacyjnego tytułu urzędowego i ma prawo, by zarówno w stosunkach służbowych, jak i w ogłoszeniach urzędowych określano go tym tytułem. Tytuły są następujące: dyrektor (przełożona), kierownik (czka), profesor (ka), nauczyciel (ka), nauczyciel (ka) religii, asystent (ka), instruktor (ka), wychowawczyni ochronki.

Art. 41. Uposażenie nauczyciela oraz normy wynagrodzenia za dodatkowe czynności ponad wymiar godzin obowiązkowych określa inna ustawa.

Przy określaniu wysokości uposażenia uwzględnia się czas służby nauczycielskiej, obliczony na podstawie art. 15 ustawy niniejszej.

Art. 42. Nauczycielowi i jego najbliższej rodzinie Skarb państwa zapewnia należyłą opiekę lekarską i środki lecznicze w zakresie, przewidzianym w osobnej ustawie.

Przepisy osobnej ustawy regulują również sprawę udzielania zaliczek z fundusów państwowych, sprawę diet, normalnych kosztów podróży służbowej, kosztów przeniesienia, wreszcie kosztów kształcenia dzieci.

Art. 43. Nauczycielowi służy prawo do zaopatrzenia emerytalnego, a wdowie i sierotom po nim

do zaopatrzenia wdowiego i sierocego, zgodnie z ustawą emerytalną.

Art. 44. Jeżeli w razie wypadku choroby zawodowej nauczyciel na życzenie władzy zgodzi się odosobnić od chorych swej rodziny, to należy mu się zwrot powstałych stąd wydatków koniecznych.

Art. 45. Prawo do uposażenia i wynagrodzenia nie może być pod rygorem nieważności przeniesione na inne osoby.

Art. 46. Uposażenie i dodatkowe wynagrodzenie nauczyciela ulega zajęciu administracyjnemu tudzież zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu nie więcej, niż do wysokości jednej piątej części sumy uposażenia i wynagrodzenia, przypadającego do wypłaty.

Art. 47. Tytułem wyjątku od powyższej zasady ogólnej (art. 46) uposażenie i wynagrodzenie dodatkowe nauczycieli ulega zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu za alimenty do wysokości dwóch piątych sumy uposażenia i wynagrodzenia, przyczem pozostałe trzy piąte są wolne od wszelkich zapowiedzeń i zajęć.

Przy zbiegu zapowiedzeń za alimenty i za inne należności lub długi, jedna piąta część sumy uposażenia i dodatkowego wynagrodzenia staje się przedmiotem stosunkowego podziału zarówno na alimenty, jak i inne należności lub długi, drugą zaś piątą część przekazuje się wyłącznie na zaspokojenie samych tylko alimentów, o ile by pierwsza jedna piąta część na nie przy zbiegu innych wierzycieli nie wystarczała.

Art. 48. Wylęcza się zupełnie z pod zapowiedzeń i zajęć, określonych w artykułach 46 i 47:

a) diety i koszty podróży w sprawach służbowych oraz koszty przeniesienia;

b) wszelkie wsparcia i zapomogi, przyznane nauczycielowi poza jego uposażeniem służbowym, jako to: na leczenie jego lub jego rodziny, na pogrzeb jego rodziców, żony lub dzieci, z powodu klęski ele-

mentarnej lub innego nieszczęśliwego wypadku, albo też w innych szczególnych, zasługujących na uwzględnienie wypadkach.

Art. 49. Nauczyciele, z wyjątkiem dyrektorów i kierowników mają prawo podczas feryj szkolnych oddalić się z miejsca zamieszkania, o ile nie przeszkadzają temu szczególne obowiązki, jako to, zastępstwo dyrektora lub kierownika, odbywanie egzaminów i t. p., przyczem winni podać bezpośrednio przelozonemu adres i jego zmianę zgodnie z postanowieniami art. 33.

Dyrektorowie i kierownicy po należytych załatwieniu pilnych czynności urzędowych, jeżeli szczególne względy służbowe nie wymagają ich obecności w miejscu służby, mają prawo do urlopu w czasie feryj szkolnych, z tem ograniczeniem, że urlop ich w czasie feryj głównych kończy się na 5 dni przed początkiem następnego roku szkolnego.

Rozporządzenie Ministra ureguje sprawę zastępstwa dyrektorów i kierowników podczas feryj.

Art. 50. Władza może w każdej chwili wstrzymać rozpoczęcie albo zarządzić przerwanie urlopu lub wycieczki ferjalnego na czas, w którym wymagają tego ważne i niecierpiące zwłoki względy służbowe. Podróż, spowodowaną odwołaniem, należy traktować jako podróż służbową.

Art. 51. Jeżeli skutkiem zarządzenia, o którym mowa w artykule poprzednim, nauczyciel nie miałby w czasie feryj wycieczki nawet w wymiarze urlopu wycieczkowego, przepisanego dla urzędników państwowych (art. 36 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r. Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164), służy mu prawo do uzupełniającego urlopu wycieczkowego w ciągu roku szkolnego.

Art. 52. Poza ferjami nauczyciel może otrzymać płatny lub bezpłatny urlop:

- a) dla poratowania zdrowia (ust. 7 art. 35);
- b) dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych;

- e) dla dalszego kształcenia się zawodowego;
- d) dla celów naukowych lub oświatowych.

Art. 53. Jeżeli urlop dla poratowania zdrowia trwa nieprzerwanie dłużej niż rok, a urlop dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych nieprzerwanie dłużej niż dwa miesiące, to za dalszy czas urlopu wstrzymuje się uposażenie służbowe.

Czas trwania takiego urlopu bez uposażenia nie może przenosić lat dwóch; czasu tego nie wlicza się do czasu służby czynnej.

Minister może od przepisów, podanych wyżej w ustępie pierwszym, odstąpić z wyjątkowo ważnych powodów.

Przy obliczeniu rocznego, względnie dwumiesięcznego czasu urlopu, liczy się jako przerwy w urlopie tylko te okresy odbywania czynnej służby, które wynoszą przynajmniej połowę czasu, spędzonego bezpośrednio przedtem na urlopie. O ile służba czynna trwa krócej, nie stanowi ona przerwy w urlopie, a poszczególne okresy urlopu liczy się razem.

Art. 54. Nauczyciel stały w ciągu pierwszych 20 lat swej czynnej służby ma prawo otrzymać pięcioletni lub wyjątkowo dłuższy urlop płatny dla celów dalszego kształcenia się zawodowego.

Art. 55. Przekroczenie urlopu bez należytego usprawiedliwienia uważa się za samowolne uchYLENIE się od służby, pociągające za sobą skutki, przewidziane w ustępie ósmym art. 35, względnie w ustępie czwartym art. 68.

Art. 56. Nauczyciel z chwilą wyboru do ciała ustawodawczego otrzymuje na czas trwania mandatu urlop bezpłatny.

Czas sprawowania mandatu zalicza się do czasu służby i do wysługi emerytalnej.

Nauczyciela nie można pociągnąć do odpowiedzialności służbowej za jego działalność w charakterze członka ciała ustawodawczego. Po wygaśnięciu

mandatu nauczyciel powraca na poprzednie stanowisko.

Art. 57. Nauczycielom służy przy pełnieniu obowiązków służbowych prawo do ochrony, przyznanej ustawami karnymi urzędnikom państwowym.

Rozdział VII.

Zmiany w stosunku służbowym.

Art. 58. Każdy nauczyciel na własną prośbę — a nauczyciel tymczasowy i z urzędu — może być każdej chwili przeniesiony przez właściwą władzę do innej szkoły.

Nauczyciel stały może być z urzędu przeniesiony na równorzędne stanowisko do innej szkoły w wypadku, gdy wymaga tego zmiana organizacji szkoły lub dobro szkoły.

Władzami właściwymi do uznania, iż jeden z wypadków, o których mowa w ustępie poprzednim, zachodzi, oraz do zarządzenia przeniesienia z urzędu nauczyciela stałego są:

a) oznaczona przez Ministra władza nie niższa niż drugiej instancji, gdy przeniesienie wywołane zmianą organizacji szkoły dotyczy nauczyciela stałego, nie mającego stałej posady,

b) Minister, gdy przeniesienie wywołane zmianą organizacji szkoły dotyczy nauczyciela stałego, mającego stałą posadę, albo dyrektora lub kierownika szkoły mianowanego na podstawie ustępu pierwszego art. 11.

c) Minister po wysłuchaniu opinii Rady Szkolnej Okręgowej, gdy przeniesienia wymaga dobro szkoły.

Przeniesienie duchownego nauczyciela religii katolickiej następuje w porozumieniu z biskupem diecezjalnym lub — jeżeli odnośne szkoły znajdują się w dwóch diecezjach, — z biskupami obu diecezji.

Przy przeniesieniach z urzędu lub w drodze konkursu należą się nauczycielowi koszty przenie-

sienia. Przy przeniesieniach na własną prośbę Minister w drodze wyjątku może przyznać zwrot kosztów przeniesienia.

Nauczycielce zamężnej, która w wypadku przeniesienia z urzędu lub dyscyplinarnego musiałaby opuścić miejsce stałego zamieszkania swego męża, służy prawo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy (art. 61).

Minister może nauczyciela — za jego zgodą — przydzielić czasowo do służby w innej szkole.

Art. 59. Do przesiedlenia się należy wyznaczyć nauczycielowi odpowiedni czas i uwolnić go w odpowiednim terminie od pełnienia służby, uwzględniając w miarę możliwości jego warunki osobiste, rodzinne i komunikacyjne. Dla objęcia nowego stanowiska nauczyciel ma się zgłosić do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na dekrete przeniesienia.

Art. 60. Jeżeli wskutek zmiany organizacji szkoły niema możliwości zatrudnienia nadal nauczyciela stałego, lub też jeżeli zajądą okoliczności, niepozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie nauczyciela stałego na odpowiadającej jego stanowisku służbowemu posadzie, Minister może go przenieść w stan nieczynny.

Przez cały czas pozostawania w stanie nieczynnym nauczyciel pobiera przysługujące mu pełne uposażenie służbowe.

Czas, spędzony w stanie nieczynnym, wlicza się tylko do wymiaru emerytury.

Nauczyciel w stanie nieczynnym może być każdego czasu powołany z powrotem do służby czynnej. O ile jednak powołanie to nie nastąpi w ciągu pół roku od chwili przejścia w stan nieczynny, należy nauczyciela zwolnić przy zastosowaniu odnośnych przepisów ustawy emerytalnej.

Art. 61. Nauczycielce zamężnej, która wniosła podanie o przeniesienie do miejscowości, będącej miejscem stałego zamieszkania jej męża, służy pra-

wo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy, jeżeli podanie jej o przeniesienie nie zostanie przez władze uwzględnione (art. 58).

Art. 62. Nauczycielka zamężna, pozostająca w stanie pozasłużbowym, nie pobiera uposażenia służbowego, a czasu, spędzonego w tym stanie, nie wlicza się jej ani do czasu służby czynnej, ani do wymiaru emerytury.

Art. 63. Nauczycielka w stanie pozasłużbowym może być każdego czasu powołana do służby czynnej albo wtedy, gdy w miejscu stałego zamieszkania jej mąż okaże się możliwość nadania jej stanowiska służbowego, albo też wtedy, gdy zgodzi się objąć stanowisko w innej, niż miejsce stałego zamieszkania męża, miejscowości.

O ile jednak w ciągu 5 lat od chwili przejścia w stan pozasłużbowy nauczycielka zamężna nie objęła ponownie stanowiska służbowego, lub o ile w tym czasie nie przeszła w stan spoczynku z powodu niezdolności do pracy, należy rozwiązać z nią stosunek służbowy i przyznać jej odprawę w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej.

Art. 64. Nauczycielowi można powierzyć czasowo czynności w urzędach administracji szkolnej tylko za jego zgodą. Odnośnie do tej służby podlega on przepisom ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Art. 65. Do przejścia nauczyciela do innego działu służby państwowej potrzeba zezwolenia właściwej władzy szkolnej.

Rozdział VIII.

Rozwiązanie stosunku służbowego.

Art. 66. Stosunek służbowy nauczyciela stałego, poza przypadkami, przewidzianymi w art. 60, 63 i 73, oraz w przepisach dyscyplinarnych, może być

rozwiązany przez dobrowolne wystąpienie jego ze służby państwowej.

Stosunek służbowy nauczyciela tymczasowego może być rozwiązany albo przez jednostronne zarządzenie władzy pod warunkami, ustawą niniejszą określonymi, albo też przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby.

Art. 67. Zamiar dobrowolnego wystąpienia ze służby nauczyciel powinien zgłosić właściwej władzy na piśmie.

Rozwiązanie stosunku następuje przez przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby przez tę władzę, która nauczyciela zamianowała.

Przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby można uzależnić od należytego oddania urzędowania, ostateczną zaś decyzją co do zgłoszenia o wystąpieniu ze służby odroczyć tylko wtedy, gdy nauczyciel pozostaje w śledztwie karnem albo dyscyplinarnem, lub zalega z zobowiązaniami pieniężnymi, wynikłymi ze stosunku służbowego.

Art. 68. O ile nauczycielowi nie zakomunikowano żadnej decyzji w sprawie jego zgłoszenia o wystąpieniu ze służby w ciągu czterech tygodni, zgłoszenie to uważa się za przyjęte.

Przeciwko warunkowemu przyjęciu lub odroczeniu przyjęcia zgłoszenia o wystąpieniu ze służby nauczyciel może wnieść w ciągu dni 14 od dnia doręczenia decyzji zażalenie do władzy bezpośrednio wyższej, która najdalej w ciągu sześciu tygodni wyda ostateczną decyzję.

Zwolnienie w zasadzie następuje w końcu roku szkolnego.

Samowolne uchylenie się od służby w ciągu 4 tygodni, o ile nie zostanie przez władze uznane za usprawiedliwione, uważa się za dobrowolne wystąpienie ze służby, co zostaje stwierdzone jednostronnem zarządzeniem władzy, powołanej do mianowania, nie niższej jednak niż II instancji.

Art. 69. Stosunek służbowy nauczycieli tymczasowych może władza rozwiązać każdej chwili.

Jeżeli taki nauczyciel służył więcej niż rok nie-nagannie, a nie mają do niego zastosowania przepis art. 152, należy mu się odprawa w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok, przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej, nieprzekraczająca jednak ogółem pięciomiesięcznego jego uposażenia.

Art. 70. Z nauczycielem tymczasowym, który otrzymał ogólną ocenę pracy niezadowalającą (art. 25 ub 26), należy rozwiązać stosunek służbowy, przyczem ma zastosowanie postanowienie drugiego ustępu art. 69.

Art. 71. W przypadku przewidzianym w art. 69 i 70, należy nauczycielowi wypowiedzieć stosunek służbowy na trzy miesiące naprzód.

Art. 72. Nauczyciel i jego rodzina tracą wszelkie prawa, wynikające ze stosunku służbowego:

a) przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby;

b) skutkiem rozwiązania stosunku służbowego w myśl art. 69 z wyjątkiem praw, zastrzeżonych w ustępie drugim art. 69 i w art. 152;

c) w razie wydalenia ze służby, o ile orzeczenie dyscyplinarne inaczej nie stanowi.

W przypadku ponownego wstąpienia do służby państwowej może Minister przywrócić prawa, nabyte poprzednią służbą.

Art. 73. Mianowanie nauczyciela będzie uznane za nieważne, a nauczyciel będzie wydalony ze służby, jeżeli mianowanie uzyskał na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych, lub fałszywego zeznania o posiadanych kwalifikacjach zawodowych, albo wyjątkowo w najaw okoliczności, w myśl obowiązujących przepisów nie dopuszczające mianowania.

Orzeczenie o unieważnieniu nominacji i wydaleniu ze służby wyda władza, która dokonała nominacji.

Rozdział IX.

Odowiedzialność służbowa.

Postanowienia ogólne.

Art. 74. Bezpośrednio i pośrednio przełożona władza ma prawo wytykać i ganić podległym nauczycielom niewłaściwości w zachowaniu się oraz uchybienia i niedbalstwo w wykonaniu obowiązków służbowych.

Nauczyciel, który przez czyn, zaniechanie lub zaniedbanie uchybia obowiązkowi swego stanowiska (Rozdział V) w służbie i poza służbą, podlega poza sądową odpowiedzialnością karną lub cywilną także odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej.

Do odpowiedzialności tej winien być pociągnięty nauczyciel, który w wykazie kwalifikacyjnym otrzymał ocenę niezadawalającą (art. 20).

Art. 75. Minister wyda osobne rozporządzenie, normujące odpowiedzialność dyscyplinarną nauczycieli tymczasowych.

Art. 76. Przeciw nauczycielowi, będącemu członkiem ciała ustawodawczego, nie wolno podczas trwania mandatu bez zgody tegoż ciała wdrażać postępowania porządkowego lub dyscyplinarnego, ani wdrożonego dalej prowadzić.

Art. 77. Jeżeli wina nauczyciela ma znamiona czynu karygodnego, zagrożonego ustawami karnymi, władza lub komisja dyscyplinarna czyni doniesienie karne. Jeżeli doniesienie karne czyni władza przełożona, zawiadomi o tem równocześnie właściwą komisję dyscyplinarną, a jeżeli doniesienie karne czyni komisja dyscyplinarna, zawiadomi o tem władzę przełożoną nauczyciela.

Aż do prawomocnego zakończenia postępowania karno-sądowego, postępowanie dyscyplinarne może być zawieszane.

Art. 78. Sądy karne zawiadamiają o wdrożeniu postępowania karnego przeciw nauczycielowi

władzą służbową obwinionego, która zawiadamia o tem komisję dyscyplinarną. Po prawomocnem ukończeniu postępowania karnego, sąd karny przesyła odpis wyroku władzy służbowej obwinionego, która przesyła ten odpis właściwej komisji dyscyplinarnej.

Art. 79. Nauczyciel, skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego, podlega wydaleniu ze służby bez postępowania dyscyplinarnego, jeżeli wyrok pozbawia go zdolności do piastowania urzędu publicznego.

Art. 80. Za występki służbowe ponosi nauczyciel odpowiedzialność dyscyplinarną, zaś za wykroczenia służbowe — odpowiedzialność porządkową.

Występkiem służbowym jest takie naruszenie obowiązków służbowych, które powoduje obrazę interesu publicznego, lub naraża dobro publiczne na szkodę.

Wykroczeniem służbowem jest każde naruszenie obowiązku służbowego, nie posiadające wyżej podanych znamion występku służbowego.

Zbieg kilku wykroczeń służbowych lub ich powtarzanie się, jak również wykroczenie wśród okoliczności, szczególnie obciążających, uważa się za występki służbowy.

Do postępowania porządkowego i dyscyplinarnego nie należy rozstrzyganie o pretensjach cywilnych.

Odpowiedzialność porządkowa za wykroczenia służbowe ulega przedawnieniu po trzech latach. W innych wypadkach stosować należy odnośne przepisy kodeksu karnego.

Kary.

Art. 81. Karą porządkową jest upomnienie. Kary te nie wpisuje się do wykazu stanu służby.

Przed udzieleniem upomnienia należy dać nauczycielowi możliwość usprawiedliwienia się na piśmie.

Upomnienia udziela na piśmie z podaniem motywów władza, której szkoła bezpośrednio podlega lub przełożona władza wyższa, o ile sprawa nie została przekazana komisji dyscyplinarnej; upomnienie może być również udzielone i przez komisję dyscyplinarną.

Przeciwko upomnieniu, udzielonemu przez komisję dyscyplinarną lub przez Ministra, niema odwołania; przeciwko upomnieniu, udzielonemu przez inne władze szkolne, nauczyciel może wnieść w ciągu 14 dni odwołanie do władzy bezpośrednio wyższej.

Art. 82. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) nagana;
- 2) potrącenie jednorazowe, nie przekraczające 20% miesięcznego uposażenia;
- 3) potrącenie części uposażenia na określony przeciąg czasu, nie więcej wszakże niż 20% miesięcznie;
- 4) nagana z pozbawieniem prawa awansu i wybieralności na czas od jednego roku do dwóch;
- 5) przeniesienie za zwrotem kosztów przesiedlenia na inne miejsce służbowe, wyznaczone przez Ministra;
- 6) przeniesienie bez zwrotu kosztów przesiedlenia na inne miejsce służbowe, wyznaczone przez Ministra;
- 7) odliczenie lat służby od roku do trzech;
- 8) przeniesienie z pozbawieniem urzędu dyrektora lub kierownika przy równoczesnem powierzeniu obowiązków nauczyciela (w ściślejszem znaczeniu) w miejscu, oznaczonem przez Ministra lub władzę, którym to prawo zostanie przez Ministra przekazane;
- 9) zwolnienie ze służby państwowej z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiście wysłużonych, lub do odprawy;
- 10) wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej;
- 11) wydalenie z zawodu nauczycielskiego z pozbawieniem prawa zajmowania jakiegokolwiek sta-

nowiska w szkolnictwie państwowem, publicznem lub prywatnem.

Kary, wymienione w punktach 5, 6, 7 i 8, pociągają za sobą na przeciąg lat dwóch utratę prawa mianowania na wyższe stanowisko oraz prawa wyboru i wybieralności do wszystkich władz i ciał, tworzonych lub zasilanych drogą wyboru z pośród nauczycielstwa w zakresie administracji szkolnej.

Gdy nauczyciel, który popełnił wykroczenie, podlegające ukaraniu w drodze dyscyplinarnej z ustępów 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 niniejszego artykułu, zasługuje na szczególne względy wobec okoliczności i pobudek czynu, oraz wobec swej poprzedniej nieskazitelnej pracy zawodowej, komisja dyscyplinarna może, orzekając winę oskarżonego, kary nie wymierzać.

Gdyby jednak w przeciągu lat trzech od daty zapadnięcia orzeczenia nauczyciel został uznany w drodze dyscyplinarnej winnym nowego uchybienia, ulega karze o stopień wyższej od wymierzonej za powtórne uchybienie.

Art. 83. Kary dyscyplinarne na nauczycieli stałych może nakładać jedynie komisja dyscyplinarna w drodze orzeczenia, wydanego na podstawie wyniku postępowania dyscyplinarnego, przeprowadzonego zgodnie z niniejszą ustawą.

Przy wymierzaniu kar dyscyplinarnych, wymienionych w art. 82, należy w każdym poszczególnym wypadku mieć na względzie doniosłość występkę służbowego i powstałych z tego powodu szkód, stopień winy, jako też dotychczasowe zachowanie się nauczyciela.

Kary dyscyplinarne wpisuje się do wykazu stanu służby.

Orzeczenia dyscyplinarnego nie można znieść, ani zmienić zarządzeniem administracyjnem.

Po wydaniu przez komisję dyscyplinarną orzeczenia, uwalniającego od kary, władze szkolne nie mogą udzielać nauczycielom kary porządkowej upo-

mnienia za uchybienia, które zostały stwierdzone w czasie rozprawy dyscyplinarnej, lub za inne uchybienia dokonane i znane władzom przed rozprawą.

Art. 84. Wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej lub z zawodu nauczycielskiego (art. 79 i 82 p. 10 i 11) pociąga za sobą utratę wszystkich praw, związanych z piastowaniem stanowiska, a również prawa do emerytury lub do odprawy.

Art. 85. Członkom rodziny wydalonego należy w razie okoliczności, zasługujących na uwzględnienie, przyznać w orzeczeniu dyscyplinarnym odpowiedni stały zasiłek na utrzymanie, który jednak nie może przewyższać normalnego ich zaopatrzenia wdowiego lub sierociego.

Zasiłek taki przyznać można albo już z chwilą wstrzymania wypłaty uposażenia nauczyciela wydalonego, albo od chwili jego śmierci.

Do zasiłku powyższego mają zastosowanie postanowienia ustawy emerytalnej o zawieszeniu lub utracie prawa do zaopatrzenia wdowiego i sierociego

Komisje dyscyplinarne.

Art. 86. Komisje dyscyplinarne są następujące:

1) okręgowe komisje dyscyplinarne dla nauczycieli, rozstrzygające w I instancji sprawy nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu i kuratorowi okręgu szkolnego;

2) ministerjalna komisja dyscyplinarna dla nauczycieli, rozstrzygająca w II i ostatecznej instancji sprawy nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu i kuratorowi, oraz w I instancji sprawy nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi;

3) Najwyższa Komisja Dyscyplinarna dla nauczycieli, rozstrzygająca w II i ostatecznej instancji sprawy nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi.

Art. 87. Okręgowe komisje dyscyplinarne dla nauczycieli składają się z 36 (58) członków; z tej liczby:

1) 10 członków powołuje rada szkolna okręgowa z pośród osób, nie będących nauczycielami, a mieszkających w miejscu urzędowania komisji dyscyplinarnej;

2) 24 członków mianuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek kuratora z pośród stałych nauczycieli szkół istniejących na obszarze okręgu szkolnego, a mianowicie:

a) 8 z pośród nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorom szkolnym;

b) 8 z pośród nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących;

c) 4 z pośród nauczycieli szkół specjalnych i preparand oraz zakładów kształcenia nauczycieli szkół powszechnych i wychowawczyń ochronek;

d) 4 z pośród nauczycieli szkół zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli szkół zawodowych;

3) 1 sędziego państwowego, jako członka, i 3, jako zastępców, deleguje prezes właściwego sądu apelacyjnego.

Art. 88. Ministerjalna komisja dyscyplinarna dla nauczycieli szkół, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, składa się z 40 osób; z tej liczby:

1) 16 członków mianuje Minister z pośród osób, nie będących nauczycielami;

2) 20 członków mianuje Minister z pośród nauczycieli stałych, a mianowicie:

a) 8 członków z pośród nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu,

b) 4 członków z pośród nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących,

c) 4 członków z pośród nauczycieli szkół specjalnych i preparand oraz zakładów kształcenia nauczycieli szkół powszechnych i wychowawczyń ochronek,

d) 4 członków z pośród nauczycieli szkół zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli szkół zawodowych;

3) 1 sędziego sądu apelacyjnego, jako członka, i 3, jako zastępców, deleguje, Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

Ministerjalna komisja dyscyplinarna dla nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych składa się z 12 osób; z tej liczby:

1) 4 członków mianuje Min. Roln. i Dóbr Państw. z pośród osób, nie będących nauczycielami;

2) 6 członków mianuje Min. Roln. i Dóbr Państwowych z pośród stałych nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych;

3) jednego sędziego państwowego, jako członka, i jednego, jako zastępcę, deleguje prezes sądu okręgowego w Warszawie.

Art. 89. Najwyższa Komisja Dyscyplinarna dla nauczycieli składa się z 12 osób; z tej liczby:

1) 4 członków mianuje Minister z pośród osób, nie będących nauczycielami;

2) 6 członków mianuje Minister z pośród stałych nauczycieli szkół, bezpośrednio sobie podległych;

3) jednego sędziego sądu apelacyjnego, jako członka, i jednego, jako zastępcę, deleguje prezes sądu apelacyjnego w Warszawie.

Art. 90. Mandaty członków komisji dyscyplinarnych, wymienionych w artykułach 87, 88 i 89, trwają trzy lata, jednak nie gasną przed ukonstytuowaniem się nowej komisji.

Członkowie komisji dyscyplinarnych przy objęciu urzędowania składają przyrzeczenie według brzmienia, ustalonego przez Ministra.

Art. 91. Zastępca przewodniczącego komisji dyscyplinarnej w razie potrzeby zastępuje przewodniczącego w ciągu czasu trwania mandatu przewodniczącego.

Art. 92. Członkowie komisyj dyscyplinarnych tracą swe mandaty, jeżeli zajdzie zmiana, wskutek której odpadają warunki ich delegacji.

Nauczyciel, przeciw któremu wszczęto postępowanie karno-sądowe lub dyscyplinarne, nie może pełnić funkcji członka komisji dyscyplinarnej, a jeżeli postępowanie kończy się wyrokiem skazującym lub orzeczeniem zasądzającym, choćby bez wymierzenia kary dyscyplinarnej, traci swój mandat, z wyjątkiem wypadku wymierzenia kary porządkowej.

Nauczyciel, karany dyscyplinarnie, nie może być mianowany członkiem komisji dyscyplinarnej na przeciąg czasu, określonego w art. 82.

Art. 93. Członkowie komisji dyscyplinarnej w wykonaniu swych obowiązków są samodzielni i niezawisli. Członkowie komisji dyscyplinarnej pełnią swoje obowiązki bezpłatnie, z wyjątkiem sędziego państwowego, który otrzymuje wynagrodzenie oraz w razie potrzeby diety, określone przez Ministra w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości i Skarbu.

Członkowie komisyj dyscyplinarnych, pełniący swe obowiązki poza miejscem stałego zamieszkania, otrzymują diety i zwrot kosztów podróży, peczętem, o ile są nauczycielami w szkołach państwowych lub publicznych — według stawek, odpowiadających ich stanowisku nauczycielskiemu, o ile zaś nimi nie są — według stawek, przysługujących urzędnikom państwowym VI i V stopnia służbowego stosownie do tego, czy są członkami okręgowej, czy ministerjalnej, względnie Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej.

Art. 94. Przewodniczącym komisji dyscyplinarnej jest sędzia państwowy, delegowany przez odpowiedniego prezesa sądu na członka komisji dyscyplinarnej, zastępcami przewodniczącego zaś sędziowie państwowi, delegowani na zastępców członków komisji dyscyplinarnej.

Komisje dyscyplinarne obradują w kompletach, złożonych z przewodniczącego lub jego zastępcy i czterech członków, powołanych przez przewodniczącego dla każdej sprawy.

W komplecie dyscyplinarnym oprócz przewodniczącego zasiadają dwaj członkowie, nie będący nauczycielami, oraz dwaj nauczyciele. Jeżeli obwiniony jest nauczycielem szkoły, podległej Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, jeden z nauczycieli, wchodzących w skład kompletu dyscyplinarnego powinien być nauczycielem szkoły należącej w myśl punktu 2-go art. 87 do tej samej grupy szkół, co szkoła, w której uczy obwiniony nauczyciel.

Jeżeli do odpowiedzialności dyscyplinarnej jest pociągnięty duchowny nauczyciel religiji, a w skład właściwej komisji dyscyplinarnej nie wchodzi duchowny tegoż wyznania, Minister, względnie kurator okręgu szkolnego, powoła specjalnie dla tego wypadku duchownego tego wyznania, jako jednego z członków kompletu dyscyplinarnego.

Spory o właściwość rozstrzyga komisja, będąca instancją odwoławczą.

Art. 95. Wyposażenie komisji dyscyplinarnych w potrzeby rzeczowe i załatwianie czynności kancelaryjnych należy do odpowiednich władz szkolnych.

Władze te również wyznaczają protokółantów do rozpraw dyscyplinarnych z pośród podległych im urzędników.

Rzecznik dyscyplinarny.

Art. 96. W celu strzeżenia dobra służby naruszonego przez uchybienie obowiązkowi służbowym, władza, przy której istnieje komisja, wyznacza z grona podległych sobie urzędników rzecznika dyscyplinarnego z odpowiednią ilością zastępców.

Obowiązkiem rzecznika dyscyplinarnego jest przy przeprowadzeniu postępowania dyscyplinarnego stać na straży godności i powagi stanowiska nauczycielskiego, oraz ścisłego wykonywania obowiąz-

ków służbowych. Komisja dyscyplinarna przedsięwzięcie każdą uchwałę nie inaczej, jak po wysłuchaniu zdania rzecznika dyscyplinarnego.

Obrona.

Art. 97. Obwiniony ma prawo powołać obrońcę w osobie nauczyciela, lub adwokata.

Na prośbę obwinionego wyznacza obrońcę z urzędu z pośród nauczycieli kurator okręgu szkolnego, gdy sprawę ma rozpatrywać okręgowa komisja dyscyplinarna, a Minister gdy sprawa podlega komisji ministerjalnej lub Najwyższej. Nauczycielowi czynnemu, o ile tego zachodzi potrzeba, należy udzielić urlopu dla czynności, połączonych z obroną.

Nauczycielowi obrońcy nie wolno przyjmować wynagrodzenia za prowadzenie obrony. Koszty, poniesione istotnie w interesie obrony, zwraca mu Skarb Państwa.

Jeżeli obwiniony wybierze sobie na obrońcę nauczyciela, zamieszkałego poza obszarem danego okręgu szkolnego, to Skarb Państwa nie zwraca kosztów przejazdu.

Nauczyciel obrońca obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystkie poufne informacje, udzielone mu jako obrońcy.

Art. 98. Członkowie komisji odwoławczych nie mogą być obrońcami, inni członkowie nie mogą być obrońcami przed komisją, której są członkami.

Delegacja.

Art. 99. Jeżeli komisja dyscyplinarna okręgowa, do której sprawę dyscyplinarną skierowano, uzna się czy to z własnej inicjatywy, czy to na wniosek obwinionego lub rzecznika dyscyplinarnego niekompetentną do przeprowadzenia danej sprawy, wówczas rozstrzyga co do jej kompetencji lub niekompetencji właściwa komisja odwoławcza, przeka-

zując ewentualnie sprawę innej komisji dyscyplinarnej.

Wylączenie.

Art. 100. Członków komisji dyscyplinarnej i rzecznika dyscyplinarnego można wylączyć od udziału w sprawie w wypadkach i na zasadach, przewidzianych w ustawie postępowania karnego przy wylączeniu sędziów i prokuratorów.

Ponadto obwiniony nauczyciel ma prawo w ciągu dni 8 po otrzymaniu zawiadomienia o terminie rozprawy z listy członków kompletu dyscyplinarnego wylączyć dwóch członków (z wyjątkiem sędziego państwowego), nie podając motywów wylączenia.

Rzecznikowi dyscyplinarnemu przysługuje prawo wylączenia członka komisji dyscyplinarnej w takich samych granicach, w jakich odnośna ustawa karna daje prokuratorowi prawo wylączenia członka sądu.

Przy odroczeniu rozprawy (art. 108) nie można składać nowych wniosków o wylączenie członków komisji dyscyplinarnej lub rzecznika dyscyplinarnego chyba, że powód wylączenia wynikł później w toku postępowania.

Tajemnica postępowania dyscyplinarnego.

Art. 101. Całe postępowanie dyscyplinarne powinno być otoczone jaknajściślejszą tajemnicą.

Uchwały i orzeczenia komisji dyscyplinarnych mogą być ogłaszane przez władze przełożone jedynie za zezwoleniem Ministra.

Dochodzenie dyscyplinarne.

Art. 102. Władza służbowa lub przełożona władza wyższa w razie dostrzeżenia lub otrzymania wiadomości o naruszeniu obowiązków służbowych przez nauczyciela, względnie na prośbę nauczyciela, przeprowadza dochodzenie wstępne.

O ile dochodzenie wstępne nie zakończy się umorzeniem sprawy lub nałożeniem przez władzę kary porządkowej upomnienia, właściwa władza szkolna, nie niższa jednak niż II instancji, wdraża dochodzenie dyscyplinarne, powierzając jego prowadzenie jednemu z podległych sobie urzędników, oraz zawiadamia interesowanego nauczyciela o wdrożeniu dochodzenia dyscyplinarne. Prowadzący dochodzenie dyscyplinarne nie może być powołany do innej czynności w postępowaniu dyscyplinarnem.

Prowadzący dochodzenie dyscyplinarne przesłuchuje świadków, a w razie potrzeby i znawców, nie odbierając od nich przysięgi, oraz bada wszystkie do wyjaśnienia sprawy potrzebne okoliczności i środki dowodowe. Jeżeli zachodzi potrzeba przesłuchania poszczególnych świadków lub znawców pod przysięgą, prowadzący dochodzenie dyscyplinarne może zwrócić się do właściwego sądu pierwszej instancji o przesłuchanie tych osób pod przysięgą. Do przesłuchania i wynagrodzenia świadków i znawców, o ile przesłuchują ich sądy, należy stosować analogicznie przepisy ustawowe o postępowaniu karnem z tą różnicą, iż koszty zalicza się nie na rachunek zarządu wymiaru sprawiedliwości, lecz na rachunek właściwego ministerstwa.

Prowadzący dochodzenie dyscyplinarne może zażądać współdziałania władz administracyjnych i organów policyjnych, w szczególności wtedy, gdy świadkowie lub znawcy mieszkają poza obrębem powiatu, w którym przebywa prowadzący dochodzenie dyscyplinarne, a nie czynią zadość jego wezwaniom, lub bez ustawowego powodu uchylają się od zeznań. Władze administracyjne i organa policyjne stosują przytem obowiązujące w postępowaniu administracyjnem przepisy o wzywaniu i przesłuchiwaniu stron.

Art. 103. Prowadzący dochodzenie dyscyplinarne winien dać nauczycielowi tak w ciągu dochodzenia, jak i po jego zakończeniu, sposobność do ustne-

go protokółowanego lub pisemnego oświadczenia się co do wszystkich zarzutów, jak również co do wyniku dochodzenia. Natomiast na przejrzenie aktów dochodzenia może zezwolić nauczycielowi tylko o tyle, o ile uzna to za nieszkodliwe dla celów dochodzenia.

Odmowa lub fizyczna niemożność udziału ze strony nauczyciela nie wstrzymuje dochodzenia.

Przekazanie do rozprawy.

Art. 104. Po ukończeniu czynności przez prowadzącego dochodzenie dyscyplinarne rzecznik dyscyplinarny przygotowuje wnioski (akt oskarżenia), które władza wraz z aktami sprawy przesyła do komisji dyscyplinarnej na ręce przewodniczącego.

Przewodniczący komisji dyscyplinarnej wydaje wszelkie zarządzenia celem przygotowania ustnej rozprawy tak obliczonej, by obwiniony mógł skorzystać z przysługującego mu prawa wyłączenia w myśl art. 100.

Czynności przygotowawcze do rozprawy (powoływanie świadków i znawców, uznanie stawiennictwa obwinionego za obowiązkowe i t. p.) załatwia przewodniczący komisji dyscyplinarnej.

Do rozprawy wzywa się obwinionego, doręcza się mu równocześnie akt oskarżenia i udziela listy członków kompletu dyscyplinarnego i ich zastępców.

Komisja dyscyplinarna może zarządzić, by obwiniony stawiał się na rozprawę osobiście z zastrzeżeniem, że wrazie niesprawiedliwionego niestawienia obrońca może nie być dopuszczony do udziału w sprawie, a rozprawa ustna będzie przeprowadzona i orzeczenie wydane zaocznie.

Art. 105. Po otrzymaniu wezwania na rozprawę, obwiniony lub jego obrońca ma prawo przeglądnienia aktów sprawy i czynienia z nich odpisów.

Art. 106. Jeżeli przewodniczący komisji dyscyplinarnej uzna potrzebę przeprowadzenia dochodzenia dodatkowego, wówczas przedstawi sprawę na po-

siedzeniu komisji bez udziału stron. Komisja dyscyplinarna może zwrócić się do przełożonej władzy rzecznika o uzupełnienie dochodzenia przez urzędnika delegowanego w charakterze komisarza śledczego.

Komisarzowi śledczemu przysługują te uprawnienia, które są przyznane prowadzącemu dochodzenie dyscyplinarne w ustępach trzecim i czwartym art. 102.

Po ukończeniu dodatkowego dochodzenia komisarz śledczy składa przewodniczącemu komisji dyscyplinarnej protokół dokonanych czynności oraz ewentualnie dokumenty.

Rozprawa.

Art. 107. Rozprawa dyscyplinarna odbywa się wyłącznie przy udziale osób, niniejszą ustawą uprawnionych do udziału w sprawie.

Art. 108. Rozprawę dyscyplinarną w miarę możliwości przeprowadza się w jednym ciągu z uwzględnieniem koniecznych przerw, można jednak uchwałą kompletu z ważnych powodów rozprawę odroczyć.

W razie odroczenia postępowanie dowodowe przeprowadza się ponownie, o ile w składzie kompletu dyscyplinarnego zajdzie zmiana.

Art. 109. Rozprawą kieruje przewodniczący, który przestrzega porządku wyjaśnień, replik i uwag, usuwa z wywodów stron i zeznań świadków i znawców wszystko, co niema bezpośredniego związku ze sprawą i wogóle nadaje sprawie bieg, najbardziej sprzyjający rzeczonemu wykryciu prawdy.

Art. 110. Rozprawę rozpoczyna przewodniczący komisji dyscyplinarnej od przedstawienia stanu rzeczy, a w szczególności odczytania aktu oskarżenia, względnie orzeczenia komisji dyscyplinarnej I instancji i odwołania, przesłuchuje obwinionego, świadków i znawców oraz w miarę potrze-

by odczytuje protokoły dochodzeń wstępnych i śledztwa, jak również innych ważniejszych dla sprawy aktów i dokumentów.

Członkowie komisji dyscyplinarnej mają prawo za zezwoleniem przewodniczącego stawiać pytania obwinionemu, świadkom i znawcom.

Obwinionemu, względnie jego obrońcy, oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu służy prawo oświadczenia się co do poszczególnych środków dowodowych i odwodowych oraz stawiania pytań świadkom i znawcom za zezwoleniem przewodniczącego.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego następują wywody i wnioski rzecznika dyscyplinarneho co do natury, stopnia winy i kary, wreszcie obrona obwinionego i jego obrońcy; po replikach obwinionemu przysługuje głos ostatni.

Art. 111. Odstąpienie rzecznika dyscyplinarneho od oskarżenia podczas rozprawy nie kępuje komisji dyscyplinarnej w dalszem rozpoznaniu sprawy i wydaniu orzeczenia.

Art. 112. Komisja dyscyplinarna może przy rozstrzyganiu sprawy opierać się tylko na tych faktach i okolicznościach, które ujawniono na rozprawie dyscyplinarnej, i tylko na ich podstawie wydaje orzeczenia według swego przekonania.

W orzeczeniu swem komisja dyscyplinarna albo uwalnia nauczyciela od zarzuconej mu winy, albo uznaje go winnym. W tym ostatnim wypadku komisja dyscyplinarna nakłada karę porządkową, albo dyscyplinarną.

Orzeczenie.

Art. 113. Narada i głosowanie kompletu dyscyplinarneho odbywa się bez udziału stron.

Sentencja orzeczenia winna być podpisana przez przewodniczącego i przynajmniej połowę członków kompletu dyscyplinarneho.

Zaraz po naradzie i głosowaniu kompletu dyscyplinarneho przewodniczący komisji dyscyplinarnej ogłasza stronom (obwinionemu, względnie jego

obrońcy i rzecznikowi dyscyplinarnemu) sentencję orzeczenia i wyjaśnia tryb odwołania, określony w artykułach 117 i 118 niniejszej ustawy.

Art. 114. Orzeczenie ma zawierać:

- 1) Oznaczenie komisji dyscyplinarnej;
- 2) imiona i nazwiska członków kompletu dyscyplinarnego, protokółanta i rzecznika dyscyplinarnego;
- 3) dzień wydania orzeczenia;
- 4) imię i nazwisko, stanowisko służbowe, tytuł i siedzibę urzędową obwinionego;
- 5) sentencję orzeczenia ze wskazaniem ustawy, na której podstawie zostało wydane;
- 6) Umotywowanie rozstrzygnięcia.

Orzeczenie pisemne podpisuje przewodniczący kompletu dyscyplinarnego i protokółant.

Odpis orzeczenia przesyła przewodniczący komisji dyscyplinarnej z urzędu rzecznikowi dyscyplinarnemu i w drodze służbowej obwinionemu nauczycielowi nie później, niż w przeciągu dni 14 po rozstrzygnięciu sprawy.

Protokół rozprawy.

Art. 115. Z przebiegu rozprawy dyscyplinarnej sporządza się protokół, który ma zawierać datę, miejsce rozprawy, imiona i nazwiska członków kompletu, protokółanta, stron i ich zastępców, streszczać przebieg rozprawy, zeznania i dowody stron i zaznaczyć, że tryb odwołania był wyjaśniony.

Protokół podpisuje przewodniczący kompletu dyscyplinarnego oraz protokółant.

Przechowywanie aktów sprawy.

Art. 116. Akta sprawy przy orzeczeniach ostatecznych, lub w razie umorzenia postępowania dyscyplinarnego przewodniczący komisji dyscyplinarnej przesyła władzy służbowej obwinionego.

Na żądanie obwinionego władza wyda mu oryginały dokumentów i pism, złożonych przez niego w czasie rozprawy; odpis protokołu rozprawy oraz inne dowody w oryginale lub odpisie, nie złożone przez obwinionego, nie mogą być mu wydane.

W razie wydania dokumentów oryginalnych zachowuje się w aktach ich odpisy.

Odwołanie.

Art. 117. Przeciwko orzeczeniu komisji dyscyplinarnej I instancji służy odwołanie do właściwej komisji dyscyplinarnej II instancji, przyczem rzecznikowi dyscyplinarnemu służy to prawo we wszystkich wypadkach, gdy orzeczenie nie jest zgodne z jego wnioskami, odwołanie zaś ze strony obwinionego jest wykluczone, jeżeli komisja dyscyplinarna I instancji nałożyła karę porządkową.

Odwołanie ze strony obwinionego wnieść mogą:

- 1) obwiniony lub za zgodą jego — obrońca;
- 2) w razie śmierci obwinionego przed uprawnomocnieniem orzeczenia ustawowi spadkobiercy.

Art. 118. Odwołanie wnosi się na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej I instancji w przeciagu dni 14, licząc od dnia następnego po otrzymaniu odpisu orzeczenia.

Wniesienie odwołania wstrzymuje wykonanie orzeczenia.

Przewodniczący komisji dyscyplinarnej I instancji skierowuje odwołanie do władzy służbowej nauczyciela, która, dołączwszy do niego akta sprawy obwinionego, najdalej w ciągu dni 14 po otrzymaniu, przesyła je do władzy, przy której urzęduje właściwa komisja dyscyplinarna odwoławcza.

Ta ostatnia władza przesyła odwołanie wraz z aktami sprawy przewodniczącemu komisji dyscyplinarnej odwoławczej, podając jednocześnie imię, nazwisko i stanowisko służbowe rzecznika dyscyplinarnego.

Odwolanie rzecznika dyscyplinarnego I instancji może być przez tę władzę anulowane i jeżeli ze strony obwinionego niema skargi odwoławczej, sprawa ma być uważana za skończoną, a akta jej zwrócone władzy służbowej nauczyciela.

Art. 119. Przewodniczący komisji odwoławczej odrzuca odwołanie, gdy odwołanie jest niedopuszczalne (art. 117), spóźnione lub wniesione przez osobę nieuprawnioną.

W razie wątpliwości przewodniczący przedstawia sprawę odrzucenia odwołania komisji dyscyplinarnej, która na posiedzeniu bez udziału stron rozstrzyga ją ostatecznie.

Art. 120. Jeżeli przewodniczący komisji odwoławczej uzna za potrzebne uzupełnić dochodzenia, przedstawia sprawę na posiedzeniu komisji odwoławczej bez udziału stron i w razie uzyskania jej zgody zwraca sprawę władzy, przy której urzęduje komisja odwoławcza, celem przeprowadzenia uzupełniającego dochodzenia.

We wszystkich innych przypadkach komisja odwoławcza przeprowadza rozprawę dyscyplinarną i wydaje orzeczenie, stosując analogiczne postanowienia o rozprawie dyscyplinarnej i o orzekaniu w I instancji.

Umorzenie.

Art. 121. W razie śmierci obwinionego postępowanie dyscyplinarne bez względu na stadium, w którym się znajduje podlega umorzeniu, może być jednak przeprowadzone na żądanie ustawowych spadkobierców zmarłego.

Uprawomocnienie orzeczenia.

Art. 122. Orzeczenia komisji dyscyplinarnej, wydane w pierwszej instancji, a nie zaskarżone w terminie przepisany, stają się prawomocne z dniem upływu tego terminu, orzeczenia zaś komisji dyscyplinarnej w drugiej instancji — niezwłocznie po ich ogłoszeniu.

Wykonanie orzeczenia.

Art. 123. Prawomocne orzeczenia dyscyplinarne podlegają wykonaniu przez właściwą władzę.

W tym celu przewodniczący komisji dyscyplinarnej przesyła tej władzy odpis orzeczenia dyscyplinarne, stwierdzając prawomocność orzeczenia.

Wznowienie.

Art. 124. Na żądanie nauczyciela, skazanego prawomocnie na karę dyscyplinarną, lub na żądanie jego ustawowych spadkobierców można wznowić postępowanie nawet po wykonaniu kary, jeżeli zostaną przedstawione takie nowe fakty lub środki dowodowe, nieznanne w poprzednim postępowaniu, które same przez się lub w związku z faktami, poprzednio ustalonymi, albo z dowodami, poprzednio zebranymi, mogą spowodować uwolnienie lub też łagodniejszy wymiar kary.

Art. 125. Żądanie wznowienia postępowania wnosi się do komisji dyscyplinarnej, która wydała orzeczenie ostateczne. Komisja ta rozstrzyga bez udziału stron o dopuszczalności wznowienia.

Przeciw rozstrzygnięciu komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji służy prawo wniesienia zażalenia do instancji odwoławczej w ciągu dni 14 od dnia następnego po doręczeniu uchwały komisji.

Art. 126. W przypadkach dopuszczenia wznowienia postępowania komisja dyscyplinarna pierwszej instancji zarządza w razie potrzeby uzupełnienie lub przeprowadzenie nowego dochodzenia, po czem przekazuje sprawę do rozprawy dyscyplinarnej.

Art. 127. Jeżeli nauczyciela, na którego korzyść dozwolono wznowienie postępowania dyscyplinarne, uznano ponownie winnym, nie można orzec kary surowszej od nałożonej w poprzednim postępowaniu. Przy wykonywaniu orzeczenia karnego należy uwzględnić karę już poniesioną.

Art. 128. O ile po wznowieniu postępowania dyscyplinarnego uwolniono nauczyciela, pierwotnie skazanego na karę dyscyplinarną, albo nałożono na niego łagodniejszą karę dyscyplinarną, lub karę porządkową, Skarb Państwa obowiązany jest zwrócić mu lub w razie jego śmierci członkom jego rodziny, uprawnionym do zaopatrzenia wdowiego lub sierociego, to, co nauczyciel lub wymienieni członkowie rodziny wskutek poprzedniego skazania stracili z poborów służbowych lub zaopatrzenia.

Zawieszenie w pełnieniu służby.

Art. 129. Komisja dyscyplinarna może każdej chwili zawiesić nauczyciela w pełnieniu służby, jeżeli wdrożono przeciw niemu postępowanie sądowo-karne lub dyscyplinarne, o ile jest to wskazane ze względu na rodzaj i doniosłość podniesionych zarzutów.

Art. 130. Jeżeli co do nauczyciela zarządzono areszt sądowo-śledczy (prewencyjny), jest obowiązkiem władzy służbowej zarządzić natychmiast tymczasowe zawieszenie w służbie aresztowanego.

Każdy przełożony, powołany do wykonywania bezpośrednio lub pośrednio nadzoru służbowego, ma prawo zawiesić tymczasowo nauczyciela w pełnieniu służby, gdy nauczyciel odmówił jawnie posłuszeństwa służbowego wśród szczególnie ważnych okoliczności, albo gdy ze względu na jakość zarzuconego mu uchybienia obowiązkom służbowym lub godności stanu nauczycielskiego dalsze pozostawienie go w służbie naraziłoby powagę szkoły lub groziło dobru służby.

Art. 131. O każdym tymczasowym zawieszeniu nauczyciela w pełnieniu służby należy do dni siedmiu zawiadomić w drodze służbowej właściwą komisję dyscyplinarną, która bezzwłocznie, a najdalej w ciągu dalszych dni trzydziestu poweźmie uchwałę, zatwierdzającą lub uchylającą zawieszenie. Uchwałę

taką należy natychmiast zakomunikować właściwej władzy, celem wykonania.

Art. 132. Komisja dyscyplinarna, zarządzając lub zatwierdzając zawieszenie, może ograniczyć na czas jego trwania uposażenie nauczyciela najwyżej do połowy.

Art. 133. Zawieszenie nauczyciela w służbie kończy się najpóźniej z chwilą prawomocnego ukończenia postępowania dyscyplinarnego.

Jeżeli jednak przyczyny, które spowodowały zawieszenie, odpadną wcześniej, komisja dyscyplinarna uchyli bezzwłocznie zawieszenie.

Art. 134. Komisja dyscyplinarna rozstrzyga ostatecznie bez udziału stron o zarządzeniu, zatwierdzeniu lub uchyleniu zawieszenia.

Art. 135. Gdy nauczyciela skazano na karę dyscyplinarną, czasu zawieszenia w służbie nie zalicza się do czasu służby czynnej.

W tych wypadkach oraz wówczas, gdy nauczyciela wydano w drodze administracyjnej wskutek sądu za zarządzenia go wyrokiem sądu karnego (art. 79), nie służy mu prawo otrzymania części uposażenia, której wypłatę wstrzymano na czas zawieszenia go w pełnieniu służby.

O ile natomiast postępowanie dyscyplinarne umorzono, obwinionego nauczyciela uwolniono od zarzuconej mu winy lub nałożono na niego jedynie karę porządkową, czas zawieszenia liczy się do czasu służby czynnej, a oprócz tego należy wypłacić mu część uposażenia, które wstrzymano na czas zawieszenia.

Rehabilitacja.

Art. 136. Jeżeli w ciągu dwóch lat po nałożeniu kary dyscyplinarnej, przewidzianej w punktach 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 art. 82, nauczyciel zachowywał się pod każdym względem poprawnie, Minister może zarządzić wykreślenie kary z nauczycielskiego wykazu służbowego. Następcem rehabilitacji jest

umorzenie skutków kary, przewidzianych artykułem 82 i ustępem trzecim art. 92.

Doręczenie.

Art. 137. Wszelkie doręczenia, które mają nastąpić według postanowień ustawy niniejszej, są ważne i powodują bieg terminów, jeżeli uskuteczniło je bezpośrednio lub listem poleconym do rąk obwinionego lub jego obrońcy, tudzież rzeczownika dyscyplinarnego lub jego zastępcy.

Jeżeli miejsce pobytu obwinionego nie jest znane, a nie ustanowił on obrońcy, komisja dyscyplinarna ustali trzymiesięczny termin rozprawy i ogłosi go drogą publikacji w Monitorze Polskim z zaznaczeniem, iż, o ile obwiniony nie stawi się na rozprawę w oznaczonym terminie, będzie wydany wyrok zaoczny.

Zażalenie.

Art. 138. O ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi, zażalenie przeciwko zarządzeniom i uchwałom komisji dyscyplinarnej I instancji lub jej przewodniczącego można wnosić tylko łącznie z zażaleniem, podawaniem na ostateczne zarządzenie lub uchwałę, albo z odwołaniem od orzeczenia komisji dyscyplinarnej.

Zażalenie należy wnosić na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej I-ej instancji, który, o ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi, przesyła je wraz z aktami sprawy do instancji odwoławczej w drodze, przepisanej art. 118. Instancja odwoławcza rozstrzyga zażalenie bez udziału stron.

Bieg terminów i przywrócenie terminu.

Art. 139. Bieg terminów rozpoczyna się z dniem, następującym po doręczeniu.

Niedziele i dni świąteczne nie wstrzymują ani rozpoczęcia, ani biegu terminów, o ile koniec ter-

minu przypada na niedziele lub dzień świąteczny — kończy się termin następnego dnia powszedniego.

Przepisy, obowiązujące sądy, postanawiają, które dni uważać należy za świąteczne.

Dzień nadania zażalenia lub odwołania na pocztę uważa się za dzień ich wniesienia.

Art. 140. W razie spóźnienia terminu do wniesienia zażalenia lub odwołania instancja odwoławcza może na prośbę obwinionego zezwolić na przywrócenie terminu, o ile obwiniony wykaże, że niezależnie od jego woli i winy okoliczności nie pozwoliły dotrzymać mu terminu.

Prośbę o przywrócenie terminu z równoczesnym złożeniem zażalenia lub odwołania wnosić należy do właściwej komisji dyscyplinarnej I instancji, która w drodze przepisanej z wnioskiem rzecznika dyscyplinarnego przesyła ją do instancji odwoławczej.

Instancja odwoławcza, zezwoliwszy na przywrócenie terminu może zaraz wydać orzeczenie merytoryczne.

Stosunek do postępowania sądowo-karnego.

Art. 141. O ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej, należy w postępowaniu dyscyplinarnym stosować analogicznie przepisy ustawy postępowania karnego.

Oplaty skarbowe.

Art. 142. Pisma, dotyczące postępowania dyscyplinarnego, wolne są od wszelkich opłat skarbowych.

Odpowiedzialność nauczycieli w stanie nieczynnym, pozasłużbowym i w stanie spoczynku.

Art. 143. Nauczyciele w stanie nieczynnym i pozasłużbowym podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej z powodu:

1) naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się jeszcze w czasie służby czynnej;

2) rażącego naruszenia obowiązków, ciążących na nich w myśl ustawy niniejszej.

Nauczyciele, przeniesieni w stan spoczynku, podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej:

1) z powodu naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się w czasie służby czynnej;

2) z powodu naruszenia po przejściu w stan spoczynku przepisów art. 51 ustawy niniejszej.

Art. 144. Odnosnie do nauczycieli, będących w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku, mają analogiczne zastosowanie postanowienia, dotyczące dochodzenia i postępowania dyscyplinarnego względem nauczycieli czynnych.

Na nauczycieli tych nakłada się następujące kary dyscyplinarne:

1) naganą;

2) stałe lub czasowe zmniejszenie uposażenia najwyżej o 25%;

3) w razie okoliczności, szczególnie obciążających utratę wszelkich praw, wypływających z ich stosunku do Państwa, w tej liczbie uposażenia i zaopatrzenia dla członków rodziny z możliwością zastosowania analogicznego postanowienia artykułu 85 niniejszej ustawy.

Właściwą do przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielowi w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku jest komisja dyscyplinarna, która była właściwą w chwili przejścia nauczyciela w stan nieczynny, pozasłużbowy lub stan spoczynku.

Rozdział X.

Postanowienia przejściowe.

Art. 145. Nauczycieli, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów posiadają charakter na-

uczycieli stałych, uważa się za stałych w rozumieniu art. 8 niniejszej ustawy, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy kwalifikacje zawodowe.

Za nauczycieli stałych w rozumieniu art. 8 ustawy niniejszej uważa się również tych w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej czynnych na obszarze okręgów szkolnych: białostockiego, lubelskiego, łódzkiego, poleskiego, warszawskiego, wileńskiego i wolińskiego, nauczycieli publicznych szkół powszechnych, którzy przed wejściem w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielskiej oraz posiadali świadectwo złożenia pierwszego egzaminu nauczycielskiego lub kwalifikacje zawodowe, uznane przez Ministra za równorzędne z kwalifikacjami nabytymi przez złożenie pierwszego egzaminu nauczycielskiego.

Art. 146. Nauczyciele, którzy nie podlegają przepisom art. 145, a do dnia wejścia w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielskiej oraz posiadali przepisane dla ustalenia w zawodzie nauczycielskim kwalifikacje zawodowe, — z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej stają się stałymi w rozumieniu art. 8, o ile z dotychczas prowadzonych wykazów kwalifikacyjnych (t. zw. arkuszy nauczycielskich, tabel kwalifikacyjnych i t. p.) nie wynika, iż praca ich w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy niniejszej nie może być uznana za zadowalającą w rozumieniu przepisów ustawy niniejszej.

Nauczyciele zaś, których praca w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy nie może być na podstawie dotychczasowych wykazów uznana za zadowalającą, winni być do dnia 31 grudnia 1927 r. zwizytowani i — o ile otrzymają ocenę pracy zadowalającą, — zaliczeni do nauczycieli stałych.

Nauczyciele, którzy na podstawie art. 145 lub artykułu niniejszego zostaną uznani za stałych, w rozumieniu art. 8 ustawy, otrzymają dekreta, ustalenia z ważnością od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej.

Do czasu ustawowego uregulowania sprawy kwalifikacyjnej zawodowych dla nauczycieli szkół tych kategorii, dla których niema ustawowych przepisów o zawodowych kwalifikacjach nauczycielskich, Ministrowi przysługuje prawo określania, jakie kwalifikacje zawodowe nauczycieli tych szkół są wystarczające dla ustalenia.

Art. 147. Dyrektor, względnie kierownik szkoły, który przed wejściem w życie ustawy niniejszej uzyskał to stanowisko drogą konkursu, z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej zostaje uznany za mianowanego na to stanowisko w rozumieniu art. 11 ustawy.

Nauczyciele, którzy pozostając w zawodzie nauczycielskim co najmniej lat 12, pełnią obowiązki dyrektorów, względnie kierowników szkół, nieprzerwanie co najmniej lat 3, licząc wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej, zostają uznani za mianowanych z dniem 1 stycznia 1927 r. w rozumieniu art. 11 na stanowiska dyrektorów, względnie kierowników, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej kwalifikacje zawodowe.

Nauczyciele, objęci art. 150, którzy zostali przejęci przez władze polskie od władz okupacyjnych i pracują w zawodzie nauczycielskim co najmniej lat 12, licząc wstecz od daty wejścia w życie niniejszej ustawy, mogą zostać kierownikami szkół (art. 12) z chwilą, gdy złożą przepisane egzaminy uzupełniające lub zostaną od nich zwolnieni.

Art. 148. Postanowienia ustępów: czwartego i szóstego art. 15 mają analogiczne zastosowanie w tych wypadkach, gdy przerwa w służbie

względnie praca kontraktowa miała miejsce przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

Art. 149. Jeżeli nauczyciel stały (art. 145 i 146) zajmuje w chwili wejścia w życie ustawy posadę, uzyskaną drogą konkursu, lub też zajmuje ją nieprzerwanie nie mniej niż dwa lata, zostaje uznany za mianowanego na stałe na posadzie nauczyciela (art. 11), o ile ta posada zostanie uznana za stałą.

Art. 150. Nauczyciele tymczasowi, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy korzystali z praw, przyznanych im postanowieniami § 7 artykułu 22 (dawniej 23) ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. P. P. P. Nr. 44, poz. 311), zmienionej ustawą z dnia 18 grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z roku 1920 Nr. 2, poz. 6) i ustawą z dnia 15 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 88) zachowują te prawa nadal aż do dnia 31 sierpnia 1927 r.

Art. 151. Minister może zaliczyć do wymiaru uposażenia cały czas służby wojskowej — z wyjątkiem czasu pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach — tym czynnym w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej nauczycielom, którzy bądź bezpośrednio po służbie wojskowej, bądź najdalej w cztery tygodnie po wystąpieniu z niej objęli stanowiska nauczycielskie, albo którzy nie z własnej winy uzyskali te stanowiska później, lecz podania o nie wnieśli najdalej w ciągu czterech tygodni po wystąpieniu ze służby wojskowej.

Art. 152. Nauczyciel tymczasowy, czynny w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej używa wszelkie prawa z ustawy emerytalnej na równi z nauczycielem stałym, jeżeli władza nie rozwiąże z nim stosunku służbowego przed upływem czasu, w którym funkcjonarjusz państwowy, mianowany na stałe, nabywa prawo do emerytury.

Art. 153. Na czas trudności mieszkaniowych przepisy ustępu pierwszego art. 53 należy stosować

przy uwzględnianiu miejscowych warunków mieszkaniowych i osobistych nauczyciela.

154. Na czas przejściowy aż do odwołania przez Ministra zawiesza się moc obowiązującą postanowienia art. 54, które będzie wykonywane w granicach faktycznej możliwości.

Art. 155. Członków komisji kwalifikacyjnej dla nauczycieli szkół powszechnych (art. 22), tam, gdzie rady szkolne powiatowe nie istnieją, wybiera kurator okręgu szkolnego z pośród kandydatów, wybranych przez powiatowe konferencje stałych nauczycieli szkół podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu. (Rozporządzenie wykonawcze — patrz — art. 22).

Art. 156. Tam, gdzie rada szkolna okręgowa nie została jeszcze zorganizowana, członków okręgowej komisji dyscyplinarnej, wymienionych w punkcie pierwszym art. 87, powołuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z pośród 15 osób, przedstawionych przez kuratora właściwego okręgu szkolnego.

Przeniesienie z urzędu nauczyciela stałego do innej szkoły dla dobra szkoły (art. 58) może być dokonane bez wysłuchania opinji Rady Szkolnej Okręgowej, o ile ta na danym terenie nie istnieje.

Art. 157. Sprawy dyscyplinarne przed wejściem w życie niniejszej ustawy przekazane do rozprawy w I lub II instancji w istniejących na mocy dotychczasowych przepisów organach dla spraw dyscyplinarnych nauczycieli, winny być do trzech miesięcy od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy doprowadzone w zakresie działania tych organów do końca na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów.

W razie niedoprowadzenia tych spraw do końca w terminie, wyżej wskazanym, lub w razie, gdy wydane orzeczenie (względnie wyrok) nie jest ostateczne, postępowanie dyscyplinarne winno być prze-

kazane zorganizowanym na zasadzie przepisów ustawy niniejszej komisjom dyscyplinarnym i przez nie przy zastosowaniu przepisów proceduralnych ustawy niniejszej w dalszym ciągu prowadzone.

Art. 158. We wszelkich innych, poza wskazaniem w ustępie pierwszym artykułu 157, przypadkach, wszczęte przed wejściem w życie ustawy niniejszej sprawy dyscyplinarne po dniu wejścia jej w życie winny być prowadzone przy zastosowaniu jej przepisów.

Art. 159. Od orzeczeń dyscyplinarnych, wydanych w I instancji w odniesieniu do nauczycieli na podstawie pruskiej ustawy dyscyplinarnej z dnia 21 lipca 1852 r. w przedmiocie wykroczeń służbowych urzędników niesędziowskich (Zbiór Praw pruskich str. 465), zmienionej rozporządzeniem Komisarjatu Naczelnego Rady Ludowej w Poznaniu z dnia 19 marca 1919 r. (Tygodnik Urzędowy Nr. 4), o ile orzeczenia te zapadły w okresie ostatnich dwóch lat, licząc wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej, służy skazanym prawo wniesienia odwołania do właściwych odwoławczych komisji dyscyplinarnych, utworzonych na mocy postanowień tej ustawy w terminie czterech tygodni od dnia wejścia jej w życie.

Art. 160. O ile w ustawie niniejszej powołano się na postanowienia ustaw karnych (postępowania karnego), należy do czasu wprowadzenia jednolitych przepisów na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej w każdej z byłych dzielnic stosować przepisy ustaw karnych (postępowania karnego) dotychczas w tej dzielnicy obowiązujących.

Rozdział XI.

Postanowienia końcowe.

Art. 161. W wypadkach, gdy w przepisach niniejszej ustawy użyto wyrazu: „Minister“ bez bliższego określenia, należy rozumieć: Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego, gdy zaś odpowiednie postanowienie ma zastosowanie do nauczyciela (li) publicznych ludowych szkół rolniczych, należy rozumieć: Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych. *)

Art. 162. Wykonanie ustawy niniejszej powierza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Ministrom: Sprawiedliwości i Skarbu we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 163. Ustawa niniejsza wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z pierwszym dniem czwartego miesiąca, następującego po jej ogłoszeniu.

Z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w przedmiotach unormowanych tą ustawą.

Rozporządzenie **Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia** **Publicznego**

z dnia 22 grudnia 1926 r.

w sprawie wykonania postanowień ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli.

Na podstawie artykułów: 14, 17, 18, 20, 22, 24, 36, 37, 49, 58, 90 i 162 ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) w odniesieniu do nauczycieli szkół podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, zarządza się co następuje:

§ 1. Przysięga służbowa, składana przez nauczyciela przy ustaleniu brzmi, jak następuje:

*) Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 38, poz. 337) zmieniono nazwę „Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych” na „Minister Rolnictwa“.

„Przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu, że w wykonaniu swych obowiązków służbowych, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej mi młodzieży przyczyniać się będę ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę.

Wszystkich obywateli kraju w równym mając zachowaniu przepisów prawa strzec będę pilnie, obowiązki swego stanowiska spełniać gorliwie i sumiennie, polecenia mych przełożonych wykonywać dokładnie, a tajemnicy urzędowej dochowam. Tak mi Panie dopomóż”.

Przyrzeczenie służbowe brzmi jak przysięga służbowa po skreśleniu w niej słów:

„Przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu, że” oraz zmianie zdania: „Tak mi dopomóż Bóg” na zdanie: „Tak przyrzekam”.

Do art. 17.

§ 2. Wykaz stanu służby każdego nauczyciela ma być prowadzony według wzoru, podanego w załączniku Nr. 1 do niniejszego rozporządzenia.

Wykazy stanu służby prowadzą:

- 1) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu — inspektor szkolny,
- 2) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego — kurator okręgu szkolnego,
- 3) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi — Minister.

W razie przejścia nauczyciela do szkoły, podlegającej bezpośrednio innej władzy, niż ta, która wykaz założyła względnie ostatnio prowadziła, wykaz ten wraz z odpisami dokumentów ma być przesłany tej władzy, która z powodu zaszłej zmiany stała się obowiązująca do prowadzenia wykazu.

Do art. 18.

§ 3. Wykazy kwalifikacyjne prowadzą:

1) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu — inspektor szkolny,

2) dla nauczycieli wszystkich innych szkół dyrektorowie, względnie kierownicy tych szkół,

3) dla podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego dyrektorów względnie kierowników szkół — kurator okr. szk.,

4) dla dyrektorów, względnie kierowników szkół podległych bezpośrednio Ministrowi — Minister.

§ 4. Poza osobami wymienionemi w art. 18 ustawy wpisywać spostrzeżenia do wykazu kwalifikacyjnego mają prawo:

1) w oddziałach i szkołach pomocniczych przy szkołach powszechnych — inspektor szkolny i wizytator,

2) w innych nieobjętych art. 18 ani punktem 1 niniejszego paragrafu szkołach — dyrektor względnie kierownik szkoły i wizytator.

Do art. 20.

§ 5. Poza osobami wymienionemi w art. 20 ustawy wpisują ocenę do wykazu kwalifikacyjnego na podstawie spostrzeżeń w nim zapisanych:

1) nauczycielom oddziałów i szkół pomocniczych przy szkołach powszechnych — inspektor szkolny,

2) nauczycielom nieobjętych art. 20 ani punktem 1 niniejszego paragrafu szkół — dyrektor względnie kierownik szkoły,

3) dyrektorom i kierownikom szkół podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego — naczelnicy właściwych wydziałów w Kuratorjum,

4) dyrektorom, względnie kierownikom szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi — naczelnicy właściwych wydziałów w Ministerstwie.

Do art. 21.

§ 6. Odwołanie przeciw niezadowolającej ocenie wnosi nauczyciel w drodze służbowej za pośrednictwem tej władzy, która wydała ocenę.

O tem czy odwołanie zostało wniesione w terminie przepisany rozstrzyga władza, przy której urządzuje komisja kwalifikacyjna.

Do art. 22 i 155.

§ 7. Kurator okręgu szkolnego dla każdego rejonu wizytacyjnego szkolnictwa powszechnego podległego sobie okręgu powoła oddzielną komisję kwalifikacyjną, wspólną dla nauczycieli szkół powszechnych (względnie nauczycieli oddziałów lub szkół pomocniczych przy szkołach powszechnych) i dla wychowawczyń ochronek.

Każda z powyższych komisyj ma się składać:

1) z wizytatora szkół powszechnych względnie osoby, pełniącej z urzędu jego obowiązki,

2) dwóch inspektorów szkolnych, pełniących służbę na terenie tego rejonu, powołanych przez kuratora okr. szkolnego,

3) 4 stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych, powołanych przez kuratora okr. szk.:

a) z pośród delegatów z wyboru do rad szkolnych powiatowych, względnie miejskich, działających na terenie danego rejonu wizytacyjnego, lub

b) z pośród kandydatów, wybranych po 2 na powiat przez powiatowe konferencje stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych — tam, gdzie rad takich niema,

4) dwóch powołanych przez kuratora okręgu szkolnego wychowawczyń ochronek, pełniących służbę na terenie rejonu.

§ 8. Komisje kwalifikacyjne, o których mowa w § 10, orzekają w komplecie, złożonym z 3-ch osób, a mianowicie:

- 1) wizytatora, jako przewodniczącego,
- 2) inspektora szkolnego,
- 3) nauczyciela tej kategorii szkoły, do jakiej należy szkoła, w której pełni służbę nauczyciel, podlegający orzeczeniu Komisji.

§ 9. Dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego, Minister powoła przy każdym Kuratorjum 3 Komisje Kwalifikacyjne odpowiednio do 3 następujących kategorii szkół:

- 1) średnich ogólnokształcących,
- 2) seminarjów nauczycielskich, preparand, wyższych kursów i instytutów nauczycielskich oraz innych zakładów kształcenia nauczycieli,
- 3) zawodowych.

Każda z powyższych Komisyj ma się składać z powołanych przez Ministra następujących osób:

- a) wizytatora właściwej kategorii szkół w okręgu, względnie osoby z urzędu pełniącej jego obowiązki,
- b) 2 dyrektorów, względnie kierowników, szkół danej kategorii w okręgu,
- c) 4 nauczycieli stałych danej kategorii szkół w okręgu.

Komplet orzekający każdej z wymienionych w niniejszym paragrafie komisyj stanowią: wizytator, jako przewodniczący, oraz jeden dyrektor i jeden nauczyciel, jako członkowie.

§ 10. Komisja kwalifikacyjna dla nauczycieli szkół podległych bezpośrednio Ministrowi tworzy się przy Ministerstwie.

Przewodniczy w niej jeden z wizytatorów przy Ministerstwie, wyznaczony przez Ministra, członkami jej zaś są:

- 1) dwaj dyrektorowie, względnie kierownicy szkół każdej z kategorii, o których mowa w § 9, oraz dwaj dyrektorowie szkół specjalnych,
- 2) dwaj nauczyciele stali szkół każdej kategorii, wymienionej wyżej pod 1.

Komplet orzekający stanowią: wizytator, dyrektor i nauczyciel, przyczem dwaj ostatni są dobierani odpowiednio do kategorii, do jakiej należy szkoła, w której pełni służbę nauczyciel, podlegający orzeczeniu Komisji.

§ 11. W razie gdyby z powodów od władzy niezależnych niemożliwe było jednoczesne zachowanie warunków:

1) że członkiem Komisji kwalifikacyjnej nie może być ten, kto odwołującemu się wydawał ocenę, i

2) że do kompletu orzekającego musi wchodzić dyrektor, względnie kierownik szkoły tej samej kategorii, do jakiej należy szkoła, w której pełni służbę podlegający orzeczeniu Komisji nauczyciel,

3) władza, przy której Komisja jest utworzona, zarządzi, by w skład kompletu orzekającego wszedł specjalnie dla tego wypadku dyrektor, względnie kierownik szkoły innej kategorii, niż ta, do jakiej należy szkoła, w której pełni służbę zainteresowany nauczyciel.

§ 12. Kuratorowie okręgów szkolnych zarządzą, by najdalej do trzech miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zostały dokonane wybory kandydatów do komisji kwalifikacyjnych, a mianowicie:

a) po 2 kandydatów z każdego powiatu, wybranych przez powiatowe konferencje stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych tam, gdzie nie istnieją rady szkolne powiatowe, względnie miejskie,

b) po jednym kandydacie od każdej rady pedagogicznej szkół bezpośrednio podległych kuratorowi okręgu szkolnego.

Przed upływem tego samego terminu dyrektorowie, względnie kierownicy szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi, zarządzą w swych szkołach wybory kandydatów po jednym od każdej szkoły.

Z przebiegu i wyniku wyborów mają być sporządzone protokoły w 2 jednobrzmiących egzempla-

rzach, gdy dotyczą kandydatów powiatowych konferencji nauczycielskich lub kandydata rady pedagogicznej szkoły, podległej bezpośrednio Ministrowi, oraz w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, gdy odnoszą się do wyborów, o których mowa wyżej (pod b).

Wszystkie egzemplarze protokółów wyborczych mają być podpisane przez przewodniczącego wyborów (inspektora szkolnego lub dyrektora względnie kierownika szkoły) i sekretarza, powołanego do pełnienia tej funkcji przez przewodniczącego z pośród członków kolegium wyborczego.

Jeden egzemplarz protokołu pozostaje w aktach inspektora szkolnego, względnie dyrekcji szkoły, drugi względnie dwa pozostałe przesyła się władzy, przy której ma być utworzona odpowiednia komisja kwalifikacyjna.

Gdy wybory dotyczą kandydatów, wybranych przez rady pedagogiczne szkół, o których mowa wyżej (pod b), kurator przesyła Ministrowi po jednym egzemplarzu protokółów wyborczych wraz z wnioskami w sprawie powołania z pośród wybranych kandydatów członków komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli każdej z trzech kategorii szkół (§ 9).

Wybory kandydatów na członków komisji kwalifikacyjnych odbywają się co 3 lata. Członek komisji kwalifikacyjnej traci swój mandat, jeżeli zajdzie zmiana, wskutek której odpadają warunki jego powołania. W wypadku tym właściwa władza powołuje na członka komisji inną osobę, posiadającą wymagane warunki.

§ 13. Komisja kwalifikacyjna zasadniczo wydaje orzeczenia na podstawie spostrzeżeń, wpisanych do wykazu kwalifikacyjnego w okresie czasu od wydania poprzedniej oceny, biorąc jednocześnie pod uwagę ewentualne fakty, dotyczące stosunków służbowych, osobistych lub rodzinnych nauczyciela, zanotowane w wykazie stanu służby jego, które mogą mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na wartość pracy nauczyciela w tym okresie. Komisja kwalifikacyj-

na może jednak, o ile to uzna za potrzebne, zażądać od władzy, która wydała ocenę, dodatkowych wyjaśnień, pisemnych lub ustnych, jak również zbadać na miejscu wartość pracy nauczyciela przez zwizytowanie go.

Uchwały komisji kwalifikacyjnej zapadają większością głosów. Komisja prowadzi protokół uchwał.

Orzeczenie komisji kwalifikacyjnej ma mieć następujące brzmienie:

„Komisja kwalifikacyjna przy

.....
(nazwa władzy)

dla nauczycieli szkół.....

.....
(nazwa kategorii szkół)

w dniu 193... r., rozpatrując sprawę

z odwołania p.

.....
(imię i nazwisko nauczyciela)

stałego nauczyciela

.....
(nazwa szkoły)

z dnia 193... r., oceniła pracę jego (jej)

w okresie od dnia 193... r.

do dnia 193... r. jako.....

.....
(ocena według skali ustawowej)

Orzeczenie podpisuje przewodniczący i przynajmniej jeden członek komisji.

§ 14. Członków komisji kwalifikacyjnej obowiązują przepisy o tajemnicy urzędowej (art. 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r., Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530 oraz art. 24 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r., Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164).

§ 15. Wykaz kwalifikacyjny nauczyciela ma być prowadzony według wzoru dołączonego do niniejszego rozporządzenia (załącznik Nr. 2).

Do art. 24.

§ 16. Orzeczenie, o którym mowa w art. 24. ustawy, wydają:

1. Inspektor szkolny — w odniesieniu do nauczycieli szkół bezpośrednio sobie podległych,

2. Kurator okręgu szkolnego — w odniesieniu do nauczycieli szkół podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego,

Minister — w odniesieniu do nauczycieli szkół podległych bezpośrednio Ministrowi.

Do art. 36.

§ 17. Tam, gdzie młodzież szkolna w ciągu roku szkolnego w niedziele i święta, wyliczone w osobnych rozporządzeniach Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, bierze udział zbiorowo w nabożeństwach, specjalnie dla niej urządzanych, nauczyciele obowiązani są zarówno w czasie zbierania się młodzieży, jak i w czasie nabożeństwa, względnie kazania (egzorty), pełnić opiekę nad młodzieżą i wykonywać nadzór nad jej zachowaniem się. Jeżeli w szkole pełni służbę kilku nauczycieli, dyrektor lub kierownik może zarządzić kolejne dyżury, uwzględniając z jednej strony wyznaczenie nauczycieli, z drugiej zaś konieczność wyznaczenia na każdy dyżur takiej liczby nauczycieli, któraby czyniła zadość potrzebie roztoczenia istotnej opieki i nadzoru nad młodzieżą.

§ 18. W szkołach powszechnych wiejskich urzędowe konferencje z rodzicami dzieci odbywać się mają w dni powszednie w godzinach popołudniowych lub wieczornych. O wyborze dnia i godziny rozstrzyga kierownik szkoły.

W szkołach innych o wyborze dnia w tygodniu, przeznaczonego na urzędowe konferencje z rodzicami uczniów rozstrzyga rada pedagogiczna szkoły po uprzednim zaznajomieniu się z opinią rodziców dzieci szkolnych. Czas konferencji ma być wybrany tak, by zajęci pracą zarobkową rodzice brali udział w konferencjach o ile możliwości bez uszczerbku dla swych zajęć zawodowych.

Jeżeli większość rodziców dzieci oświadczy się za wyznaczeniem niedzieli jako dnia konferencyj, a rada pedagogiczna poweźmie decyzję odmienną, sprawa ma być przekazana do rozstrzygnięcia władzy, której szkoła podlega bezpośrednio. Rozstrzygnięciu teje władzy ma być poddany wypadek różnicy zdań w sprawie wyboru jako dnia konferencyj niedzieli lub dnia powszedniego między dyrektorem a większością rady pedagogicznej szkoły.

Do art. 37.

§ 19. Jeżeli zniżka godzin nauczania lub innych zajęć obowiązkowych w szkole mieści się w ramach organizacyjnych szkoły, t. j. jeżeli zniżka ta nie pociąga za sobą w konsekwencji zmniejszenia się przewidzianej w planie zajęć szkolnych liczby godzin nauczania względnie innych zajęć obowiązkowych w szkole, a jednocześnie nie powoduje dodatkowego obciążenia Skarbu Państwa bądź w postaci zwiększenia liczby etatów nauczycielskich, bądź w postaci powiększenia ilości godzin nadliczbowych, dodatkowo opłacanych, — zniżkę godzin na umotywowany wniosek kierownika, względnie dyrektora szkoły, zatwierdza:

- 1) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu — inspektor szkolny,
- 2) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego — kurator okręgu szkolnego.

Udzielanie nauczycielom szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu, zniżek godzin,

wychodzących poza ramy organizacyjne szkoły, należy do kuratora okręgu szkolnego pod warunkiem, że ewentualne zwiększenie liczby etatów lub ilości godzin nadliczbowych w szkole nie spowoduje wyjścia poza granice liczby etatów lub kwot, objętych budżetem okręgu szkolnego.

Udzielanie niżek we wszystkich wypadkach, nie objętych dwoma poprzednimi ustępami niniejszego paragrafu, należy do Ministra.

Do art. 49.

§ 20. Dyrektor lub kierownik szkoły na czas swego urlopu w okresie feryj szkolnych powierza zastępstwo jednemu z pozostałych na miejscu nauczycieli szkoły, o czym zawiadamia władzę, której podlega bezpośrednio.

Gdyby jednak żaden z nauczycieli szkoły nie wziął na siebie dobrowolnie obowiązku zastępowania dyrektora, względnie kierownika, wówczas władza z urzędu wyznaczy do pełnienia tych obowiązków jednego z nauczycieli szkoły, stosując postanowienia art. 50 i 51 ustawy.

Zastępujący będącego na urlopie ferjalnym dyrektora lub kierownika nauczyciel jest obowiązany do opieki nad budynkiem i inwentarzem szkolnym i do załatwiania wszystkich drobnych spraw, wynikających z kierownictwa szkoły oraz tych z pośród spraw ważniejszych, które nie mogą czekać do powrotu dyrektora względnie kierownika.

Celem umożliwienia stronom porozumienia się na miejscu z zarządem szkoły winien zastępca dyrektora lub kierownika wyznaczyć, jako godziny przyjęć, co najmniej po 2 godziny w ciągu 2 dni w tygodniu, co przez umieszczenie stosownego ogłoszenia w dostępnym dla stron miejscu budynku szkolnego ma być podane im do wiadomości.

§ 21. Postanowienia § 20 nie mają zastosowania do szkół powszechnych wiejskich 1—5-klasowych. Kierownicy tych szkół, oddalając się z miejsca zamieszkania na czas urlopu ferjalnego, obo-

wiązani są jedynie do powierzenia opieki nad budynkiem i inwentarzem szkolnym pozostającemu na miejscu nauczycielowi a, o ile to jest niemożliwe, organowi samorządu szkolnego, lub, gdy takiego samorządu niema, miejscowemu organowi władzy administracyjnej (wójtowi, sołtysowi). O zamierzonym wyjeździe swym oraz o osobie lub organie, któremu powierzył opiekę na budynkiem i inwentarzem szkolnym, ma kierownik szkoły zawiadomić inspektora szkolnego.

Do art. 58.

§ 22. Gdy przeniesienie z urzędu spowodowane jest zmianą organizacji szkoły, a ma dotyczyć nie mającego stałej posady stałego nauczyciela szkoły, podległej bezpośrednio inspektorowi szkolnemu, władzą właściwą do zarządzenia przeniesienia jest kurator okręgu szkolnego; przeniesienie z urzędu z powodu zmiany organizacji szkoły innych nauczycieli stałych należy do Ministra.

Do art. 90.

§ 23. Członkowie komisyj dyscyplinarnych z wyłączeniem sędziów państwowych przy objęciu urzędowania składają wobec władzy, przy której jest utworzona komisja, przyrzeczenie o brzmieniu następującem:

„Przyjmując powierzony sobie urząd członka komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli, przyrzekam w wykonaniu związanych z tym urzędem obowiązków strzec przepisów prawa, kierować się jedynie względami na dobro sprawy publicznej, w szczególności zaś na dobro i honor szkoły, oraz zachować w tajemnicy wszystko to, co doszło do mojej wiadomości z tytułu pełnienia obowiązków członka komisji dyscyplinarnej”.

§ 24. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1927 r.

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: (—) K. Bartel.

ZALĄCZNIK Nr. 1 do § 5 Rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 r. w sprawie wykonania postanowień ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

UWAGA: Do wykazu stanu służby wciąga się dane na podstawie oryginalnych dokumentów, których odpisy potwierdzone przez prowadzącego wykaz, winny być zachowane w aktach urzędu.

WYKAZ STANU SŁUŻBY.

- I. Imię i nazwisko
- II. Data i miejsce urodzenia (miejscowość, powiat)
-
- III. Imię ojca oraz imię i nazwisko rodowe matki
-
- IV. Narodowość

STAN W DNIU ZŁOŻENIA WYKAZU	ZMIANY
V. Wyznanie	V.
VI. Stan (kawaler, panna, żonaty, zamężna, wdowiec, wdowa, separowany (a), rozwiedziony (a))	VI.
.....
VII. 1) Jeżeli żonaty — imię i nazwisko rodowe żony	VII. 1)
2) jeżeli zamężna — własne nazwisko rodowe i imię męża	2)
3) data zaślubin	3)
4) czy żyje we wspólności małżeńskiej (o ile nie, który sąd i kiedy orzekł separację, względnie rozwód i czy z obowiązkiem utrzymania żony	4)
5) czy żona (mąż) pobiera jakie uposażenie lub zaopatrzenie ze Skarbu Państwa, a w danym razie z jakiego tytułu	5)

VIII. Dzieci (ślubne, uprawnione, pasierby):

Imię (przy pasierbach nazwisko)	Data urodzenia	Czy pozostaje na utrzymaniu urzędnika (funkcjonariusza niższego)	UWAGA

W kolumnie „uwaga“ należy notować śmierć dziecka lub zawarcie przez nie związku małżeńskiego.

IX. Wykształcenie ogólne i zasadnicze zawodowe:

- 1) Niższe.....
- 2) Średnie (rodzaj szkoły, ilość ukończonych klas, złożenie egzaminu dojrzałości i data złożenia).....
- 3) Wyższe (rodzaj studiów, egzaminy i data ich złożenia)
- 4) Tytuł naukowy (zakład naukowy, który go nadał i data dyplomu)
- 5) Znajomość języków (w mowie i piśmie lub tylko w mowie)
- 6) Dyspensa od przepisanej poziomu wykształcenia (art 6 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli)

X. Kwalifikacje zawodowe (na podstawie jakich przepisów zdobyte i do jakiej kategorii szkół).....

XI. Uzupelniajace wykształcenie zawodowe (egzaminu zawodowe):

Nazwa egzaminu	Data zlozenia	Nazwa szkoły lub władzy, przy której egzamin zložono	Wynik egzaminu

XII. Służba wojskowa:

1) przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej:

Charakter służby (normalna służba obowiązkowa, dobrowolna, wskutek mobilizacji lub wojny)	Czas jej pełnienia (ilość lat, miesięcy)	Stopień wojskowy w chwili ukończenia służby	Ilość czasu zaliczonego do wysługi emerytalnej

2) w czasie służby państwowej polskiej:

Charakter służby (normalna służba obowiązkowa, dobrowolna, wskutek mobilizacji lub wojny)	Czas jej pełnienia (od—do)	Stopień wojskowy w chwili ukończenia służby	U W A G A

XIII. Służba lub praca zawodowa przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej.

Nr. kolejny	Rodzaj służby lub pracy zawodowej oraz nazwa urzędu lub instytucji, w której pracował	Czas jej pełnienia		Czas policzalny przy określeniu uposażenia w służbie naucz.	Czas podlegający zaliczeniu do wysługi emerytalnej	UWAGI
		od—do	ilość lat, miesięcy, dni			

XIV. Służba państwowa polska, nie podlegająca ustawie z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530).

Nr. kolejny	Rodzaj służby oraz nazwa i siedziba władzy, urzędu lub instytucji, w której służbę pełniono	W jakim charakterze	Czas pełnienia jej (od—do)	Czas policzalny przy określaniu uposażenia w służbie nauczycielskiej		Uwagi
				Ilość lat, miesięcy, dni	Kto i jakim dekretem zaliczył	

XV. Data badania i orzeczenie lekarskie przed przyjęciem do służby nauczycielskiej w Państwie Polskim

.....

.....

.....

Nazwa władzy, która wykaz założyła

.....

Data założenia wykazu

(Pieczęć)

(Podpis kierownika władzy prowadzącej wykaz, wzgl. naczelnika jej wydziału osobowego).

XVI. Przebieg służby państwowej polskiej, podlegającej ustawie z dn. 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530).

Nr. kolejny	Data i liczba dekretu lub zarządzenia władzy oraz nazwa tej władzy	Treść dekretu lub zarządzenia *. (fakt służbowy lub wydarzenie)	Okresy czasu niepolicealne do służby czynnej (od—do)	Okresy czasu policzalne do emerytury pomimo niepolicealności ich do służby czynnej (od—do)	Uwagi

*, UWAGA: Do tabeli tej wciągać należy następujące fakty: mianowania, ustalenia, przeniesienia, na inne miejsca służbowe, przeniesienia w stan nieczynny, spoczynku i pozasłużbowy, powołanie do służby wojskowej (z wyjątkiem okresów ćwiczeń krótkotrwałych) urlopy bez uposażenia, zwolnienia, odliczenie lat służby (p. 7 art. 82) zawieszenie (ust. I. art. 135).

XVII. Uposażenie.

a	b	c	d			e	f	Uwagi
Nr. kolejny	Nr. i data zarządzenia oraz nazwa władzy, która wymierzyła uposażenie	Podstawa prawna (ustawa artykułu)	Części składowe uposażenia miesięcznego				Ogólna kwota uposażenia miesięcznego	

XVIII. Urlopy (art. 55 ust. trzeci oraz art. 52, 53, 54 i 55 ustawy z dn. 1 lipca 1926).

a	b	c	d		e		f
Nr. kolejny	Nr. i data pisma, którem udzielono urlopu oraz nazwa władzy, która go udzieliła	Rodzaj urlopu z zaznaczeniem czy płatny lub nie	Czas udzielonego urlopu		Czas trwania urlopu		Uwagi
			od—do	ilość miesięcy i dni	od—do	ilość miesięcy i dni	

XIX. Nieobecność w służbie (art. 35 ust. pierwszy i drugi).

Nr. kolejny	Powód nieobecności a jeżeli jest nią choroba—nazwa choroby	Czas trwania jej		Czy nieobecność została uznana przez władzę za usprawiedliwioną czy nie?	Uwagi
		od—do	ilość miesięcy, dni		

XX. Odznaczenia, pochwały, uznania.

--

XXI. Kary dyscyplinarne i zawieszenia w służbie.

--

XXII. Uwagi.

--

ZALĄCZNIK Nr. 2 do § 15 Rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wykonania postanowień ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

Władza, która założyła wykaz

WYKAZ KWALIFIKACYJNY.

I. Imię i nazwisko nauczyciela

W dniu za-
łożenia wy-
kazu

{ Stanowisko służbowe i tytuł, na-
zwa szkoły, w której pełni służbę,
miejscowość, w jakiej jest polo-
żona szkoła.

II. Daty przejrzania wykazu przez nauczyciela.

(Pieczęć)

Podpis władzy, która założyła wykaz.

III.

Spostrzeżenia o pracy nauczyciela.

a	b	c	d	e	f	g	h	i
Nr. porządkowy	Nazwa szkoły	Data wizytacji (inspektora, szkolnego, wizytatora) lub data zapisenia spostrzeżenia przez dyrektora	Treść spostrzeżeń o pracy nauczyciela	Podpis i stanowisko służbowe występującego	Data zażalenia	Treść zażalenia (w skróceniu)	Nazwa władzy rozstrzygającej oraz Nr. i data rozstrzygnięcia	Polecona do wpisania do wykazu treści rozstrzygnięcia

UWAGA: Wykaz winien być sporządzony tak, by iście arkuszy tabeli III można było w razie potrzeby powiększyć przez wżycie arkuszy dodatkowych.

IV. Ocena pracy nauczyciela.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k
Nr. porządkowy	Data oceny	Charakter oceny (okresowa lub na żądanie i czyje)	Numery porządkowe i daty wpisanych spostrzeżeń, na których oparto ocenę	Treść oceny (według skali ustawowej)	Podpis i stanowisko służbowe wpisującego ocenę	Numer i data doręczenia nauczycielowi orzeczenia zawierającego ocenę niezadawającą	Data wniesienia odwołania (prośby) przeciw ocenie niezadawającej	Nazwa instancji odwoławczej	Numer, data i treść orzeczenia instancji odwoławczej

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa

z dnia 6 sierpnia 1927 r.

w sprawie wykonania niektórych postanowień ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w odniesieniu do nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, podległych Ministrowi Rolnictwa.

(Dz. Ust. R. P. z dn. 31. VIII. 1927 r. Nr. 76., poz. 669).

Na podstawie artykułów 14, 17, 18, 20—22, 24, 49, 75 i 90 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530), w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), w odniesieniu do nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, podległych Ministrowi Rolnictwa, zarządzam co następuje:

Do art. 14.

§ 1. Przysięga służbowa składana przez nauczyciela przy ustaleniu brzmia, jak następuje:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że w wykonaniu swych obowiązków służbowych, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej mi młodzieży, przyczyniać się będę ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę, że wszystkich obywateli Państwa Polskiego w równym mając zachowaniu, będę pilnie strzec przepisów prawa, spełniać gorliwie i sumiennie obowiązki swego stanowiska, wykonywać dokładnie polecenia moich przełożonych i dochowywać tajemnicy urzędowej. Tak mi, Panie Boże, dopomóż”.

Przyrzeczenie służbowe, składane przez nauczyciela tymczasowego przy objęciu służby, brzmi, jak następuje:

„Przyrzekam, że w wykonywaniu swych obowiązków służbowych, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej mi młodzieży, przyczynić się będę ze wszystkich sił do ugruntowania, wolności niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę, że wszystkich obywateli Państwa Polskiego w równym mając zachowaniu, będę pilnie strzec przepisów prawa, spełniać gorliwie i sumiennie obowiązki swego stanowiska, wykonywać dokładnie polecenia moich przełożonych i dochowywać tajemnicy urzędowej“.

Do art. 17.

§ 2. Wykaz stanu służby każdego nauczyciela ma być prowadzony według wzoru, stanowiącego załącznik Nr. 1 do rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787).

Wykazy stanu służby prowadzi Ministerstwo Rolnictwa.

W razie przejścia nauczyciela do szkoły, nie podlegającej Ministrowi Rolnictwa, wykaz stanu służby wraz z odisem dokumentów przesłany będzie tej władzy, która z powodu zaszłej zmiany stała się obowiązującą do prowadzenia wykazu.

Do art. 18.

§ 3. Wykazy kwalifikacyjne prowadzą:

a) dla kierowników szkoły — Ministerstwo Rolnictwa,

b) dla nauczycieli — kierownik szkoły.

Wykazy kwalifikacyjne winny być prowadzone według wzoru, stanowiącego załącznik Nr. 2 do rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787). Spostrzeżenia wpisywać mają prawo w wykazach kwalifikacyjnych, prowadzonych:

a) dla kierowników szkoły — Naczelnik Wydziału Oświaty Rolniczej w Ministerstwie Rolnictwa i wizytator.

b) dla nauczycieli — Naczelnik Wydziału Oświaty Rolniczej w Ministerstwie Rolnictwa, wizytator i kierownik szkoły.

Do art. 20.

§ 4. Ocenę do wykazu kwalifikacyjnego nauczycieli wpisują na podstawie wyszczególnionych w nim spostrzeżeń, wizytatorzy ludowych szkół rolniczych.

Do art. 21.

§ 5. Odwołanie przeciw niezadowolającej ocenie wnosi nauczyciel w drodze służbowej. O tem, czy odwołanie zostało wniesione w terminie przepisany, rozstrzyga Minister Rolnictwa.

Do art. 22.

§ 6. Komisję kwalifikacyjną dla nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych ustanawia się przy Ministrze Rolnictwa.

Członkami komisji kwalifikacyjnej są:

a) wizytatorzy ludowych szkół rolniczych,

b) trzech powołani na okres lat trzech przez Ministra Rolnictwa kierownicy publicznych ludowych szkół rolniczych, oraz

c) trzech nauczyciele stali takichże szkół, powołani na okres lat trzech przez Ministra Rolnictwa z pośród kandydatów, przedstawionych piśmiennie po jednym przez radę pedagogiczną każdej publicznej ludowej szkoły rolniczej.

Komplet orzekający komisji kwalifikacyjnej stanowią: wizytator, kierownik i nauczyciel. Przewodniczy kompletowi wyznaczony przez Ministra Rolnictwa wizytator, który dobiera dwóch dalszych członków kompletu z ogólnej listy członków komisji kwalifikacyjnej.

§ 7. Komisja kwalifikacyjna wydaje orzeczenia na podstawie spostrzeżeń, wpisanych do wykazu kwalifikacyjnego w okresie czasu od wydania poprzedniej oceny, biorąc jednocześnie pod uwagę ewentualne fakty, dotyczące stosunków służbowych, osobistych lub rodzinnych nauczyciela, zanotowane w wykazie jego stanu służby, które mogą mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na wartość pracy nauczyciela w tym okresie. Komisja kwalifikacyjna może również o ile to uzna za potrzebne, zażądać od władzy, która wydała ocenę, dodatkowych wyjaśnień pisemnych lub ustnych, jak również zbadać na miejscu wartość pracy nauczyciela przez dokonanie wizytacji szkoły.

Uchwały komisji kwalifikacyjnej zapadają większością głosów.

Komisja prowadzi protokół uchwał.

Orzeczenie komisji kwalifikacyjnej ma mieć następujące brzmienie:

„Komisja kwalifikacyjna przy Ministerstwie Rolnictwa dla nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, rozpatrując w dniu odwołanie stałego nauczyciela p. (imię, nazwisko i przydział służb. nauczyciela) od orzeczenia z dnia zawierającego ocenę jego pracy, oceniła pracę tę w okresie od do jako”

Orzeczenie podpisują przewodniczący (ocena według skali) i przynajmniej jeden członek kompletu komisji kwalifikacyjnej.

§ 8. Członków komisji kwalifikacyjnej obowiązują przepisy o tajemnicy urzędowej.

Do art. 24.

§ 9. Orzeczenie, wyszczególnione w art. 24 ustawy, wydaje Minister Rolnictwa

Do art. 49.

§ 10. Kierownik szkoły na czas swego urlopu w okresie feryj szkolnych powierza zastępstwo jednemu z pozostających na miejscu nauczycieli szkoły, o czym zawiadamia Ministerstwo Rolnictwa.

Gdyby żaden z nauczycieli szkoły nie wziął na siebie dobrowolnie obowiązku zastępowania kierownika, wówczas Ministerstwo wyznaczy z urzędu do pełnienia tych obowiązków jednego z nauczycieli szkoły, stosując postanowienia art. 50 i 51 ustawy.

Do art. 75.

§ 11. Nauczyciele tymczasowi odpowiedzialni są za występki i wykroczenia służbowe, analogicznie, jak nauczyciele stali. W razie nałożenia przez komisję dyscyplinarną na nauczyciela tymczasowego kary, przewidzianej w punktach 4—8 art. 82 ustawy, stosunek służbowy z nim ulegnie rozwiązaniu w myśl art. 66 i 69 ustawy.

Do art. 90.

§ 12. Członkowie komisji dyscyplinarnej, z wyłączeniem sędziów państwowych, składają przy objęciu urzędowania przyrzeczenie w brzmieniu następującem:

„Przyjmując powierzony sobie urząd członka komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, przyrzekam w wykonywaniu związanych z tym urzędem obowiązków, strzec przepisów prawa, kierować się jedynie względami na dobro sprawy publicznej, w szczególności zaś na dobro i honor szkoły oraz zachować w tajemnicy wszystko to, co doszło do mej wiadomości z tytułu pełnienia obowiązków członka komisji dyscyplinarnej”.

§ 13. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

REGULAMIN DLA RAD PEDAGOGICZNYCH SZKÓŁ Powszechnych.

Rozporządzenie M. W. R. i O. P.
z dnia 25. VI. 1923 r. Dz. Ust. 13 (114).

§ 1. Rada Pedagogiczna jest organem wewnętrznym szkoły, powołanym do rozważania, opracowywania i rozstrzygania w granicach kompetencji spraw wychowania, nauczania i administracji szkolnej.

§ 2. Do Rady Pedagogicznej wchodzi: z głosem decydującym — kierownik szkoły, wszyscy nauczyciele przedmiotów obowiązkowych oraz lekarz szkolny; z głosem doradczym — nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych, opiekun główny szkoły, względnie przewodniczący Rady szkolnej miejscowej.

§ 3. Przewodniczącym Rady Pedagogicznej jest kierownik szkoły. Przewodniczący Rady Pedagogicznej czuwa nad wykonaniem uchwał Rady Pedagogicznej i jest odpowiedzialny przed władzami szkolnymi za zgodność z przepisami.

§ 4. Posiedzenia Rady Pedagogicznej bywają zwyczajne i nadzwyczajne. Zwyczajne posiedzenia Rady Pedagogicznej odbywają się pięć razy do roku: raz na początku roku szkolnego i raz na końcu, a pozostałe 3 razy w terminach dostosowanych do podziału roku szkolnego na okresy.

Porządek posiedzenia zwyczajnego obejmuje:

1. Zaznajomienie się z zarządzeniami władz szkolnych i omówienie sposobów wprowadzenia ich w życie;
2. Sprawozdanie nauczycieli oddziałowych o frekwencji, zachowaniu i postępach uczniów ich oddziałów;
3. Sprawozdanie kierownika ze stanu wychowania i nauczania w szkole;

4. Omówienie środków prowadzących do podniesienia poziomu wychowania i nauczania w całej szkole i poszczególnych oddziałach tudzież dalszego kształcenia się członków grona nauczycielskiego;
5. Wolne wnioski Rady Pedagogicznej.

Nadzwyczajne posiedzenia Rady Pedagogicznej zwołuje kierownik szkoły: a) na polecenie Inspektora szkolnego, b) w miarę potrzeby z własnej inicjatywy, c) na podstawie uchwały Rady Pedagogicznej, d) wreszcie na piśmie, umotywowane życzenie $\frac{1}{3}$ członków Rady Pedagogicznej w ciągu tygodnia.

§ 5. Kierownik szkoły, pomijając wydatki nagłe, przynajmniej na trzy dni przed posiedzeniem Rady Pedagogicznej, podaje do wiadomości wszystkim członkom datę i porządek obrad za pośrednictwem książki zawiadomień, w której ci ostatni podpisem swoim stwierdzają, iż treść zawiadomienia im znana.

Członek Rady Pedagogicznej, życzący sobie wnieść jakąś sprawę na porządek dzienny najbliższego posiedzenia nadzwyczajnego, zgłasza na piśmie odpowiedni wniosek na ręce kierownika. W razie nieumieszczenia przez kierownika sprawy tej na porządku dziennym posiedzenia, przysługuje wnioskodawcy prawo odwołania się do Kolegium Rady Pedagogicznej; wniosek wchodzi na porządek obrad, o ile jedna trzecia obecnych członków oświadczy się za nim.

§ 6. Członek, nie mogący przybyć na posiedzenie Rady Pedagogicznej, przysyła kierownikowi szkoły umotywowane piśmie zawiadomienie; zawiadomienie to dołącza się do protokołu.

§ 7. Uchwały Rady Pedagogicznej zapadają zwyczajną większością głosów obecnych na posiedzeniu i z pośród członków, posiadających prawo głosu decydującego; w razie równości głosów, roz-

strzyga głos przewodniczącego. Na życzenie większości Rady Pedagogicznej może odbywać się głosowanie imienne.

§ 8. Kierownik szkoły ma prawo wstrzymać wykonanie uchwały Rady Pedagogicznej, obowiązany jest jednak w tym razie złożyć Inspektorowi szkolnemu piśmienne, należycie umotywowane, sprawozdanie przed upływem trzech dni, od daty powzięcia tej uchwały.

§ 9. Posiedzenia Rady Pedagogicznej są protokółowane w osobnej księdze. Protokół zawiera imienną listę osób obecnych na posiedzeniu, co do osób nieobecnych powinno być wyraźnie zaznaczone, czy nieobecność ich jest usprawiedliwiona, czy nie. Rezultaty głosowań notuje się w protokóle w postaci liczby głosów: za, przeciw i wstrzymujących się. W wypadkach głosowania imiennego w protokóle należy zamieścić nazwiska osób głosujących za, przeciw i wstrzymujących się od głosu. Protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej powinien być podpisany przez członków Rady Pedagogicznej zaraz po posiedzeniu, jeżeli w czasie posiedzenia został zredagowany w formie ostatecznej; w przeciwnym razie kierownik szkoły obiegowo przedstawi go do podpisu członkom Rady Pedagogicznej. Członek Rady Pedagogicznej, podpisując protokół, może obok swego podpisu zaznaczyć, iż ma zastrzeżenie co do treści protokółu lub poszczególnych jego części i na następnym posiedzeniu Rady Pedagogicznej ma prawo postawić wniosek, co do zmiany lub uzupełnienia poprzedniego protokółu; jeżeli wniosek ten nie uzyska poparcia większości Rady Pedagogicznej, interesowany członek Rady Pedagogicznej może zażądać zanotowania w protokóle votum separatum. Protokóły posiedzeń Rady Pedagogicznej prowadzi jeden z nauczycieli, wybrany na rok jeden przez Radę Pedagogiczną.

Odpis protokółu posiedzenia, po podpisaniu go przez członków Rady pedagogicznej, kierownik

szkoły przesyła Inspektorowi szkolnemu przed upływem 7 dni od dnia odbycia posiedzenia.

§ 10. Do Rady Pedagogicznej należy:

1. Czuwanie nad podniesieniem poziomu wychowania i nauczania w szkole i oddziaływanie w tym kierunku Rady Pedagogicznej jako całości, na poszczególnych jej członków, jako współpracowników szkolnych.
2. Omawianie środków, zmierzających do utrzymania prawidłowego biegu życia szkolnego, jako to: punktualności, obowiązkowości, czystości i t. p.
3. Opracowywanie regulaminów organizacji uczniowskich: sklepu uczniowskiego, samopomocy materialnej, samorządu, skautingu i t. p. po zatwierdzeniu przez Inspektora szkolnego, wprowadzenie ich w życie na terenie szkoły.
4. Uchwalenie wniosków co do przenoszenia uczniów do innych szkół oraz co do skierowywania dzieci anormalnych do szkół specjalnych, a w razie ich braku do zwalniania od obowiązku szkolnego.
5. Omawianie i układanie planu wycieczek szkolnych.
6. Organizowanie zajęć pozaszkolnych młodzieży.
7. Współdziałanie z kierownikiem w sprawie urządzania uroczystości szkolnych.
8. Współdziałanie z kierownikiem szkoły w sprawie zawiązania bliższego kontaktu między rodzicami dzieci szkolnych a szkołą.
9. Omawianie sposobów wykonania programów poszczególnych przedmiotów, ze szczególnem uwzględnieniem rozkładu materiału naukowego, uchwalanie wniosków w sprawie programów poszczególnych przedmiotów i metod nauczania oraz omawianie środków wychowawczych.
10. Wybór podręczników i pomocy naukowych zśród dozwolonych przez Ministra W. R. i O. P.

oraz uchwalanie wniosków w sprawie zaopatrzenia szkoły w pomoce naukowe.

11. Ustalanie terminów lekcji metodycznych, wyznaczanie członków personelu do kolejnego prowadzenia lekcji oraz wybór wspólnie z kierownikiem tematów konferencji metodyczno-dydaktycznych.
12. Współpraca z kierownikiem przy układaniu tygodniowego planu lekcyjnego (podziału godzin).
13. Wydawanie opinii o postępach i sprawowaniu uczni poszczególnych oddziałów i całej szkoły; decydowanie, na wniosek nauczyciela oddziałowego, o promowaniu poszczególnych uczniów do klas następnych, w ramach obowiązujących przepisów, kwalifikowanie do odpowiednich oddziałów uczniów nowowstępujących, przenoszenie w ciągu roku do oddziałów równoległych oraz decydowanie o wydaniu świadectw z ukończenia szkoły.
14. Przedstawianie odpowiednim czynnikiem, za pośrednictwem Inspektora szkolnego, wybitniejszych uczniów do stypendjów dla dalszego kształcenia się.
15. Omawianie sposobów wykonania zarządzeń władz szkolnych.
16. Omawianie i uchwalanie wniosków co do miejscowych warunków niezbędnych uzupełnień.
17. Wypowiadanie opinii o wnioskach kierownika, dotyczących podziału między personel nauczycielski obowiązków takich, jak dyżury, zarządzanie biblioteką nauczycielską i uczniowską, pomocami naukowymi i t. p.
18. Współdziałanie z kierownikiem w opracowywaniu sprawozdań, składanych Inspektorowi szkolnemu o stanie naukowym i wychowawczym szkoły, tudzież sprawozdań statystycznych.
19. W razie przewidzianej dłuższej nad jeden miesiąc nieobecności nauczyciela, stawianie wnios-

ków co do podziału pracy nieobecnego pomiędzy czynny personel szkoły, o ile nie zostanie wyznaczony przez władze zastępcą.

20. Wybór sekretarza Rady Pedagogicznej, wybór przedstawicieli Rady Pedagogicznej w wypadkach, przewidzianych obowiązującymi przepisami.
21. Omawianie potrzeb gospodarczych szkoły, w celu dostarczenia kierownikowi materiału do projektu budżetu wydatków na potrzeby rzeczowe szkoły.
22. Powoływanie w razie potrzeby komisji ze swego grona, do wykonania pewnych zadań, w ramach niniejszego regulaminu.

§ 11. Uchwały Rady Pedagogicznej w sprawie wewnętrznego regulaminu szkolnego, programu naukowego, podziału pracy nieobecnego nauczyciela pomiędzy czynny personel szkoły, doboru podręczników i pomocy naukowych, regulaminów organizacji uczniowskich, przenoszenia uczniów do innych szkół, oraz skierowywania dzieci anormalnych do szkół specjalnych, względnie zwalniania ich od obowiązku szkolnego — muszą uzyskać zatwierdzenie Inspektora szkolnego, względnie właściwych władz szkolnych.

§ 12. Członkowie Rady Pedagogicznej są obowiązani do ścisłego zachowania tajemnicy urzędowej, co do wszystkich spraw na niej omawianych, które przewodniczący uznał za poufne.

§ 13. Z dniem wejścia w życie niniejszego regulaminu tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, normujące skład i zakres działania Rad Pedagogicznych publicznych szkół powszechnych, względnie innych, równorzędnych im, organów szkolnych.

§ 14. Regulamin niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

REGULAMIN DLA KIEROWNIKÓW SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

Rozporządzenie Min. W. R. i O. P.

z dnia 25 czerwca 1923 r. *Dzien. Urzęd* 13 (114).

Na zasadzie Ustawy o tymczasowym ustroju władz szkolnych z dnia 4-go czerwca 1920 roku Ministerstwo wydało niniejszy regulamin dla kierowników.

§ 1. Kierownik szkoły reprezentuje szkołę na zewnątrz, jest odpowiedzialny za prawidłowy bieg życia szkolnego, za kierunek wychowawczy szkoły i za wykonanie obowiązujących przepisów szkolnych. Kierownik szkoły jest bezpośrednim zwierzchnikiem wszystkich osób, pracujących w szkole oraz doradcą grona nauczycielskiego.

§ 2. Czynności kierownika obejmują całokształt powierzonej mu szkoły w zakresie wychowania, nauczania (z wyjątkiem nauczania religji), administracji szkolnej i gospodarczej oraz higieny szkolnej.

§ 3. W szczególności do czynności kierownika należą:

1. Czuwanie, by moralno-wychowawcza strona życia szkolnego była otoczona należyłą opieką wszystkich czynników, działających na terenie szkoły.
2. Przestrzeganie, by przepisany przez władze szkolne program był planowo wykonany.
3. Wizytowanie oddziałów w czasie lekcji (bez prawa czynienia uwag w obecności dzieci) i na podstawie poczynionych tam spostrzeżeń, odbywanie konferencji z poszczególnymi nauczycielami lub z Radą Pedagogiczną szkoły.
4. Kontrola prac piśmiennych uczniów.
5. Kontrola dzienników lekcyjnych i wykazów uczęszczania dzieci oraz akt lub prac, powierzonych do prowadzenia poszczególnym nauczycielom.

6. Przygotowanie projektu podziału oddziałów i przedmiotów nauki między personel nauczycielski szkoły i przedkładanie go inspektorowi szkolnemu do zatwierdzenia; dokonywanie prowizorycznego podziału do czasu zatwierdzenia wniosków, przedłożonych w tej sprawie Inspektorowi szkolnemu.
7. Podział między personel nauczycielski, na podstawie opinii Rady Pedagogicznej obowiązków takich jak: dyżury, zarządzanie biblioteką nauczycielską i uczniowską oraz pomocami naukowymi i t. p.
8. Przestrzeganie, by lekcje i wszystkie inne zajęcia, regulaminem szkolnym objęte, rozpoczynają się i kończą punktualnie.
9. Przyjmowanie dzieci do szkoły; w wypadkach koniecznej potrzeby w porozumieniu z właściwym nauczycielem, zwalnianie od nauki poszczególnych dzieci na czas do siedmiu dni.
10. Zwolywanie posiedzeń Rady Pedagogicznej i konferencji nauczycielskich i przewodniczenie na nich; składanie Inspektorowi szkolnemu sprawozdań z posiedzeń Rady Pedagogicznej.
11. Zwolywanie konferencji z rodzicami co najmniej dwa razy na półrocze.
12. W razach nagłych zwalnianie nauczycieli od zajęć na czas nie dłuższy od 3 dni, z obowiązkowym zawiadomieniem Inspektora szkolnego nie później, jak w dniu następnym po udzieleniu urlopu.
13. W razie choroby nauczyciela lub w innych nagłych wypadkach, zarządzanie tymczasowych zastępstw.
14. Podawanie do wiadomości personelu nauczycielskiego zarządzeń władz szkolnych o charakterze normatywnym; wprowadzanie w życie na terenie szkoły wszelkich zarządzeń władz szkolnych.

15. Pilnowanie porządku i czystości w szkole oraz przestrzeganie obowiązujących przepisów higienicznych.
16. Składanie Inspektorowi szkolnemu rocznych sprawozdań o stanie naukowym i wychowawczym szkoły.
17. Bezpośrednia opieka i nadzór nad budynkiem szkolnym i majątkiem szkoły.
18. Nadzór nad służbą szkolną.
19. Układanie dla użytku odpowiednich organów projektu budżetu wydatków na potrzeby rzeczowe szkoły.
20. Wydatkowanie przekazanych sum w granicach przyznanego budżetu i prowadzenie rachunków.
21. Prowadzenie ksiąg inwentarzowych szkoły.
22. Przesyłanie w drodze służbowej, najpóźniej do trzech dni, wszelkich pism nauczycieli szkoły do władz szkolnych, po opatrzeniu ich swemi wnioskami.
23. Podpisywanie korespondencji urzędowej w sprawach szkolnych oraz wszelkich dokumentów, wydawanych w imieniu szkoły.
24. Prowadzenie kancelarii, prowadzenie księgi głównej, względnie księgi zapisów i kroniki szkolnej.
25. Prowadzenie wykazów nieobecności nauczycieli i zastępstw nieobecnych nauczycieli.
26. Przechowywanie akt szkolnych, dzienników urzędowych, programów naukowych, pieczęci szkoły.

§ 4. Kierownik szkoły obowiązany jest stale przebywać w szkole w czasie zajęć szkolnych.

§ 5. Na czas krótkotrwalej swej nieobecności w szkole kierownik szkoły powierza zastępstwo jednemu z nauczycieli.

§ 6. Z dniem wejścia w życie niniejszego regulaminu, tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, normujące zakres działania kierownika szkoły.

EMERYTURA.

Emerytura jest to materialne zabezpieczenie starości po długoletniej pracy, lub pomocy w razie utraty zdolności do pracy. Emerytura nie jest ani laską ani dobroczynnością, ponieważ fundusz emerytalny składają sami uczestnicy.

Ustawa emerytalna ma na celu ustanowienie przepisów, które regulują pretensje do funduszu emerytalnego, złożonego przez członków, przy wynagradzaniu funkcjonariuszów państwowych za służbę w starości, lub pomocy w razie niezdolności do pracy, a również zabezpieczenie wdów i sierot po nich pozostałych.

Obecnie obowiązującą Ustawą Emerytalną jest ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. i ogłoszona w Dzienniku Ust. Rzpl., Nr. 6/24, poz. 46. Ustawa ta została zmieniona i uzupełniona:

1) ustawą z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 178),

2) ustawą z dnia 12 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 526),

3) ustawą z dnia 22 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 566),

4) rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 122, poz. 705),

5) ustawą z dnia 23 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 234), rozporządzeniem Prezydenta Rzp. z dnia 29 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 647) oraz ustawą z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170. W Dzienniku Ustaw Nr. 42, poz. 380 z r. 1931 został ogłoszony jednolity tekst ustawy emerytalnej ze wszystkimi zmianami i uzupełnieniami, zawartymi w wymienionych wyżej ustawach. Wreszcie ustawą z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239), wniosła nowe zmiany w tym tekście. Z przepisami tej ustawy zaznajomimy się bliżej, ponieważ dotyczą one i nauczycieli.

Fundusz emerytalny tworzy się z opłat, pobieranych od funkcjonariuszy państwowych. Opłaty te wynoszą od 1 kwietnia 1952 r. 8% od uposażenia.

Przy obliczaniu uposażenia emerytalnego przyjmuje się tylko uposażenie zasadnicze stosownie do posiadanej w chwili przejścia w stan spoczynku grupy i szczebla uposażenia, oraz dodatek regulacyjny, dodatek ekonomiczny na żonę i dodatek za kierownictwo (bez administracji) dla kierowników szkół.

Zaopatrzenie emerytalne może otrzymać tylko ten, kto wysłużył pełną liczbę lat względnie nabył prawa do emerytury. Funkcjonariusz państwowy, który nie nabył tych praw, skoro opuszcza służbę z powodu choroby, niezdolności do pracy, zwolnienia z powodu reorganizacji urzędu, redukcji — otrzymuje na podstawie art. 44 ustawy emerytalnej tak zwaną jednorazową odprawę w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia w służbie czynnej.

Wysługę lat do pobierania stałej emerytury określa art. 19 ustawy emerytalnej w ten sposób: za 15 lat służby 40 proc., przez następne 10 lat wzrasta za każdy rok po 2,4 proc., a za każdy dalszy rok o 2,8%, aż do 92%, co stanowi pełny wymiar uposażenia emerytalnego.

Do wysłużenia pełnej emerytury, t. j. 92% uposażenia w służbie czynnej, potrzeba 35 lat służby.

Służba liczy się od 18 lat wieku. Po 60 latach wieku władza, na zasadzie art. 28 Ust., może nauczyciela zwolnić bez życzenia z jego strony.

Minimalny wiek funkcjonariusza, pragnącego otrzymać emeryturę, artykuł 28 Ust. określa na 55 lat, a służby jak już widzieliśmy 35 lat pełnych.

Na podstawie art. 27 Ust. uposażenie emerytalne przyznaje i wymierza władza naczelna, nauczycielstwu — Kuratorjum w porozumieniu z Izbą skarbową.

Ważną jest rzeczą, ażeby wszystkie lata pracy nauczycielom były zaliczone do wysługi na emery-

ture, gdyż wskutek połączenia trzech zaborów z pod różnych praw, obecne prawo niezawsze obejmuje wszystkie dawniejsze warunki.

Pod tym względem art. 81 ustawy emeryt. punkt 4 daje takie określenie: „Funkcjonariuszowi do emerytury zalicza się tylko taką służbę cywilno-państwową w b. państwach zaborczych, która uprawniała do emerytury, była spełniana nieprzerwanie i bezpośrednio przed przewrotem politycznym”.

Następnie punkt 5 tegoż 81 artykułu głosi: „Minister W. R. i O. P. zaliczy do wysługi emerytalnej lata udowodnionej pracy nauczycielskiej tym zawodowym nauczycielom szkół polskich prywatnych w b. zaborze rosyjskim, którzy, posiadając odpowiednie kwalifikacje, wstąpili do służby państwowej polskiej w zawodzie nauczycielskim i pozostawali na służbie w dniu 1 października 1923 r. z warunkiem wystąpienia z odpowiednim przedstawieniem i złożeniem dowodów swej pracy.

Nareszcie, gdy się dojdzie do 55 lat wieku i ma się zapewnione 35 lat pracy uznanej, należy zebrać potrzebne dokumenty i można wystąpić do władzy o przyznanie emerytury.

Do dowodów potrzebnych do uzyskania emerytury należą:

1. Dokumenty urzędowe, stwierdzające czas służby, któremi są głównie dekrety nominacyjne i przeniesienia.
2. Metryka urodzenia, ślubu i metryki urodzenia dzieci do lat 18-tu wieku.
3. Zaświadczenie władz administracyjno-policyjnych, o miejscu zamieszkania, że jest żonaty, że żona żyje i jest na utrzymaniu męża.
4. Dowód uczestnictwa w Kasie emerytalnej Kr. Polsk. w b. zaborze rosyjskim.
5. Świadcstwo przynależności państwowej, wydane przez starostwo.
6. Deklaracja o zrzeczeniu się emerytury dawnej na rzecz Skarbu.

Wszystkie te dowody, o ile już nie są w posiadaniu inspekcji, z podaniem o wyjednanie pensji emerytalnej, należy złożyć do inspektora szkolnego, który ze swoim wnioskiem i uzupełnieniami, przedstawi Kuratorowi Okręgu.

W wypadku, gdyby pierwsze uposażenie emerytalne po przeniesieniu w stan spoczynku nie było na czas nadesłane przez Izbę Skarbową, należy prosić o zaliczkę na poczet przysługującej emerytury.

Z jakich praw korzystają emeryci: Na zasadzie art. 42 ustawy emerytalnej emeryci mają prawo do korzystania z ulg przy kuracji w państwowych zakładach leczniczych i uzdrowiskach, z pomocy lekarskiej oraz przy przejazdach środkami komunikacyjnymi państwem.

Emeryt, jeżeli się w ciągu roku po wyjściu do emerytury, przeniesie do innej miejscowości na mieszkanie, ma prawo do otrzymania zwrotu kosztów ze Skarbu (art. 21 ust. emeryt.).

W razie śmierci emeryta czy funkcjonariusza, należy się wdowie pośmiertne — trzymiesięczna pensja zmarłego; w braku wdowy i dzieci otrzymują krewni lub obcy ludzie, którzy się pogrzebem zajmowali (art. 78 ust. emeryt.) dla czynnych 16 art. uposażeniowej.

Wdowa po śmierci męża, funkcjonariusza państwowego, ma prawo na podstawie art. 61 ust. emeryt., do 50 proc. tej pensji, jaką mąż wysłużył, lub jako emeryt, pobierał. Obliczenie: Jeżeli mąż pracował 28 lat, był w kategorii 7a, to mąż wysłużył $600+60=660$ wdowie przypadnie otrzymać 330 punktów.

Art. 62 ust. emeryt. określa prawa dzieci do pensji sieroczej dla dzieci przy matce $\frac{1}{4}$ pensji wdowiej na każde dziecko, dla dzieci bez matki $\frac{3}{8}$ pensji wdowiej.

Czas trwania pensji wdowiej trwa do śmierci, a pensji sieroczej do 18 lat wieku (art. 72 ust. emeryt.).

Z małżeństwa, zawartego przez emeryta, ani żona ani dzieci, praw do pensji nie mają (art. 69 ust. emeryt.).

Pensje emerytalne wdowie i sieroce płatne są zgóry miesięcznie (art. 71 ust. emeryt.).

Wreszcie należy zwrócić uwagę na następujące postanowienia, wprowadzone do ustawy emerytalnej ustawą z dnia 18. III. 1932 r. art. 37: „Rada Ministrów określa warunki i tryb zaliczania do wysługi emerytalnej funkcjonariuszów państwowych okresu czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, oraz okresu odbywania kar, orzeczonych przez władzę byłych państw zaborczych za taką działalność.“

„Art. 4. Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy przed wstąpieniem do państwowej służby polskiej lub do służby w wojsku polskim pełnili służbę w byłych państwach zaborczych, podlegającą doliczaniu do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 81 i 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), winni najpóźniej do dnia 31 grudnia 1933 r. zgłosić swe prawa z tego tytułu i należyście je udokumentować. Przekroczenie tego terminu może być uwzględnione, tylko, o ile samo zgłoszenie nastąpiło we właściwym czasie, a nieudowodnienie tej służby w określonym terminie wywołane było okolicznościami niezależnymi od woli zainteresowanej osoby. Niezgłoszenie w powyżej oznaczonym terminie służby w b. państwie zaborczem, podlegającej doliczeniu do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 81 i 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., powoduje utratę prawa do zaliczenia tej służby do wysługi emerytalnej.

Władze wskazane w art. 27 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych w brzmieniu, ustalonym niniejszą ustawą w terminie do dnia 31 grudnia 1935 r. orzekną, czy zgłoszone i należycie udowodnione okresy służby w b. państwach zaborezych podpadają pod postanowienia art. 81 ust. 1 lub art. 84 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych i czy podlegają na zasadzie tych postanowień doliczeniu do wysługi emerytalnej“.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 22 marca 1932 r.

o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, członków ich rodzin, oraz emerytów.

(Przedruk z Dz. U. R. P. Nr. 27, z dnia 31. III. 1932 r., poz. 254).

Na podstawie art. 10 ustawy z dnia 9 października 1923 roku o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), art. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107), oraz art. 43 ustawy z dn. 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) zarządza co następuje:

§ 1. Państwowa pomoc lekarska przysługuje:

1) funkcjonarjuszom państwowym, wyszczególnionym w art. 1 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i woj-

ska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), tak mianowanym na stałe, jak i do odwołania (prowizorycznym), jak również przeniesionym w stan nieczynny, względnie w stan rozporządzalności, z wyjątkiem funkcjonarjuszów państwowych, podlegających Ministrowi komunikacji;

2) sędziom, prokuratorom i asesorom sądowym;

3) praktykantom w służbie administracyjnej, oraz aplikantom sądowym;

4) nauczycielom, instruktorom i praktykantom publicznych ludowych szkół rolniczych, pozostających na etacie Państwa;

5) emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym polskim, przeniesionym w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby, przekroczonego wieku lub uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego, tudzież tym emerytom, którzy zostali zwolnieni ze służby państwowej na innej zasadzie, ale w chwili zwolnienia mieli nabyte prawo do pełnego uposażenia emerytalnego, albo przekroczyli 60 lat życia, bądź też istniała co do nich podstawa w formie orzeczenia lekarskiego do przeniesienia w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby; wyłączeni są od pomocy lekarskiej emeryci, którzy otrzymują uposażenie emerytalne z tytułu służby w charakterze funkcjonarjuszów państwowych, podległych Ministrowi Komunikacji, a nadto emeryci, którzy z tytułu swego zatrudnienia podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl obowiązujących przepisów, oraz emeryci, którzy przebywają w zakładach leczniczych dla umysłowo chorych w myśl art. 42 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 580);

6) członkom rodzin funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w p. 1), 2), 3) i 4), a mianowicie:

- a) żonie poza przypadkami, gdy pobiera uposażenie lub zaopatrzenie z instytucji państwowej, albo gdy jest sądownie separowana, a na mężu nie ciąży obowiązek alimentacji;
- b) mężowi zupełnie niezdolnemu do zarobkowania, na którego żona pobiera dodatek ekonomiczny;
- c) dzieciom ślubnym i uprawnionym, tudzież pasierbom do ukończenia lat 18, oraz tym dzieciom i pasierbom po ukończeniu lat 18, na które właściwa władza przyznała prawo pobierania dodatku ekonomicznego;

wylączeni są ci członkowie rodziny, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl obowiązujących przepisów.

Funkcjonariusze państwowi (ust. 1 p. 1, 2, 3, 4), którzy korzystają z bezpłatnego urlopu, tracą prawo do państwowej pomocy lekarskiej na czas trwania tego urlopu; na ten okres czasu tracą również prawo do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej członkowie ich rodzin.

§ 2. Państwowa pomoc lekarska obejmuje:

- 1) poradę lekarską wraz z zapisaniem recepty;
- 2) pomoc lekarską, do której należą najniezbędniejsze zabiegi chirurgiczne, zabiegi w zakresie chorób gardła, nosa, uszu, oczu, zabiegi ginekologiczne, chirurgiczno - akuszeryjne, zabiegi w zakresie chorób skórnych i wenerycznych, oraz pomoc położniczą;
- 3) leczenie w szpitalach;
- 4) prześwietlanie promieniami Roentgena, niezbędne dla celów djagnostycznych przed dokonaniem zabiegu chirurgicznego i naświetlanie promieniami Roentgena w przypadkach, wymagających nieodzownie tego leczenia, oraz naświetlanie lampą kwarcową;
- 5) odnośnie do osób, wymienionych w § 1 ust. 1 p. 1)–5), kąpiele i zabiegi balneoterapeutyczne za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych.

§ 3. Pomocy lekarskiej udzielają lekarze (położne), umówieni w tym celu przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

§ 4. Pomoc lekarska jest udzielana na podstawie „karty porady”, którą chory otrzymuje za opłatą manipulacyjną w wysokości 50 groszy, uiszczaną znacznikiem stemplowym.

Osobom, wymienionym w § 1 ust. 1 p. 1, 2, 3, 4 i 6, wydaje kartę porady władza służbowa funkcjonariusza po stwierdzeniu, że danej osobie przysługuje prawo korzystania z państwowej pomocy lekarskiej. Osobom powyższym, jeżeli przebywają poza siedzibą urzędowania funkcjonariusza i nie mogą się zaopatrzyć w kartę porady u władzy służbowej oraz emerytom, wymienionym w § 1 ust. 1 p. 5, wydaje kartę porady właściwa dla miejsca ich przebywania powiatowa władza administracji ogólnej po wykazaniu uprawnienia danej osoby do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej.

W przypadkach wymagających śpiesznej pomocy lekarskiej pomoc ta musi być udzielona nawet bez przedstawienia karty porady, którą jednak należy doręczyć lekarzowi najpóźniej w ciągu dni trzech.

Na żądanie lekarza chory winien przedstawić dowód, stwierdzający tożsamość osoby chorego.

„Karta porady” jest ważna do końca tego miesiąca, w którym została wydana.

§ 5. Porady lekarskie udzielane bywają w miejscu wyznaczonym, w pewnych zgóry oznaczonych godzinach; jedynie obłożnie chorych odwiedza lekarz w ich mieszkaniu. Pomoc winna być udzielona zasadniczo w dniu wezwania, a w wypadkach ciężkich bezzwłocznie.

W przypadkach nagłych (np. krwotoki, złamania, otrucia itp.), o ile przybycie lekarza umówionego jest niemożliwe, można wezwać lekarza prywatnego. Koszty w tym przypadku (jedynie za pierwszą wizytę) ponosi Skarb Państwa według taryfy,

przyjętej dla miejscowych lekarzy, po sprawdzeniu rachunku przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

W razie koniecznej potrzeby mogą lekarze umówieni kierować chorych do lekarza - specjalisty (umówionego); do lekarza - specjalisty zamiejscowego (umówionego) może kierować tylko lekarz powiatowy.

§ 6. Naświetlania lampą kwarcową mogą być stosowane tylko na podstawie polecenia lekarza powiatowego oraz mogą się odbywać jedynie w szpitalach lub ośrodkach zdrowia w okresie od dnia 15 września do dnia 15 maja; jedynie w przypadkach gruźlicy chirurgicznej naświetlania lampą kwarcową mogą się odbywać przez cały rok.

Zezwoleni na leczenie promieniami Roentgena udziela na wniosek lekarza umówionego wojewódzka władza administracji ogólnej.

Za naświetlania lampą kwarcową oraz za naświetlania i prześwietlania promieniami Roentgena Skarb Państwa opłaca 50 proc. taksy, ustanowionej dla tychże zabiegów w szpitalach publicznych, 50% tej taksy płaci funkcjonariusz państwowy.

§ 7. Leczenie szpitalne osób, wymienionych w § 1, przeprowadza się:

- a) w szpitalach publicznych (art. 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o zakładach leczniczych — Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 382).
- b) w innych zakładach leczniczych, uznanych dla tego celu przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Funkcjonariuszom państwowym, wymienionym w § 1 ust. 1 p. 1, 3 i 4. do X grupy uposażenia włącznie, sędziom i prokuratorom, asesorom sądowym oraz członkom rodzin tych osób przysługuje leczenie w szpitalu według klasy II, wszystkim innym funkcjonariuszom państwowym oraz członkom ich rodzin — według klasy III.

Emerytowani funkcjonariusze państwowi otrzymują leczenie w szpitalu według tej klasy, która przysługiwała im w chwili przeniesienia w stan spoczynku.

Za leczenie w szpitalu publicznym Skarb Państwa uiszcza 75% opłaty dziennej, obowiązującej w danym szpitalu.

Za leczenie w zakładzie leczniczym, wymienionym w ust. 1 pkt. b), Skarb Państwa uiszcza 75% kosztów, obliczonych wedle przeciętnej opłat dziennych, obowiązujących w szpitalach publicznych na obszarze tego województwa, w którego obrębie leczenie się odbyło. W przypadkach, gdy przeciętna opłata dzienna wyższa jest niż opłata dzienna, obowiązująca w danym zakładzie leczniczym, — Skarb Państwa uiszcza 75% opłaty dziennej tego zakładu.

Powyższe koszty leczenia Skarb Państwa ponosi z reguły tylko w przypadkach, gdy leczenie miało miejsce na podstawie „karty skierowania” (§ 8); w innych przypadkach może Minister Spraw Wewnętrznych w drodze wyjątku przyznać zwrot kosztów leczenia w szpitalu publicznym w wysokości, nieprzekraczającej 75% dziennej opłaty szpitalnej, w szpitalu tym obowiązującej, bądź w zakładzie leczniczym, wymienionym w ust. 1 p. b — do wysokości w poprzednim ustępie ustalonej.

Wysokość przeciętnej opłat dziennych, przewidzianej w ustępach poprzednich, ustala wojewoda i ogłasza w Dzienniku Wojewódzkim.

§ 8. Umieszczenie chorego w szpitalu publicznym względnie w zakładzie leczniczym uznanym następuje na podstawie karty skierowania, którą na wniosek lekarza umówionego wydaje lekarz powiatowy:

- 1) w przypadku choroby zakaźnej;
- 2) w razie potrzeby zabiegu lekarskiego, którego wykonanie w domu chorego powoduje wyższe koszty, aniżeli koszty leczenia w szpitalu;

3) o ile chory nie posiada w domu należytej opieki;

4) w przypadkach, kiedy opieka szpitalna jest niezbędnie potrzebna.

W przypadku nagłym chory może być umieszczony w szpitalu bez karty skierowania, którą jednak należy doręczyć zarządowi szpitala w ciągu tygodnia. Konieczność umieszczenia w tym przypadku chorego stwierdza właściwy lekarz powiatowy na podstawie aktów szpitalnych.

§ 9. Leczenie szpitalne, określone w § 7 ust. 1, może trwać co do funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w § 1 ust. 1 p. 1 — 5), najdłużej pół roku, co do członków ich rodzin — najdłużej trzy miesiące w ciągu roku kalendarzowego.

§ 10. Pomocy położniczej udziela się w mieszkaniu położnicy, bądź w zakładach leczniczych, wymienionych w § 7.

Pomocy położniczej w mieszkaniu udziela położna umówiona, opłacana przez Skarb Państwa; pozatem położnicy przysługuje zwrot udowodnionych wydatków, związanych z porodem (niezbędne leki, środki opatrunkowe itp.) do wysokości, nieprzekraczającej 25% przeciętnej opłaty dziennej, określonej w § 7 — za dni 10.

W razie niemożności udzielenia pomocy położniczej przez położną umówioną, Skarb Państwa zwraca udowodnione wydatki, związane z porodem, odbyтым w mieszkaniu położnicy (niezbędne leki, środki opatrunkowe itp.) do wysokości nieprzekraczającej 75% przeciętnej opłaty dziennej, określonej w § 7 — za przeciąg dni 10.

W razie odbycia pólgu w zakładzie leczniczym mają analogiczne zastosowanie przepisy, podane w § 7 o leczeniu szpitalnem.

§ 11. Zezwolenia na korzystanie z kąpieli lub zabiegów balneoterapeutycznych za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych będą udzielane przez zarząd zakładu zdrojowego na podstawie za-

świadczenia lekarza powiatowego, stwierdzającego konieczność kąpieli, względnie zabiegów, oraz ich liczbę.

§ 12. Koszty leków i środków opatrunkowych pokrywa Skarb Państwa jedynie w przypadku, gdy są zużyte przez lekarzy umówionych w przychodniach i gabinetach lekarskich.

§ 13. Poza świadczeniami, wymienionymi w poprzednich paragrafach, funkcjonariusze państwowi i członkowie ich rodzin korzystać mogą, za zwrotem kosztów, z zakładów i urzędzeń, które ewentualnie zostaną zorganizowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na zasadach samowystarczalności, względnie korzystać z taryf ulgowych w zakładach leczniczych specjalnych, subwencjonowanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, z którymi zawarte zostaną specjalne umowy.

§ 14. Koszty przejazdu lekarzy do obłożnie chorego (w obie strony) oraz koszt przewiezienia obłożnie chorego do lekarza lub szpitala (w jedną stronę) pokrywa Skarb Państwa.

Za przewiezienie obłożnie chorego pozamiejscowego do lekarza lub szpitala koszty podwoju będą opłacane względnie zwracane w wysokości, nieprzekraczającej 50 groszy za przejechany kilometr. O ile podróż odbyła się koleją, będą zwrócone koszty biletu tej klasy, która przysługuje mu przy przesiedleniu służbowem. Koszty podróży lekarza zwracane będą stosownie do umowy.

§ 15. Oplaty, przewidziane w paragrafach 4, 6, 7 i 13, oraz ograniczenie czasu leczenia w zakładach leczniczych, przewidziane w § 9, nie mają zastosowania, gdy pomoc lekarska następuje wskutek nieszczęśliwego wypadku, doznanego przez funkcjonariusza państwowego w czasie i wskutek pełnienia służby.

§ 16. Jeżeli zostanie stwierdzone, że wezwanie lekarza do chorego było nieuzasadnione, dany funkcjonariusz obowiązany będzie zapłacić honorarium

lekarza w wysokości, przyjętej zasadniczo dla lekarzy miejscowych, jako też inne koszty, z wizytą lekarską związane.

§ 17. Państwowa pomoc lekarska, unormowana niniejszem rozporządzeniem, jest zorganizowana jedynie w granicach Państwa Polskiego, a na obszarze Wolnego Miasta Gdańska przysługuje osobom, wymienionym w § 1, jedynie w przypadku, gdy pełnią one służbę względnie mieszkają na obszarze tego miasta.

§ 18. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 19. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje aż do odwołania.

Z dniem tym traci moc obowiązującą rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1926 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, ich rodzin oraz emerytów (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 555).

Prezes Rady Ministrów

(—) A. Prystor

Minister Spraw Wewnętrznych:

(—) Bronisław Pieracki

Minister Sprawiedliwości:

(—) Czesław Michałowski

Minister Skarbu:

(—) Jan Piłsudski

URLOPY.

W wypadkach koniecznej potrzeby nauczyciel może uzyskać urlop od Inspektora szkolnego powiatowego na termin nie dłuższy nad 28 dni.

Na termin dłuższy, z powodu choroby, udziela urlopu Kuratorjum szkolne. Przy staraniu się o urlop z powodu choroby, należy do podania dołączyć świadectwo lekarza powiatowego, na dłuższy nad 3 mies. — świadectwo komisji lekarskiej.

ZALICZKI NA PENSJĘ.

Na zasadzie art. 15 Ustawy z dnia 9 października 1923 r. stali funkcjonariusze państwowi, a w tej liczbie i nauczyciele stali i tymczasowi mają prawo do otrzymania bezprocentowej zaliczki na pensję w wypadkach choroby, zwiększenia rodziny, kradzieży, wstąpienia w związek małżeński lub jakichś nadzwyczajnych wydatków. Przy staraniu o zaliczkę do podania dołączyć należy zaświadczenie odpowiednie do wyszczególnionych przyczyn.

ZWROT CZESNEGO.

Jeżeli nauczyciel, nie mogąc umieścić dzieci swoich w państwowych zakładach naukowych średnich, kształci je w prywatnych zakładach, to na zasadzie art. 10 Ustawy z dnia 9 października 1923 r. ma prawo prosić o zwrot zapłaconych w prywatnej szkole wpisów czyli chesnego do wysokości opłaty w szkołach państwowych.

W tym celu należy wystąpić z podaniem do właściwego Inspektora, dołączając do podania metrykę dziecka, zaświadczenie z zakładu, w którym się dziecko uczy — o zaplaceniu wpisu.

WAŻNIEJSZE USTAWY i ROZPORZĄDZENIA, Dotyczące szkoły

Ustawa o zakładaniu i utrzymywaniu szkół powszechnych z dnia 17. 2. 1922 Dz. Urzęd. 12 (81).

O budowie szkół powszechnych Ustawa 17. 2. 1922 Dz. Ust. 18 paźdz. 144 Dz. Urzęd. 12 (81).

O budowie domów dla szkół powszechnych z dnia 6. 4. 1922 Dz. Urz. 12 (81).

O udzielaniu sal szkolnych na cele kulturalno-oświatowe z dnia 28. 4. 1923 Dz. Urz. 12 (113).

- Uzupełnienie z dnia 18. 2. 1924 6 (128).
 O języku wykładowym w szkołach z dnia 7. 1. 1925 Dz. Urzęd. 3 (145).
 O zaopatrzeniu lokali szkolnych w naczynia do mycia rąk z 1925 Dz. Urzęd. 11 (153).
 Biblioteki dla młodzieży szkół powszechnych z dnia 23. 4. 1925 Dz. Urzęd. 11 (153).
 Podręcznik dla szkół powszechnych z dnia 15. 6. 1925 Dz. Urzęd. 12 (154).
 Program robót ręcznych w szkołach powszechnych z dnia 15. 7. 1925 Dz. Urz. 12 (154).

Sprawy ogólne.

- O utworzeniu Kuratorów szkoln. Ustawa z dnia 4. 6. 1920 Dz. Urzęd. 18 (38).
 O utworzeniu Rady Szkolnej Okręgowej w Łodzi z dnia 12. 12. 1921 Dz. Urzęd. 4 (73).
 O Stowarzyszeniach akademickich z dnia 18. 2. 1922 Dz. Urzęd. 4 (73).
 O Stowarzyszeniach akademickich z dnia 18. 2. 1922 Dz. Urzęd. 11 (80).
 O domach na mieszkania dla nauczycieli z dnia 5. 4. 1922 Dz. Urzęd. 12 (81).
 Święto sadzenia drzewek z dnia 30. 1. 1922 Dz. Urzęd. 13 (82).
 O wyższych kursach nauczycielskich wraz z regulaminem z dnia 1. 7. 1928 Dz. Urzęd. 9 (202).
 O organizacji Minist. W. R. i O. P. z dnia 9. 9. 1931 Dz. Urzęd. 9 (241).
 O organizacji Kuratorów Szk. z dnia 22. 11. 1924 Dz. Urzęd. 19 (141).
 O wydzielaniu gruntów na cele szkolne z dnia 23. 2. 1925 Dz. Urzęd. 6 (148).
 Przepisy o budynkach dla szkół i mieszkań dla nauczycieli z dnia 28. 2. 1925 Dz. Urzęd. 9 (151).
 O wskazaniach przy wyborze zawodu uczniom, kończącym szkoły powsz. z dnia 24. 3. 1924 Dz. Urz. 10 (132).

O egzaminach ze szkoły powsz. dla eksternów
z dnia 31. 3. 1926 Dz. Urzęd. 9 (171).

Co do personelu nauczycielskiego.

O określeniu kwalifikacji naucz. religii katolickiej w szkołach powszechnych 16. 3. 1920 Dz. Urzęd. 5 (25).

O świadectwach zdrowia przy ustalaniu nauczycieli 18. 4. 1921 Dz. Urzęd. 8 (77).

O legitymacjach służbowych 17. 8. 1921. Dz. Urzęd. 17 (60).

Inkpektorowie szkolni w nagłej potrzebie mają wydawać nauczycielstwu karty porady o każdej porze dnia. Dz. Urzęd. 7 (108) rozp. d. 29 marca 1923 r.

O zarządzeniach w szkołach podczas mrozów M. W. R. i O. P. 30. 1. 1922 Dz. Urzęd. 6 (75).

O kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół średn. Ustawa 26 (9) 1922 Dz. Ust. 90.

Dopełnienia do ustawy 11. 7. 1924 Dz. Ust. 75 i 19 maja 1925 r. Dz. Urzęd. 11 (153).

Legitymacje kolejowe dla emerytów 17 stycznia 1922 r. Dz. Urzęd. 12 (81).

Nauczyciele kontraktowi w szkołach powszechnych. Okóln. M. W. R. i O. P. 14. 5. 1923 Dz. Urzęd. 12 (113).

O wynagradzaniu zastępców kierowników szkół. Rozp. M. W. R. i O. P. 14. 4. 1924 Dz. Urzęd. 8 (150).

Zmniejszenie liczby godzin dla kierowników. Rozp. M. W. R. i O. P. 24. 3. 1924 Dz. Urzęd. 9 (151).

Długość godzin lekcyj i przerwy. Rozp. M. W. R. i O. P. 18. 4. 1924 Dz. Urzęd. 9 (151).

Legitymacje służbowe. Rozp. M. W. R. i O. P. 6. 6. 1924 Dz. Urzęd. 11 (153).

O poborach kierowników za administrację szkoły. Okóln. M. W. R. i O. P. 28. 10. 1924 r. Dz. Urzęd. 3 (145).

O urloпах z powodu choroby. Rozp. M. W. R. i O. P. 18. 2. 1925 r. Dz. Urzęd. 5 (147).

Jak określać uposażenie nauczycieli niewykwalifikowanych 22. 2. 1925. Dz. Urzęd. 5 (147).

O wynagradzaniu i stabilizacji kierowników. M. W. R. i O. P. 28. 10. 1924 Dz. Urzęd. 3 (145).

O zaliczeniu służby w czasie okupacji do emerytury. Okólnik M. W. R. i O. P. 28. 5. 1925 Dz. Urzęd. 11 (153).

O udzielaniu zaliczek nauczyc. stałym 12. 3. 1924 Dz. Urzęd. 7 (129).

O przysiędze służbowej 22. 12. 1929 Dz. Urzęd. Min. 1 (221).

Statut Centr. Instytutu Wychowania Fizycznego w Warszawie 9. 12. 1929 Dz. Urzęd. Min. 2 (222).

O przydzielaniu nauczycieli do służby w innej szkole 26. 2. 1930 Dz. Urzęd. Min. 3 (223).

O przydzielaniu nauczycieli do pracy administracyjnej 1. 5. 1930 r. Dz. Urzęd. Min. 6 (226).

O wypełnianiu świadectw ukończenia szkoły powszechnej 3 do 7-klasowej 7. 3. 1930 Dz. Urzęd. Min. 4 (224).

Druki świadectw szkolnych Dz. Urzęd. Min. 4 (224).

Instrukcja biurowa dla władz szkolnych I instancji 27. 3. 1930 Dz. Urzęd. Min. 5 (225).

Umowy z nauczycielami kontraktowymi w szkołach powszechnych 12. 11. 1930 Dz. Urzęd. Min. 11 (231).

O przymiotnikowych nazwach powiatów Dz. Urzęd. Min. 11 (231).

O dostarczeniu mieszkań służbowych przez gminy 3. 12. 1930 Dz. Urzęd. Min. 12 (232).

O zaliczaniu do wysługi emerytalnej czasu pracy w organizacji P. O. W. 31. 1. 1931 Dz. Urzęd. Min. 2 (234).

O mieszkaniach nauczycieli publ. szkół powszechnych 11. 3. 1931 Dz. Urzęd. Min. 4—5 (236—7).

O przesyłkach pocztowych zwolnionych od opłat pocztowych 26 3. 1931 Dz. Urzęd. Min. 4—5 (236—7).

Statut organizacyjny Ministerstwa W. R. i O. P. 9. 9. 1931 Dz. Urzęd. 9 (241).

O taksach i opłatach szkolnych 31. 8. 1931 Dz. Urzęd. Min. 9 (241).

O pieczęciach urzędowych 2. 11. 1931 Dz. Urz. Min. 11 (243).

O ćwiczeniach śródlekyjnych 15. 10. 1931 Dz. Urzęd. 11 (243).

O dożywianiu dzieci 31. 10. 1931 Dz. Urzęd. 11 (243).

O alfabecie gotyckim Dz. Urzęd. Min. 14. (176).

O egzaminach nadzwyczajnych z progr. naucz. w szkołach powsz. Dz. Urzęd. Min. 9 (171).

Wynagrodzenie duszpasterzy za nauczanie religji w szkołach powsz. Dz. Urzęd. 13 (175).

Wynagrodzenie nieetatowych nauczycieli szkół powszechnych Dz. Urzęd. Min. 13 (175).

O utrzymaniu czystości w lokalach szkolnych Dz. Urz. Min. 8 (186).

O należnościach za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia Dz. Urzęd. Min. 14 (192).

O dniach wolnych od nauki Dz. Urzęd. Min. 15 (193).

O odpowiedzialności dyscyplinarnej za brak pieczy nad lokalem szkolnym Dz. Urzęd. Min. 13 (191).

O zaliczaniu pracy naucz. w publ. szkołach powszechnych w czasie wojny do wysł. emeryt. Dz. Urzęd. Min. 8 (186).

O języku napisów, ogłoszeń oraz ksiąg i aktów szkolnych Dz. Urzęd. Min. 6 (184).

O używaniu pieczęci z godłem państwowem przez publ. szkoły powszechne Dz. Urzęd. Min. 1 (179).

O nauce szkolnej religji katolickiej Dz. Urzęd. Min. 2 (180).

O nauce religji w publ. szkołach powsz. Dz. Urzęd. 2 (180).

O podziale roku szkolnego na okresy Dz. Urz. Min. 14 (192).

O zaliczaniu służby wojskowej do emerytury Dz. Urzęd. Min. 2 (195).

Instrukcja do wykonania ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli Dz. Urzęd. Min. 5 (198).

Statut i regulamin państwowych wyższych kursów naucz. Dz. Urzęd. Min. 9 (202).

O nomenklaturze publ. szkół powsz. Dz. Urzęd. Min. 1 (194).

O kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych Dz. Urzęd. Min. 4 (197).

O badaniach zdrowotnych nauczycieli Dz. Urz. Min. 3 (210).

O odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli tymczasowych Dz. Urz. Min. 3 (210).

Instrukcja dotycząca zmian w materiale w szkołach powsz. i średnich ogólnokszt. Dz. Urzęd. Min. 2 (209).

O kwalifikacjach do nauczania w powsz. szkołach specjalnych Dz. Urzęd. Min. 9 (216).

O prolongowaniu legitymacyj urzędniczych emerytom Dz. Urz. Min. 1 (208).

O egzaminach praktycznych Dz. Urzęd. Min. 1 (208).

O opłatach za praktyczne egzaminy Dz. Urzęd. Min. 2 (209).

O terminach końcowych służby cywilnej w b. państwach zaborskich Dz. Urzęd. Min. 11 (218).

O egzaminie specjalnym, uprawniającym do odbycia skróconej służby wojskowej Dz. Urzęd. Min. 5 (212).

PRZEPISY ULGOWE NA KOLEJACH.

Rozporządzenie Min. Kolei żelaznych z dnia 30 czerwca 1920 r. Monitor Nr. 147 z dnia 5. 7. 1920 r. Dziennik Urzędowy Minist. W. R. i O. P. 19 (39).

Przepisy.

Art. 3. Ulga w opłacie za przejazd koleją jest stosowana przez kasę kolejową przy sprzedaży biletów, pod warunkiem okazania legitymacji stwierdzającej prawo do ulgowego przejazdu.

Art. 4. Ulga w opłacie za przejazd kolejami przysługuje tylko przy kupnie biletu tej klasy, jaka jest oznaczona w legitymacji służbowej, lub też niższej.

Art. 6. Do ulgowego przejazdu w kl. II mają prawo urzędnicy państwowi, otrzymujący place od kategorii VI do XI włącznie, a w tej liczbie i nauczyciele.

Wycieczki. Grupy wycieczkowe mają się składać najmniej z 10 osób.

Wychowañcom wszelkich zakładów naukowych państwowych, przy wycieczkach pod nadzorem nauczycieli, przysługuje prawo zniżki 50 proc. taryfy w wagonach III klasy.

Dla dwóch uczni poniżej lat 10 wydaje się pół biletu taryfy normalnej. Przy wycieczkach uczni szkół powszechnych lub średnich, na każdych 10 uczni płaących, przewozi się jednego niezamożnego bezpłatnie. Na każdych 10 uczniów można przewozić za opłatą ulgową jedną osobę w charakterze nadzorcym.

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE WIĘKSZYCH MIAST W POLSCE ORAZ W INNYCH PAŃSTWACH.

	leży pod dług. wschoda.	leży pod szerok. połuda.
Warszawa	38° 12'	52° 13'
Łódź	37° 10'	51° 45'
Płock	37° 10'	52° 33'
Toruń	36° 10'	53°
Gdańsk	36° 50'	54° 30'
Rozewie cypel	36° 35'	54° 50'

	leży pod dług. wschodn.	leży pod szerok. połudn.
Druja półn.	45° 50'	55° 50'
Wilno	43° 40'	54° 40'
Kraków	37° 40'	50° 3'
Lwów	42° 20'	49° 50'
Zakopane	38° 20'	49° 20'
Stanisławów	43°	48° 52'
Kołomyja	43° 20'	48° 30'
niatyń połudn.	43° 40'	48° 25'
Poznań	35°	52° 20'
Zbąszyń Zachód	34°	52° 15'
Pińsk	44° 20'	52° 8'
Łuniniec wschód	44° 50'	52° 15'
Londyn	18° 20'	51° 30'
Paryż	20°	49°
Rzym	30° 50'	43°
Stambul (Konstanty- nopol)	47° 20'	41°
Gibraltar	15°	36°
Jerozolima	54°	31° 40'
Kair	49° 20'	30°
New York	55°	dł. zach. 41°
Rio de Janeiro	33°	" " 32° " "

POLSKA.

Rzeczypospolita Polska leży pomiędzy 32° a 46° długości geograficznej od Ferro, i pomiędzy 48° a 56° szerokości geograficznej północnej.

Polska zajmuje 386273 kilometrów kwadratowych powierzchni i ma przeszło 32.000.000 mieszkańców. Ludność Polski stanowią: polacy 22.000.000, rusini 4.500.000, żydzi 2.550.000, białorusini 1.320.000, Niemcy 1.300.000, litwini 100.000, czesi i inne narodowości 75.000. Mężczyzn 15.500.000, kobiet 16.500.000. Miast 613, gmin 12.632.

Na obczyźnie mieszka około 7.500.000 Polaków. W Ameryce około 4.000.000. W Niemczech 1.500.000. W Rosji 1.200.000. W innych krajach 2.500.000.

Wyznania.

Pod względem wyznań ludność Polski dzieli się na katolików, greko-unitów, prawosławnych, ormijan, żydów i mahometan, ewangelików augsb. czyli luteranów, ewangelicko-reformowanych czyli kalwinów.

Katolików około 23½ miliona, czyli około 75%.

Bogactwa Polski.

Ziemia w Polsce obfituje w bogactwa mineralne: rudę żelazną, węgiel kamienny, galman, blyszcz ołowiu, rudę cynową, rudę miedzianą, sól, naftę, torf, siarkę, wapień, piaskowiec, marmur, kredę, glinę białą, glinę zwyczajną, gips, piasek hutniczy, bursztyn, źródła wód mineralnych i wiele innych.

Pokłady rudy żelaznej spotykają się w wielu miejscowościach Polski, ale głównie są w okolicach gór Świętokrzyskich i stąd rozchodzą się ku Częstochowie, Wieluniowi, Opocznu i Ostrowcowi, jak również znajdują się na Podkarpaciu. Pokłady galmanu — rudy cynkowej — znajdują się w okolicy Olkusza, Będzina i Siewierza. Blyszcz ołowiu, czyli rudę ołowianą, kopią koło Olkusza, tu też znajdują i rudę srebrną; rudę miedzianą — koło Kielc, cynową rudę w powiecie Olkuskim i Będzińskim; sól — w Wieliczce i Bochni — kamienna, a w Inowrocławiu i Ciechocinku — warzonka; naftę, czyli olej skalny, koło Borysławia i Tustanowie na Podkarpaciu; ozokeryt — wosk ziemny — na Podkarpaciu i w Powiecie Będzińskim; siarka — koło Wislicy; węgiel kamienny w Zagłębiu Dąbrowieckiem, Śląsku; marmur — koło Kielc i Chęcin; kreda — koło Chelma, Białej Podlask.; wapieni — obfitość wielka koło Częstochowy, Sulejowa, Przedborza, Tomaszowa, Wielunia, Zawichosta, Opola i innych; glina biała — koło Ćmielowa, Kola, Siewierza i innych okolicach; kamienie młyńskie — koło Wąchocka, Szydłowca; piaskowiec — kamień ciosowy — koło

Szydłowca i w innych okolicach; bursztyn w okolicach Nadnarwiańskich i na Pomorzu; źródła wód mineralnych — w Inowrocławiu, Ciechocinku, Busku, Solcu, Nałęczowie i na Podkarpaciu gdzie są zakłady lecznicze w Szczawnicy, Krynicy, Żegiestowie, Wrochcie, Jaremczy, Iwoniczu i in.

Najwyższe władze i urzędy:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej — Zamek.
Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej — ulica
Wiejska 4-6-8.

Prezydium Rady Ministrów — ul. Krak. Przed-
mieście 46/48.

Najwyższa Kontrola Izby Państwowej — ulica
Zórawia 4.

Najwyższy Trybunał Administracyjny — ulica
Miodowa 22.

Ministerstwa w Warszawie:

Komunikacji — ul. Nowy Świat 14.

Opieki Społecznej — pl. Dąbrowskiego 1.

Przemysłu i Handlu — ul. Elektoralna 2.

Reform Rolnych — pl. Dąbrowskiego 5.

Robót Publicznych — ul. Kredytowa 9.

Rolnictwa — ul. Senatorska 15.

Skarbu — ul. Rymarska 3/5.

Spraw Wewnętrznych — ul. Nowy Świat 69.

Spraw Wojskowych — ul. Nowowiejska 5.

Spraw Zagranicznych — ul. Wierzbowa 1.

Sprawiedliwości — ul. Długa 7.

Wyznań Religijnych i Oświeccenia Publicznego
— ul. Bagatela 12.

Ambasady i Poselstwa w Warszawie:

Ambasada Francuska — ul. Al. Róż 2.

Delegacja Polska w Komisji Reewakuac. i Spec.
w Moskwie — ul. Elektoralna 2.

- Poselstwo Amerykańskie ul. Foksal 3.
 „ Angielskie — ul. Nowy Świat 18.
 „ Austrjackie — ul. Koszykowa 11b.
 „ Belgijskie — ul. Świętokrzyska 25.
 „ Brazylijskie — ul. Aleja Róż 4.
 „ Bułgarskie — Al. Ujazdowskie 59.
 „ Czechosłowackie Rpubl. — ul. Zgo-
 da 10.
 „ Duńskie — ul. 'Al. Ujazdowskie 41.
 „ Estońskie — ul. Al. Ujazdowskie 19.
 „ Finlandzkie — pl. Napoleona 3.
 „ Greckie — ul. Foksal 16.
 „ Holenderskie — ul. Czackiego 9.
 „ Japońskie — ul. Foksal 10.
 „ Łotewskie — ul. Szkolna 6.
 „ Niemieckie — Piękna 17.
 „ Norwęgskie — ul. Foksal 3.
 „ Rumuńskie — ul. Wiejska 10.
 „ Serbów, Kroatów i Słoweńców — Aleje
 Ujazdowskie 55.
 „ Szwajcarskie — ul. Smolna 25.
 „ Szwedzkie — ul. Ossolińskich 4.
 „ Węgierskie — ul. Mokotowska 48.
 „ Włoskie — pl. Dąbrowskiego 6.
 „ Związku Socjalist. Republik Rad
 ul. Poznańska 15.

Konsulaty w Warszawie:

- Amerykański — ul. Jasna 11.
 Angielski — ul. Al. Róż 10.
 Francuski — ul. Al. Róż 2.
 Hiszpański — ul. Piękna 66a.
 Holenderski ul. Czackiego 9.
 Meksykański — ul. Hortensja 7.
 Norwęski gen. — ul. Daniłowiczowska 16.
 Rzeczpl. Paragwajskiej — Nowy Świat 17.
 Serbski — ul. Senatorska 36.
 Szwedzki — ul. Królewska 3.
 Urugwajski — ul. Hortensja 6.

Centrale Banków Państwowych:

Bank Polski — ul. Bielańska 10.

Bank Gospodarstwa Krajowego — ul. Krakowskie Przedmieście 32.

Państwowy Bank Rolny — ul. Nowogrodzka 50.

Pieniądze.

Polski system monetarny oparty jest na zlocie. Złoty równa się frankowi szwajcarskiemu. Monety są bite z miedzi, niklu i srebra. Ze stopu miedzi z innymi metalami bite są 1 grosz, 2 grosze i 5 groszy. Ze stopu niklu biją monety 10 groszy, 20 groszy, 50 groszy. Ze stopu srebra biją 1 złoty, 2 złote i 5 złotych.

Papierowe pieniądze, czyli banknoty wydaje Bank Polski po 10, 20, 50, 100 i 500 złotych, a monety zdawkowe po 1, 2 i 5 złotych wydaje Ministerstwo Skarbu.

Monety zagraniczne:

Funt szterlingów	równa się 51.— złotych
Dolar amerykański	„ 8.80 „
Frank francuski	„ 0.55 „
Marka niemiecka	„ 2,6 „
Korona austriacka	„ 0.84 „
Korona duńska, szwedzka i norweska	„ 0.79 „
Lira turecka	„ 2.80 „
Lira włoska	„ 0.50 „
Jena japońska	„ 5.18 „
Rajs brazylijski	„ 0.004 „
Leja rumuńska	„ 0.05 „

Wojsko.

Dla obrony granic od nieprzyjaciela Rzeczpospolita posiada wojsko: na stopie pokojowej Polska

liczy około 500.000 żołnierzy, korpus oficerski liczy 15.000 oficerów różnych stopni, korpus podoficerski liczy 25.000 podoficerów, piechoty jest 90 pułków (30 dywizji); jazdy jest 3 pułki szwoleżerów, 27 pułków ułanów; artylerji jest 50 pułków, saperów — 10 bataljonów, budowy mostów kolejowych — 2 bataljony, 6 pułków lotniczych, pozatem bataljony czołgów, łączności oraz dywizjony samochodowe i żandarmerji.

Odznaczenia Rzeczypospolitej.

1. Krzyż *Virtuti militari* — otrzymują za męstwo w boju i za zasługi wojenne.
2. Krzyż Walecznych dla wojskowych i cywilnych.
3. Order Orła Białego 4 kl. za zasługi cywilne i wojskowe.
4. Order Odrodzenia Polski 5 klas — za zasługi dla Państwa i społeczeństwa.
5. Krzyż zasługi 3 stopnie — złoty, srebrny i brązowy. Przyznaje się osobom, które w czasie wskrzeszenia Państwa Polskiego położyli zasługi względem Państwa i społeczeństwa.

LUDNOŚĆ INNYCH PAŃSTW w MILJONACH.

Chiny — 459,5 milj., Z. S. S. R. — 148,5 milj., St. Zj. A. P. — 125,8 milj., Niemcy — 65,4 milj., Japonja — 63,2 milj., Anglja 46,4 milj., Włochy — 41,8 milj., Francja — 41,6 milj., Brazylja — 59,1 milionów, Polska — 32,2 milj., Hiszpanja 22,8 milj., Rumunja — 17,9 milj., Czechosłowacja — 14,8 milj., Jugosławia — 13,5 milj., Argentyna — 11,2 milj.,

Węgry — 8,9 milj., Belgja — 8,1 milj., Holandja 7,9 milionów, Austria — 6,8 milj., Szwecja — 6,5 milj., Litwa — 2,5 milj., Łotwa — 2 milj.

KULA ZIEMSKA.

Objętość ziemi wynosi 1.082.841.515.400 klm. sześciennych. Obwód ziemi na równiku 40.079.568 metrów. Powierzchnia kuli ziemskiej wynosi 396.501.155 klm. kwadratowych. Z tego powierzchnia wody zajmuje 252.190.539 klm. kwadratowych.

Wszystkie lądy zajmują powierzchni 144.110.594 klm. kwadratowych. Europa zajmuje 10.352.803 klm. kwadratowych, Azja — 45.745.847 klm. kwadratowych, Afryka — 29.887.075 klm. kwadr., Ameryka — 38.655.323 klm. kwadr., Australia — 8.951.782 klm. kwadratowych, Ziemie podbiegunowe — 12.517.764 klm. kwadratowych.

W obrotie dookoła słońca ziemia przebiega na sekundę około 50 klm.

Ogólne zaludnienie ziemi wynosi około 2 000 000.000 mieszkańców. Zaludnienie Europy wynosi około 485.000.000 mieszkańców, Azji — 970.000.000 mieszkańców, Afryki — 220.000.000 mieszk., Ameryki — 198.000.000 mieszkańców, Australji — 11.000.000 mieszkańców, Ziemie podbiegunowe — 160.000 mieszkańców.

Co do ras: ludzi rasy białej około 720.000.000, ludzi rasy żółtej — 820.000.000, ludzi rasy czarnej — 250.000.000, ludzi rasy czerwonej — 11.000.000, ludzi szarej — 110.000.000.

Co do religji: katolików około 565.000.000, protestantów — 220.000.000, prawosławnych — 110.000.000, innych wyznań chrześcijańskich — 5.500.000, mao-metanów — 252.000.000, możeszowego — 11.000.000, politeistów — 950.000.000.

ANALFABETYZM W 20

PAŃSTWA	Data	Ogółem ludności	W tem analfabeci	
			Liczby bez- względne	%
Belgia	1920	6.652.867	554.183	8,3
Bułgaria	1920	4.351.058	2.178.781	50,0
Czechosłowacja .	1921	12.345.157	866 048	7,0
Egipt	1917	10.964.064	10.100.858	92,1
Estonja	1922	992.225	125.621	12,7
Finlandja	1920	2.057.227	20.546	1,0
Francja	1921	36.399.194	3.235.469	8,9
Grecja	1921	4.537.303	2.332.055	51,4
Hiszpanja	1920	19.067.014	8.903 009	46,7
Indje Angielskie .	1921	316.055.231	293.431.580	92,9
Kanada	1921	7.730.833	715.167	9,3
Litwa	1923	1.812.628	679.327	37,5
Łotwa	1925	1.683.594	329.718	19,6
Polska	1921	22.654.704	8.062.725	35,6
Portugalia	1920	5.428.859	3.673.209	67,7
Stany Zjedn. . . .	1920	82.739.315	4.931.905	6,0
Węgry	1920	7.189.272	1.090.715	15,2
Z. S. S. R. (Rosja)	1926	124 651.884	66.414.014	53,3
Rosja Europ. . . .	1926	98.606.776	47.355.286	48,1
Australja	1921	4.821.318	205 588	4,3

U w a g a: Dla Belgji, Czechosłowacji i Estonji wz ęto ludność powyżej 7 lat; dla Finlandji od 15 lat i wyżej; dla Indji wszystkie grupy wieku; dla Polski 6 lat i wyżej; dla Stanów Zjednoczonych i Węgier 10 lat i wyżej; dla Rosji podano obliczenie tymczasowe.

PAŃSTWACH ŚWIATA^{*)}

Mężczyźni	W tem analfabeci		Kobiety	W tem analfabeci	
	Liczby bez-względne	%		Liczby bez-względne	%
3.264.513	349.091	7,6	3.388.354	305.092	9,0
2.167.146	807.131	37,2	2.183.912	1.371.650	62,8
5.917.262	363.428	6,1	6.427.895	502.620	7,8
5.511.092	4.762.398	86,4	5.452.972	5.338.460	97,9
461.948	43.573	9,4	530.277	82.048	15,5
978.644	11.024	1,1	1.078.583	9.522	0,9
17.232.514	1.354.576	8,2	19.166.680	1.880.893	10,2
2.244.657	808.245	37,4	2.292.649	1.523.810	69,8
9.206.659	3.664.470	34,8	9.860.355	5.238.539	53,1
162.465.129	142.623.691	87,8	153.590.102	150.807.889	98,2
3.996.496	390.125	9,8	3.734.337	3.250.042	8,7
858.397	308.800	36,0	954.231	370.507	38,8
777.776	131.550	16,9	905.818	148.168	21,9
10.878.596	3.567.112	32,8	11.776.108	4.495.613	38,2
2.550.099	1.532.700	60,1	2.878.760	2.140.509	74,4
42.289.969	2.540.209	6,0	40.449.346	2.391.696	5,9
3.470.470	453.420	13,1	3.718.802	637.295	17,1
59.778.052	23.689.262	39,6	64.873.832	42.724.752	65,8
46.408.577	15.117.715	32,6	52.198.199	32.267.571	61,8
2.449.428	114.573	4,7	2.371.890	91.015	3,8

*) Rocznik Statystyczny, 1929.

SPIS PAŃSTW NA ŚWIECIE.

W Europie.

1. Albanja, stolica Szkodar, obszaru 50.000 klm. kwadratowych, ludności 900.000.
2. Austrija, stolica Wiedeń, obszaru 84.000 klm. kwadratowych, ludności 68 milionów.
3. Belgja, stolica Bruksela, obszaru 30.000 klm. kwadr., ludności 8,1 milionów.
4. Bułgarja, stolica Sofja, obszaru 103.000 klm. kwadratowych, ludności 5 milionów.
5. Czechosłowacja, stolica Praga, obszaru 140.000 klm. kwadr., ludności 14,8 milionów.
6. Danja, stolica Kopenhaga, obszaru 44.000 klm. kwadr., ludności 5 i pół miliona.
7. Estonja, stolica (Rewel) Tallin, obszaru 20.500 klm. kwadr., ludności 800.000.
8. Finlandja, stolica Helsingfors, obszaru 373.600 klm. kwadr., ludności 2 i pół miliona.
9. Francja, stolica Paryż, obszaru 543.081 klm. kw., ludności 42 milionów, z kolonjami obszaru 3.456.829 klm. kw., ludności 76 milionów.
10. Grecja, stolica Ateny, obszaru 120.000 klm. kw., ludności 5 milionów.
11. Gdańsk, obszaru 1890 klm. kwadratowych, ludności 460.000.
12. Hiszpanja, stolica Madryt, obszaru 497.244 klm. kwadr., ludności 22 milionów.
13. Holandja, stolica Haga, obszaru 33.000 klm. kw., ludności 7,9 milionów, z kolonjami 33 i pół miliona klm. kwadr., 40 milionów mieszkańców.
14. Jugosławja, stolica Belgrad, Zagrzeb, obszaru 245.000 klm. kw., ludności 13,5 milionów.
15. Litwa, stolica Kowno, obszaru 62.840 klm. kw., ludności 2,5 milj.
16. Łotwa, stolica Ryga, obszaru 74.513 klm. kwadr., ludności 2 maljony.
17. Luksenburg, stolica Luksenburg, obszaru 2.587 klm. kwadr., ludności 600.000.

18. Monako, obszar 2 klm. kw., ludności 20.000.
19. Niemcy, stolica Berlin, obszar 472.000 klm. kw., ludności 65,4 milionów.
20. Norwegja, stolica Oslo, obszar 325.425 klm. kw., ludności 2 i pół miliona.
21. Polska, stolica Warszawa, obszar 386.273 klm. kwadr., ludności 32 miliony.
22. Portugalja, stolica Lizbona, obszar 92.075 klm. kw., ludności 7 milionów, z kolonjami 1.917.000 klm. kw., ludności 15 milionów.
23. Rosja, stolica Moskwa, obszar 165.000.000 klm. kwadr., ludności 148 milionów.
24. Rumunja, stolica Bukareszt, obszar 294.000 klm. kwadr., ludności 17,9 milionów.
25. Szwecja, stolica Sztokholm, obszar 450.574 klm. kwadr., ludności 6,3 milionów.
26. Szwajcarja, stolica Bern, obszar 42.590 klm. kwadr., ludności 4 miliony.
27. Turcja europejska, stolica Konstantynopol, obszar 23.000 klm. kw., ludności 2 miliony.
28. Włochy, stolica Rzym, obszar 511.000 klm. kw., ludności 41 milionów.
29. Węgry, stolica Buda-Peszt, obszar 92.000 klm. kwadr., ludności 8,9 milionów.
30. Wielka Brytania, stolica Londyn, obszar 514.950 klm. kw., ludności 46 milionów, z kolonjami obszar 24.000.000 klm. kw., ludności 400 milionów.

Azja.

1. Afganistan, stolica Kabul, obszar 721.664 klm. kwadratowych, ludności 5 milionów.
2. Arabia, stolica Mekka, Medyna, obszar 2.294.940 klm. kwadr., ludności 3 miliony.
3. Annam, stolica Hue, obszar 496.500 klm. kwadr., ludności 20 milionów.
4. Birma, stolica Awa, obszar 45.000 klm. kwadr., ludności 5 milionów.
5. Chiny, stolica Pekin, obszar 11.574.350 klm. kw., ludności 459 milionów.

6. Japonja, stolica Tokio, obszaru 443.547 klm. kw., ludności 63,2 milionów.
7. Indje, stolica Kalkuta, obszaru 4.111.000 klm. kw., ludności 260 milionów.
8. Persja, stolica Teheran, obszaru 1.648.000 klm. kwadr., ludności 10 milionów.
9. Syjam, stolica Bangkok, obszaru 726.800 klm. kwadr., ludności 10 milionów.
10. Turcja, stolica Angora, obszaru 1.200.000 klm. kwadr., ludności 30 milionów.

Afryka.

1. Egipt, stolica Kair, obszaru 1.020.000 klm. kwadr., ludności 12 milionów.
2. Abisynja, stolica Adis Abeba, obszaru 333.280 klm. kw., ludności 8 milionów.
3. Kongo, stolica Leopoldwille, obszaru 2.735.400 klm. kw., ludności 40 milionów.
4. Marokko, stolica Marokko, obszaru 812.350 klm. kwadr., ludności 10 milionów.

Ameryka.

1. Argentyna, stolica Buenos Ajres, obszaru 2.835.970 klm. kw., ludności 11.000.000.
2. Boliwia, stolica Sucre, obszaru 1.139.250 klm. kw., ludności 3 miliony.
3. Brazylja, stolica Rio de Janeiro, obszaru 8.337.000 klm. kw., ludności 39 milionów.
4. Kostaryka, stolica San Jose, obszaru 51.760 klm. kw., ludności 400.000.
5. Chili, stolica Sant Jago, obszaru 750.150 klm. kw., ludności 4 miliony.
6. Ekuador, stol. Ekuador, obszaru 650.940 klm. kw., ludności 3 miliony.
7. Gwatemala, st. Gwatemala, obszaru 121.140 klm. kw., ludn. 2.600.000.
8. Hajiti, st. Port au Prince, obszaru 23.900 klm. kw., ludności 2 miliony.

9. Honduras, stolica Tegucigalpa, obszaru 120.480 kilometrów kw., ludności 2 miliony.
10. Kanada, stolica Kwebek, Montreal, obszaru 8.953.300 klm. kw., ludności 8 milionów.
11. Meksyk, stol. Meksyk, obszaru 1.950.000 klm. kw., ludności 15 milionów.
12. Nikaragua, stolica Leon, obszaru 153.800 klm. kw., ludności 750.000.
13. Nowa Granada (Kolumbja), stolica Bogota, obszaru 850.723 klm. kw., ludności 5 milionów.
14. Panama Istmo, stolica Panama, obszaru 82.675 kilometrów kw., ludności 1 milion.
15. Paragwaj, stolica Assunsion, obszaru 238.300 klm. kw., ludności 1 i pół miliona.
16. Patagonja, obszaru 700.000 klm. kw., ludności 100.000.
17. Peru, stolica Lima, obszaru 1.049.270 klm. kw., ludności 5 milionów.
18. Stany Zjednoczone, stolica Waszyngton, obszaru 9.068.270 klm. kw., ludności 125 milionów.
19. Urugwaj, stolica Montevideo, obszaru 169.822 kilometrów kw., ludności 1 i pół miliona.
20. Wenezuela, stolica Caracas, obszaru 1.659.598 kilometrów kw., ludności 3 miliony.
21. Salvador, stolica San Salvador, obszaru 18.720 kilometrów kw., ludności 1 milion.
22. Kuba, stol. Hawana, obszaru 107.900 klm. kw., ludności 2 i pół miliona.

NAJWIĘKSZE MIASTA NA ŚWIECIE.

1) New York z Brooklinem 9,200 tys. mieszkańc^{ów}, 2) Londyn 8,200 tys., 3) Paryż 4,900 tys., 4) Berlin 4,400 tys., 5) Chicago 3,300 tys., 6) Tokio 2,700 tysięcy, 7) Buenos Aires 2,200 tys., 8) Filadelfia 2,100 tys., 9) Wiedeń 2,050 tys., 10) Szanghaj 1,750 tysięcy, 11) Hamburg 1,500 tys., 12) Hankou 1,450 tysięcy, 13) Bombaj 1,400 tys., 14) Pekin 1,350 tys.,

15) Kalkuta 1,300 tys., 16) Osaka 1,300 tys., 17) Konstantynopol 1,300 tys., 18) Buda Pest 1,275 tys., 19) Birmingham 1,250 tys., 20) Liwerpool 1,240 tys., 21) Rio de Janeiro 1,215 tys., 22) Detroit 1,230 tys., 23) Glasgow 1,210 tys., 24) Boston 1,190 tys., 25) Moskwa 1,180 tys., 26) Manchester 1,170 tys., 27) Warszawa 1,150 tys., 28) Kanton 1,150 tys., 29) Melburn 1,120 tysięcy, 30) Piotrogród 1,100 tys.

CHRONOLOGJA DO HISTORJI POLSKI.

850 Piast
962—992 Mieczysław I Mieszko
992—1025 Bolesław I Chrobry
1002—1005 I Wojna z Niemcami
1007—1015 II Wojna z Niemcami
1015—1018 III Wojna z Niemcami
1024 Koronacja Bolesł. Chrobrego
1025—1054 Mieczysław II
1054—1040 Bezkrólewie
1040—1058 Kazimierz I Odnowiciel
1058—1079 Bolesław II Śmiały
1061—1065 Wojny czeska i węgierska
1069—1070 Wyprawa na Ruś, zdobycie Kijowa
1076 Koronacja Bolesława II
1079—1102 Władysław Herman
1091—1092 Wojna pomorska
1102—1138 Bolesław III Krzywousty
1102—1109 Podbicie Pomorza
1109 Wojna z cesarzem Henrykiem V
1120—1121 Podbicie Zaodrza
1138—1146 Władysław II
1146—1173 Bolesław IV Kędzierzawy
1157 Wojna z cesarzem Fryderykiem Rudobrodym
1173—1177 Mieczysław III Stary
1177—1194 Kazimierz II Sprawiedliwy
1194—1202 Walki o dzielnicę krakowską
1202 Mieczysław III Stary
1202 Władysław Laskonogi

- 1202—1227 Leszek Biały
1226 Sprowadzenie Krzyżaków przez Konrada
1227—1233 Walka o Kraków
1233—1238 Henryk Brodaty
1238—1241 Henryk Pobożny
1241 Napad tatarów bitwa pod Lignicą
1243—1279 Bolesław V Wstydlawy
1247 Śmierć Konr. Mazowieckiego
1253—1254 Kanonizacja św. Stanisława
1259 Drugi najazd Tatarów
1279—1288 Leszek Czarny
1287 III najazd Tatarów
1288—1294 Walki o Kraków
1289—1290 Henryk Probus
1290—1296 Przemysław Król
1300—1305 Wacław czeski
1305—1333 Władysław Łokietek
1308—1310 Krzyżacy zajęli Pomorze
1311—1312 Bunt wójta krakowskiego Alberta
1320—1321 Proces kanoniczny przeciw Krzyżakom
1320 Koronacja Łokietka
1325 Ślub Kazimierza z Aldoną Anną
1326—1333 Wojna z Krzyżakami
1331 Bitwa pod Płowcami
1333—1370 Kazimierz Wielki
1343 Pokój w Kaliszu z Krzyżakami
1347 Statut Wiślicki
1364 Założenie uniwersytetu w Krakowie
1370—1382 Ludwik Węgierski
1373 Zjazd w Koszycach
1382—1384 Bezkrólewie
1384—1386 Jadwiga
1385 Ślub Jadwigi z Jagiellą
1386—1434 Władysław Jagello
1386 Chrzest Litwy
1390—1392 Wojna Zakonu z Litwą
1399 Śmierć Jadwigi
1400 Wznowienie Akademii Krak.
1410 Bitwa pod Grunwaldem 15. VII.

- 1413 Zjazd w Horodle
 1422 Bitwa pod Naklem z Krzyżakami
 1434—1444 Władysław Warneńczyk
 1444 Bitwa pod Warną, śmierć Władysława
 1444—1447 Bezkrólewie
 1447—1492 Kazimierz Jagiellończyk
 1454 Zjazd w Piotrkowie
 1454 Wcielenie Prus i Pomorza do Polski
 1454—1466 Wojna z Krzyżakami
 1466 Pokój w Toruniu
 1471 Władysław obrany królem czeskim
 1492—1501 Jan Olbracht
 1496 Sejm w Piotrkowie
 1497 Klęska na Wołoszczyźnie
 1501—1506 Aleksander
 1505 Sejm w Radomiu
 1506—1548 Zygmunt I Stary
 1514 Bitwa pod Orszą
 1518 Zygmunt I żeni się z Boną
 1525 Albert pruski składa hołd królowi Polskiemu
 1534—1537 Wojna z Moskwą
 1531 Bitwa pod Obertynem
 1548—1572 Zygmunt II August
 1558—1559 Sejm w Piotrkowie
 1573 Sejm konwokacyjny w Warszawie
 1573—1574 Henryk Walezy
 1576—1586 Stefan Batory
 1577 Synod w Piotrkowie
 1577—1582 Wojna moskiewska
 1582 Pokój Zapolski
 1587—1632 Zygmunt III Waza
 1600—1611 Wojna ze Szwecją
 1605 Śmierć Zamojskiego
 1605 Bitwa pod Kircholmem
 1611 Zdobywanie Smoleńska
 1620—1621 Wojna turecka
 1620 Śmierć Żółkiewskiego pod Cecorą
 1621 Zwycięstwo pod Chocimem
 1623 Zamordowanie Józefa Kuncewicza arcyb. w Płocku

- 1652—1648 Władysława IV
 1654 Pokój w Polanówce
 1648—1668 Jan II Kazimierz
 1648—1654 Wojny kozackie
 1654 Chmielnicki poddaje się Moskwie
 1655—1660 Wojna szwedzka
 1660 Pokój w Oliwie
 1667 Pokój w Andruszowie
 1668 Jan II Kazimierz złożył koronę
 1669—1673 Michał Korybut Wiśniowiecki
 1667 Bitwa pod Podhajcami
 1673 Bitwa pod Chocimem
 1674—1696 Jan III Sobieski
 1675 Bitwa pod Lwowem
 1676 Pokój w Żórawnie
 1683 Odsiecz Wiednia
 1686 Pokój Grymultowskiego z Rosją
 1697—1735 August II Sas
 1701 Wojna z Szwecją
 1706 August II zrzekł się korony Polskiej
 1704—1709 Stanisław Leszczyński
 1710 Sejm Warszawski
 1715—1717 Konfederacja Tarnogrodzka
 1735—1763 August III
 1741 S. Konarski zakłada Collegium nobilium
 1741 Żalusecy zakładają bibliotekę
 1764—1795 Stanisław August Poniatowski
 1767—1768 Konfederacja Radomska
 1768—1872 Konfederacja Barska
 1772 Pierwszy rozbiór Polski
 1775—1794 Komisja Edukacji Narodowej
 1788—1792 Sejm czteroletni
 1791 Konstytucja 3 maja
 1792 Konfederacja Targowicka
 1792 Drugi rozbiór Polski
 1794 Bitwa pod Raclawicami
 1794 Powstanie w Warszawie i Wilnie
 1794 Bitwa pod Maciejowicami
 1795 Trzeci rozbiór Polski

- 1797—1805 Legjony we Włoszech
- 1807—1815 Księstwo Warszawskie
- 1809 Bitwa pod Raszynem
- 1815 Kongres Wiedeński
- 1830 Noc 29 listopada
- 1830—1831 Wojna Polsko-rosyjska
- 1830 Bitwa pod Grochowem
- 1831 Bitwa pod Ostrołęką
- 1846 Rzeź chłopska w Galicji
- 1848 Powstanie w Wielkopolsce
- 1863—1864 Powstanie styczniowe
- 1914—1918 Wielka wojna światowa
- 1919 Traktat Wersalski. Odrodzenie Polski
- 1920 Wojna z bolszewikami. Cud nad Wisłą.
- 1921 17 marca Konstytucja

CHRONOLOGJA DO HISTORJI POWSZECHNEJ.

- 5508. Stworzenie świata
- 2500. Początki państwa Babilońskiego i Egipskiego
- 2000. Nin Semiramida
- 1500. Wyjście żydów z Egiptu
- 1194—1184. Wojna Trojańska
- 1095. Prorok Samuel, król Saul
- 1068. Kodros, król Ateński
- 1050. Król Dawid
- 1025. Król Salomon. Homer, poeta grecki
- 888. Likurg, założenie Kartaginy
- 753. Założenie Rzymu
- 722. Upadek państwa Izraelskiego
- 670. Psammetych, król Egiptu
- 606. Upadek Assyrii i Nabuchodonozor
- 600. Solon, prawodawca Ateński
- 588. Upadek państwa Judzkiego
- 560—528. Pizystrates w Atenach
- 560. Cyrus, król perski. Prorok Daniel
- 525. Kambizes wojuje z Egiptem
- 522—486. Darjusz Histaspes, wojna z Grecją
- 510. Wygnanie Tarkwinjusza Pysznego z Rzymu,
a Gipiusza z Aten

- 500—449. Wojny Persów z Grekami
 490. Bitwa pod Maratonem. Miltiades
 480. Bitwa przy Termopylach — Leonidas. Bitwa pod Salaminą — Temistokles
 479. Bitwa pod Plateją — Arystydes i Panzaniusz
 450—429. Perykles w Atenach, Herodot, Fidiasz
 451—404. Wojny Peloponeskie
 469—399. Sokrates. Platon
 370—336. Filip Macedoński, Demostenes
 338. Bitwa pod Cheroneją
 336—323. Aleksander Wielki, Arystoteles
 328. Wyprawa Aleksandra do Indji
 282. Wojna Rzymu z Tarentem. Pyrrus i Fabrycy
 264—241. I Wojna Punicka. Regulus.
 218—201. II wojna Punicka. Hanibal i Scypio Afryk
 216. Bitwa pod Kannami. Fabiusz Maksym. Cunc-tator
 190. Rzym zwycięża Syryę. Lucjusz Scypjo
 148. Podbicie Macedonji, Emiljusz Pawel
 149—146. III wojna Punicka. Scypjo Emiljan
 146. Podbicie Grecji
 133—123. Grakchowie. Tyberjusz i Kajsus
 112—106. Wojny Rzymu z Jugurtą, król Numidji
 83—81. Marjusz i Sulla, wojny domowe
 60. I Triumwirat (Cezar, Pompeusz i Krassus)
 58—50. Wojny Cezara w Gallii
 49—45. Wojna cesarza z Pompejuszem
 44. Śmierć Cezara
 43. II Triumwirat (Oktaw. Anton. Lepidus)
 30. Podbicie Egiptu. Antoniusz i Kleopatra
 30 do 14 po Chr. August cesarz (Oktawian)
 14.—54. Cesarze z rodu Augusta
 54.—68. Neron. Prześladowanie chrześcijan
 70. Zburzenie Jerozolimy. Tytus
 96—180. Rozkwit Rzymu monarchji
 284—305. Dyoklecjan, podział cesarstwa
 306—337. Konstantyn Wielki
 313. Edykt Medjolański
 375. Hunnowie. Wędrownka narodów

395. Teodozjusz dzieli cesarstwo na zachodnie i wschodnie
410. Alaryk w Rzymie
451. Zwycięstwo Aecjusza nad Attylą—Marna
455. Wandalowie w Rzymie
476. Upadek państwa zach. Rzymskiego
- 486—510. Klodwig, król Franków
496. Zaprowadzenie Chrześcijaństwa we Francji
- 527—565. Justynjan, cesarz Bizantyński
622. Ucieczka Mahometa z Mekki do Medyny
- 632—660. Podboje Arabów
711. Wejście Arabów do Hiszpanji. Rodryg
732. Bitwa Karola Martela z Arabami pod Tours
755. Zaprowadzenie chrześcijaństwa w Niemczech
- 768—814. Karol Wielki 800 r. cesarz rzymski
- 861—901. Alfred Wielki, król Anglii
1054. Rozdział kościoła
- 1096—1099. I wojna Krzyżowa
- 1147—1149. II wojna Krzyżowa
- 1152—1190. Fryderyk Rudobrody
- 1189—1192. III wojna Krzyżowa (Fryderyk Filip i Ryszard)
- 1202—1204. IV wojna Krzyżowa (podbicie Konstantynopola)
- 1226—1270. Ludwik IX, król franc.
- 1224—1380. Najście mongolów na Europ. wschodn.
- 1350—1450. Wojna stoletnia Anglii z Francją
- 1342—1382. Ludwik Wielki, król Węgierski i Polski
- 1414—1418. Sobór w Konstancji
1439. Unja Florencka
1453. Upadek Konstantynopola
- 1461—1483. Ludwik XI.
1492. Hiszpanja tryumfuje nad Arabami
1492. Odkrycie Ameryki
1498. Odkr. drogi morskiej do Indyj
1517. Wystąpienie Lutra
- 1519—1556. Karol V
1521. Sejm w Wormacji
1540. Powstanie zakonu Jezuitów

- 1545—1563. Sobór Trydencki
 1546—1555. Wojny religijne w Niemczech
 1572. Noc św. Bartłomieja we Francji
 1618—1648. Wojna trzydziestoletnia
 1632. Bitwa po Lützen, Gustaw Adolf Wallenstein
 1648. Pokój Westfalski
 1643—1715. Ludwik XIV
 1701—1714. Wojna o sukcesję Hiszpańską
 1686—1725. Piotr Wielki, cesarz Rosyjski
 1700—1721. Wielka wojna Północna. Szwecja, Rosja,
 Polska, Danja
 1649—1660. Kromwel
 1685. Turcy pod Wiedniem
 1660—1685. Karol II, król Anglii
 1709. Bitwa pod Poltawą
 1711—1740. Karol VI, cesarz Niemiecki
 1714—1727. Jerzy I, król Angielski
 1701. Fryderyk I, król Pruski
 1715—1774. Ludwik XV, król Franc.
 1740—1780. Marja Teresa
 1762—1796. Katarzyna II, cesarzowa Rosji
 1740—1786. Fryderyk Wielki, król pruski
 1756—1763. Wojna siedmioletnia
 1763—1795. Stanisław August, król Polski
 1774—1783. Wojna Amer. Stan. o niepodległość
 1787—1794. Wojna Rosji z Turcją. Suworow
 1789—1799. Rewolucja we Francji
 1804—1814. Napoleon, cesarz
 1807. Pokój w Tylży. Księstwo Warszawskie
 1812. Wyprawa Moskiewska
 1815. Kongres Wiedeński
 1821. Śmierć Napoleona
 1821—1830. Powstanie Greków
 1830. Rewolucja w Paryżu
 1830. Powstanie Belgów
 1830. Powstanie Polaków
 1848—1849. Powstanie Węgrów
 1851. Wystawa powszechna w Londynie
 1853—1856. Wojna Krymska

1859. Wojna Włosko-Austrjacka
 1866. Wojna Prusko-Austrjacka
 1870—1871. Wojna Francusko-Pruska
 1877—1878. Wojna Rosyjsko-Turecka
 1878. Kongres w Berlinie. Bismark
 1878. Powstaje Rumunja, Serbja, Bułgarja
 1890. Wystawa powszechna w Paryżu
 1898. Wojna Hiszpanji ze St. Zjedn. Ameryki Płd
 1912—1913. Wojna Bałkańska
 1914—1918. Wielka wojna światowa
 1919. Traktat Wersalski
 1919. Liga Narodów

MITOLOGJA

U rzymian	U greków	
Zeus	Jowisz	— bóg nieba, władca piorunów.
Apollon	Apollo	— bożek światła i piękna i muz
Posejdon	Neptun	— bożek morza
Hades	Pluton	— bożek piekła, otchłani
Uranus	Uran	— bożek gwiazd
Hermes	Merkury	— b. poseł bogów, b. kupców i złodziej
Hefestos	Wulkan	— bożek ognia
Ares	Mars	— bożek wojny
Asklepias	Eskulap	— bożek medycyny
Demetria	Ceres	— bogini roln. i urodzajów ziemi
Atena	Minerwa	— b. wojny, nauk, sztuk
Themida	Temis	— b. sprawiedl. i porządku społ.
Artemida	Djana	— b. myśliwstwa i dziewic
Afrodyta	Wenus	— b. miłości zmysłowej, piękno- ści i płodności
Bachus Dyonizos	Bachus	— b. wina i weselości
Chronos	Saturn	— b. czasu, męskości i urodzaj.
Hestja	Westa	— b. ogniska domow. niewin. czystości
Persefona	Prozerpina	żona Plutona
Ghlonis	Flora	— b. kwiatów i wiosny
	Fides	— b. zaufania przyjaźni
Eros	Kupido Amor,	syn Afrodyty strzały miłości

U rzymian
Psyche
Cerber

U greków
Psyche — b. duszy
Cerber — pies pilnuj. wejścia do piekła

M u z y :

Klio — historii
Euterpe — muzyki
Thalia — komedji
Melpomena — śpiewu
Terpsychora — tańców Erata
Polychymnija — pieśni chóralnych
Uranja — gwiazd
Kalliope — poezji

T y t a n i : Kottos, Bryarej, Geys, Prometeusz, Herkules.

ODKRYCIA i WYNALAZKI.

Aeroplan bez motoru — Lilienthal 1896
Aeroplan z motorem — Bracia Wrightowie 1905
Automobil zbudował Serpolet 1880
Barometr wynalazł Torriceli 1645
Balon z ogrzaniem powietrzem — Mongolfieri 1782
Balon z wodorem — Charles 1785
Ciemnicę optyczną wykrył Gerson 1311
Ołówki grafitowe w Anglii około 1665
Papier znany był w Chinach przed Narodzeniem Chrystusa
Papier w Europie w XII wieku
Parowy motor — Papin 1690
Piorunochron — Franklin 1750
Proch — w IX wieku; broń palna użyta po raz pierwszy w bitwie pod Grecy 1346
Rower — Stanley 1884
Szczepienie ochronne ospy — Jenner 1797
Telefon — wynalazł Reid 1861; zastosował Graham 1876
Termometr rtęciowy — Fahrenheit 1714
Warsztat tkacki — Gennes 1678
Torpedy — Boschnel 1776
Turbiny — Burdin 1824

Zapalki fosforowe — Kamerer 1824
 Kompas słoneczny — Anaksymander 560 przed Chrystusem
 Kompas morski — busołę — XIII wieku Gijoja
 Kompas polski — Jastrzębowski 1828
 Zniwiarki — Smith 1807; Bel 1823
 Barwniki anilinowe — 1870
 Maszyna do szycia — E. Howe 1846, Singer 1851
 Telefon — Graham Bell 1876
 Fotografja — Daguerre 1839
 Kinematograf — Edison 1895
 Samochody — Panhard i Levassor 1889
 Samolot — A. Ader 1896. Voisin i Wrigth 1908
 Maszyna do pisania — Sholes i Cliden 1887
 Oświetlenie elektryczne — Faugault i Edison 1880
 Pierwszy parowiec — Fulton 1807
 Telegraf i Telefon bez drutu — Hertz 1888. Markoni 1899.

Termometry (Cieplomierze).

Termometry są trzech systemów: Reamura, Celsiusza i Farenheita. Nazwy te pochodzą od ich wynalazców. Punkt topnienia lodu i zamarzania wody oznaczono u Reamura i Celsiusza zerem 0, a u Farenheita topnienie lodu oznaczono + 32° czyli 32 stopnie ciepła.

Wrzenie wody oznaczono u Reamura 80°, u Celsiusza 100°, a u Farenheita 212°.

Stopnie po nad zerem przy zapisywaniu temperatury oznacza się + a stopnie niżej zera —.

Porównanie stopni.

Reamura 0,	Celsiusza 0,	Farenheita 32°
+ 4°	+ 5°	+ 41°
+ 8°	+ 10°	+ 50°
+ 16°	+ 20°	+ 68°
+ 20°	+ 25°	+ 77°
+ 24°	+ 30°	+ 86°

Reamura		Celsiusza		Farenheita	
+ 28°	+	35°	+	95°	+
+ 40°	+	50°	+	122°	+
+ 60°	+	75°	+	167°	+
+ 80°	+	100°	+	212°	+
- 4°	-	5°	-	23°	-
- 8°	-	10°	-	14°	-
- 12°	-	15°	-	5°	-
- 16°	-	20°	-	4°	-
- 20°	-	25°	-	13°	-

WYKAZ WAŻNIEJSZEJ LITERATURY PEDAGOGICZNEJ.

- Baley S. Psychologia wieku dojrzewania.
 Baumgarten F., Dr. Klamstwo dzieci i młodzieży.
 Binet A. Pojęcie nowoczesne o dzieciach. Wyd. III.
 Bovet P. Instykt walki.
 Claparède E. Dr. Psychologia dziecka i pedagogika eksperymentalna. Wyd. III.
 Coster G. Psychoanaliza w zastosowaniu do ludzi normalnych.
 Danysz A. O wychowaniu.
 Dawid J. W. Inteligencja, wola i zdolność do pracy. Wyd. III.
 Dewey. Szkoła a społeczeństwo.
 Dougall Mc. Psychologia grupy.
 Foerster F. Szkoła i charakter.
 Fanciuli J. Prof. Czar dziecięctwa.
 Grzywak-Kaczyńska M. Próby zastosowania testów do badania i organizowania pracy szkolnej.
 Hamaide A. Metoda Decroly. Wyd. II.
 Hessen S. Prof. Podstawy pedagogiki.
 Jeleńska L. Dr. Sztuka wychowania.
 Jeleńska L. Dr. Metodyka pierwszych lat nauczania. Wyd. III.
 Joteyko J. Metoda testów umysłowych.
 Karpowicz S. Wybór pism.
 Kierski F. Dr. Jan Henryk Pestalozzi 3 tomy.

- Key Ellen. Stulecie dziecka. Wyd. III.
 Nawroczyński B. Zasady nauczania.
 Nawroczyński B. Uczeń i klasa.
 Pannenkowa J. Współpraca domu i szkoły w Ameryce Północnej.
 Parkhurst. Wykształcenie według planu daltońskiego.
 Piaget. Mowa i myślenie dziecka.
 Pigoń S. Do podstaw wychowania narodowego.
 Pfister. Psychoanaliza na usługach wychowania.
 Przahowski W., Szczawińska M., Wójcik J. Samorząd w szkole powszechnej, z przedmową prof. B. Nawroczyńskiego.
 Rowid H. Nowa organizacja studjów nauczycielskich w Polsce i zagranicą.
 Rowid H. Szkoła twórcza.
 Rusk. Pedagogika eksperymentalna.
 Bykowski J. Zasady pedagogiki doświadczalnej.
 Sandiford P. Prof. Szkolnictwo angielskie.
 Saxby. Kształcenie postępowania.
 Stevenson. Metoda projektów w nauczaniu.
 Suchodolski B. Reforma szkolnictwa średniego w Niemczech.
 Szczepanowski St. Myśli o odrodzeniu narodowem.
 Witwicki W. Psychologia. Tom I i II.
 Zarzecki L. Wychowanie narodowe.
 Ziennowicz. Próbmy wychowania współczesnego.
 Zienkowski. Psychologia dziecięctwa.
 Znaniński F. Socjologia wychowania. Tom I i II.

Czasopisma pedagogiczne.

- Chowanna. Kwartalnik poświęcony naukowym zagadnieniom wychowania. Wydawca Instytut Pedagogiczny w Katowicach. Redaktor od 1951 r. Dr. Mieczysław Zimnowicz. Adres Redakcji: Kraków, św. Marka 5. Pren. r. 18 zł.

Czasopismo Geograficzne. Kwartalnik poświęcony nauczaniu geografji. Wydawca Zrzeszenie polskich nauczycieli geografji, Redaktor — E. Romer. Adres red. Lwów, Kościuszki 9. III, Prem. r. 10 zł.

Czasopismo Przyrodnicze ilustrowane. Organ Towarzystwa Przyrodniczego im. Staszica w Łodzi oraz Polskiego Przyrodniczego Towarzystwa Pedagogicznego. Wydawca Tow. Przyr. im. Staszica w Łodzi. Redaktor M. Potęga. Adres red., Łódź, Muzeum Przyrodnicze, Park Sienkiewicza. Prenumerata r. 14 zł.

Język Polski — miesięcznik, poświęcony sprawom języka. Organ Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego. Wydawca: Towarzystwo Mił. Języka Polskiego. Redaktor: Nitsch K. Adres red., Kraków, Sławkowska 17, prem. roczna 4 zł.

Kwartalnik Psychologiczny. Wydawca: Poznańskie Tow. Psychologiczne. Redaktor: Stefan Blachowski. Adres red.: Poznań, Uniwersytet. Pr. rocznie 18 zł.

Kosmos. Czasopismo Polskiego Tow. Przyrodników im. Kopernika. Wydawca, Polskie Tow. Przyrodników im. Kopernika, Lwów. Redaktor: Igu. Zakrzewski prof.

Kwartalnik Pedagogiczny. Organ Sekcji Pedagogicznej Stowarzyszenia Chrz. Nar. Naucz. Szk. Powsz. Wydawca: Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szk. Pow. Redaktor: Komitet Redakcyjny, Warszawa, Senatorska 19. Pr. r. 10 zł.

Kwartalnik Historyczny. Organ Polskiego Towarzystwa Historycznego. Wydawca, Polskie Tow. Historyczne, Lwów. Redaktorowie: Fr. Bujak, Teofil Modelski i St. Zakrzewski. Adres red.: Prof. Zakrzewski, Lwów, Uniwersytet. Pren. r. 20 zł.

Kwartalnik Filozoficzny. Wydawca: Polska Akademia Umiejętności, Kraków.

- Lud. Organ Polskiego Towarzystwa Etnologicznego.**
Wydawca: Polskie Tow. Ludoznawcze we Lwowie. Redaktor nacz.: Adam Fischer doc. dr.
- Muzyka w Szkole.** Miesięcznik pedagogiczno-muzyczny. Organ Stowarzyszenia Nauczycieli Śpiewu i Muzyki w Szkołach Państwowych i Prywatnych. Wydawca i red. odp.: Karol Hlawiczka. Adres red.: Warszawa, Francuska 5. Pr. r. 8 zł.
- Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy.** Organ Związku Kół Księży Prefektów. Red.: ks. dr. Kaz. Thullie. Adm. Warszawa, Leszczyńska 8. Pr. r. 15 zł.
- Minerwa Polska.** Organ Komisji Historycznej Naukowego Tow. Pedagogicznego, poświęcony historii szkolnictwa w Polsce. Wydawca: Naukowe Tow. Pedagogiczne. Redaktor: Stan. Lempicki.
- Muzeum.** Organ Tow. Nauczycieli Szkół Śr. i W., poświęcony sprawom wychowania i szkolnictwa. Wydawca: Okrag Lwowski Tow. Naucz. Szk. Śred. i Wyż. Redaktor: komitet redakcyjny, nacz. red.: Zygmunt Dąbrowski. Adres red.: Lwów, Lyczakowska 5. T. N. S. W. Pr. r. 12 zł.
- Muzyka.** Miesięcznik ilustrowany. Wydawca: redaktor: Mateusz Gliński. Adr. red.: Warszawa, Kapucyńska 13. Pr. r. 18 zł.
- Neofilolog.** Czasopismo Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego. Wydawca: Polskie Towarzystwo Neofilologiczne. Redaktor, komitet redakcyjny: dr. Jan Piątek, Halina Nieniewska. Adres red.: Dł. W. Gottlieb. Warszawa, Chłodna 5—9. Pr. r. 10 zł.
- Oświata i Wychowanie.** Wydawca: Ministerstwo W. R. i O. P. Redaktor: Br. Kielski. Adr. red.: Warszawa, Aleja Szucha, Biblioteka Min. W. R. i O. P.
- Oświata Polska.** Organ Wydziału Wykonawczego Polskich Towarzystw Oświatowych. Redaktor:

- Komitet pod kierown. Jana Korneckiego. Warszawa, Marszałkowska 153.
- Ochrona Przyrody.** Organ Państwowej Komisji Ochrony Przyrody. Wydawca: Państwowa Komisja Ochrony Przyrody. Warszawa.
- Opieka nad Dzieckiem.** Czasopismo, poświęcone ochronie macierzyństwa, opiece nad dziećmi i młodzieżą. Redakcja: Br. Krakowski, Dr. M. Gromski, prof. M. Michałowicz i prof. dr. Wł. Szenajch. Adres red. i adm.: Warszawa, ul. Jasna 11. Pr. r. 20 zł.
- Przegląd Socjologiczny.** Kwartalnik Polskiego Instytutu Socjologicznego. Wydawca: Polski Inst. Socjologiczny. Red.: Komitet Redakcyjny.- Poznań, Uniwersytet.
- Przegląd Pedagogiczny.** Tygodnik. Organ Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych pod red. Henryka Galle. Warszawa, Bracka 18.
- Przyroda i Technika.** Miesięcznik, poświęcony naukom przyrodniczym i ich zastosowaniu. Wydawca: Polskie Tow. Przyrodników im. Kopernika, red. dr. Anna Kuczwarowa. Adr. adm. Lwów, Czarneckiego 12. Pr. r. zł. 8.40.
- Poradnik w sprawach nauczania i wychowania oraz administracji w szkołach średnich ogólno-kształcących i semin. naucz.** Nakład Min. W. R. i O. P. Redaktor: i adm.: Kazimierz Pieracki. Red. i adm.: Warszawa, Aleje Szucha 23.
- Przegląd Filozoficzny.** Wydawca: Warszawski Instytut Filozoficzny. Red.: Wł. Tatarkiewicz. Administracja: Piękna 44. Pr. r. 10 zł.
- Parametr.** Czasopismo, poświęcone nauczaniu matematyki. Wydawca: Księgarnia św. Wojciecha. Redaktor: A. M. Rusiecki. Warszawa, ul. Koszykowa 31, m. 5. Pr. r. 8 zł., z dodatkiem „Młody Matematyk“ 15 zł., „Młody Matematyk“ r. 4 zł.
- Pedagogjum.** Miesięcznik, poświęcony sprawom seminarjów nauczycielskich, (preparand) oraz

kształcenia nauczycieli. Redaktor-wydawca: dr. Ant. Mikulski. Adres red.: Kraków, ul. Straszewskiego L. 22, II p. Pr. r. 7 zł.

Polskie Archiwum Psychologii. Kwartalnik, poświęcony zagadnieniom psychologii teoretycznej i stosowanej. Redaktor: prof. Jotejko. Od 1930 r. Komitet Redakcyjny: Stef. Baley, Marja Grzegorzewska i Jakób Segal. Adres Redakcji: Warszawa, Marszałkowska 125. Prenumerata roczna 10 zł.

Psychotechnika. Kwartalnik, poświęcony sprawom pośrednictwa i doboru zawodowego oraz innym zagadnieniom z dziedziny psychologii stosowanej. Wydawca: Polskie Tow. Psychotechniczne. Red.: Komitet Redakcyjny: J. Wojciechowski, W. Witwicki i S. Studencki. Adr. red.: Warszawa, ul. Wspólna 81. Pr. r. 30 zł.

Przyjaciel Szkoły. Dwutygodnik Nauczycielstwa Polskiego. Wydawca i red.: Leonard Borkowski. Adr. adm.: Poznań, Dominikańska 4. Pr. 18 zł. rocznie.

Polski Przegląd Kartograficzny. Kwartalnik pod red. prof. E. Romera. Administracja: Książnica Atlas, Lwów, Carneckiego 12. Pr. r. 8 zł.

Praca Ręczna w Szkole. Organ Towarzystwa Robót Ręcznych. Wyd. Tow. Miłośników Robót Ręcznych. Redaktor: Wł. Przanowski. Adres redakcji: Gmach Państwowego Instytutu Robót Ręcznych. Warszawa, ul. Górczewska 8. Pr. r. 16 zł.

Przegląd Współczesny. Miesięcznik. Wydawca: Krakowska Spółka Wydawnicza. Redaktor: Dr. St. Wędkiewicz. Adr. red.: Kraków, ul. Sławkowska L. 32. Pr. kwart. 12 zł.

Wychowanie Przedszkolne. Czasopismo, poświęcone sprawom wychowania dzieci w wieku przedszkolnym. Wydawca: Towarzystwo Wychowania Przedszkolnego. Redaktor. Komitet Red. pod

- przew. Marji Weryho-Radziwillowiczowej. Adr. red.: Warszawa, Aleje 3-go Maja 16, a. b. Pr. r. 8 zł.
- Wychowanie Fizyczne.** Miesięcznik, poświęcony higienie wychowawczej i ćwiczeniom cielesnym w domu, szkole, armji i stowarzyszeniach. Red.: Komitet Redakcyjny. Adr. Adm. Poznań, Park Wilsona. Pr. r. 14 zł.
- Szkolnictwo Zawodowe.** Organ Zarz. Głównego Sekcji Nauczycieli Szkół Zaw. T. N. S. W., red.: inż. Zygm. Łabęckiego. Adr. red.: Królewska Huta, ul. Gimnazjalna 19. Pr. r. 6 zł.
- Szkoła Specjalna.** Kwartalnik, poświęcony sprawom wychowania i nauczania anormalnych. Redaktor: Marja Grzegorzewska. Adr. red.: Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej, Warszawa, Al. Ujazdowska 20. Pr. r. 8 zł.
- Szkoła Zawodowa.** Miesięcznik, poświęcony sprawom szkolnictwa zawodowego. Wydawca: Stowarzyszenie Nauczycieli i Przyjaciół Dokszt. Zawod. Szk. Adres red.: Poznań 5, Wierzbicia 66. Pr. r. 12 zł.
- Szkolnictwo i Oświata Rolnicza.** Dwutygodnik. Organ Zrzeszenia nauczycielstwa Szkół Gospodarstwa Wiejskiego w Polsce. Wydawca: Zrzeszenie N. S. G. W. Red.: Komitet Redakcyjny. Adres red. i adm.: Księgarnia Rolnicza, Warszawa, Nowy Świat 35. Pr. r. 10 zł.
- Szkoła.** Miesięcznik. Organ Stowarzyszenia Chrz. Nar. Naucz. Szk. Pow., poświęcony sprawom wychowania w ogólności a w szczególności szkolnictwu powszechnemu. Wydawca: Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szk. Pow. Redaktor: Michał Siciński ze współudziałem Komitetu Redakcyjnego. Adr. red.: Warszawa, Senatorska 19. Pr. r. 10 zł.
- Zrąb.** Kwartalnik, poświęcony zagadnieniom wychowania obywatelskiego. Red.: Janusz Jędrzejewicz i dr. Hanna Pohorska. Warszawa, Al. Ujazdowska 37. Pr. r. 17 zł.

· Czasopisma dla dzieci i młodzieży.

- Czyn Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża**, ilustrowany miesięcznik dla młodzieży. Adres Redakcji i admin.: Warszawa, ul. Smolna 6, paw. VII. Pr. r. 7 zł.
- Dziś i Jutro**. Miesięcznik ilustrowany dla młodzieży żeńskiej. Adres Redakcji: Kraków, Starowiśłana 11. Pr. r. 8 zł.
- Iskry**, tygodnik ilustrowany dla młodzieży. Adres Administracji i Redakcji: Warszawa, ul. Warecka 14. Prenumerata rocznie 19 zł. 60 gr., miesięcznie 2 zł.
- Kółko Przyrodnicze**, kwartalnik. Pismo poświęcone młodym miłośnikom przyrody. Adres red. i adm.: Łódź, Muzeum Przyrodnicze, Park Sienkiewicza. Prenumerata roczna zł. 5.
- Hostja**, dwumiesięcznik, poświęcony szerzeniu ruchu Eucharystycznego wśród młodzieży szkolnej. Adres Red. i Adm.: Kraków, ul. Kopernika 26. Pr. r 2 zł.
- Moje Pisemko**, tygodnik obrazkowy dla dzieci. Adres Redakcji: Warszawa, Foksal 14, m. 8, Administracji: Nowy Świat 35, Księgarnia M. Arcta. Prenumerata kwartalna zł. 3.50.
- Młody Polak**, dwutygodnik dla dzieci. Adres Redakcji i Administracji, Katowice, ul. Powstańców 19. Prenumerata miesięczna 40 gr., kwart. zł. 1.20, rocznie zł. 4.—.
- Młoda Polka**, organ żeńskich S. M. P. — miesięcznik. Adres Red. i Admin.: Poznań, ul. Pocztowa 15. Prenumerata kwartalna 60 gr.
- Młodzież Misyjna**, miesięcznik ilustrowany. Adres Red. i Adm.: Warszawa, ul. Sienna 6.
- Od Naszego Morza**, ilustrowane czasopismo o morzu i Pomorzu. Adres Redakcji i Administracji: Grudziądz, Rynek 15, I p. Prenumerata rocznie wynosi zł. 7.50, miesięcznie 70 gr.

Plomyk i Plomyczek, tygodnik ilustrowany dla dzieci i młodzieży. Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, ul. Świętokrzyska 50. Prenumerata roczna 14 zł., miesięcznie zł 1.50.

Przeszość, czasopismo historyczne dla wszystkich, wychodzi co miesiąc. Adres Red. i Adm.: Poznań, ul. Karwowskiego 22 III.

Radość Życia, miesięcznik dla dzieci i młodzieży. Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, ul. Senatorska 28/50, m. 4. Prenumerata roczna 2.40, kwartalnie 60 gr.

RÓŻNE WIADOMOŚCI NAUKOWE

Topliwość ciał

	Stop. C.		Stop. C.
1. Platyna	+ 1.800	13. Cynk	435
2. Chrom	1.800	14. Kadm	360
3. Kobalt	1.500	15. Ołów	335
4. Żelazo	1.450—2.000	16. Bizmut	265
5. Nikel	1.400 ^o	17. Cyna	+ 235
6. Baryt	1.200	18. Siarka	+ 114
7. Złoto	1.200	19. Wosk	+ 62
8. Miedź	1.100	20. Lód	0
9. Srebro	1.000	21. Brom	— 24
10. Arsen	1.000	22. Rtęć	— 35,5
11. Aluminium	700—850 ^o	23. Alkohol	— 125
12. Antymon	630		

Ciężar właściwy

1. Platyna	21,4	10. Kadm	8,6
2. Złoto	19,5	11. Żelazo	8,2—7,5
3. Rtęć	13,5	12. Cyna	7,2
4. Ołów	11,2	13. Cynk	7,1
5. Srebro	10,5	14. Wolfram	7
6. Bizmut	9,8	15. Chrom	6,8
7. Miedź	8,9	16. Antymon	6,7
8. Nikiel	8,9	17. Arsen	5,7
9. Kobalt	8,7	18. Kwarce	2,5

19. Brom	3	29. Alkohol	0,789
20. Aluminium	2,5	30. Dąb	0,7—1
21. Djament	3,5	31. Jesion	0,6—0,9
22. Siarka	2,6	32. Buk	0,6—0,8
23. Sól	2,1	33. Brzoza	0,5—0,7
24. Szkło	2,5—3,5	34. Modrzew	0,4—0,8
25. Węgiel kam.	1,5	35. Sosna	0,3—0,7
26. Bursztyn	1,1	36. Lipa	0,3—0,5
27. Wosk	0,96	37. Topola	0,3—0,5
28. Azot	0,9		

Skala twardości minerałów

1. Talk	6 Stal, szpat polny
2. Węgiel kamienny, gips	7. Krzemień, kwarc
3. Sól, szpat wapienny	8. Topaz
4. Szpat pławikowy	9. Korund
5. Szkło, apatit	10. Djament

Przewodniki ciepła

1. Srebro	100
2. Miedź	73
3. Złoto	53
4. Mosiądz	24
5. Cynk	19
6. Cyna	14
7. Żelazo	11
8. Stal	8
9. Ołów	8
10. Platyna	6
11. Nowe srebro	2
12. Bizmut	1

Przewodniki elektryczności

1. Srebro	100
2. Miedź	77
3. Złoto	55
4. Cynk	27
5. Cyna	11
6. Mosiądz	22
7. Żelazo	14
8. Stal	14
9. Ołów	7
10. Platyna	10
11. Nowe srebro	6
12. Bizmut	1

Przepis na ogień bengalskie.

Światło białe: Saletry 2 części, siarki 4, siarku antymonu 6, minii 5, wszystko zetrzeć na proszek i dobrze zmieszać.

Światło czerwone: Chloranu potasu 12 części, azotanu strontu 3, cukru 4, widlaku 1 część — jak wyżej.

Światło niebieskie: Saletry 2 cz., siarki 1, mączki prochowej 4, opilek cynkowych 3 części i t. d.

Światło fioletowe: Chloranu potasu 14 cz., siarczanu miedzi 6, kredy 5, chlorku rtęci 8, siarki 6, szellaku proszku 0,5 cz.

Światło zielone: Chloranu potasu 28 części, azotanu barytu 51, chlorku rtęci 36, szellaku 11, siarczanu miedzi 1.

Spis elementów czyli pierwiastków

1. Wodór	H	31. Gal	Ga
2. Hel	He	32. German	Ge
3. Lit	Li	33. Arsen	As
4. Beryl	Be	34. Selen	Se
5. Bor	B	35. Brom	Br
6. Węgiel	C	36. Krypton	Kr
7. Azot	N	37. Rubid	Rb
8. Tlen	O	38. Stront	Sr
9. Flour	F	39. Ytr	Y
10. Neon	Ne	40. Cyrkon	Zr
11. Natr-Sód	Na	41. Niobium	Nb
12. Magnez	Mg	42. Molibden	Mo
13. Alumin. Glin	Al	43. Ruten	Ru
14. Krzem	Si	44. Rod	Rh
15. Fosfor	P	45. Palad	Pd
16. Siarka	S	46. Srebro	Ag
17. Chlor	Cl	47. Kadm	Cd
18. Argon	A	48. Ind	In
19. Kalium Potas	K	49. Cyna	Su
20. Wapń	Ca	50. Antymon	Sb
21. Skand	Sc	51. Tellur	Te
22. Tytan	Ti	52. Jod	J
23. Vanad	V	53. Xenon	X
24. Chrom	Cr	54. Cez	Cs
25. Mangan	Mn	55. Bar	Ba
26. Żelazo	Fe	56. Lantan	La
27. Kobalt	Co	57. Cer	Ce
28. Nikel	Ni	58. Praseodym	Pr
29. Miedź	Cu	59. Neodym	Nd
30. Cynk	Zn	60. Samar	Sm

61. Europium	Eu	74. Irid	Ir
62. Gadolin	Gd	75. Platyna	Pt
63. Terbium	Tb	76. Złoto	Au
64. Dyprosium	Ds	77. Rtęć	Hg
65. Holium	Ho	78. Tal	Tl
66. Erbium	Er	79. Ołów	Pb
67. Tulium	Tu	80. Bizmut	Bi
68. Yterbium	Yb	81. Polon	Po
69. Lutetium	Lu	82. Niton (emanacja)	Em
70. Hafn (Kelt- cium)	Ha (Kt)	83 Rad	Ra
71. Tantal	Ta	84. Aktyn	Ac
72. Wolfram	W	85. Tor	Th
73. Osm	Os	86. Protaktyn	Pa
		87. Uran	U

Nagrody Nobla.

Fundacja Nobla powstała z zapisu 44 milionów franków przez Alfreda Nobla, chemika szwedzkiego (1833—1896), który wynalazł dynamit. W myśl testamentu Nobla od roku 1901 procenty od kapitału zostają corocznie rozdzielane na nagrody dla osób najczęściej zasłużonych dla ludzkości na polu literatury, chemji, fizyki, medycyny i propagandy pokoju.

Skład chemiczny pokarmów.

Wiadomo, że dla utworzenia krwi w organizmie ludzkim potrzebne są pokarmy, zawierające białko, cukier, tłuszcz, sól i wodę w odpowiednich proporcjach. Podajemy więc spis niektórych pokarmów z wykazaniem ich składu chemicznego.

	Białka	Tłu- szczy	Węglowo- danów	Wody	Włókniaka roślin	Popiołu czyli soli min.
Chleb zawiera	6	0,5	48	43	1	1
Bułki	7,7	0,6	52,5	37,5	0,5	1
Mleko krowie	4	3	5	87		0,7
Masło	3	87,3	0,4	10		2
Ser twaróg	35	8	2	50		5

	Białka	Tłu- szczy	Węglowo- danów	Wody	Włókni- ka roślin	Popiołu czyli soli min.
Ser tłusty	29	30	2	34		4
Szynka	24	36	—	29		10
Jaja kurze	13	12	0,25	73,75		1
Wołowina tłusta	35	35		47,9		0,8
„ chuda	20	3		75		1
Cielęcina	20	1		77		1
Baranina	20	3		76		1
Wieprzowina	21	10-30		69		1
Konina	21	3		73		1
Kura	18	3		70		1
Szczupak	17	3		79		1
Śledź solony	19	12		49		16
Ryż	7	0,5	76	14	1	1
Groszek zielony	6	0,25	12	70	2	0,5
Grzyby	3	0,25	8	85	2	1
Kartofle	1,75	0,25	20	76	1	1
Kalarepa	1,25	0,25	6	90	1	1
Marchew	1	0,25	10	87	1	1
Fasola	24	1,6	53	13	4	3,5
Groch	23	2	52	14	6	3
Ogórki	1	—	3	95	1	0,5
Piwo	1	0,5	6	90	—	0,2

Dla wyrównania zawartości potrzebnych do odżywiania, należy mieszać pokarmy roślinne ze zwierzęcymi.

Rozwój zarodków

Wszystko co żyje, rozwija się z jajka.

Rozwój zarodka z jajka trwa u każdego gatunku pewien określony czas. Rozwój zarodka z jajka u niektórych much trwa kilka godzin.

U pszczoł 5—6 dni, a całkowite przeobrażenie 19—20 dni, mięczaka zatoczka 11 dni, mięczaka błotniarki 24—25 dni, jajka leszczka potrzebują do swego rozwoju 8—9 dni, jaszczurki 90—120 dni, jaja ptaków większych potrzebują do wylęgu 3—4 tygodnie, jajka gołębie 16 dni, jajka kury 21 dni, jajka

pawia 30 dni, myszy i świnki morskie są ciężarne 3 tygodnie, króliki, zające wiewiórki 4 tygodnie, koty 8 tygodni, psy i lisy 9 tygodni, wilki i większe psy 10 tygodni, lwy 14 tygodni, świnie 17 tygodni, owce 21 tygodni, sarny 24 tygodnie, niedźwiedzie i mniejsze małpy 30 tygodni, jelenie 36—40 tygodni, krowy 31 tygodni, konie i osły 32 tygodnie, wielbłądy 45 tygodni, słonie 100 tygodni, u kobiet ciąża trwa 40 tygodni.

Czas w Polsce i na kuli ziemskiej.

Gdy według południka warszawskiego, w Warszawie godz. 12, to w Brześciu n/B. 12.11, w Pińsku 12.22, w Kijowie 12.44, w Moskwie 13.10, w Orenburgu 14.50, w Irkucku 17.40, Pekinie 18.25, we Władystoku 19.20, Sydney 21.45; a miejscowości położone na zachód mają południe później. Gdy w Warszawie podług południka miejscowego 12, to w Łodzi 11.54, w Kaliszu 11.50, w Poznaniu 11.42, w Berlinie 11.30, Paryżu 10.45, Madrycie 10.30, New-Yorku 5.40, Chicago 4.50.

Miejscowości, leżące na jednym południku, mają południe równocześnie. Miejscowości, leżące na jednym równoleżniku, mają jednakową długość dnia.

Miary metryczne.

Długości.

Metr = $\frac{1}{10,000,000}$ ćwierci południka paryskiego co równa się 41,62 cali polsk., 39,37 cali ang., 2,3 arszyna, 1,09 yarda angielskiego.

Decymetr — 0,1 metra = 4 cale

Centymetr — 0,01 metra = $\frac{1}{2}$ cala

Milimetr — 0,001 metra

Dekametr — 10 metrów = 17,5 lokcia

Hektometr — 100 metrów

Kilometr — 1000 m. = 467 sążni ros., 0,93 wiorsty

Kilometr = 0,155 mili geograf., 0,621 mili ang.,
0,937 wiorsty, 0,54 mili morskiej, 1730 lokci

Miary wagi.

Jednostka **gramm** równa się ciężarowi jednego sześciennego centymetra wody przy 3° R.

Decygramm — 0,1 gramma

Centygramm — 0,01 gramma

Miligramm — 0,001 gramma

Dekagramm — 10 gramów, ok. 0,8 luta

Hektogramm — 100 gram., około $\frac{1}{4}$ funta

Kilogramm — 1000 gram., 2,46 funt., 2 f. pr.

Miary ciał sypkich i płynnych.

Jednostka **litr** równa się objętości jednego sześciennego decymetra, co do zawartości równy kwarcie polskiej.

Decylitr — 0,1 litra

Centylitr — 0,01 litra

Dekalitr — 10 litrów

Hektolitr — 100 litrów, mniej niż korzec

Miara powierzchni.

Jednostka **ar** równy kwadratowemu dekametrowi $10 \cdot 10 = 100 \text{ m}^2$.

Dekaar — 10 arów — 5,35 pręta kw.

Hektaar — 100 arów — 1,78 morga polsk., 535 prętów kwadr.

Polska miara polna: mórg ma 300 prętów kwadr.

Pręt ciągly ma 15 stóp.

Pręt kwadratowy ma 225 stóp kwadratowych.

Miarą objętości liczy się metr sześcienny zwany ster.

Pomiary figur geometrycznych i brył.

Ponieważ na wsi rzadko się zdarza nauczycielowi zastosowywać swoje wiadomości z geometrii w życiu praktycznem, a czego się nie powtarza, to

łatwo z pamięci wypada, więc dla przypomnienia podajemy formuły wymiaru pola powierzchni figur i brył geometrycznych oraz objętości tych ostatnich.

Pole powierzchni trójkąta równa się połowie iloczynu podstawy przez wysokość trójkąta.

Pole powierzchni prostokąta równa się iloczynowi długości przez szerokość.

Pole powierzchni równoległoboku równa się iloczynowi podstawy przez wysokość.

Pole powierzchni trapezu równa się iloczynowi odległości od siebie boków równoległych przez środkową odległość dwóch drugich boków.

Ażeby zmierzyć pole powierzchni figury wielobocznej nieregularnej, należy podzielić ją na trójkąty, powierzchnię każdego z nich obliczyć i rezultaty obliczeń dodać.

Ażeby obliczyć obwód koła, należy zmierzyć średnicę koła i pomnożyć przez $\frac{22}{7}$, czyli π ($2 r \pi$).

Pole koła = kwadrat. promienia, pomnożonemu przez π ($\pi r^2 = 3,14$).

Powierzchnia boczna walca = obwodowi koła, pomnożonemu przez wysokość.

Powierzchnia boczna stożka = iloczynowi z obwodu koła przez $\frac{1}{2}$ tworzącej.

Pole powierzchni kuli równa się iloczynowi kwadratu średnicy przez π .

Objętość graniastosłupa prostokątnego równa się iloczynowi długości przez szerokość i wysokość.

Objętość ostrosłupa (piramidy) równa się iloczynowi pola podstawy przez $\frac{1}{3}$ wysokości.

Objętość walca (cylindra) równa się iloczynowi pola podstawy przez wysokość ($\pi r^2 \times h$).

Objętość stożka (ostrokągu) równa się iloczynowi pola podstawy przez $\frac{1}{3}$ wysokości ($\pi r^2 \times \frac{1}{3} h$).

Objętość kuli = pow. kuli pomnożonej przez $\frac{1}{3}$ promienia ($\frac{4}{3} R^3 \pi$).

Najnowsza taryfa pocztowa.

Karty pocztowe. Na karty pocztowe miejscowe nakleja się znaczek za 10 groszy. Na karty zamiejscowe — za 20 groszy. Na karty do Austrii, Czechosłowacji, Węgier i Rumunji — za 25 groszy. Inne państwa — za 50 groszy.

Listy. Na listy do 20 gram. miejscowe nalepia się znaczek za 15 groszy; zamiejscowe — 30 gr.; na listy zagraniczne — do Austrii, Czechosłowacji, Węgier i Rumunji — za 50 gr.

Druki wysyła się pod opaską za nalepieniem znaczka pocztowego

	do wagi 25 gram.	za 5 groszy
	" " 50	" " 10 "
od 50 do 100	" " 100	" " 15 "
" 100 " 250	" " 250	" " 25 "
" 250 " 500	" " 500	" " 50 "
" 500 " 1000	" " 1000	" " 60 "

Zagranicę za każde 50 gram. 10 groszy.

Próbki towarów:

	do 250 gram.	25 groszy
	od 250 do 500 gram.	50 groszy

Zagranicę

	do 50 gram.	20 groszy
	Następnie za każde 50 gram.	10 gr.

Listy poleczone: Oplata jak za zwyczajne z dodaniem 50 groszy za polecenie.

Zagranicę: Do opłaty za list zwyczajny dodać 50 gr. za polecenie.

Listy wartościowe: Oplata jak za list poleczony z doliczeniem za każde 100 złotych deklarowanej sumy lub części tychże 10 gr.

Zagranicę: Jak za list polecony, nadto od deklarowanej wartości za każde 300 zł. 50 gr.

Paczki: do wagi 1 kg. — 70 gr. strefa I do 100 km.
" " 3 " 90 "
" " 5 " 1,30 "
" " 10 " 1,90 "
" " 15 " 2,60 "
" " 20 " 3,60 "

Paczki do wagi 1 kg.

strefa II ponad 100 do 300 km. — 90 gr.
" III " 300 " 600 " — 1,10 "
" IV " 600 " — 1,30 "

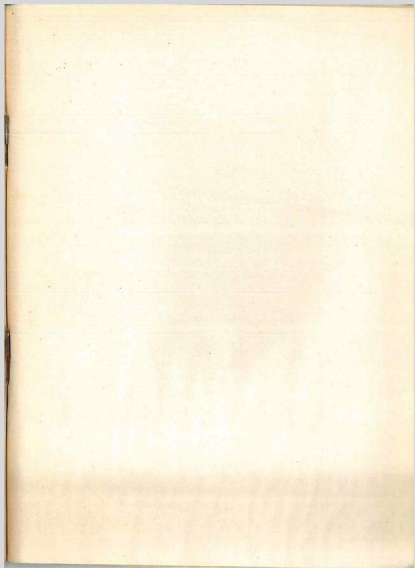
Przekazy: do 10 złotych 20 gr.
" 25 " 35 "
" 50 " 50 "
" 100 " 70 "
" 250 " 95 "
" 500 " 1,35 "
" 750 " 1,80 "
" 1000 " 2,20 "

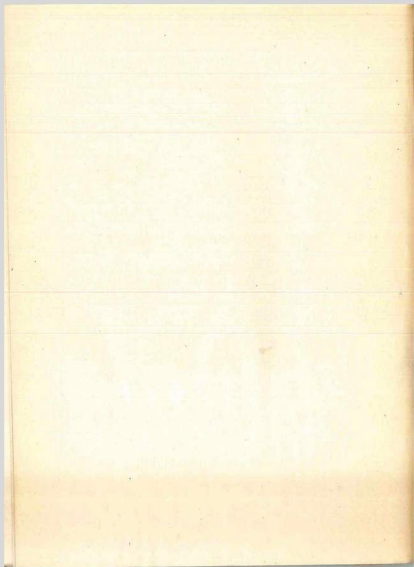
Zagranicę: do 100 złotych 1,00 gr.
" 200 " 2,00 "
" 300 " 3,00 "
" 400 " 4,00 "
" 500 " 6,00 "

Telegramy: Za telegramy wewnątrz kraju po 15 gr. od wyrazu. Nadto od każdego telegramu opłata zasadnicza 50 gr.

Telegramy terminowe od wyrazu 45 groszy.

Nadto od każdego telegramu 50 groszy.

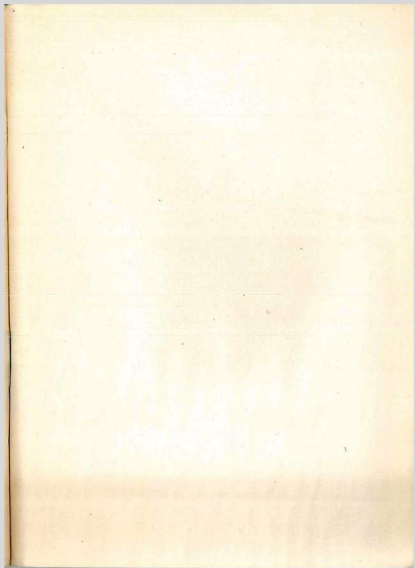

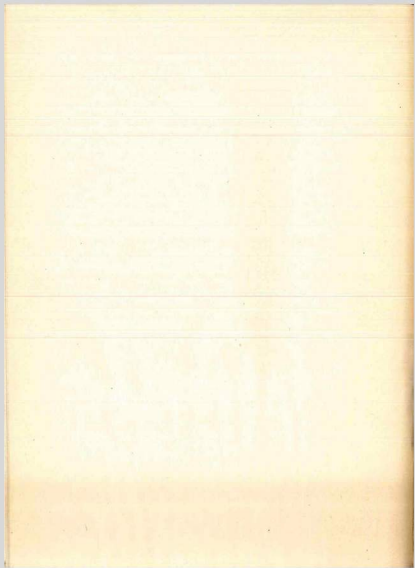

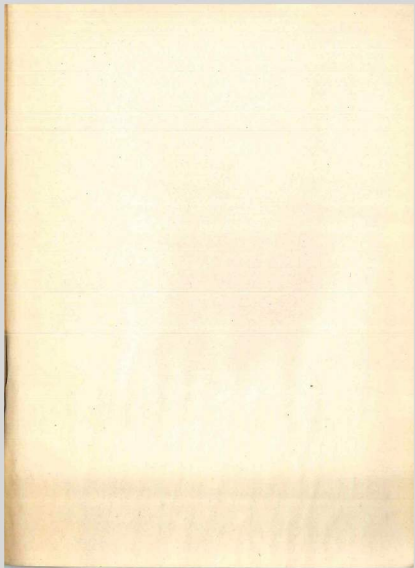
SPIS RZECZY:

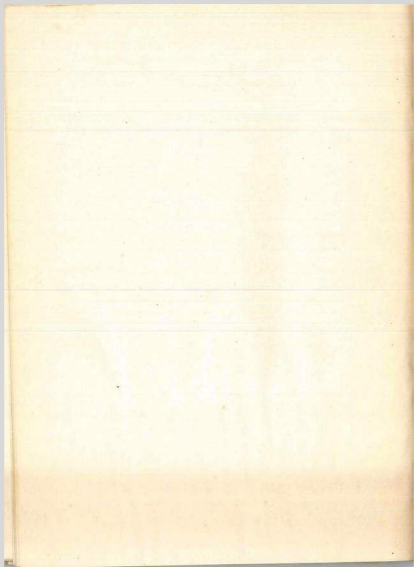
	Str.
1. Przedmowa	3
2. Życiorys Prezydenta	5
3. Organizacja szkolnictwa	7
4. Ustawa o ustroju szkolnictwa z przepisami tymczasowemi	8
5. Wzory statutu dla szkół prywatnych	45
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczyposp. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych	58
7. Ustawa uposażeniowa	73
8. Ustawa o stosunkach służbowych nauczy- cieli	77
9. Regulamin dla Rad Pedagogicz. szkół po- wszechnych	161
10. Regulamin dla Kierowników szkół po- wszechnych	167
11. Ustawa Emerytalna	170
12. Pomoc lekarska	175
13. Urlopy	183
14. Zaliczki na pensje	184
15. Zwrot czesnego	184
16. Ważniejsze ustawy i rozporządzenia	184
17. Przepisy ulgowe na kolejach	189
18. Położenie geograficzne miast	190

	Str
19. Polska (obszar, ludność i t. d.)	191
20. Ludność innych państw	196
21. Kula ziemiska	197
22. Analfabetyzm w 20 państwach świata	198
23. Spis państw na świecie	200
24. Największe miasta na świecie	205
25. Chronologia do historii polskiej	204
26. Chronologia do historii powszechnej	208
27. Mitologia	212
28. Odkrycia i wynalazki	213
29. Termometry	214
30. Wykaz ważniejszej literatury pedagogicz- nej	215
31. Różne wiadomości naukowe	223
32. Najnowsza taryfa pocztowa	231

DEKRET

PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

O UPOSAŻENIU

FUNKCJONARJUSZÓW PAŃSTWOWYCH

O R A Z

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

O ZASADACH ZASZEREGOWANIA

FUNKCJONARJUSZÓW PAŃSTWOWYCH

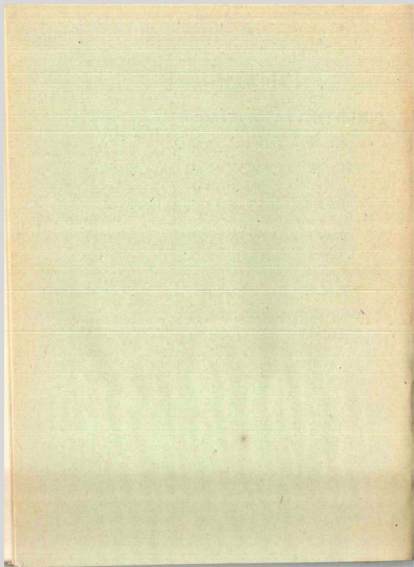
i NAUCZYCIELI (WYJĄTKI, DOTYCZĄCE

NAUCZYCIELI).

UWAGA: Dekret Prezydenta anuluje Ustawę uposażeniową od str. 73 do str. 76.

L. skł. 6-SP

WYDAWNICTWO DRUKARNI PAŃSTWOWEJ w ŁODZI 80834

DEKRET

PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych ¹⁾.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 25 marca 1933 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 249) postanawiam co następuje:

Art. 1. Rozporządzenie niniejsze normuje uposażenie funkcjonarjuszów państwowych.

Funkcjonarjuszami państwowymi w rozumieniu rozporządzenia niniejszego są: urzędnicy, profesoria i pomocnicze siły naukowe w państwowych szkołach akademickich, nauczyciele szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa, funkcjonarjusze Straży Więziennej oraz niżsi funkcjonarjusze państwowi.

Uposażenie wojska, sędziów i prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicznej oraz pracowników przedsiębiorstw i monopolów państwowych normują osobne przepisy.

Art. 2. Ustanawia się 12 grup uposażenia zasadniczego według następującej tabeli:

¹⁾ Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 28 października 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 85.

Grupa uposażenia	Kwota uposażenia miesięcznego w złotych
I	3.000
II	2.000
III	1.500
IV	1.000
V	700
VI	450
VII	335
VIII	260
IX	210
X	160
XI	130
XII	100

Art. 3. Rada Ministrów ustali zasady zaszerogowania osób, wymienionych w art. 1 ust. 2, do grupy uposażenia, wyszczególnionych w art. 2, oraz zasady automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia.

Art. 5. Funkcjonariuszom państwowym, mianowanym (wybieranym) na stanowiska kierownicze, przyznaje się dodatek funkcyjny. Postanowienie to ma zastosowanie także do osób, pełniących obowiązki przywiązane do stanowisk kierowniczych, z tą różnicą, że ich prawo do dodatku funkcyjnego powstaje dopiero od dnia pierwszego miesiąca po upływie okresu dwumiesięcznego pełnienia tych obowiązków.

Można otrzymać równocześnie tylko jeden dodatek funkcyjny, zaś w razie zbiegu tytułów do dwóch lub więcej dodatków funkcyjnych służy uprawnionemu prawo wyboru.

Dodatek funkcyjny nie przysługuje osobom, pozostającym w stanie nieczynnym, zawieszonym w pełnieniu służby, jak również w przypadkach niepełnienia z jakiegokolwiek powodu co najmniej przez dwa miesiące obowiązków przywiązanych do stanowiska kierowniczego.

Stanowiska kierownicze oraz wysokość dodatku funkcyjnego określi rozporządzenie Rady Ministrów.

Rada Ministrów władna jest przyznać funkcjonarjuszom państwowym dodatki służbowe, uzasadnione szczególnymi właściwościami służby; osoby pobierające dodatek funkcyjny nie mogą otrzymać równocześnie dodatku służbowego.

Art. 6. Funkcjonarjuszowi państwowemu służy prawo do jednego tylko uposażenia, jako wynagrodzenia za ogół czynności, połączonych z jego stanowiskiem służbowym. Za spełnianie czynności dodatkowych, niezwiązanych z jego stanowiskiem, może funkcjonarjusz państwowy otrzymać dodatkowe wynagrodzenie. Zasady przyznawania tego wynagrodzenia ustala Rada Ministrów.

Art. 8. Uposażenie, wypłacane na zasadzie rozporządzenia niniejszego, wolne jest od państwowego podatku dochodowego i opłaty emerytalnej.

Wolne są również od państwowego podatku dochodowego wszelkiego rodzaju zasilki i nagrody pieniężne, przewidziane w art. 7.

Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio również do uposażenia pracowników o charakterze publiczno-prawnym w przedsiębiorstwach i monopolach państwowych oraz do uposażenia funkcjonarjuszów administracji lasów państwowych (art. 25).

Art. 11. Funkcjonarjuszom państwowym może być udzielona w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, bezprocentowa zaliczka na uposażenie. Warunki przyznawania i spłaty zaliczek, tudzież ich wysokość określi Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 12. Rozporządzenie Rady Ministrów unormuje pomoc lekarską dla funkcjonarjuszów państwowych i ich rodzin.

Rada ministrów władna jest przyznać funkcjonarjuszom państwowym i ich małżonkom ulgi w przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi.

Art. 14. Funkcjonarjusze państwowi, zajmujący mieszkania, określone w art. 13 ust. 1, winni na

żądanie przełożonej władzy z chwilą rozwiązania stosunku służbowego, przeniesienia w stan spoczynku, przejścia w stan pozasłużbowy lub zmiany stanowiska służbowego, z powodu którego przydział mieszkania nastąpił, opróżnić mieszkanie częściowo do dni 28 od dnia doręczenia im odnośnego wezwania władzy, a całkowicie w terminie do 3 miesięcy od dnia doręczenia tego wezwania. Przy dobrowolnem wystąpieniu ze służby państwowej całkowite opróżnienie mieszkania powinno nastąpić natychmiast.

W razie nieopróźnienia mieszkania w oznaczonych terminach, władna będzie władza przełożona zarządzić eksmisję z przydzielonego mieszkania w drodze administracyjnej za pośrednictwem organów bezpieczeństwa publicznego.

Art. 15. Prawo do uposażenia powstaje:

- a) dla wstępujących do służby państwowej czy to po raz pierwszy, czy ponownie, jeżeli istotne objęcie służby nie nastąpiło z dniem pierwszym miesiąca kalendarzowego, lecz w ciągu miesiąca, — od dnia objęcia służby, przyczem uposażenie za czas do pierwszego dnia najbliższego miesiąca oblicza się w wysokości dziennej po 1/30 części uposażenia. Postanowienie to dotyczy także ponownego powołania emeryta do służby państwowej, winien on jednak za ten czas i w takim samym stosunku zwrócić Skarbowi Państwa pobrane do końca miesiąca zaopatrzenie emerytalne;
- b) w pozostałych przypadkach — z dniem pierwszym najbliższego kalendarzowego miesiąca po dniu mianowania (awansu) lub po dniu powstania warunków, uzasadniających zmianę uposażenia, jeżeli dzień mianowania (awansu) albo zmiany warunków nie zbiega się z terminem płatności uposażenia. W razie jednak zmiany miejsca służ-

bowego, pociągającej za sobą zmianę wysokości uposażenia, prawo do uposażenia, odpowiadającego nowemu miejscu służbowemu, przysługuje od pierwszego dnia kalendarzowego miesiąca po zwolnieniu od poprzednich obowiązków służbowych.

Art. 16. Prawo do uposażenia gaśnie:

- a) w razie śmierci funkcjonarjusza państwowego — z ostatnim dniem kalendarzowego miesiąca, w którym śmierć nastąpiła;
- b) w razie rozwiązania stosunku służbowego w inny sposób — z ostatnim dniem tego kalendarzowego miesiąca, w którym stosunek służbowy istotnie ustał. Przepis ten nie dotyczy osób, które samowolnie opuściły służbę państwową; winny one zwrócić Skarbowi Państwa odpowiednią część uposażenia za dni nieprzesłużone według zasad, określonych w art. 15 lit. a.

Art. 17. Termin płatności uposażenia ustala Rada Ministrów.

Art. 18. Na czas pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach traci funkcjonarjusz państwowy od najbliższego terminu płatności prawo do uposażenia z tytułu służby cywilnej. Po powrocie z tej służby wojskowej do służby cywilnej służy mu prawo do uposażenia od dnia objęcia służby — według zasad określonych w art. 15 lit. a.

Na czas odbywania perjodycznych ćwiczeń wojskowych zatrzymuje funkcjonarjusz państwowy uposażenie z tytułu służby cywilnej.

Funkcjonarjusz państwowy, powołany do służby wojskowej na skutek mobilizacji lub ze względu na bezpieczeństwo Państwa, otrzymuje uposażenie, określone dla powołanych do służby wojskowej podczas mobilizacji, a nadto — jeżeli jego uposażenie z tytułu służby cywilnej jest wyższe od uposażenia wojskowego, — otrzymuje od swej władzy cywilnej różnicę

do wysokości uposażenia w służbie cywilnej, z uwzględnieniem każdorazowych zmian, zachodzących w uposażeniu w służbie cywilnej i wojskowej.

Art. 19. W razie dostania się funkcjonarjusza państwowego do niewoli lub zaginięcia na terenie działań wojennych, prawo jego do uposażenia ulega zawieszeniu w całości aż do jego powrotu. O ile jednak pozostający w niewoli (zaginiony) pozostawił rodzinę, zawieszeniu ulega tylko połowa uposażenia, zaś drugą połowę należy wypłacać rodzinie, jeżeli pozostający w niewoli (zaginiony) jest ich jedynym żywicielem. Za rodzinę uważa się żonę i dzieci.

Jeżeli okoliczności wskazują na to, że funkcjonarjusz popadł w niewolę rozmyślnie, — zawiesza się również prawo do uposażenia pobieranego przez rodzinę.

Po powrocie funkcjonarjusza państwowego i po stwierdzeniu, że dostał się on do niewoli lub też zaginął bez własnej winy, otrzymuje on za cały czas niewoli (zaginięcia) uposażenie, które uległo zawieszeniu, z potrąceniem ewentualnych zaliczek, wypłaconych w czasie niewoli (zaginięcia) i kwot uposażenia wypłaconego jego rodzinie w czasie niewoli (zaginięcia).

Gdy funkcjonarjusz państwowy, który zaginął na terenie działań wojennych, nie odnajdzie się najpóźniej w ciągu roku od chwili ratyfikacji pokoju, rodzina zaginionego traci prawo do uposażenia, otrzymuje natomiast tymczasowe zaopatrzenie w myśl obowiązujących przepisów.

W wyjątkowych przypadkach Rada Ministrów władna jest ten termin przedłużyć.

Postanowienia artykułu niniejszego stosują się odpowiednio także w czasie pokoju do funkcjonarjuszów państwowych zatrudnionych w służbie bezpieczeństwa lub służbie granicznej.

Art. 20. W razie śmierci funkcjonarjusza państwowego przyznaje się osobie, która poniesie koszty pogrzebu, zwrot tych kosztów, przyczem:

- a) jeżeli koszty pogrzebu ponoszą żona albo dzieci lub rodzice, przyznaje się na pokrycie tych kosztów ryczałt w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobranego przez zmarłego uposażenia,
- b) jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba, przyznaje się jej zwrot kosztów rzeczywiście poniesionych i udowodnionych, najwyżej jednak do wysokości określonej w lit. a), o ile zmarły nie pozostawił majątku ruchomego lub nieruchomego wystarczającego na pokrycie kosztów.

Art. 21. Z uposażenia mogą być dokonywane potrącenia na podstawie:

- 1) postanowień ustawowych;
- 2) tytułów egzekucji sądowej, zaopatrzonych klauzulą wykonalności;

3) zarządzeń właściwych władz administracyjnych.

Na podstawie zarządzeń administracyjnych potrącenia mogą być dokonywane jedynie w celu zaspokojenia roszczeń Skarbu Państwa z tytułu stosunku służbowego oraz należności i danin. Roszczeniom Skarbu Państwa służy bez względu na czas ich powstania pierwszeństwo zaspokojenia przed innymi roszczeniami. Wyjątek stanowią roszczenia o alimenty, które winny być traktowane narówni z roszczeniami Skarbu Państwa.

Co do dopuszczalności i wysokości potrąceń należy stosować przepisy, dotyczące egzekucji sądowej i administracyjnej. Nie dotyczy to rat zaliczek na uposażenie oraz opłat za świadczenia Skarbu Państwa w naturze, które potrąca się w pełnej wysokości niezależnie od potrąceń z innego tytułu.

Potrącenia skutecznie władza asygnująca uposażenie.

Sprawę potrąceń z uposażenia funkcyj-marjuszów państwowych, zatrudnionych w administracji wojskowej, normuje ustawa z dnia 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia i zaopatrzenia emerytal-

nego osób wojskowych oraz funkcjonarjuszów państwowych w administracji wojskowej (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 58, poz. 439).

Art. 22. Roszczenia osób, wymienionych w art. 1 ust. 2, do Skarbu Państwa, wynikające z tytułu uposażenia, przedawniają się po upływie lat trzech od dnia powstania odnośnego tytułu prawnego.

Bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność, przedsięwziętą przez te osoby w celu ustalenia lub dochodzenia wierzytelności, jeżeli Skarb Państwa został o tych czynnościach zawiadomiony.

Art. 23. Uprawnienia, przekazane rozporządzeniem niniejszem Radzie Ministrów, wykonywane będą w odniesieniu do funkcjonarjuszów Kontroli Państwowej przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 24. Funkcjonarjusze państwowi, którzy w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego pozostają w służbie państwowej, otrzymują uposażenie, jakie wynika z niniejszego rozporządzenia, niezależnie od dotychczasowej wysokości grupy i kwoty uposażenia.

Art. 26. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli, Ministrowi Skarbu oraz właściwym ministrom.

Art. 27. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1934 r.

Z dniem tym traci moc obowiązującą — z zastrzeżeniem art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 667) — ustawa z dnia 9 października 1923 roku o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) wraz ze wszystkimi zmianami i wszystkie inne przepisy w sprawach unormowanych rozporządzeniem niniejszem

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW (WYJĄTKI)

z dnia 19 grudnia 1933 r. ¹⁾

o zasadach zaszeregowania funkcjonarjuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonarjuszów państwowych.

Rozdział 3.

Przepisy dotyczące nauczycieli.

§ 13. Wychowawczynie przedszkoli, nie posiadające przepisanych kwalifikacji, otrzymują uposażenie grupy XI.

§ 14. (1) Wychowawczynie przedszkoli, posiadające przepisane kwalifikacje, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy XI, po trzech latach służby grupy X, po piętnastu latach grupy IX, wreszcie po dwudziestu jeden latach służby grupy VIII.

(2) Wychowawczynie przedszkoli, posiadające obok kwalifikacyj przepisanych dla przedszkoli, kwalifikacje nauczycieli szkół powszechnych oraz wychowawczynie przedszkoli, posiadające ukończone licencjum dla wychowawczyń przedszkoli, otrzymują uposażenie przewidziane dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

§ 15. Nauczyciele:

- 1) publicznych szkół powszechnych, posiadający przepisane kwalifikacje do nauczania,
- 2) szkół ćwiczeń, posiadający przepisane kwalifikacje do nauczania,

¹⁾ Dz. U. R. P. z dn. 30 XII. 1933 r. Nr. 102.

- 3) oddziałów pomocniczych specjalnych przy szkołach powszechnych, posiadający kwalifikacje nauczycieli publicznych szkół powszechnych, —

otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy XI i pozostają w tej grupie aż do zdania egzaminu praktycznego. Po ukończeniu co najmniej trzech lat służby nauczycielskiej i po zdaniu egzaminu praktycznego otrzymują uposażenie grupy X, po dziewięciu latach służby — grupy IX, po osiemnastu latach służby — grupy VIII, po dwudziestu czterech latach służby — grupy VII, wreszcie po trzydziestu latach służby mogą być awansowani, według uznania władzy, do grupy VI.

§ 16. Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń oraz szkół specjalnych ogólnokształcących, posiadający oprócz kwalifikacyj nauczycieli szkół powszechnych jeszcze specjalny egzamin zawodowy, określony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy X, po sześciu latach służby — grupy IX, po piętnastu latach służby — grupy VIII, po dwudziestu czterech latach służby — grupy VII, wreszcie po trzydziestu latach służby mogą być awansowani według uznania władzy do grupy VI.

§ 17. Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, nie posiadający przepisanych kwalifikacyj, otrzymują uposażenie grupy XI.

§ 18. Nauczyciele:

1) państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, seminarjów ochroniarskich, posiadający kwalifikacje przepisane ustawą z dnia 26 września 1922 r. — (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 92, poz. 864) wraz z późniejszymi zmianami, z wyjątkiem nauczycieli rysunków, pracy ręcznej, śpiewu, muzyki i gimnastyki, nie mających matury gimnazjalnej, lub seminarjalnej i ukończonych

co najmniej dwuletnich specjalnych kursów zawodowych.

2) wyższych kursów nauczycielskich i innych zakładów kształcenia nauczycieli,

3) szkół specjalnych ogólno-kształcących dla dzieci głuchoniemych, ociemniałych i psychicznie anormalnych, którzy obok przepisanych kwalifikacyj nauczycielskich dla szkół specjalnych posiadają studia wyższe zakończone przepisaniem egzaminami,

4) publicznych szkół powszechnych, którzy obok przepisanych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych kwalifikacyj zawodowych, posiadają studia wyższe, zakończone przepisaniem egzaminami.

5) profesorowie naukowych zakładów teologicznych w Tarnowie, Przemyślu i Stanisławowie, którzy nie posiadają habilitacji na jednym z uniwersytetów krajowych —

otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy IX, po trzech latach służby — grupy VIII, po dziewięciu latach służby — grupy VII, po osiemnastu latach służby — grupy VI, wreszcie po dwudziestu siedmiu latach służby — mogą być awansowani według uznania władzy do grupy V.

§ 19. Nauczyciele:

1) państwowych szkół średnich ogólno-kształcących, seminarjów nauczycielskich, seminarjów ochroniarskich, uczących rysunków, pracy ręcznej, śpiewu, muzyki, gimnastyki, nie mający isatury gimnazjalnej lub seminarjalnej i ukończonych co najmniej dwuletnich specjalnych kursów zawodowych oraz nauczyciele, mający ukończony Państwowy Instytut Nauczycielski, jeżeli nie nabyli praw przysługujących wykwalifikowanym nauczycielom szkół średnich ogólnokształcących,

2) publicznych szkół powszechnych i szkół ćwiczeń, którzy obok przepisanych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych kwalifikacyj zawodowych mają ukończony Państwowy Instytut Nauczycielski,

cielski, Państwowe Pedagogjum, Państwowy Instytut Robót Ręcznych, Instytut Wychowania Fizycznego oraz Konserwatorjum Muzyczne (Wydział Nauczycielski), lub równorzędny zakład naukowy, określony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy X, po trzech latach służby — grupy IX, po dziewięciu latach służby — grupy VIII, po osiemnastu latach służby — grupy VII, wreszcie po dwudziestu siedmiu latach — grupy VI.

§ 20. Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń oraz szkół specjalnych ogólnokształcących, posiadający studia wyższe, ale nie mający jeszcze zdanego egzaminu praktycznego, oraz nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli, którzy nie posiadają przepisanych kwalifikacyj do nauczania, otrzymują uposażenie grupy X.

§ 21. Nauczyciele szkół średnich, którzy wskutek przebudowy ustroju szkolnego przechodzą do publicznych szkół powszechnych, otrzymują uposażenie i awansują do następnych grup na zasadach, przewidzianych dla nauczycieli szkół średnich.

§ 22. Niekwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych otrzymują uposażenie grupy X.

§ 23. Kwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy X, po sześciu latach służby — grupy IX, po piętnastu latach służby — grupy VIII, po dwudziestu czterech latach służby — grupy VII, wreszcie po trzydziestu latach służby mogą być awansowani według uznania władzy do grupy VI.

§ 24. Niekwalifikowani nauczyciele średnich szkół zawodowych otrzymują uposażenie grupy IX.

§ 25. Kwalifikowani nauczyciele średnich szkół zawodowych, nie posiadający studjów wyższych, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy IX,

po 6 latach służby — grupy VIII, po 15 latach służby — grupy VII, wreszcie po 24 latach służby — grupy IV.

§ 26. Kwalifikowani nauczyciele średnich szkół zawodowych posiadający studia wyższe, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy VIII, po 9 latach służby — grupy VII, po 18 latach służby — grupy VI, wreszcie po 27 latach służby mogą być awansowani według uznania władzy do grupy V.

§ 27. Nauczyciele preparand otrzymują uposażenie i awansują na zasadach, przewidzianych dla nauczycieli tych szkół, do których posiadają kwalifikacje. Jeżeli nie posiadają kwalifikacyj, otrzymują uposażenie grupy XI.

§ 28. Dyrektorzy lub kierownicy szkół otrzymują uposażenie i awansują do następnych grup na zasadach przewidzianych dla nauczycieli tych szkół z tem, że przy obliczaniu lat służby należy liczyć ich służbę zarówno w charakterze nauczyciela, jak i dyrektora (kierownika).

§ 29. (1) Dyrektorzy (rektorzy, kierownicy), nauczyciele z pełnymi kwalifikacjami oraz nauczyciele bez pełnych kwalifikacyj w zakładach naukowych niewymienionych w rozporządzeniu niniejszem otrzymują uposażenie następujących grup:

1) Dyrektor (rektor, kierownik) — grupy VII lub VI.

2) Nauczyciel z pełnymi kwalifikacjami — grupy IX lub VIII.

3) Nauczyciel bez pełnych kwalifikacyj — grupy X.

(2) W wyjątkowych przypadkach może Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zezwolić na przyznanie przy mianowaniu wyższej grupy uposażenia, niż przewidziane w ust. (1).

(3) Osoby wymienione w ust. (1) awansują automatycznie:

wymienieni w p. 1) najwyżej do grupy V

„ w p. 2) „ „ „ VI

„ w p. 3) „ „ „ IX

oraz wedle uznania władzy mogą być awansowani:

uzyskujący w drodze awansu automatycznego grupę V — do grupy IV,

uzyskujący w drodze awansu automatycznego grupę VI — do grupy V,

uzyskujący w drodze awansu automatycznego grupę IX — do grupy VIII.

(4) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala okresy czasu wymagane w poszczególnych rodzajach szkół do przejścia do wyższej grupy uposażenia w granicach zasad ust. (3).

§ 30. Niekwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych otrzymują uposażenie grupy IX.

§ 31. Kwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy IX, po 9 latach służby uposażenie grupy VIII, wreszcie po 24 latach służby uposażenie grupy VII.

§ 32. Inspektorzy szkolni, zastępcy inspektorów szkolnych (podinspektorzy szkolni), instruktorzy oświaty pozaszkolnej lub inni urzędnicy, pracujący w administracji szkolnej, przeniesieni z urzędu na stanowiska nauczycielskie, zachowują posiadaną w służbie urzędniczej grupę uposażenia dopóty, dopóki nie przejdą automatycznie do wyższej grupy uposażenia po osiągnięciu wymaganej dla danej kategorii nauczycieli do przejścia do tej wyższej grupy uposażenia ilości lat służby (nauczycielskiej i w nadzorze szkolnym).

§ 33. Przesunięcie do wyższej grupy uposażenia może nastąpić tylko w dniu 1 stycznia roku następującego po ziszczeniu się warunków wymaganych do awansu automatycznego.

DZIAŁ II.

Dodatki lokalne, funkcyjne i służbowe.

Rozdział 1.

Dodatki lokalne.

§ 35. Funkcjonarjuszom państwowym, pełniącym służbę w m. st. Warszawie przyznaje się dodatek lokalny w następującej wysokości:

w grupie uposażenia	złotych miesięcznie
I	450
II	300
III	225
IV	150
V	100
VI	65
VII	50
VIII	40
IX	30
X	25
XI	20
XII	15

§ 36. Funkcjonarjuszom państwowym, pełniącym służbę na obszarze półwyspu Hel oraz w miastach: Gdyni, Katowicach, Królewskiej Hucie, Tarnowskich Górach, Mysłowicach, Cieszynie, Bielsku w województwie śląskiem i Białej w województwie krakowskiem przyznaje się dodatek lokalny w następującej wysokości:

w grupie uposażenia	złotych miesięcznie
IV	100
V	70
VI	45
VII	35
VIII	25
IX	20
X	15
XI	15
XII	10

§ 37. Funkcjonariuszom państwowym, pełniącym służbę na obszarze W. M. Gdańska przyznaje się dodatek lokalny w wysokości 200 $\frac{0}{10}$ uposażenia zasadniczego.

Rozdział 3.

Dodatki służbowe.

	miesięcznie
b) Ministerjalny Wizytator szkół w szkolnictwie ogólnokształcącym	200
Wizytator szkół w szkolnictwie ogólnokształcącym	150
Inspektor szkolny	150 do 300
Zastępca inspektora szkolnego (podinspektor szkolny)	100
Instruktor oświaty pozaszkolnej	100
Stawki dodatków dla inspektorów szkolnych ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.	
c) Dyrektorzy i Kierownicy szkół zawodowych oraz wizytatorzy tych szkół (ministerjalni i okręgowi)	od 50—500
Kierownicy Wydziałów w szkołach zawodowych	od 50—300
Kierownicy warsztatów w szkołach zawodowych	od 50—250
Stawki dodatków, wymienionych w p. c), ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.	
d) Dyrektorzy szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich lub innych zakładów kształcenia nauczycieli	od 100—150
Kierownik publicznej szkoły powszechnej (szkoły ćwiczeń) trzeciego stopnia (III st.)	50
Kierownik szkoły specjalnej	50
Kierownik publicznej szkoły powszechnej (szkoły ćwiczeń) drugiego stopnia (II st.)	25

miesięcznie

Kierownik publicznej szkoły powszechnej pierwszego stopnia (I st.). (Nauczyciel kierujący w tej szkole)	5
Kierowniczka przedszkola	5
Nauczyciel szkoły powszechnej lub średniej, powołany do pracy instruktorskiej	100
Kierownicy lub wychowawcy internatu	od 50—100
Stawki dodatków dla dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, lub innych zakładów kształcenia nauczycieli oraz dla kierowników i wychowawców internatu ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.	
e) Nauczycielom szkół państwowych lub publicznych z tytułu nauczania lub zajęć w godzinach nadliczbowych, oraz wybitnym fachowcom w szkołach zawodowych i specjalnych przyznaje się dodatki służbowe, których stawki ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.	

DZIAŁ IV.

Zasady zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych, pozostających w służbie w dniu 1 lutego 1934 r. oraz zasady automatycznego przechodzenia nauczycieli, pozostających w służbie w dniu 1 lutego 1934 r. do wyższych grup uposażenia.

Rozdział 3.

Przepisy dotyczące nauczycieli.

A. Zasady zaszeregowania.

§ 47. Do nauczycieli szkół państwowych i publicznych, pozostających w służbie w dniu 1 lutego 1934 r. stosują się odpowiednio przepisy § 44 z tą

zmianą, że przez dotychczasowe pobory netto nauczycieli publicznych szkół powszechnych rozumie się sumy obliczone według zasad § 44 ust. (3) lub (4), jednak bez dodatku mieszkaniowego.

B. Zasady automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia.

§ 48. Wychowawczynie przedszkoli, które na skutek przeprowadzonego zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszły do grupy X, przechodzą z dniem 1 stycznia 1937 roku do grupy IX, a z dniem 1 stycznia 1939 r. — do grupy VIII.

§ 49. (1) Nauczyciele wymienieni w § 15, którzy na skutek przeprowadzonego zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, po 10 latach służby przechodzą do grupy IX, po 18 latach służby — do grupy VIII, wreszcie po 25 latach służby — do grupy VII.

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, po 19 latach służby przechodzą do grupy VIII, a po 26 latach służby — do grupy VII.

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VII grupy uposażenia przeszli do grupy VIII, przechodzą do grupy VII:

ci, którzy mają ponad 28 lat służby — z dniem 1 stycznia 1935 r.,

ci, którzy mają ponad 27 lat służby — z dniem 1 stycznia 1936 r.,

pozostali z dniem 1 stycznia 1937 r.

§ 50. (1) Nauczyciele wymienieni w § 16, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, po 9 latach służby przechodzą do grupy IX, po 16 latach służby do grupy VIII, wreszcie po 24 latach służby — do grupy VII.

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, przechodzą po 17 latach służby do VIII grupy, a po 25 latach służby — do grupy VII.

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VII grupy uposażenia przeszli do grupy VIII, przechodzą do grupy VII:

ci, którzy mają ponad 27 lat służby — z dniem 1 stycznia 1935 r.,

pozostali — z dniem 1 stycznia 1936 r.

§ 51. (1) Nauczyciele wymienieni w § 18, którzy na skutek zaszerogowania z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX po 4 latach służby przechodzą do grupy VIII, po 10 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 18 latach służby — do grupy VI.

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VII grupy uposażenia przeszli do grupy VIII, po 11 latach służby przechodzą do grupy VII, a po 18 latach służby do grupy VI.

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VI grupy uposażenia przeszli do grupy VII, po 19 latach służby przechodzą do VI grupy uposażenia.

§ 52. (1) Nauczyciele wymienieni w § 19, którzy na skutek zaszerogowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, po 4 latach służby przechodzą do grupy IX, po 10 latach służby do grupy VIII, po 18 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 27 latach służby — do grupy VI.

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, po 11 latach służby przechodzą do grupy VIII, po 19 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 27 latach służby — do grupy VI.

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VII grupy przeszli do grupy VIII, po 20 latach służby przechodzą do grupy VII, a po 27 latach służby — do grupy VI.

(4) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VI grupy przeszli do grupy VII, przechodzą do grupy VI:

ci, którzy mają ponad 28 lat służby — z dniem 1 stycznia 1955 r.,

ci, którzy mają ponad 27 lat służby — z dniem 1 stycznia 1956 r.,

pozostali — z dniem 1 stycznia 1957 r.

§ 53. Nauczyciele wymienieni w § 25, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowych grup uposażenia: IX, VIII, VII, VI, przeszli do grup uposażenia X, IX, VIII, VII, przechodzą do następnych grup na posadach, przewidzianych dla nauczycieli wymienionych w § 50.

§ 54. (1) Nauczyciele, wymienieni w § 25, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, z dniem 1 stycznia 1955 r. przechodzą do grupy IX, po 7 latach służby — do grupy VIII, po 18 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 24 latach służby — do grupy VI.

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, po 6 latach służby przechodzą do grupy VIII, po 15 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 24 latach służby — do grupy VI.

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej grupy VII przeszli do grupy VIII, po 15 latach służby przechodzą do grupy VII, a po 24 latach służby — do grupy VI.

(4) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej grupy VI przeszli do grupy VII, po 27 latach służby przechodzą do grupy VI.

§ 55. (1) Nauczyciele wymienieni w § 26, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, z dniem 1 stycznia 1935 r. przechodzą do grupy VIII, po 10 latach służby — do grupy VII, po 18 latach służby — do grupy VI.

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej grupy VII przeszli do grupy VIII, po 10 latach służby przechodzą do grupy VII, po 18 latach służby — do grupy VI.

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej grupy VI przeszli do grupy VII, przechodzą po 19 latach służby do grupy VI.

§ 56. (1) Nauczyciele niekwalifikowani średnich szkół zawodowych oraz niekwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, przechodzą do grupy IX z dniem 1 stycznia 1935 roku.

(2) Kwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia, przeszli do grupy X, z dniem 1 stycznia 1935 r. przechodzą do grupy IX, po 9 latach służby — do grupy VIII, wreszcie po 24 latach służby — do grupy VII.

(3) Nauczyciele preparand, którzy na skutek zaszeregowania przeszli do niższych grup uposażenia od dotychczasowych, przechodzą do następnych grup uposażenia na zasadach przewidzianych dla nauczycieli tych szkół, do których posiadają kwalifikacje.

(4) Nauczyciele szkół średnich, którzy wskutek przebudowy ustroju szkolnego przeszli do pu-

blicznych szkół powszechnych, a którzy na skutek zaszeregowania przeszli do niższych grup uposażenia od dotychczasowych, przechodzą do następnych grup uposażenia na zasadach, przewidzianych dla nauczycieli szkół średnich.

§ 57. Dyrektorzy (rektorzy, kierownicy) i nauczyciele wymienieni w § 29, którzy na skutek zaszeregowania przeszli do grup uposażenia niższych od dotychczasowych, przechodzą do następnych grup uposażenia wedle zasad, przewidzianych w § 29 ust. (3). Okresy czasu wymagane do przejścia do wyższej grupy uposażenia ustala dla poszczególnych rodzajów szkół Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 58. Nauczyciele, którzy na skutek zaszeregowania przeszli do grup, odpowiadających cyfrowo dotychczasowym, pozostają w nich tak długo, dopóki nie osiągną liczby lat służby, wymaganej przez przepisy działu I rozdziału 3 rozporządzenia niniejszego — do automatycznego przejścia do następnej grupy.

§ 59. Przesunięcie do wyższej grupy uposażenia na podstawie §§ 49—58 może nastąpić tylko w dniu 1 stycznia każdego roku po ziszczeniu się wymaganych warunków, nie wcześniej jednak, niż z dniem 1 stycznia 1935 r.

C. Przepis ogólny.

§ 60. Dyrektorzy lub kierownicy szkół otrzymują uposażenie i awansują do następnych grup na zasadach, przewidzianych dla nauczycieli tych szkół z tem, że przy obliczaniu lat służby należy liczyć ich służbę zarówno w charakterze nauczyciela, jak i dyrektora (kierownika). Przepis ten nie stosuje się do osób, o których mowa w § 57.

Rozdział 5.

Właściwość władz.

§ 62. Zaszeregowanie, o którym mowa w § 44 i 47, dokona właściwa władza naczelna, lub upoważniona przez nią władza bezpośrednio podległa.

Rozdział 6.

Zasilek wyrównawczy.

§ 63. (1) Funkcjonariusze państwowi, którzy tracą przy porównaniu dotychczasowej płacy netto z nowym uposażeniem (uposażenie zasadnicze wraz z ewentualnym dodatkiem lokalnym, funkcyjnym, służbowym), przyznanem z dniem 1 lutego 1954 r., więcej niż 7⁰/₀ tej dotychczasowej płacy netto, pobierają zasilek wyrównawczy.

(2) Zasilek ten winien pokrywać różnicę między pełną stratą a stratą 7⁰/₀.

(3) Zasilek wyrównawczy nie przysługuje w przypadkach, w których miałby wynosić mniej, niż 5 zł., jeśli chodzi o pobierających uposażenie grupy VIII i niższej, a mniej niż 10 zł., jeśli chodzi o pobierających uposażenie grupy VII i wyższej.

(4) Przez dotychczasową płacę netto, o której mowa w ust. (1), rozumie się uposażenie, jakie przysługiwało w dniu 1 stycznia 1954 r. wraz z dodatkiem regulacyjnym, ekonomicznym, mieszkaniowym, kresowym, wyrównawczym, funkcyjnym, służbowym i innym stałym dodatkiem miesięcznym, po potrąceniu podatku dochodowego, opłaty emerytalnej i opłaty na Fundusz Pracy.

(5) Przyznane zasilki winny być zaokrąglone do sum podzielonych przez pięć, przyjmując kwotę od 2 zł. 50 gr. wzwyż za 3 zł.

§ 64. Zasilek wyrównawczy nie przysługuje, lub podlega stosowanemu zmniejszeniu, jeżeli funkcjonariusz państwowy awansuje do wyższej grupy uposażenia, lub otrzyma dodatek funkcyjny, albo służbowy, którego poprzednio nie otrzymywał lub otrzymywał w niższym wymiarze.

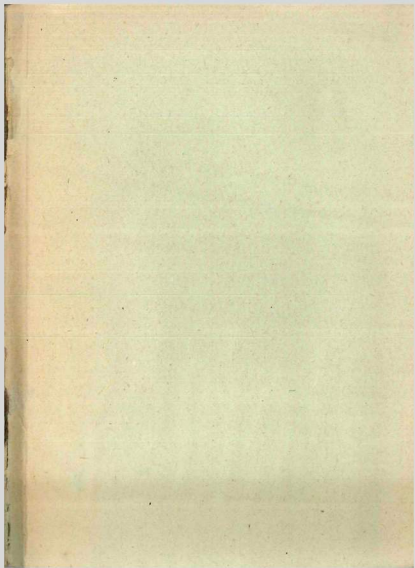
DZIAŁ V.

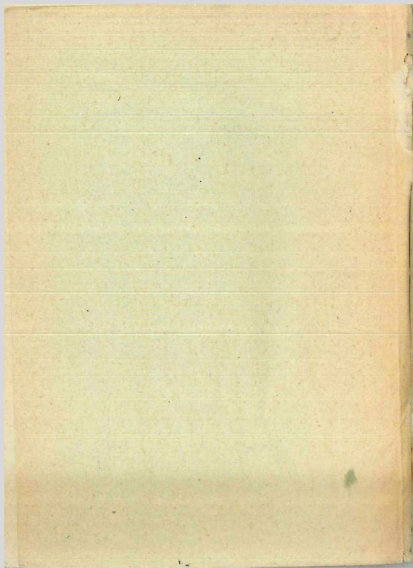
Postanowienia końcowe.

§ 65. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Skarbu oraz właściwym ministrom.

§ 66. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1954 roku.

06172

08177

08/12

Skontrum 2007

PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA

A4072

A 4072

WRO0152237

A 4072

WRO0152237